

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

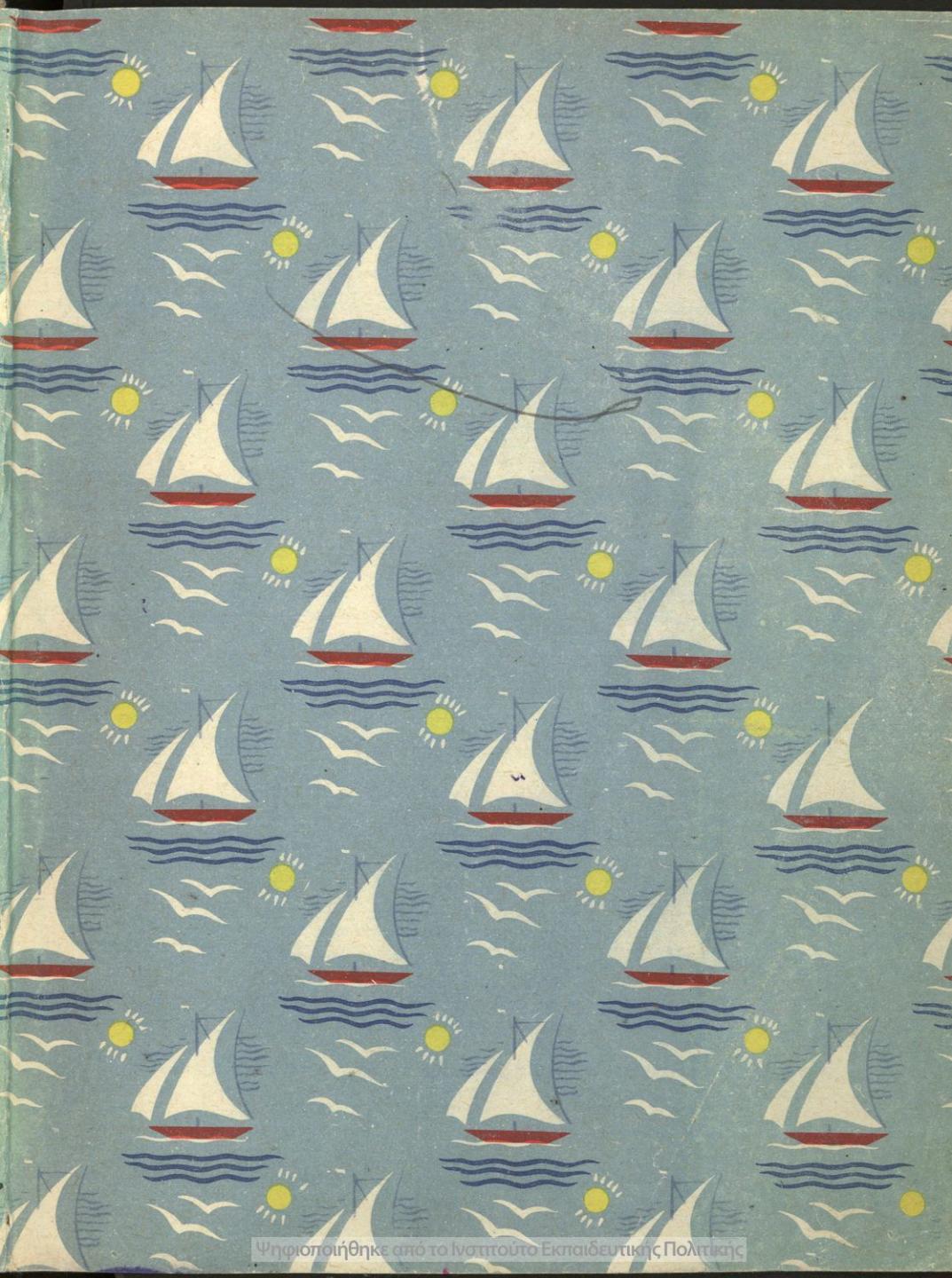
Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ 1961

Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Tarri Kariakos ΔΙ!

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

17382

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Γ. ΜΕΓΑ, Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ
Σ. ΔΟΥΦΕΞΗ, Θ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ
Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

17387

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1961

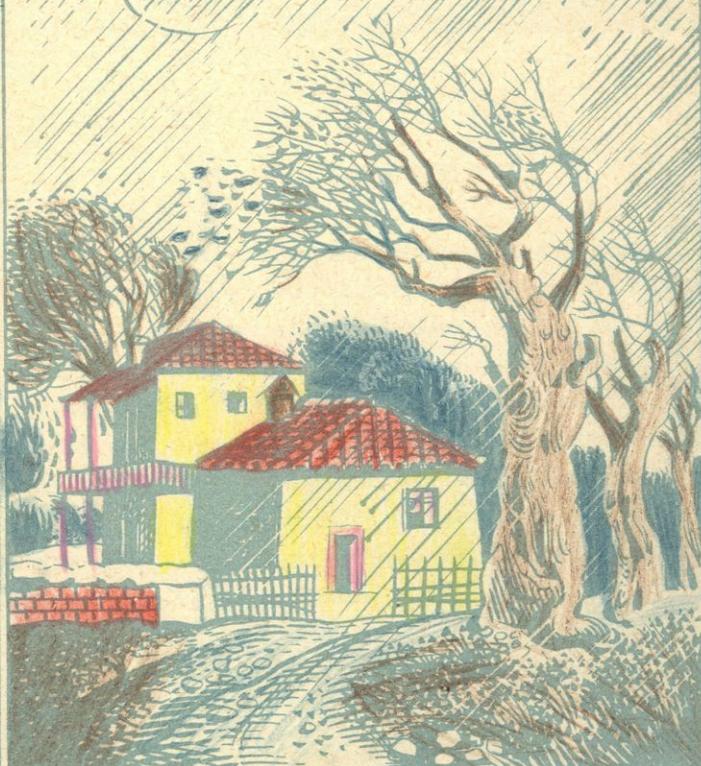
Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

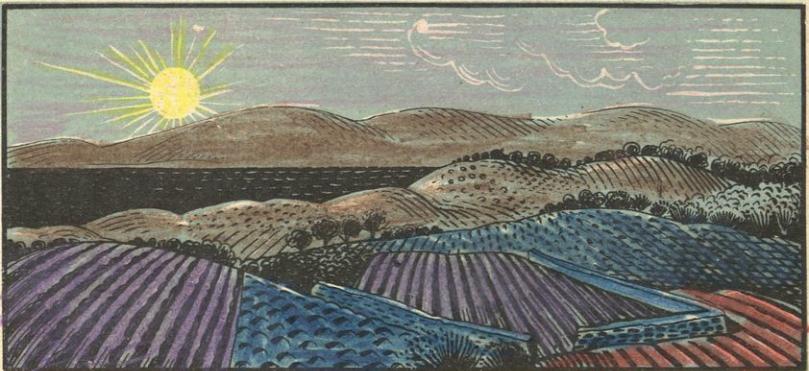
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ
ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΝ

Α'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

1. ΤΟ ΟΡΓΩΜΑ

· Ο ήλιος λάμπει ἐπάνω ἀπὸ τὰ βρεγμένα χωράφια. Χαμογελάει ὡσὰν βασιλεύς, εὐχαριστημένος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους του. Τὰ φρεσκοπλυμένα πεῦκα δέχονται τὸ φῶς του μὲ πολλὴ χαρά. Στὴν ἄκρη ἀπὸ κάθε φύλλῳ των λάμπει καὶ ἀπὸ μιὰ δροσοσταλιά. Ἀγνάντια ἡ θάλασσα στέλλει τὴν μυρωμένη ἀλμύρα τῆς, νὰ ἀνταμώσῃ τὸ μύρο τοῦ θυμαριοῦ. Μέσα στὴν ἀπέραντη γαλήνη φλώρια καὶ καρδερῖνες καὶ σπίνοι δοκιμάζουν τὶς φωνοῦλες των σὲ νέους κελαδισμούς. Καὶ πέρα στὰ πλάγια τὸ τσοπανόπουλο ἔβγαλε τὰ πρόβατα στὴ βοσκὴ καὶ παίζει τὴν φλογέρα του.

· Ο κυρὸς - Πανάγος φθάνει μὲ τὸν ψαρῆ καὶ τὸ ντορῆ καὶ μὲ τὸ ἀλέτρι. Κρεμάει στὸ μεγάλο πεῦκο τὸ ταγάρι του μὲ τὸ μαῦρο ψωμί, τὸ τυρί καὶ τὴν ντομάτα καὶ ἀκουμπάει στὴ ρίζα του τὸ σταμνὶ μὲ τὸ νερὸ καὶ ὅλα τὰ χρειαζούμενα.

Ψάχνει ὁ κύριος Πανάγος γιὰ τὰ παλιὰ σημάδια τῶν αὐλακιῶν μεσ' στὸ χωράφι. Μὰ πρὸν ἀρχίσῃ τὸ ἔργο του,

βγάζει τὸ σκοῦφό του καὶ κοιτάζει πρὸς τὰ οὐράνια. Κοιτάζει θαρρετά, ώσταν κάποιο γνώριμο νὰ βλέπῃ ύψηλά στὴ γαλάζια σκέπη τὸ οὐρανοῦ. Κάμνει τὸ σταυρό του τρεῖς φορές:

— Εὔλογημένη ἡ χρονιά!...

Καὶ βάζει πάλι τὸ σκοῦφό του στὴν ἀσημένια κορυφή του.

Α Φτύνει στὶς δυὸ παλάμες του τὶς ροζιασμένες ἀπὸ τὴ δουλειά, πιάνει γερὰ τ’ ἀλέτρι ἀπὸ τὴ χειρολάβα καὶ μιλάει φιλικὰ μὲ τοὺς συντρόφους του: Α

— "Αἰντε, ψαρῆ μου. "Ελα, ντορῆ μου. Τράβα.

Αρχίζει τ’ ὅργωμα τῆς γῆς. Αύλακια βαθιὰ χαράζονται στὸ χῶμα. Σὲ λίγο λάμπει ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἰδρῶτα τὸ μέτωπο τοῦ κυρ-Πανάγου· λάμπουν καὶ τῶν ἀλόγων τὰ καπούλια ώσταν ἀτσάλι καὶ ἐκεῖνα φιλότιμα προβαίνουν καὶ στ’ ὅργωμα ἔξοδεύουν ὅλη τὴ δύναμί των.

Αγναντεύω μὲ θαυμασμὸ τὸ γέρο ἔξωμάχο καὶ ὅλο τὸν βλέπω νὰ μεγαλώνῃ παράξενα στὰ μάτια μου. "Ολα τὰ ἄλλα μοῦ φαίνονται μικρὰ μπροστά του. Μικρή ἡ πολιτεία πέρα μὲ τὴ μάταιη βουή της. Μικροὶ οἱ κύριοι καὶ οἱ κυράδες, ποὺ περνοῦν μὲ χάχανα στὰ αὐτοκίνητα. Μικροὶ οἱ ἀκαμάτηδες, ποὺ βγαίνουν στὰ χωράφια γιὰ περίπατο. Μόνο δέ γέρο ἔξωμάχος εἶναι ἀληθινὰ μεγάλος.

Ο ἥλιος χρυσώνει τὰ ψημένο μέτωπό του. Καὶ δὲ πρωΐνος ἀέρας μπαίνει ἀπὸ τὸ ἀνοικτό του στῆθος καὶ χαιδεύει τὸ κορμί του, κορμὶ σφικτὸ ώσταν τὸ πουρνάρι. Τὰ μάτια του ἔεγελιοῦνται ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ βλέπουν ἀπὸ τώρα τὰ δλόξανθα στάχυα νὰ κυματίζουν, στολισμένα μὲ πλῆθος παπαροῦνες δλούκοκκινες. Καὶ ὅλο μιλάει φιλικὰ μὲ τοὺς συντρόφους του.

— "Αἰντε, ψαρῆ μου. "Ελα, ντορῆ μου. Τράβα.

Στὴ μέση στὸ χωράφι ὑψώνεται τὸ γιγάντειο πεῦκο.

Τὸν καρτερεῖ γιὰ μεσημέρι. Στὸν ἥσκιό του θὰ ξεϊδρώσῃ, θὰ φάγη καὶ θὰ γείρη. Θὰ ἔχῃ γιὰ προσκέφαλο τὰ μυρωμένα χαμόκλαδα τοῦ σχίνου.

Στέκω καὶ τὸν θαυμάζω ἀλλη μιὰ φορά. Γυρίζει καὶ μὲ βλέπει. Βγάζω τὸ καπέλλο μου.

— Γειά σου, μοῦ λέγει, ἀπλᾶ, νομίζοντας πὼς τὸν καλημερίζω.

Μὰ δὲν ἦτο καλημέρισμα αὐτό, ποὺ ἔκαμα. Ἡτο κάτι ἀνώτερο· ἡθέλησα νὰ δείξω ὅλο τὸ σεβασμό μου στὸ γέρο ἐξωμάχο· καὶ ἔβγαλα τὸ καπέλλο μου, ὅπως τὸ βγάζουν στὴν ἐκκλησία.

Κατὰ Σπ. Μελᾶν

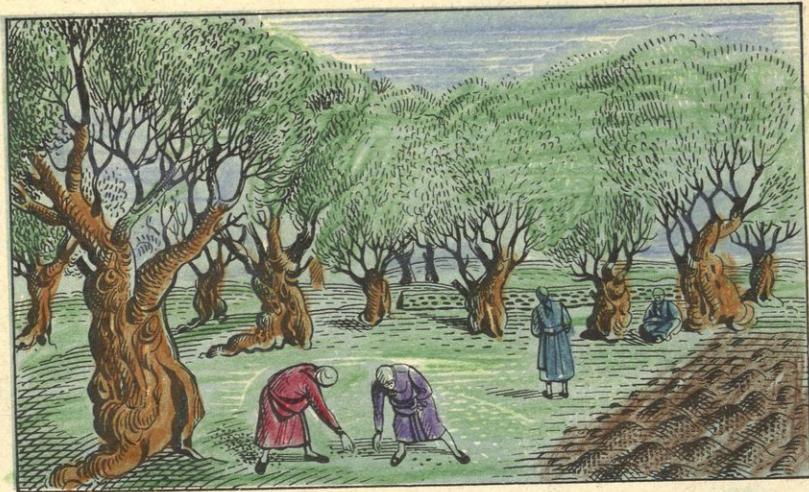

2. ΤΟ ΑΜΠΕΛΙ

—'Αμπέλι μου πλατύφυλλο
και κοντοκλαδεμένο,
γιὰ δὲν ἀνθεῖς, γιὰ δὲν καρπεῖς,
σταφύλια γιὰ δὲν βγάνεις;
Μὲ χάλασες, παλιάμπελο,
κι ἐγώ θὰ σὲ πουλήσω.

— Μὴ μὲ πουλεῖς, ἀφέντη μου,
κι ἐγώ σὲ ξεχρεώνω.
Γιὰ βάλε νιούς και σκάψε με,
γέρους και κλάδεψέ με.
Βάλε γριές, μεσόκοπες
νὰ μὲ βλαστολογήσουν.
Βάλ' και κορίτσια ἀνύπανδρα
νὰ μὲ κορφολογήσουν.

Δημοτικό

3. ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΥΚΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1. Πᾶνε, ἐπέρασαν πιὰ τὰ ὀπωρικά. Ὁ τρύγος ἐτελείωσε καὶ αὐτός. Τὰ νέα κρασιὰ βράζουν τώρα μέσα στὰ βαρέλια. Οἱ κληματόβεργες στ' ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνὲς καὶ οἱ συκές ἀπλώνουν τώρα τὰ στακτιὰ κλαδιά των ὡσὰν ἀπολιθωμένα ξηρόκλαδα.

Τὰ πρωτοβρόχια ἐκαθάρισαν τὴ γῆ ἀπὸ τὰ ξηρόχορτα τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ ἐπότισαν τοὺς διψασμένους ἄγρους. Μὲ τὰ πρωτοβρόχια ἐμπῆκε «τὸ μικρὸ καλοκαιράκι». Λάμπει πάλιν ὁ ἥλιος μὲ τὶς ζεστές του ἀκτῖνες, τὰ χορταράκια δλοπράσινα στολίζουν μὲ νέα ἄνοιξι τὶς ἄκρες τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ χρυσάνθεμα τὰ χρυσᾶ, τοῦ ἀγίου Δημητρίου τὰ ἄνθη στολίζουν τὸν μῆνα Ὀκτώβριο, τὸν Ἄιδη μητρίτη, διπλῶς τὸν λέγουν.

2. Ἀκόμη δὲν ἔφεξε καὶ ὁ παπα-Κωνσταντῆς ἐσήμανε στοὺς τρεῖς Ἱεράρχας. Καὶ ὁ παπα-Οἰκονόμος τῆς Πανα-

γίας τὸν ἡκολούθησε ἀμέσως, ώσταν νὰ τὸν ἐπερίμενε ἀπὸ
ῶρα κρεμασμένος ἀπὸ τὴν καμπάνα.

Τὴν ὥρα, ποὺ ἡ Πούλια ἡ ἀργυροκέντητη εὑρίσκεται στὸ μεσουράνημα, τὴν ὥρα αὐτὴ οἱ νησιωτοποῦλες παίρουν στοὺς ὄμους των τὰ κοφίνια μὲ τ' ἀδειανὰ σακιά, περνοῦν καὶ τὰ καλάθια στὸ χέρι καὶ βγαίνουν πολλὲς μαζὶ στοὺς ἔλαιωνες.

Στὸν ἔλαιωνα τώρα, τὸν μῆνα τὸν Ἀϊδημητρίτη, συγκεντρώνεται κάθε ἡμέρα τὸ χωριό. Ἐκεῖ τραγούδια καὶ χαρά, ἐκεῖ ἔργασία καὶ γέλια, ἐκεῖ ὅλο τὸ χωριὸ «ξεσπιτωμένο». Ἐκεῖ καὶ ὁ γέρο - Δῆμος, ὁ πρῶτος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ, μὲ τὰ περιβόλια τὰ ἀλογάριαστα καὶ τοὺς πολλοὺς ὑπηρέτες καὶ τὰ πολλὰ μουλάρια.

Χωμένος στοὺς ἔλαιωνές του μὲ τὶς ἔργατριές του μαζεύει ὁ γέρο - Δῆμος τὶς ἐλιές, ποὺ ἔπεσαν καταγῆς. Βιάζεται νὰ στείλῃ στὴ Θεσσαλονίκη τὸ πρῶτο χέρι, τὸ πρῶτο λάδι του, μὲ τὸ κατέκι τοῦ καπετάνη Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καὶ γελοῦν τὰ μάτια τοῦ γέρο - Δήμου, καὶ γελοῦν τὰ χείλη του, γελοῦν καὶ τὰ σταχτιὰ μουστάκια του, τὰ μικρὰ καὶ ἀγκαθωτά.

Τὴν ἵδια ὥρα ἡ κυρά - Δήμαινα, ἡ πρωτονοικοκύρα τοῦ χωριοῦ, ἐτοιμάζει τὸ φαγητὸ γιὰ τοὺς ἔργατες ἀπέξω ἀπὸ τὸ καλυβόσπιτο. Μαγειρεύει τὰ καβούρια ποὺ ἐσύναξε τὴ νύκτα ὁ γέρο - Δῆμος μὲ τὸ πυροφάνι κάτω στὸ ρέμα τῆς Κεχριᾶς.

—^τΑ, κορίτσια μου, γρήγορα καὶ μᾶς ἐπῆρε ἡ νύκτα! παρακινεῖ ὁ γέρο - Δῆμος τὶς ἔργατριες στὸ μάζεμα μὲ φωνὴ ζωηρὴ καὶ ἀντηχεῖ ὅλο τὸ βουνὸ καὶ ὅλο τὸ βαθύρρεμα.

—^τΑ, κορίτσια, καὶ ἔγινε τὸ πιλάφι μας, καὶ ἔγιναν καὶ τὰ καβούρια!

Καὶ οἱ ἔργατριες, ὅλες χαρούμενες, ώσταν νὰ εῖναι θυ-

γατέρες του, δὲν ἀργοποροῦν. Μιὰ - μιὰ μαζεύουν τὶς ἐλιές γεμίζοντας τὴν ποδιά των. Ἀπ' τὴν ποδιά των ἔπειτα γεμίζουν τὰ καλάθια καὶ τὰ ἀδειάζουν στὰ σακκιά. Καὶ δὸς Δῆμος φορτώνει τὰ σακκιά στὰ ζῶα του καὶ τὰ παραδίδει στοὺς ὑπηρέτες του, νὰ τὰ μεταφέρουν στὸ ἐλαιοτρίβειό του, ποὺ εἶναι κάτω στὴ Χώρα.

Καὶ αὐτὸς μ' ἔνα καλάθι στὸ χέρι περιμαζεύει τὶς ἐλιές, ποὺ ἐσκόρπισαν μακριὰ τ' ἀνεμοβρόχια.

— Νά, καὶ ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια! φωνάζει μαζεύοντας τὴν ἐλιά, ποὺ ἐσκόρπισεν δὲ ἀέρας. +

Καὶ τὰ κορίτσια ὅλα γελοῦν ἀπὸ τὴν χαρά τους καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰ τοῦ ἀφέντη των, ποὺ ὅλο καὶ ἔκαναν λέγει:

+ — Οἱ καημένες οἵ μαυρομάτες! ποὺ θέλετε νὰ μοῦ πᾶτε; Σᾶς ἀφήνω ἐγώ νὰ μοῦ φύγετε;

“Ολος δὲ τόπος, θαρρεῖς, γελᾷς καὶ χαίρεται μὲ τὴν χαρὰ καὶ τὰ γέλια τῶν ἐργατριῶν. +

3. “Οταν περάσῃ ἡ ἑβδομάδα τοῦ ἐλαιώνα, ὥσπου νὰ φυσήξῃ πάλι νέος βοριᾶς καὶ νὰ ρίξῃ νέο ἐλαιόκαρπο, τὸ «δεύτερο χέρι», ἀρχίζουν τότε τὰ ὅμορφα βράδια τῶν νυκτεριῶν στὸ φίλεργο χωριό, ποὺ κάθεται ἐπάνω στοὺς βράχους τῆς ἀκρογιαλιᾶς ὡσὰν κλῶσσα.

Σχίζεις ἀπὸ δαδί, ἀναμμένες στὰ παραγώνι, βγάζουν λαμπρὲς φλόγες. Καθισμένες ἐκεῖ κοντὰ οἱ νησιωτοποῦλες ἄλλες πλέκουν, ἄλλες γνέθουν, ἄλλες κεντοῦν. Καὶ ἡ γριά, ἔχοντας τὰ πόδια της ἵσια ἀπλωμένα, βάζει ἐπάνω τὰ λανάρια της καὶ ἀρχίζει νὰ λαναρίζῃ τὰ μαλλιά. Μὲ αὐτὰ θὰ ὑφάνη ἀργότερα τὰ ὑφαντὰ τοῦ χειμώνα τὰ χονδρά.

Μὰ δὲ γέρο - Δῆμος ἄλλη ἐργασία ἔτοιμασε γιὰ τὶς ἐργάτριές του μέσα στὶς ἀποθῆκες τοῦ σπιτιοῦ του. Οἱ σωροὶ ἀπὸ τὸ ἀραποσίτι, ποὺ ἐσύναξε ἀπὸ τοὺς ἀγρούς του, θέλουν

ξεκόκκισμα καὶ χρειάζονται γι' αὐτὸ πολλὰ νυκτέρια. Βιάζεται νὰ ἔτοιμάσῃ γρήγορα τὸν καρπὸ γιὰ τοὺς μύλους, ποὺ ἔχει στοῦ Ἀγᾶ τὸ ρέμα, νὰ μὴν κάθωνται τώρα μὲ τὰ πολλὰ νερά. Καὶ ἡ κυρὰ Δήμαινα ἔτοιμάζει νὰ προσφέρῃ σὲ δλους ἀπὸ τὸ ὠραῖο πετιμέζι, ποὺ ἔκαμε τὸν καιρὸ τοῦ τρύγου.

Τὰ κορίτσια κάθονται στὸ πάτωμα καὶ μὲ τὰ δάκτυλα τῶν ποδιῶν στηρίζουν μιὰ χονδρὴ σιδερένια λεπίδα. Τὴν κρατοῦν ἵσια καὶ παίρνοντας καλαμπόκια τὰ κτυποῦν ἐνα-ένα μὲ δύναμι ἐπάνω στὴν κόψι τῆς λεπίδας. Καὶ πέφτουν σωρὸς οἱ σπόροι τοῦ καλαμποκιοῦ, κατακίτρινοι ὡσὰν κόκκοι κεχριμπαριοῦ μὲ ἐνα μοναχὰ λευκὸ ματάκι.

'Η μονότονη αὐτὴ ἐργασία μὲ τοὺς μονότονους κτύπους τοῦ ἀραποσιτιοῦ ἐπάνω στὴ λεπίδα ἐξακολουθεῖ ἔως τὰ μεσάνυκτα, ὥσπου νὰ λαλήσῃ ὁ πρῶτος πετεινὸς καὶ πέραν ἀκόμη. Γιατὶ οἱ ἴστορίες καὶ τὰ παραμύθια τοῦ γέρο-Δήμου δὲν τελειώνουν τόσον γρήγορα καὶ κάμνουν τὰ κορίτσια νὰ γελοῦν μὲ τὴν καρδιά των.

4. Στὸ μεταξὺ ἐφύσηξε πάλι ὁ βοριᾶς καὶ ἔρριξε καταγῆς νέο ἐλαιόκαρπο. Καὶ πάλιν οἱ ἐργάτριες μὲ τὰ καλάθια στὰ χέρια βγαίνουν στοὺς ἐλαιῶνες νὰ συνάξουν τὸν καρπό, τὸ «δεύτερο χέρι».

Πρὶν βραδιάσῃ, σειρὰ ὀλόκληρη ἀπὸ ζῷα φορτωμένα κατεβαίνει τὸν κατηφορικὸ ἐλαιῶνα. Εἶναι τοῦ γέρο-Δήμου τὰ μουλάρια, ποὺ κουβαλοῦν στὸ χωρὶ φορτώματα ἀπὸ ἐλιές. Καὶ βιάζονται τὰ ζῷα ἀγκομαχῶντας στὸν κατήφορο, ἐδῶ νὰ πέσουν, ἐκεῖ νὰ σταθοῦν, ὡσὰν μεθυσμένα. Καταιδρωμένα φυσομακοῦν, κοντοστέκονται. Καὶ ἡχοῦν τὰ κουδουνάκια στὸ λαιμό των καὶ πλαταγοῦν τὰ μαστίγια τῶν ἀγωγιατῶν, ποὺ βιάζονται νὰ φθάσουν στὸ χωριό, νὰ κουβαλήσουν τὸν ἐλαιόκαρπο, μὴν ἔμπη ὁ Σποριᾶς μὲ ἀνεμοβρόχια. ✎

4. Η ΕΛΙΑ

Είμαι τοῦ ἥλιου θυγατέρα,
ἡ πιὸ ἀπ' ὅλες χαϊδευτή·
χρόνια ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα
σ' αὐτὸν τὸν κόσμο μὲ κρατεῖ.
"Οσο νὰ γείρω νεκρωμένη,
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
Είμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη!"

"Οπου κι ἀν λάχω κατοικία,
δὲν μ' ἀπολείπουν οἱ καρποί·
ῶς τὰ βαθιά μου γηρατεῖα
δὲν βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή.
Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
κι' είμαι γεμάτη προκοπή.
Είμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη!"

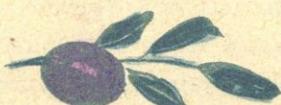
Φρίκη, ἐρημιά, νερό, σκοτάδι
 τὴ γῆ τὴ ὑάψαν μιὰ φορά.
 'Εμὲ ζωῆς φέρει σημάδι
 στὸ Νῶε ἡ περιστέρα.
 "Ολης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
 τὴν ὀμορφάδα καὶ χαρά.
 Εἴμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη *bx*

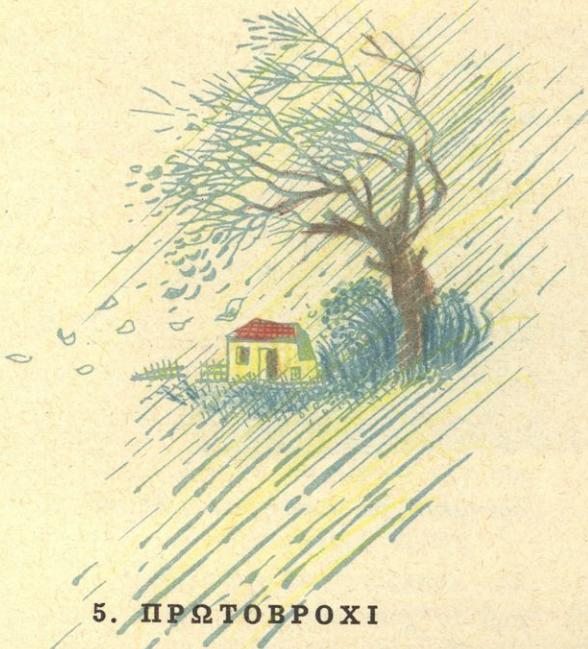
'Εδῶ στὸν ἥσκιό μου ἀποκάτου
 ἥλθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυθῇ·
 κι ἀκούσθηκε ἡ γλυκειὰ λαλιά του
 λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῇ.
 Τὸ δάκρυ του, δροσιὰ ἀγιασμένη,
 ἔχει στὴ ρίζα μου χυθῆ.
 Εἴμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη!

Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
 ἐγὼ στὴν ἄγρια τὴ νυκτιά.
 Τὸν πλοῦτο πιὰ δὲν τὸν φωτίζω,
 σὺ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά.
 Κι. δὲν ἀπ' τὸν ἀνθρωπὸ διωγμένη,
 θὰ φέγγω μπρὸς στὴν Παναγιά.
 Εἴμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη! *+*

Ποιητικὴ Ἀνθολογία, Α'

Κωστής Παλαμᾶς

5. ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙ

Τὸ καλοκαίρι ἔχει τὶς χάρες του·
ποιός τὶς ἀρνιέται, ποιός λέγει «δχι»;
Μὰ κάποιες χάρες ἔχει ξέχωρες
τοῦ Ἀϊ Δημητριοῦ τὸ πρωτοβρόχι.

Τῆς λεύκας σκόρπια τὰ ξηρόφυλλα
κάτω στὸ ὑγρὸ τὸ χῶμα νά τα,
λαμποκοποῦν, καθάριο μάλαμα,
ποὺ τὸ ὕκοψαν κωνσταντινᾶτα.

Τὰ πεῦκα ἀπ' τὴν βροχὴ δροσόλουστα
μοσκοβιοῦν σὰ θυμιατήρια.
Νερὸ γεμᾶτα τὰ χλωράγκαθα
γίνονται τῶν πουλιῶν ποτήρια.

‘Ο πλάτανος, πού ἀνεμοδέρνεται
γυμνὸς καὶ ξέφυλλος, ἀνδρειεύει,
τοὺς κλώνους ἔχει ἐλαφοκέρατα
καὶ μὲ τ’ ἀερικὰ παλεύει.

Τ’ ὥριμο κούμαρο ὄλοκόκκινο
τὰ πράσινα κλαδιά ματώνει.
Χρυσῆ ἡ σταρήθρα στὰ μεσούρανα
χορταίνει φῶς καὶ ξεφαντώνει.

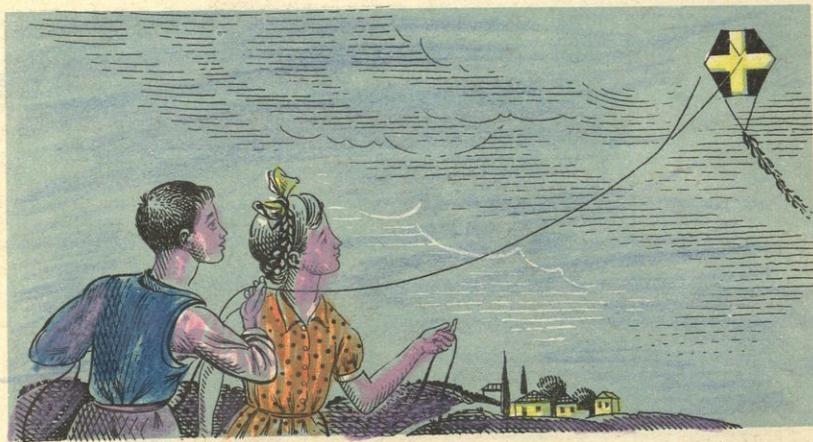
Τῶν θυμαριῶν τὰ ξηροκλώναρα
πρώϊμα πρασινοφυλλιάζουν
καὶ τὴν σοδειὰ ἀπ’ τις ἀποθήκες τους
βρεγμένη τὰ μυρμήγκια λιάζουν.

Στὸ κυπαρίσσι, κάθε ἀπόβραδο,
ποὺ τό χουν πύργο καὶ παλάτι,
φωνάζουν οἱ σπουργῖτες, τρώγονται,
ποιός ναῦρη πιὸ ζεστὸ κρεβάτι.

«Φευγῆτα χελιδόνια»

Γεώργιος Δροσίνης

6. ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΕ ΠΑΛΙ

1. — Βοήθησέ με, Χαρούλα, νὰ πετάξω τὸν ἀετό μου, εἴπε ὁ Νίκος στὴν ἀδελφούλα του, ἀφοῦ προσπάθησε νὰ τὸν πετάξῃ μόνος του καὶ δὲν τὸ ἐκατάφερε.

‘Ο ἀετὸς ἔσερνόταν ἐπάνω στὴ γῆ.

‘Η Χαρούλα ἔτρεξε μὲ πολλὴ προθυμία, ἐπῆρε τὸν ἀετό, τὸν ἐσήκωσε ὑψηλὰ καὶ τὸν ἄφησε νὰ πετάξῃ. ’Αλλὰ ὁ Νίκος δὲν ἐπρόλαβε νὰ τρέξῃ καὶ ὁ ἀετὸς ἔπεσε πάλι καταγῆς.

— ’Αδέξια ποὺ εἶσαι, καημένη! εἴπε ὁ Νίκος.

— Σ’ αὐτὸ δὲν πταίω ἔγώ, ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα. Τὸ σφάλμα εἶναι ἴδιοκό σου, ποὺ δὲν ἔτρεξες ἀμέσως, μόλις ἀφῆκα τὸν ἀετό.

— ~~Προσπαθῆστε πάλι, παιδιά, εἴτε ὁ θεῖός των, ποὺ ἐκαθόταν μπροστά στὴ θύρα καὶ παρακολουθοῦσε τὸ παιγνίδι τῶν παιδιῶν.~~

2. ‘Η Χαρούλα ἐπῆρε πάλι τὸν ἀετὸ καὶ τὸν ἐκράτησε

νύψηλά. Τὴ φορὰ δύμως αὐτὴ ὁ Νίκος ἐβιάσθηκε παρὰ πολύ.
Ἐτρεξε τόσο ἔξαφνικά, ποὺ ἐτράβηξε τὸν ἀετὸν ἀπότομα
ἀπὸ τὸ χέρι τῆς Χαρούλας. Καὶ ὁ ἀετὸς ἐπεσε φαρδὺς πλα-
τύς κάτω, ὅπως καὶ πρῶτα.

— Καὶ τώρα ποιός πταίει; ἐρώτησε ἡ Χαρούλα.

— Προσπαθῆστε πάλι, ξαναεῖπε ὁ θεῖός των.

Αὐτὴ τὴ φορὰ καὶ οἱ δυὸς ἥσαν προσεκτικάτεροι. Ἀλ-
λὰ ἔνας ἄνεμος δυνατός, ποὺ ἐφύσηξε ἀπὸ τὸ πλάι, ἀρπάξε
τὸν ἀετὸν καὶ τὸν ἔρριξε ἐπάνω σὲ κάτι θάμνους. Ἐκεῖ
ἐμπλέχθηκε ἡ οὐρά του καὶ ὁ πτωχὸς ἀετὸς ἐμεινε κρεμα-
σμένος μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω.

— Τὰ βλέπεις; εἶπε ὁ Νίκος. Τὸν ἔρριξες λοξὰ καὶ γι’
αὐτὸν ἐπῆγε πρὸς αὐτὴν τὴ μεριά.

— Μά, Νίκο, ἡμπορῶ ἐγὼ νὰ κάμω τὸν ἄνεμο νὰ φυσήξῃ
κατ’ εὐθεῖαν; ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα.

3. ‘Ο θεῖός των, ὅταν εἶδε τὸν ἀετὸν κρεμασμένο, ἐση-
κώθηκε, ἔξεμπλεξε τὴν οὐρὰ καὶ τοὺς εἶπε:

— Ελᾶτε, παιδιά. Ἐδῶ ὁ τόπος εἶναι γεμάτος ἀπὸ θά-
μνους. Ελᾶτε νὰ εὕρωμε ἔνα μέρος πιὸ ἀνοικτὸ καὶ τότε
προσπαθῆστε πάλι.

Καὶ ὠδήγησε τὰ παιδιά σ’ ἔνα δύμαλὸ τόπο, ποὺ ἦτο
καταπράσινος ἀπὸ τὴ χλόη.

Ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐτοιμάσθηκαν, ἐκράτησε πάλι ἡ Χαρούλα
τὸν ἀετὸν καὶ τὸν ἀφῆκε ἀκριβῶς τὴ στιγμή, ποὺ ἔκαμεν ὁ
Νίκος νὰ τρέξῃ. ‘Ο ἀετὸς ἀνέβηκε ύψηλά, ὡσὰν μπαλόνι καὶ
ἐπετοῦσε μιὰ χαρά. Μὰ ὁ Νίκος χαρούμενος, ποὺ ἔνοιωθε τὸ
σπάγγο νὰ τραβᾷ, ἐστάθηκε γιὰ μιὰ στιγμή, γιὰ νὰ καμα-
ρώσῃ τὸν ἀετό. ‘Ο σπάγγος δύμως ἐχαλαρώθηκε καὶ ἐπειδὴ
ὅ ἄνεμος δὲν ἦτο ἀρκετὰ δυνατός, ὁ ἀετὸς ἐπεσε πάλι ἐπάνω
στὴ χλόη. +

4."Αχ, καημένε Νίκο, δὲν ἔπρεπε νὰ σταματήσῃς,
εἴπεν ὁ θεῖος. "Ας εἶναι ὅμως, προσπάθησε πάλι.

— "Οχι, δὲν θὰ προσπαθήσω πιά, εἴπε ὁ Νίκος στενοχω-
ρημένος. Δὲν εἶναι ἀετὸς αὐτός! Τί νὰ κάθωμαι νὰ βασανί-
ζωμαι μ' ἔναν ἀετό, που δὲν πετᾷ.

Καὶ ὁ θεῖος τοῦ λέγει:

— Μπᾶ, Νίκο, θὰ παρατήσῃς τὸ παιγνίδι σου, ὕστερα ἀπὸ
τόσους κόπους, που ἐκάναμε; Τόσο εὔκολα ἀπελπίζεσαι, ἐπειδὴ
σου παρουσιάσθηκαν δυσκολίες; "Ελα, τύλιξε τὸ σπάγγο σου
καὶ προσπάθησε πάλι.

5. Αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ ἀετὸς ἀνέβηκε μὲ τὸν ἀέρα, ώσταν
πτερό. Καὶ ὅταν ἐτελείωσε ὅλος ὁ σπάγγος, ὁ Νίκος ἐστάθη-
κε, κρατῶντας σφικτὰ στὸ χέρι του τὸ ξυλαράκι: "Ολο χαρά
ἐκοίταζε τὸν ἀετό, που ἐφαινόταν τώρα ώσταν μιὰ μικρὴ
κοκκίδα στὸ γαλάζιο οὐρανό.

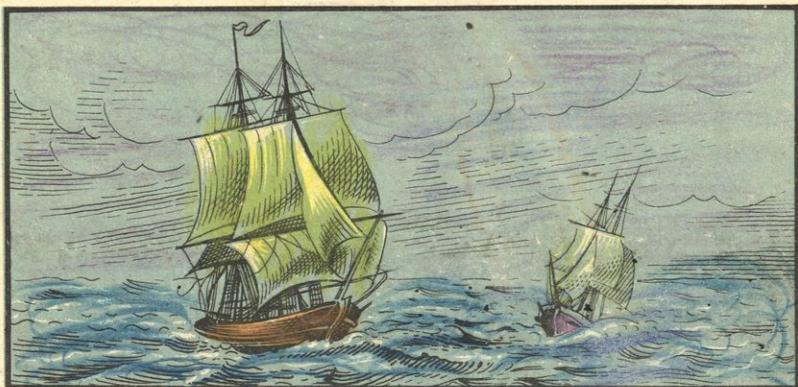
— Κοίτα, θεῖε, κοίτα, τί ύψηλὰ ποὺ πετᾶ! Καὶ μὲ τὶ δύ-
ναμι τραβᾶ! Θαρρεῖς καὶ εἶναι ἄλογο, που τραβᾶ τὸ χαλινά-
ρι. Καὶ ἄλλο τόσο σπάγγο νὰ εἶχα, θὰ τὸν ἀφηνα ὅλο. Θὰ
ἐπήγαινε στὰ σύννεφα!

'Αφοῦ ὁ Νίκος διεσκέδασε ἀρκετὰ μὲ τὸν ἀετό, ἀρχισε
νὰ τυλίγῃ σιγὰ σιγὰ τὸ σπάγγο· καὶ ὅταν ἔπεσε ὁ ἀετός,
ἔτρεξε καὶ τὸν ἐσήκωσε. 'Η χαρά του ἦτο μεγάλη, ὅταν
εἶδε, ὅτι ὁ ἀετός του δὲν ἔπαθε τίποτε, ἀν καὶ ἐπετοῦσε τό-
σην ὥρα.

— Θὰ ἔλθωμε, θεῖε, καὶ αὔριο μετὰ τὸ μάθημα νὰ προσ-
παθήσωμε πάλι.

Διασκευὴ ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ

Γ. Α. Μέγας

7. ΤΟ ΓΕΝΝΑΙΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟ

Ἐταξίδευα, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, ἀπὸ τὴν Κρήτη γιὰ τὸν Πειραιᾶ μὲ τὴν «Εὐαγγελίστρια», ἔνα ὡραῖο τριάταρτο καράβι.

Ἡ θάλασσα ἦτο ἥσυχη, ὁ καιρὸς εύνοϊκὸς καὶ ἡ «Εὐαγγελίστρια» ἔσχιζε τὰ νερά μὲ τὴ γρηγοράδα, ποὺ δίδουν τὰ πανιά, δταν τὰ φουσκώνη ὁ ἄνεμος.

Ἐπλησιάζαμε στὸν Κάβο-Μαλέα, δταν τὰ σύννεφα ἐσηκώθηκαν ἀπὸ τὸ νοτιᾶ. Σὲ λίγο ἐσκοτείνασεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἀστραπὲς ἔσχιζαν τὰ μαῦρα σύννεφα. Οἱ ναῦτες ὅλοι ἔτρεξαν στὰ κατάρτια καὶ στὰ ξάρτια. Ἐμαζέύθηκαν τὰ πανιά, ἀλλὰ ἡ θάλασσα ἦτο ἀγριεμένη. **Τὰ κύματα πότε ἄνοιγαν,** ὡσὰν νὰ ἥθελαν νὰ ρουφήξουν τὴν «Εὐαγγελίστρια», πότε τὴν ἐσήκωναν ὑψηλὰ - ὑψηλὰ καὶ τὴν ἐτίναζαν, ὡσὰν καρυδόφλοουδο. Καὶ ὁ ἄνεμος ἐσφύριζε ἄγρια στὰ σχοινιά καὶ στὰ κατάρτια. Τόση ἦτο ἡ ὁρμή του, ποὺ σ' ἔνα δυνατὸ τράνταγμα τοῦ καραβιοῦ ἡ σταύρωσι στὸ μεσαῖο κατάρτι ἐλύθηκε καὶ ἦτο ἀνάγκη ἀμέσως νὰ δεθῇ. Ἀλλιῶς ἡ «Εὐαγγελίστρια» ἐκινδύνευε νὰ ἀναποδογυρισθῇ.

Τὴ στιγμὴ ἔκεινη δὲ καπετάνιος δὲν ἐγύρεψε κανέναν ἀπὸ τοὺς ναῦτες του. Τὸ μάτι του ἐπεσε στὸ μοῦτσο τοῦ καρβιοῦ, ἵνα παιδὶ ὄρφανὸ κάπου δεκατεσσάρων χρονῶν. Τοῦ ἔδειξε τὴ σταύρωσι, ποὺ ἐκρεμόταν ἀπὸ τὴν κεραία, καὶ τοῦ εἶπε:

— Γρηγορα ἐπάνω, Νικολῆ! Ἐτσι ἔλεγαν τὸ ναυτόπουλο.

— Αμέσως, καπετάνιο, εἶπεν ὁ Νικολῆς.

Καὶ, ὡσὰν νὰ ἥθελε πρῶτα νὰ ἐτοιμασθῇ κατέβηκε τρέχοντας στὴν καμπῖνά του.

Δὲν ἐπέρασαν δυὸ λεπτὰ καὶ νά σου πάλι στὸ κατάστρωμα ὁ Νικολῆς. Μὲ βήματα σταθερὰ διευθύνεται στὸ μεσαῖο κατάρτι καὶ ἀρχίζει νὰ ἀνεβαίνῃ τὴ σχοινένια σκάλα. "Εφθασε κιόλα στὴν κόφα τοῦ καταρτιοῦ καὶ ἐπιάσθηκε γερὰ ἀπὸ τὸ κατάρτι. ✓

 ο ἀνεμος ἐφυσοῦσε μὲ μανία. Τὸ καράβι ἔτριζε καὶ ἔγερνε πότε στὴ μιὰ μεριὰ καὶ πότε στὴν ἄλλη. ο Νικολῆς πότε κατέβαινε μὲ τὸ κατάρτι ὡς τὰ κύματα καὶ ἐκρεμόταν ὡσὰν σταφύλι καὶ πότε ἀνέβαινε ὑψηλά. +

Ἐγώ, σὰν εἶδα τὸ παιδὶ ἀνεβασμένο ἐκεῖ ὑψηλά, ἐφοβήθηκα πώς τώρα θὰ τὸ ἀρπάξῃ ὁ ἀνεμος καὶ θὰ τὸ πετάξῃ ὡσὰν πούπουλο στὴ θάλασσα. Δὲν ἐβάσταξα καὶ εἶπα θαρρετὰ στὸν καπετάνιο:

— Γιατί, καπετάνιε, ἔβαλες τὸ παιδὶ νὰ ἀνεβῇ ἐκεῖ ἐπάνω καὶ δὲν ἐπρόσταζες κανένα ἀπὸ τοὺς ναῦτες σου;

— Οι μεγάλοι, μοῦ λέγει, πέφτουν. Μονάχα οἱ μικροὶ εἶναι γ' αὐτὴν τὴ δουλειά. Δὲν τὸν εἶδες πῶς ἐσκαρφάλωσε ὡσὰν ἀγριόγατος στὸ κατάρτι;

Καὶ ἀλήθεια, ὁ Νικολῆς εἶχε φθάσει κιόλα στὴν κεραία, ἔδεσε τὰ πόδια του τὸ ἕνα μὲ τ' ἄλλο γῦρο στὸ κατάρτι καὶ μὲ τὰ χέρια ἐπάσχιζε νὰ δέση τὴ σταύρωσι. Αφοῦ

τὴν ἔδεσε, ἐγλίστρησε μὲν μιᾶς καὶ εύρεθηκε γελαστὸς κάτω ἀπὸ τὸ κατάρτι.

‘Ο καπετάνιος τοῦ ἔρριξε μιὰ λοξὴ ματιά, ποὺ ἐφανέρωνε ὅλη τὴν εὐχαρίστησί του.

‘Ο μπάρμπα Σταμάτης, ὁ θεῖός του, τὸν ἔβλεπε μὲν καμάρι καὶ οἱ ἄλλοι ναῦτες τὸν ἐκοίταζαν μὲν θαυμασμό.

‘Η τρικυμία ἐβάσταξε πολλὴ ὥρα. ‘Η «Εὔαγγελίστρια» ἐπάλεψε πολὺ ἀκόμη μὲν τὰ κύματα. ’Εδωκεν ὅμως ὁ Θεός καὶ ἐπεσεν ὁ ἀνεμος καὶ ἐγαλήνεψεν ἡ θάλασσα. Τότε ἐπλησίασα τὸν Νικολῆ.

— Πῶς τὰ κατάφερες, παιδί μου, τοῦ εἶπα, καὶ ἀνέβηκες ἐκεῖ ὑψηλὰ μέσα σὲ τόση φουρτούνα; Δὲν ἐφοβήθηκες;

— Βέβαια ἐφοβήθηκα.

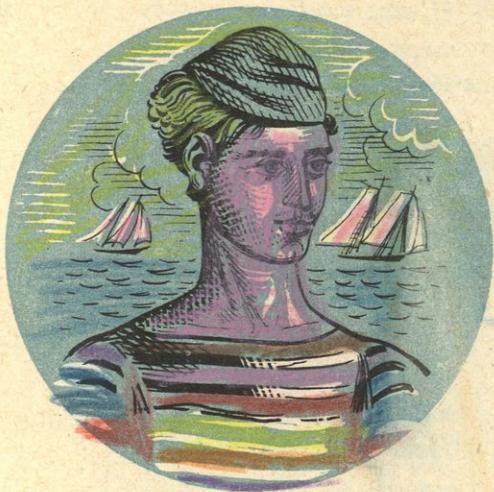
— Γι' αὐτὸ λοιπόν, πρὶν ἀνεβῆς, κατέβηκες κάτω στὴν καμπινά σου, γιὰ νὰ τὸ καλοσκεφθῆς;

— Α, ὅχι γι' αὐτό, κύριε. Κατέβηκα γιὰ νὰ ἀσπασθῶ τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας, ποὺ μοῦ ἔδωκεν ἡ μητέρα μου, ὅταν ἐξεκινοῦσα γιὰ τὸ ταξίδι. Προσευχήθηκα καὶ ἡ προσευχὴ μοῦ ἔδωκε δύναμι, μοῦ ἔδιωξε τὸ φόβο. Εφίλησα καὶ τὴν φωτογραφία τῆς μητέρας μου καὶ μοῦ ἐφάνηκε πώς μοῦ ἔλεγε:

— Μὲ τὴν εὐχή μου, παιδί μου, καὶ μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ τρέξε ὅπου σὲ προστάζει ὁ καπετάνιος σου. Τρέξε νὰ σώσης τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων καὶ τὴν ἴδιαν σου.

Διασκευὴ ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ

Γ. Α. Μέγας

8. Ο ΝΕΟΣ ΝΑΥΤΗΣ

Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ βουνό,
βροντοῦν καὶ μπουμπουνίζουν,
ἐσκέπασαν τὸν οὐρανό,
τὸ κῦμα φοβερίζουν.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ τὸ πανί του σιάζει:
—’Εγώ εἰμ’ Ἑλληνικὸ παιδί,
τὸ νέφος δὲν μὲ σκιάζει.

‘Αγέρας πέφτει στὰ πανιά,
τὰ σχίζει καὶ τ’ ἀρπάζει,
καὶ συνταράζει τὰ σχοινιά
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

— 'Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ,
παρών δπου προστάζουν:
— 'Εγώ εἰμ' Ἑλληνικὸ παιδί,
ἄνεμοι δὲ μὲ σκιάζουν! X

X — Η θάλασσα λυσσομανᾶ
καὶ κυματεῖ κι ἀφρίζει,
τὸ πλοϊό του καταπονᾶ,
τὸ σπᾶ καὶ τὸ σκορπίζει.

'Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ μιὰ σανίδα ἀρπάζει:
— 'Εγώ εἰμ' Ἑλληνικὸ παιδί
φουρτούνα δὲ μὲ σκιάζει! X

Τὸ ἔνα κῦμα τὸν πετᾶ
καὶ τ' ἄλλο τόνε χάφτει
κι ἡ μαύρη θάλασσα ζητᾶ
νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.

Μ' αὐτὸς ἀκόμα τραγουδεῖ
καὶ κολυμβᾶ καὶ πάει:
— 'Εγώ εἰμ' Ἑλληνικὸ παιδί
κι ὁ Πλάστης μὲ φυλάει!

Ποιητικὴ Ἀνθολογία Α'

Γεώργιος Βιζηνηρός

Β' ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

9. Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι όπου σ' ἀντικρύζω
μὲ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα δακρύζω,
ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχὴ
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς Πατρίδος ἡ ψυχή.

"Οταν ξέφνου σὲ χαῖδεύη
τ' ἀεράκι τ' ἀλαφρό,
μοιάζεις κῦμα, ποὺ σαλεύει,
μὲ χιονόλευκον ἀφρό.

Iωάννης Καρυζίδης

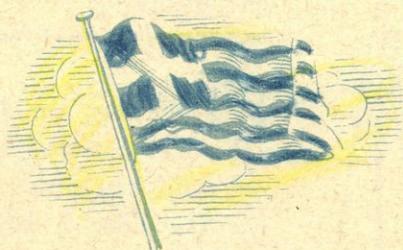
Κι ό Σταυρός, πού λαμπυρίζει
στήν ψηλή σου κορυφή,
εῖν' ό φάρος πού φωτίζει
μιάν ἐλπίδα μας κρυφή.

Σὲ θωρῶ κι ἀναθαρρεύω
και τὰ χέρια μου κτυπῶ.
σὰν ἄγια σὲ λατρεύω,
σὰν μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
μιὰ χαρούμενη φωνή:
— Νά σαι πάντα δοξασμένη,
δ Σημαία γαλανή.

« Τὰ πρῶτα βήματα »

Ιωάννης Πολέμης

10. ΤΙ ΘΑ ΕΙΠΗ ΣΚΛΑΒΙΑ

- Φλώρια, καρδερῖνες, φλώριααα!
- Πόσο τις δίνεις, βρέ παιδί, τις καρδερῖνες;
- Τρεῖς δραχμές, μπάρμπα. Τρεῖς δραχμές και μ' ἐγγύησι.
- Πάρε, ἀφέντη, νὰ σ' ἔξυπνῷ τὸ πρωΐ.
- Δὲν κάνει δυὸ δραχμές;
- "Αν θέλης νὰ πάρης τὴ βραχνιασμένη...
- Βραχνιασμένη, ξεβραχνιασμένη δὲν μὲ πειράζει. Δῶσέ μου μία.

Χ 'Ο μεσόκοπος ἀνθρωπος μὲ τὰ ξενικὰ ροῦχα, κάποιος πρόσφυγας, ἀπὸ ἑκείνους, ποὺ ἐπλημμύριζαν τὸ πειραιώτικο λιμάνι, ἔβγαλε τὸ κομπόδεμα ἀπὸ τὸ ζωνάρι του, ἔδωκε ἔνα δίδραχμο στὸ παιδί και ἐπῆρε στὰ χέρια του τὴν καρδερίνα.

Τὴν ἐκράτησε λιγάκι ἐλαφρὰ στὰ δάκτυλά του, τὴν ἔχαϊδευσε πονετικὰ και τὴν ἐκοίταξε καλὰ καλά, φέρνοντας τὸ ἀνήσυχο κεφαλάκι της μπροστὰ στὰ μάτια του, ώστα νὰ ἥθελε νὰ τῆς εἰπῇ κάποιο γλυκὸ λόγῳ. "Υστερα, τινάζοντάς την ἐλεύθερη ἐπάνω στὴν παλάμη του, τὴν ἀφησε στὰ πετάξῃ, κάμνοντας τάχα πώς του εἶχε ξεφύγει ἀπὸ τὰ χέρια του: +

— Βρέ, τὸ ἀφιλότιμο τὸ πετούμενο! τὸ εἴδες ἔκει!

↓ Απὸ μέσα του δμως ἐφαινόταν καταχαρούμενος ὁ παράξενος ἔκεινος ἀνθρωπος. Θὰ ἡμποροῦσε νὰ ὀρκισθῇ κανείς, πώς αὐτό, ποὺ ἔγινε, δὲν ἥτο καθόλου τυχαῖο. 'Ο ξένος, χωρὶς ἄλλο, εἶχε ἀγοράσει τὸ πουλί, γιὰ νὰ τοῦ χαρίσῃ τὴν ἐλευθερία του. "Ἀν προσπαθοῦσε νὰ κρύψῃ τὸ σκοπό του, τὸ ἔκαμνε ἵσως ἀπὸ εὐγένεια. Καὶ θὰ ἡμποροῦσε νὰ ὀρκισθῇ κανείς ἀκόμη, πώς ἔτσι ἥτο τὸ πρᾶγμα, ἀν τὸν ἔβλεπε μὲ τί λαχτάρα ἀκολουθοῦσε τὸ φτερούγισμα τῆς καρδερίνας στὸν ἐλεύθερο ἀέρα. "Ενα φτερούγισμα τρελλό, μὲ μουδιασμένα φτερά, ποὺ τὴν ἔφερε στὸ κατάρτι ἐνὸς καϊκιοῦ, στισμένη ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἔξαφνικὴ χαρά της. /

— Βρέ, τὸ ἀφιλότιμο τὸ πετούμενο, πῶς μοῦ ἔξέφυγε!

↑ Απὸ μέσα του δμως ἐλεγε χωρὶς ἄλλο ὁ γεροντάκος:

— Κάνε τὴ δουλειά σου, πουλάκι μου, καὶ μὴ σὲ μέλη.

Δυὸς μορτάκια, ποὺ ἔκαμναν τὸ βαρκάρη ἔκει δίπλα, ἐπήδησαν ἀμέσως μέσα στὸ καΐκι.

— Νά το, νά το, ἐπάνω στὸ πανὶ ἀκούμπησε, εἴπε τὸ ἔνα.

— Πέτα τὸ σακκάκι σου, νὰ τὸ ρίξης κάτω. Δὲν βλέπεις, πώς εἶναι μουδιασμένο; ἀπήντησε τὸ ἄλλο.

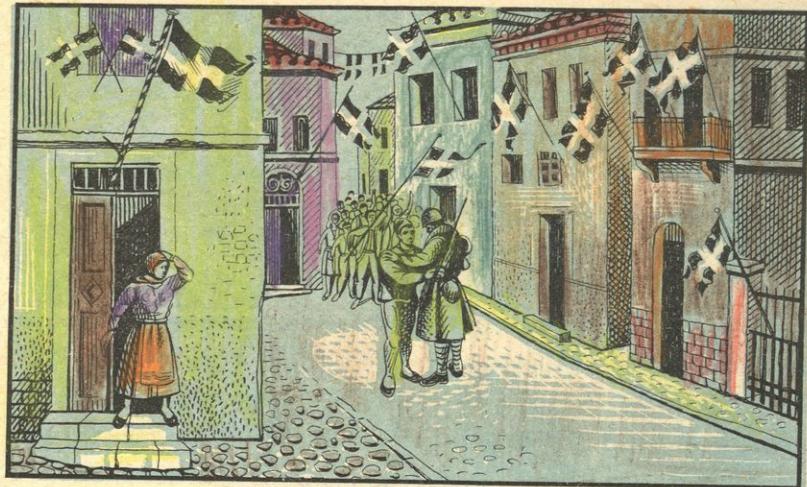
↑ Ο ἐλευθερωτὴς δὲν ἡμπόρεσε νὰ κρυφθῇ πιά. "Ωρμησεν ἀγριος στὴν ἄκρη τοῦ μώλου καὶ ἐφώναξε, κούνωντας τὸ μπαστούνι κατὰ τὸ καΐκι:

— Κάτω, παλιόπαιδα! Δικό σας εἶναι τὸ πουλί; Ἔγὼ τὸ ἀγόρασα, ἔγὼ ἡθέλησα καὶ τὸ ἀφησα. 'Ορίστε μας! Κάτω γρήγορα, γιατὶ θὰ σᾶς σπάσω τὰ παγίδια σας.

Καὶ μόνον ὅταν εἶδε τὸ πουλί νὰ τινάζῃ τὶς φτερουγίτσες του καὶ νὰ σχίζῃ χαρούμενό τὸν ἀέρα, μονάχα τότε ἐπῆρε τὸ δρόμο του, μουρμουρίζοντας:

— Μὰ βέβαια, μέσα στὴν ἐλευθερία ἐγεννήθηκαν· ποῦ νὰ ἥξεύρουν τί θὰ εἰπῇ σκλαβιά!... /

Παῦλος Νιοβάνας

11. ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΕΥΖΩΝΟΥ

Τερψιχόλη.
Τὸ σύνταγμά μας, ὅλο Μεσολογγῖτες, ἐμπῆκε πρῶτο στὶς 8 Δεκεμβρίου 1940 στὸ Ἀργυρόκαστρο. Οἱ κάτοικοι μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Δεσπότην Ἀργυροκάστρου μᾶς ἐπερίμεναν μὲ δάκρυα χαρᾶς στὴν εἰσόδο τῆς πόλεως.

Σὰν προχωρήσαμε πρὸς τὴν Ἐκκλησία γιὰ τὴ δοξολογία, εἰδαμε τὴν πόλι ποὺ ἔπλεεν ὅλη στὸ γαλάζιο χρῶμα. Ποῦ βρέθηκαν τόσες ἑλληνικὲς σημαῖες γιὰ νὰ σημαιοστολισθῇ ἑορτάσιμα ἡ βορειοηπειρωτικὴ πρωτεύουσα; Οἱ βορειοηπειρώτισσες τὶς ἐφύλαγαν χρόνια κρυμμένες στὸ βάθος τοῦ σεντουκιοῦ τῶν γιὰ τὴν ὥρα ἔκείνη τῆς Ἐλευθερίας.

Καὶ τί δὲν βρήκαμε στὸ Ἀργυρόκαστρο! Καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα, ποὺ λέγει ὁ λόγος: καφέδες; ζάχαρι, ρύζια, ζυμαρικά, κονσέρβες καὶ κρασιὰ ὅλων τῶν εἰδῶν. *+*

Κουρασμένοι ἐμεῖς καὶ διψασμένοι ἀπὸ τοῦ πολέμου τὶς κακουχίες ζητούσαμε μιὰ παρηγοριὰ σ' ἔνα - δυὸ ποτηράκια κρασί.

~~Σ~~ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀλησμόνητες ἡμέρες ἔξοικονόμη-
σα ἀπὸ ἔναν ὁδηγὸν αὐτοκινήτου ἐνα φύλλῳ ἀθηναϊκῆς ἐφη-
μερίδος καὶ ἐκάθισα σ' ἔνα κέντρο νὰ διαβάσω τὰ νέα. ~~Δ~~ὲν
ἐπρόφθασα ν' ἀνοίξω τὴν ἐφημερίδα καὶ εἰδα νὰ κάθεται στὴ
διπλανὴ τοῦ τράπεζιοῦ μου καρέκλα ἔνας εὔζωνος.

Χωρὶς πολλὰ λόγια μ' ἐρώτησε:

— Τί λιέν τὰ νέα, συνάδελφε;

— Τί νὰ εἰποῦν, τοῦ ἀπήντησα. 'Εμεῖς τὰ ξέρομε καλύ-
τερα, γιατὶ τὰ ζοῦμε καθημερινῶς. 'Απὸ μᾶς περιμένουν νὰ
τὰ μάθουν στὴν Ἀθήνα.

'Ηρθε στὸ μεταξὺ τὸ παιδὶ καὶ τοῦ παρήγγειλα δυὸ
κρασιά, ἔνα γιὰ τὸν ἑαυτό μου καὶ ἔνα γιὰ τὸν συνάδελφο.

'Ο εὔζωνος μοῦ ἀπήντησε σὲ τόνο ζωηρό:

— Γιατί, συνάδελφε, θέλ' εἶ νὰ μὲ κεράσης; "Έχεις περισ-
σότερους παρᾶδες τοῦ λόγου σου;

— "Οχι, τοῦ ἀπήντησα, γιὰ νὰ μὴ τὸν προσβάλω. 'Επῆρα
μιὰν ἐπιταγὴ σήμερα ἀπὸ τὸν πατέρα μου.

— "Ε, τότε Δές πιοῦμε ἔνα εἰς ὑγείαν τοῦ πατέρα σου.

Παρετήρησα, δτὶ τὸ ἀριστερὸ μάτι τοῦ συναδέλφου
ἡτο μελανιασμένο καὶ πρησμένο ὥσαν αὔγο. Τὸ αὐτὶ ἦταν
τραυματισμένο καὶ γεμάτο ἀπὸ ξηραμένα αἷματα. Τὰ δυὸ
του χέρια πρησμένα καὶ αἷματωμένα καὶ τὸ ἀριστερό του
πόδι, δεμένο μὲ ἐπίδεσμο, ἦταν τυλιγμένο μὲ μιὰ κομμένη
ἀρβύλα γιὰ παντόφλα.

— Εἶσαι τραυματίας; τὸν ἐρώτησα μὲ πολλὴ συμπάθεια.
Ποῦ κτυπήθηκε;

'Ο εὔζωνος σηκώθηκε ἀπότομα ἀπὸ τὴν καρέκλα, μ'
ἐκοίταξε μὲ βλέμμα γεμάτο θυμὸ καὶ παράπονο καὶ μοῦ εἶπε:

— Βαλτὸς εἶσαι καὶ σύ, ρὲ συνάδελφε, νὰ μὲ πικράνης;
Τί εἶδες καὶ μ' ἐπέρασες γιὰ τραυματία;... Μπάς καὶ εἶσαι
φίλος αὐτουνοῦ τοῦ γιατροῦ; ~~+~~

Προσπάθησα νὰ τὸν καθησυχάσω, ἀφοῦ δέχθηκα νὰ μὲ κεράση κι αὐτὸς ἔνα κρασί, καὶ τοῦ εἶπα:

— Κάτι ὅμως, μὲ τὸ συμπάθειο, συνάδελφε, ἔπαθες. Δὲν ἔχεις ἐμπιστοσύνη νὰ μοῦ εἰπῆς;

Ἐτσουγκρίσαμε τὰ ποτήριά μας στὴν ὑγεία τοῦ δοξασμένου στρατοῦ μας καὶ δὲν εὔζωνος μοῦ διηγήθηκε τὴν ἴστορία του:

«Ανήκω στὸ εὔζωνικὸ σύνταγμα τῆς Ἀρτας καὶ εἴμαι Τζουμερκιώτης. Εἴχαμε τρεῖς ἡμέρες καὶ τρεῖς νύχτες, ποὺ ἐπολεμούσαμε μέσα στὰ χιόνια καὶ χωρὶς ἀνάπτωσι στὰ σύνορα κατὰ τὴν Κακκαβιά. Οἱ μακαρονᾶδες ἥσαν καλὰ ὡχυρωμένοι μέσα σὲ σπηλιές μὲ πολυβόλα καὶ χειροβομβίδες καὶ δὲν ἔβγαιναν. Σὲ μιὰ ἔφοδο ἐπήδησα σὲ μιὰ σπηλιὰ καὶ ἐκυνήγησα μὲ τὴ λόγχη δυὸς Ἰταλούς: ἔνας ἀπ' αὐτοὺς φεύγοντας μοῦ ἔρριξε μιὰ χειροβομβίδα. "Εκανα ἔναν πῆδο νὰ φυλαχθῶ καὶ, δύπως βλέπεις, μ' ἐπῆρε στὸ μάτι ἡ φλόγα καὶ ἔπαθα φλόγωσι, δύπως λέει ὁ γιατρός, καὶ ἐγρατσουνίστηκα καὶ λίγο στ' αὐτί, στὰ χέρια καὶ στὸ ποδάρι μου..."

~~»~~ Αὐτὸς ὅμως δὲν ἦταν τραῦμα, γιὰ νὰ μὲ βγάλῃ ὁ γιατρὸς ἀπὸ τὸ λόχο μου καὶ νὰ μὲ στείλῃ δέκα ἡμέρες στὸ ἀναρρωτήριο. "Ολοι οἱ ἄλλοι συνάδελφοι μου κυνηγοῦν τοὺς Ἰταλούς κι ἐγὼ κάθομαι στὸ Ἀργυρόκαστρο! Μ' ἐκατάλαβες; Αὐτὸς εἶναι τὸ παράπονό μου.~~»~~ Εχω ἡ δὲν ἔχω δίκιο;;.

Ἐβούρκωσαν τὰ μάτια μου ἀπὸ τὴ συγκίνησι καὶ τοῦ ἀπήντησα:

Δ Σ' ἐκατάλαβα, συνάδελφε, καὶ ἡσύχασε. Σὲ λίγες μέρες θὰ γίνης καλὰ καὶ θὰ πᾶς στὸ λόχο σου. Θὰ σοῦ δοθῇ καὶ πάλι ἡ εὐκαιρία νὰ ξανακυνηγήσης τοὺς Ἰταλούς, καὶ δὲν θὰ ἔχης παράπονο. "Εχεις κάτι παραπάνω ἀπὸ δίκιο.
γν

12. ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΣ, ΕΝΑ ΣΥΜΒΟΛΟ

1. Η ιστορία που θὰ διηγηθῶ εἶναι ιστορία ἀληθινὴ καὶ γίνεται στὰ χρόνια τῆς ἐχθρικῆς Κατοχῆς, τὸ 1943.

“Ενα ἀπόσπασμα ἱππικοῦ Ἰταλικὸ φθάνει σ’ ἔνα ἑλληνικὸ χωριό. Εἶναι περαστικὸ ἀπ’ ἔκει. Ο ἀξιωματικὸς εἶχεν ἀνάγκη ἀπὸ κριθάρι ἥ χόρτα γιὰ τὰ ἀλογα. Ἡταν Μάγης μήνας. Σὲ μιὰ στιγμὴ βλέπει ἔναν γέρο, ποὺ ἐκαθόταν ἔξω στὴν αὐλὴ του.

— ‘Εμπρός, γέρο, γρήγορα νὰ μᾶς δείξης ἔνα καλὸ χωράφι νὰ πάρουν οἱ στρατιῶτες μου χλωρὸ κριθάρι. ”Αἴντε βιάσου.

— Μετὰ χαρᾶς! Ἀκολουθῆστέ με, εἶπε τὸ γεροντάκι.

“Τστερα ἀπ’ ὀλίγο εἶδαν ἔνα παχὺ χωράφι μὲ καλὸ κριθάρι.

— Νά τι ζητοῦμε, εἶπεν ὁ ἀξιωματικός.

— “Οχι ἐδῶ. Νὰ μὲ ἀκολουθήσετε ὀλίγο πάρα πέρα, εἶπεν ὁ χωρικὸς καὶ ἐπροχώρησε.

— Μὰ γιατί ὅχι τοῦτο;

— Μοῦ εἴπατε νὰ σᾶς δείξω. Κάμετε λοιπὸν ὑπομονὴ καὶ θὰ κάμω κι ἐγὼ τὴν προσταγή σας, ἀπήντησεν ὁ σεβάσμιος γέροντας.

Τὸν ἀκολούθησαν καὶ τέλος ἔφθασαν σ' ἓνα ἄλλο χωράφι μὲ κριθάρι, ποὺ ἦτο ὅμως κατώτερο ἀπὸ τὸ πρῶτο.

— Απ' αὐτὸν νὰ πάρετε ὅσο θέλετε.

“Οταν οἱ καβαλλάρηδες ἔκοψαν ἀρκετὸν καὶ τὸ ἐφόρτωσαν ἐπάνω στ' ἄλογά των, τοῦ εἴπεν ὁ ἀξιωματικός:

— Γιατί, γέρο, μᾶς ἔφερες χωρὶς ἀνάγκη, τόσο μακριά, ἀφοῦ τὸ ἄλλο κριθάρι ἦταν καὶ κοντύτερα καὶ καλύτερο;

— Μοῦ εἴπατε νὰ σᾶς δείξω. Γιὰ τοῦτο καὶ σᾶς ἔδειξα αὐτό, ποὺ ὁ νοικοκύρης του δὲν ἔχει καὶ τόση ἀνάγκη, εἴπεν ὁ γέροντας.

‘Ο ἀξιωματικὸς ὑπωπτεύθηκε ὅτι κάποια παλιὰ ἀντιζηλία θὰ κρύβεται ἀνάμεσα στὸ γέρο καὶ στὸν ἀγνωστὸ νοικοκύρη τοῦ χωραφιοῦ. Γιὰ τοῦτο ἔβαλε τὸν διερμηνέα νὰ μάθῃ ὅλα τὰ καθέκαστα. Ἐρώτησαν τὸν Πρόεδρο τοῦ χωριοῦ. Καὶ ἔμαθαν, ὅτι ὁ γέρος αὐτὸς εἶχε δύο παλληκάρια, ποὺ ἐπολεμοῦσαν στὴν Ἀφρικὴ μαζὶ μὲ τὸν ἐλεύθερο Ἑλληνικὸ στρατό, ὅτι ὁ γέρος ὑποφέρει πάρα πολὺ καὶ ὅτι τὸ χωράφι μὲ τὸ κριθάρι, ποὺ τοὺς ὡδήγησε, δὲν εἶναι κανενὸς ξένου ἔχθροῦ του, ἀλλὰ τὸ μοναδικὸ ἴδικό του.

Τί εἶχε συμβῇ; ‘Τυπερήφανος ὁ γέρος, ἐπροτίμησε νὰ ζημιώθῃ αὐτός, παρὰ νὰ ζημιώσῃ ἄλλον συμπατριώτη του.

2. [✓]Ο ξένος ἀξιωματικὸς ἀκούσε τὴν πληροφορία καὶ ἔμεινε κατάπληκτος ἀπὸ τὴν τιμιότητα τοῦ γέρου. Νὰ στερῆται τόσο πολὺ καὶ ὅμως νὰ μένῃ ἔτσι πατριώτης, ἦταν πρᾶγμα πρωτοφανές. Τὸ ἔμαθαν καὶ οἱ στρατιῶτες καὶ καθὼς ἔφευγαν ἐκοίταξαν τὸν γέρο “Ελληνα μὲ θαυμασμό. ‘Ο ἀξιωμα-

τικός ἐθυμήθη, ὅτι ὁ γέρος αὐτὸς εἶχεν ἀναθρέψει δυὸς παλληκάρια, ποὺ τώρα πολεμοῦν ἐλεύθερα στὴν Ἀφρική. "Εμεινε συλλογισμένος, καὶ ὑστερα ἀπ' ὀλίγῳ ἀκούσθηκε νὰ λέγῃ.

— Στρατιῶτες, ποὺ ἔχουν ἀνατραφῆ ἀπὸ τέτοιους πατέρες, δὲν νικιῶνται εὔκολα. Τώρα καταλαβαίνων ἀπὸ ποὺ ἔχουν τὶς ρίζες τους οἱ Ἑλληνικὲς νῖκες, ποὺ μὲ τόση πίκρα ἐμεῖς οἱ Ἰταλοὶ τὶς ἐδοκιμάσαμε στὴν Ἀλβανία καὶ τὶς ξαναδοκιμάζομε τώρα στὸ Ελλασίν καὶ τὰ τόσα ἄλλα μέρη τῆς Ἀφρικῆς!

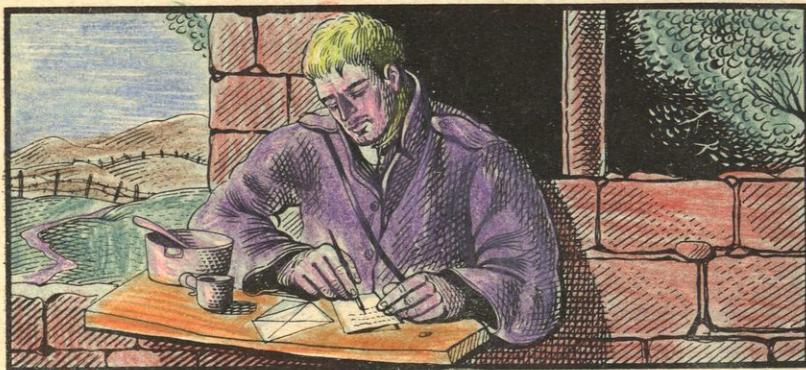
✓ 'Επροχώρησε συλλογισμένος. 'Ο γέρος, ὁ πτωχὸς ἐκεῖνος γέρος τοῦ ταπεινοῦ ἐλληνικοῦ χωριοῦ, εἶχεν ὑψωθῆ καὶ στὸ νοῦ τοῦ Ἰταλοῦ ἀξιωματικοῦ εἶχε γίνει «ἡρωϊκὸ σύμβολο». ✓ Ήσαν ὅλοι μαζὶ οἱ γέροι τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς, ποὺ ἐμάθαιναν στὰ παιδιά των νὰ ἀγαποῦν τὴν πατρίδα καὶ νὰ πολεμοῦν γιὰ τὴν ἐλευθερία.

'Ο Ἰταλὸς ἀξιωματικὸς ἔφευγε συλλογισμένος τὴν ὥρα ἐκείνη, γιατὶ ἔμαθε μιὰ μεγάλη ἀλήθεια. Πώς ἡ χώρα τούτη, ποὺ λέγεται 'Ελλάς, ἡμπορεῖ γιὰ λίγο νὰ γονατίζῃ σὲ συμφορές, ποτέ της δύμας δὲν νικιέται ὀλότελα. 'Ο σίγουρος νικημένος στὸ τέλος θὰ είναι μόνο ὁ ἔχθρός της.

'Ἐθυμήθη τότε καὶ ὅλη τὴ σχετικὴ ἱστορία, τὴν ἡρωϊκὴ καὶ δοξασμένη, ποὺ εἶχε διδαχθῆ στὸ Ἰταλικὸ Γυμνάσιο, γιὰ τὶς Θερμοπύλες, τοὺς Μαραθῶνες καὶ τὶς Σαλαμῖνες.

'Ο ἥλιος ἔδυε τὴν ὥρα ἐκείνη. Καὶ ὅπως ἐθυμήθη τὸ φέρσιμο τοῦ ταπεινοῦ γέρου χωριάτη καὶ εἶδε χρυσοκόκκινα τὰ σύννεφα πρὸς τὴ δύσι, τοῦ ἐφάνηκε πῶς ἀκόμη καὶ ὁ οὐρανὸς τῆς χώρας αὐτῆς ἐτοιμάζει στεφάνη ἀπὸ τριαντάφυλλα, γιὰ νὰ στεφανώσῃ τὰ παιδιά τῆς ἐλληνικῆς γῆς, ποὺ δὲν θὰ ἀργήσουν νὰ γυρίσουν στὴν πατρίδα, φέρνοντάς της ἀκριβὸ δῶρο τὴ νίκη καὶ τὴν ἐλευθερία! ↪

K. Ρωμαῖος

13. ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κάπου ἀπὸ τὸ μέτωπο

Μανούλα μου,

Ἐπῆρα ἀπὸ χθὲς τὸ «βάπτισμα τοῦ πυρός», ποὺ λέμε στὸ μέτωπο.

Δὲν φαντάζεσαι τί ὅμορφο πρᾶγμα εἶναι νὰ εῖσαι "Ελλην!" Ενας λαὸς μὲ μιὰ ἱστορία, σὰν τὴ δική μας, δμοι-άζει μὲ ἄνθρωπο ντυμένο κατάλευκα, ποὺ ἀγωνίζεται νὰ μὴ λεκιάσῃ τὸ ἀσπρὸ του φόρεμα, ὃπουδήποτε καὶ ἀν περάσῃ.

"Ἔχουμε ἔνα παρελθόν, ποὺ μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ τὸ τι-μήσωμε.

Καὶ τὸ τιμοῦμε, μαννούλα, καὶ μὲ τὸ παραπάνω. "Ολα μᾶς τὰ παιδιὰ ἐδῶ πάνω πολεμοῦν σὰν λιοντάρια.

Μὴ φοβᾶσαι καθόλου. Θὰ γυρίσωμε μιὰ μέρα γεμᾶ-τοι δόξα.

'Η ζωὴ μᾶς ἐδῶ περνάει μέσα σὲ κύματα ἐνθουσια-σμοῦ, ποὺ μᾶς δίνουν δύναμι νὰ ἀποκρούσωμε κάθε ἔχθρικὴ ἐπίθεσι.

Τὸ πεζικό μας προχωρεῖ κι ἐκτοπίζει τοὺς ἔχθρους.
Τὸ πυροβολικό μας τοὺς διώχνει ἀπὸ κάθε τους βάσι καὶ ἡ
ἀεροπορία μας τοὺς θερίζει.

Κάθε μέρα πιάνουμε καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους στὶς μά-
χες καὶ ἀρκετὰ κανόνια αὐτοκίνητα, τάνκς καὶ πολεμοφόδια.

Δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται, μαννούλα, νὰ ἀμφιβάλλῃς οὔτε
νὰ φοβᾶσαι, καὶ σὺ καὶ οἱ ἄλλες οἱ μητέρες τῶν πολεμιστῶν
μας. Εἴμεθα εύτυχισμένοι.

Σᾶς θυμοῦμαι ὅλους συχνὰ καὶ αὐτὸ μοῦ δίνει θάρρος
νὰ πολεμάω μὲ μεγαλύτερη ὁρμή, γιατὶ καταλαβαίνω μέσα
μου, πώς, σὰν λείψῃ ὁ ἔχθρὸς ἀπὸ τὴ μέση, θὰ εἴμαι πάλι
μαζί σας χαρούμενος γιὰ τὴ νίκη μας καὶ γιὰ τὴν ἀπολύ-
τρωσί μας.

Τί λέγει ὁ πατέρας γιὰ ὅλ' αὐτά; Φίλησέ μού τον καὶ
πές του, πώς ὁ γυιός του· θὰ τιμήσῃ τὸ ὄνομά του ἐδῶ ἐπά-
νω. Εἶναι ὑπερήφανος ποὺ πολεμᾷ.

Ἡ ἀδελφούλα μου ἡ Νίνα τί κάμνει; Καὶ ὁ μικρὸς ὁ
Γιῶργος;

Θέλω νὰ μοῦ γράψῃς γιὰ ὅλους. Τὰ γράμματά σου
εἶναι παρηγοριά, φυλακτὸ καὶ ἐλπίδα γιὰ μένα.

Σᾶς φιλῶ ὅλους
Κώστας

(ΑΠΑΝΤΗΣΙ ΤΗΣ ΜΑΝΝΑΣ)

Ἄγαπημένο μου παιδί,

Τὸ γράμμα σου τὸ βρέξαμε μὲ δάκρυα καὶ φιλιά. Ὁρες
τὸ διαβάζαμε καὶ δὲν ἔχορταίναμε. Ὁ πατέρας σου ἥταν
δακρυσμένος καὶ ὑπερήφανος γιὰ τὰ λόγια σου, παιδί μου.

Ἐμεῖς ἐδῶ εἴμεθα ὅλοι καλὰ καὶ δουλεύομε γιὰ τὴν
πατρίδα. Ἡ ἀδελφούλα σου ἡ Νίνα ἐπῆγε νοσοκόμα στὸν

Ἐρυθρὸ Σταυρό. Ἐγώ πλέκω μάλλινες κάλτσες γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ μετώπου καὶ μπλούζες γιὰ τὸ παιδί τοῦ στρατιώτου. Ο μικρὸς μὲ τὸ ποδήλατό του κάμνει θελήματα στὴν Ἐθνικὴ Νεολαία. Καὶ ὁ πατέρας σου δουλεύει γιὰ ὅλους μας. ✓

Βλέπεις, πώς κι ἐμεῖς κάτι κάμνομε. "Ολοι μαζί, ἐνωμένοι μὲ μιὰ ψυχή, μιὰ καρδιά, μιὰ πνοή, πρέπει νὰ ὑπηρετοῦμε τὸ μεγάλο ἀγῶνα μας.

✓ Καὶ ὅταν τὶς ἀπογευματινὲς ὥρες γίνονται στὴ γειτονικὴ ἐκκλησούλα μας δεήσεις γιὰ τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα, πηγαίνω καὶ γονατίζω, παιδί μου, μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ παρακαλῶ γιὰ τὴ νίκη μας, ποὺ εἶναι ἀνώτερη καὶ ἀπὸ τὴ Ζωή μας.

Καλὴ ἀντάμωσι καὶ νικητής... ✓

Σὲ φιλῶ θερμά

·Η μανούλα σου·

Σύλβιος

14. Η ΝΙΚΗ

ΔΩ στὸ ἑλληνικὸ τὸ χῶμα,
τὸ στοιχειωμένο κι ἱερό,
ποὺ τὸ ἵδιο χῶμα μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸν ἀρχαῖο τὸν καιρό, Aθ

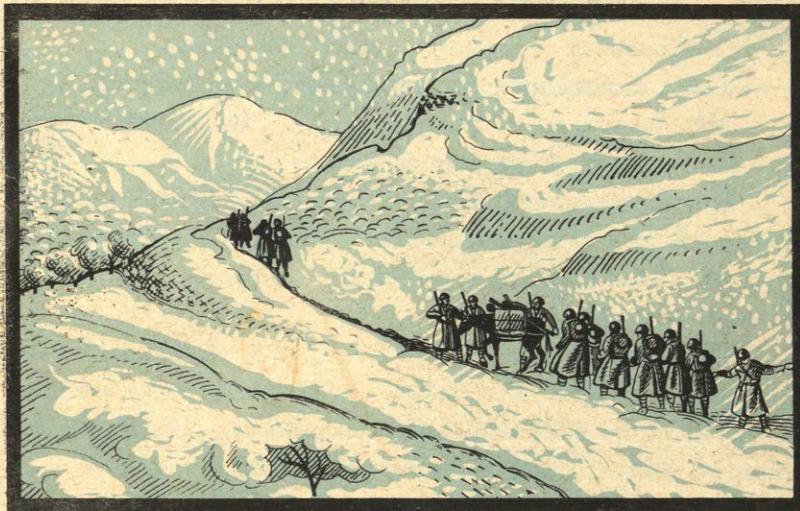
στὸ χῶμα τοῦτο πάντα ἀνθοῦνε
κι ἔχουν ἀθάνατη ζωὴ
καὶ μᾶς θαμπώνουν, μᾶς μεθοῦνε
νεράϊδες, ἥρωες, θεοί.

Ἐδῶ στὸ Ἑλληνικὸ τὸ χῶμα,
τὸ στοιχειωμένο κι ἱερό,
ποὺ τὸ ἵδιο χῶμα μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸν ἀρχαῖο τὸν καιρό,

εἶδα τὴ Νίκη τὴ μεγάλη,
τὴ Νίκη τὴν παντοτινή,
τὴν εἶδα ἐμπρός μου νὰ προβάλῃ
μὲ φορεσιὰ δλοφωτεινή.

Κωστῆς Παλαμᾶς

15. Ο ΗΡΩ·Ι·ΚΟΣ ΗΜΙΟΝΗΓΟΣ

Παραμονή Χριστουγέννων τοῦ 1940. Πυκνὸ χιόνι
έσκεπταις ἀπὸ πολλές μέρες τὰ βουνά καὶ τὰ φαράγγια τῆς
Βορείου Ἡπείρου. Ὁ μανιασμένος βοριᾶς εἶχε παγώσει τὸ
χιόνι καὶ παραλύσει τὶς συγκοινωνίες τοῦ στρατοῦ μας, ποὺ
πολεμοῦσε ἐκεῖ ἐπάνω ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν.

Τὴν παγερὴ ἐκείνη μέρα τῆς παραμονῆς ὁ διοικητὴς
μιᾶς μεραρχίας ἔξεκίνησε μὲ τὸ ἐπιτελεῖό του γιὰ τὶς πρῶτες
γραμμὲς τοῦ Μετώπου. Ἐζήτησα νὰ τὸν συνοδεύσω καὶ μοῦ
τὸ ἐπέτρεψε.

‘Η πορεία μας ήταν πολὺ δύσκολη. Τὰ δυστυχισμένα
τὰ μουλάρια μας ἐσωριάσθησαν μέσα στὰ χιόνια καὶ ἀναγ-
κασθήκαμε νὰ προχωρήσωμε πεζοί. Ἦταν τόσο πυκνὸ τὸ
χιόνι καὶ τόσο δυνατὸς ὁ βοριᾶς, ποὺ μόλις ἐπροχωρούσαμε
ἔνα χιλιόμετρο τὴν ὥρα. ✓

✓ Στὴν ἀνηφοριὰ ἐνὸς δρόμου συναντοῦμε ἔνα στρατιώτη

τελείως ξυπόλητο. Ὡταν φορτωμένος ἔνα δοχεῖο μὲ χαλβᾶ κι ἀγωνιζόταν νὰ προχωρήσῃ μέσα στὰ χιόνια.

— Γιατί εἶσαι ξυπόλυτος; τὸν ἐρωτᾷ ὁ στρατηγός.

— Μὲ πονοῦν πολὺ τὰ πόδια μου, λέει ὁ στρατιώτης, καὶ δὲν ἡμπορῶ νὰ φορέσω ἄρβυλα. ↴

Κοιτάξαμε τὰ πόδια του. Ὡσαν μελανιασμένα καὶ πρησμένα καὶ ἀπὸ τὰ νύχια των ἔτρεχε πύον. Καταλάβαμε ἀμέσως, ὅτι εὑρισκόταν σὲ πολὺ κακὴ κατάστασι, μὲ προχωρημένα κρυοπαγήματα.

‘Ο Μέραρχος διατάζει τὸ στρατιώτη νὰ ἀφήσῃ τὸ δοχεῖο μὲ τὸ χαλβᾶ, ἀλλ’ ἐκεῖνος δὲν ὑπακούει λέγοντας:

— Τὰ παιδιὰ ἔκει ἐπάνω στὰ παγωμένα χιόνια ἔχουν δυὸ μέρες νὰ φᾶνε. Τὰ μουλάρια ψόφησαν. Πρέπει νὰ φθάσω γρήγορα. Αὔριο εἶναι Χριστούγεννα!...

‘Ωταν ἡμιονηγὸς καὶ δὲν εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸ Μέραρχό του.

‘Επειδὴ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ μουλάρια τοῦ στρατοῦ εἶχαν ψοφήσει ἀπὸ τὴν πεῖνα καὶ τὴν παγωνιά, ὅλα, πυρομαχικὰ καὶ τρόφιμα, τὰ μετέφεραν οἱ στρατιῶτες στοὺς ὄμους των.

— ‘Εννοια σου, λέει ὁ στρατηγὸς στὸν στρατιώτη, ποὺ ἔτρεμε ἀπὸ τὸ κρύο καὶ τοὺς πόνους τῶν ποδιῶν του, θὰ στείλω ἐγὼ τὸ δοχεῖο μὲ τὸ χαλβᾶ στὰ παιδιὰ μὲ ἄλλον στρατιώτη καὶ σὺ νὰ πᾶς στὸ γιατρὸ νὰ σου γιατρέψῃ τὰ πόδια.

Διέταξε νὰ τοῦ δώσουν μάλλινες κάλτσες καὶ ἔνα ζευγάρι καινούρια ἄρβυλα καὶ τὸν ἔστειλε μὲ διαταγὴ του στὸ δρεινὸ χειρουργεῖο.

‘Ο ἡρωϊκὸς ἡμιονηγὸς ἀσφαλῶς, ἀν ὑπάρχῃ σήμερα στὴ ζωή, θὰ εἶναι ἀνάπτηρος καὶ ἀπὸ τὰ δυό του πόδια. ↴

«Σελίδες Δάξης» (Διασκευὴ)

Χρ. Κολάτσος

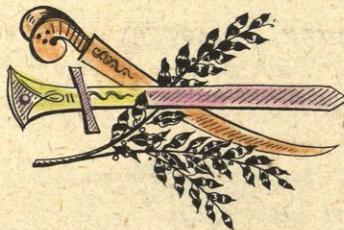
✓ 16. ΤΗΣ ΔΑΦΝΗΣ ΤΑ ΚΛΩΝΑΡΙΑ

TΗΣ δάφνης ξανανθίσαν τὰ κλωνάρια
ἐπάνω στῆς Ἡπείρου τὶς πλαγιές,
τὰ νέα γιὰ νὰ στολίσουν παλληκάρια,
ποὺ ἀπ' ὅλες τῆς Ἑλλάδος τὶς μεριὲς ✓
τραβοῦν μ' ὄμρή, μὲ θάρρος καὶ μ' ἐλπίδα
γιὰ νὰ δοξάσουν τὴ γλυκειὰ Πατρίδα.

‘Ο βάρβαρος ἔχθρὸς τώρα ἀς τὸ μάθη
κι ἀς φύγῃ ντροπιασμένος, ταπεινός.
‘Η δάφνη στὴν Ἑλλάδα δὲν ξεράθη,
τῆς Λευτεριᾶς δὲν σβήστη ὁ Αὔγερινός.
Κρατεῖ ἡ Ἑλλάδα κλῶνο ἐλιᾶς, μὰ ξέρει
νὰ σπέρνῃ κεραυνούς μὲ τ' ἄλλο χέρι. ✓

« Ἑλληνικὴ Δημιουργία »

Σπ. Παναγιωτόπουλος

Περίληψη

17. ΕΝΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ

«...» Έγεννήθηκα κοντά στή θάλασσα. Νά την, γαλαζοπράσινη ἐκεῖ μακριὰ στὰ βράχια. Σ' αὐτή ἐπερπάτησα, ἔκολυμβησα, ἔκλαψα. Πῶς νὰ μὴ τὴν ἀγαπῶ;

» Κοντά σ' αὐτή ζοῦν οἱ ίδικοὶ μου: Ἡ μητέρα μου, ποὺ μοῦ ἔδωσε τὸ γάλα. Ὁ πατέρας μου μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα. Τ' ἀδέλφια μου μὲ τὶς τρέλλες καὶ οἱ φίλοι μου καὶ οἱ σύντροφοί μου στὸ παιξιμο καὶ στὸ τραγούδι.

Α Ἦ Έκεῖ κοντά στή θάλασσα εἶναι καὶ τὸ σχολεῖο μου, ὅπου ἔμαθα τὰ πρῶτα γράμματα. Ἐκεῖ ἦτο ὁ σοφός μου διδάσκαλος. Τί μαθήματα! Τί παραμύθια! Τί τραγούδια μαζί του! Καὶ γέλια καὶ ἔκδρομες καὶ παιγνίδια. Δεύτερος πατέρας ἦταν γιὰ μᾶς. Α

» Σ' ἔκεινα τ' ἀνοικτὰ παράθυρα ἔμαζευόμαστε τὸν χειμῶνα τὰ παιδιὰ καὶ ἐκοιτάζαμε τὴν βροχή, ποὺ ἐπλημμύριζε τὸ περιβόλι. Κι ἔκεινο τὸ περιβόλι τὸ εἰχάμε φυτέψει μὲ τὰ χέρια μας. Ἀπὸ ἔκεινα τὰ παράθυρα ἔμπαινε τὴν ἄνοιξι ποτάμι ὁ ἥλιος καὶ ἔλουζε τὰ σγουρὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν, τὰ θρανία, τὸν πίνακα, τὴν ἔδρα, ὅλη τὴν τάξι.

» Πιὸ πέρα εἶναι ἡ ἐκκλησία. Ἐκεῖ ἐλειτουργοῦσε ὁ σε-

βάσιμος παπᾶς μὲ τὰ μακριὰ γένεια καὶ τὰ ἀγγελικὰ μάτια. Κάθε Κυριακὴ πηγαίνωμε δόλα τὰ παιδιὰ στὴν ἐκκλησία. Καὶ ἥσαν ἡμέρες, ποὺ τόσο γλυκὰ ἔψαλλαν οἱ φάλτες, τόσον ἔλαμπε ὁ ἥλιος στὰ πολύχρωμα τζάμια τῆς ἐκκλησίας, τόσο ἐφεγγοβολοῦσαν τὰ χρυσᾶ κεράκια στὰ μανουάλια, ποὺ ἐνόμιζες, ὅτι εύρισκεσαι στὸν Παράδεισο.

» Κάτω στὴν ἀγορὰ τῆς πόλεώς μας εἶναι ἐνα ὑψηλὸ σπίτι. Ἐκεῖ εἶναι τὸ γραφεῖο, ὃπου ἐργάζεται ὁ πατέρας μου μὲ τὸν μεγάλο ἀδελφό μου.

» Καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι μας, ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουναλάκια, φαντάζει τὸ μικρὸ κοιμητήρι μας. Ἐκεῖ κοιμᾶται ὁ παπποῦς μου. "Οταν πέθανε, τὸν ἔκλαψα μ' ὅλη μου τὴν καρδιά. ✓

» Ο τόπος, ὃπου ἐγεννήθηκαν οἱ γονεῖς μου, τὰ ἀδέλφιά μου καὶ οἱ φίλοι μου· τὸ σχολεῖο καὶ ὁ διδάσκαλος, ἡ ἐκκλησία καὶ ὁ παπᾶς, ὅλα αὐτὰ τὰ λέγουν πατρίδα.

» Τὰ ἀγαπᾶς αὐτά; "Αμα τὰ ἀγαπᾶς αὐτά, ἀγαπᾶς τὴν πατρίδα σου. ✓

» Κάθε παιδὶ ἔχει τὴν ξεχωριστή, τὴν μικρή του πατρίδα. [¶] Κι' ὅλες οἱ μικρὲς πατρίδες κάμνουν μιὰ μεγάλη, τὴν Ἑλλάδα. [¶] Γιατὶ ὅλες οἱ μικρὲς πατρίδες ἔχουν μερικὰ πράγματα ἵδια καὶ ἀπαράλλακτα. Τὴν ἵδια θρησκεία οἱ κάτοικοι καὶ τὴν ἵδια γλῶσσα. [¶] Τοὺς ἵδιους προγόνους. Τὰ ἵδια ἡθη καὶ ἔθιμα. [¶]

» Εἴμαι "Ελλην καὶ καυχῶμαι γιὰ τοὺς προγόνους μου. [¶] Άλλα καὶ ἐγὼ εἴμαι καλός. Εἴμαι φρόνιμος. Καθαρός. Θέλω νὰ εἴμαι γερός, γιὰ νὰ μεγαλώσω καὶ νὰ κάμω στὴν ζωή μου κάτι. Μὰ καὶ τίποτε τὸ ἔξαιρετικὸ ἀν δὲν μοῦ τύχῃ ἡ εὐκαιρία νὰ κάμω, θὰ εἴμαι εύχαριστημένος νὰ περάσω τὴν ζωή μου μ' ἐργασία, τιμὴ καὶ δικαιοσύνη. ✓

» Ηξεύρω πώς καὶ στὶς ἄλλες πατρίδες, τὶς ξένες, ἔκατομ-

μύρια ἄλλα παιδιά, ἀγόρια καὶ κορίτσια, εἶναι ώσταν καὶ μέ. Τ' ἀγαπῶ καὶ εὔχομαι τὸ καλό των. Μὰ δὲν θέλω νὰ μ' ἀδικήσουν. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι τόπος μᾶλλον πτωχὸς καὶ ἔχει πολλοὺς νὰ θρέψῃ. Τῆς χρειάζεται εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια.

» Γνωρίζω, ὅτι ἡ Ἑλλὰς πάντα ἐπολέμησε γιὰ νὰ εἶναι ἐλεύθερη. Σκλάβους δὲν ἦθέλησε νὰ ἔχῃ, ἀκόμη καὶ ὅταν ἥμποροῦσε. Δὲν θέλει ὅμως καὶ αὐτὴ νὰ σκλαβωθῇ. *Ε*διωξε τὸν Πέρση καὶ τόσους ἄλλους εἰσβολεῖς ἀπὸ τὴν γῆ της.

» Δὲν ὀνειρεύομαι πολέμους. Θὰ ὑπερασπισθῶ ὅμως μὲ τὸ αἷμά μου καὶ τὴν τελευταία σπιθαμὴ τοῦ τόπου μου, ποὺ μὲ τῇ καὶ μὲ ἀνδρειεύει μὲ τὴν πολλή του δόξα.

» Ολοι οἱ ξένοι, ποὺ κατοικοῦν πιὸ εὔφορους τόπους τριγῦρο μας, ἐργάζονται. Θὰ ἐργασθῶ γιὰ νὰ τοὺς φθάσω καὶ νὰ τοὺς περάσω, γιατὶ ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ εἶναι πιὸ ἔξυπνη καὶ πιὸ ἐπιδέξια ἀπὸ τόσες ἄλλες φυλές. Μὲ τὴν ἐργασία μου θὰ κάμω πολλά· αὐτὸ τὸ ὑπόσχομαι στὸν ἑαυτό μου.

» Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη: Γνωρίζω ἀπὸ μικρὸς τί εἶναι σεβασμὸς καὶ σέβομαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ κάθε τί, ποὺ εἶναι καλύτερο ἀπὸ ἐμέ.

» Σέβομαι πιὸ πολὺ τοὺς γέρους. «Αν εἰπῆς ἔνα πικρὸ λόγο σ' ἔνα γέρο, εἶναι δυὸ φορὲς πικρός. «Αν τοῦ κάμης ἔνα κακό, εἶναι δυὸ φορὲς κακό. Θέλω ἐγὼ νὰ πειράξῃ κανεὶς τὸν πατέρα μου; Θέλω νὰ τὸν πικράνῃ; »Ετσι καὶ ἐγὼ δὲν θὰ πειράξω καὶ δὲν θὰ πικράνω τὸν πατέρα ἄλλου παιδιοῦ...».

Αὕτα ἔγραψε προχθὲς ὁ Κωστάκης στὴν ἔκθεσί του, ὅταν ὁ διδάσκαλός των ἐζήτησε κάθε παιδὶ νὰ γράψῃ κάτι τι ἀπὸ τὸν ἑαυτό του.

Περιοδικόν «Ἐρυθρὸς Σταυρὸς» (Διασκευὴ)

Τέλλος "Αγρας"

18. ΦΩΣ ΗΛΙΟΥ, ΦΩΣ ΚΥΡΙΟΥ

Φῶς ἥλιου θαλπερό,
καθαρό,

φέγγεις ὅλο τὸν καιρὸν
στὸ λιβάδι τὸ χλωρό,
φέγγεις δάση καὶ βουνὰ
καὶ πελάγη γαλανά,
καὶ στὰ μέρη, ποὺ φωτίζεις,
κάλλος καὶ ζωὴ χαρίζεις.

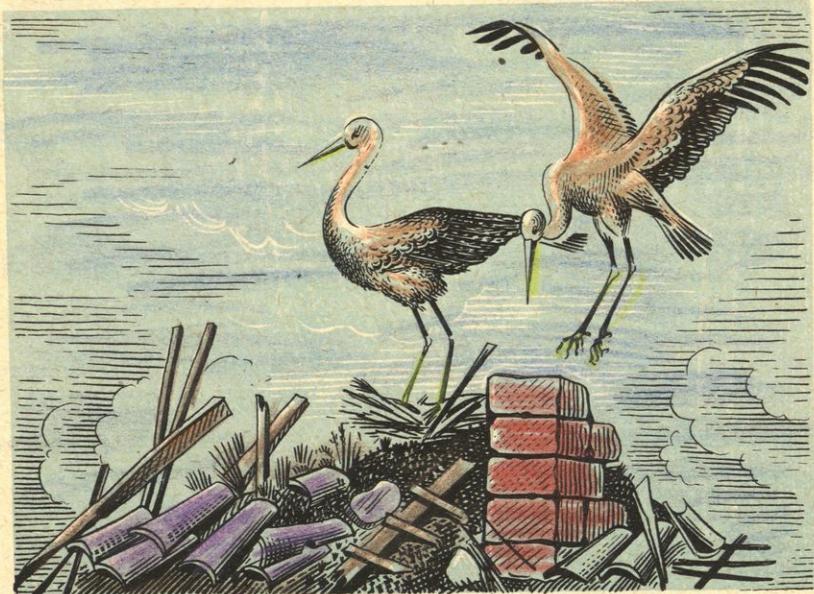
Φῶς Κυρίου νοερό,
ἰλαρό,

φέγγεις ὅλον τὸν καιρὸν
κάθε πλάσμα τρυφερό,
φέγγεις τὴν ἀγνή καρδιά,
ποὺ ἔχουν τὰ καλὰ παιδιά
καὶ τὸν νοῦν, ὅπου φωτίζεις,
στὸ καλὸ τὸν συνηθίζεις.

Φῶς ἥλιου θαλπερό,
καθαρό,

φῶς Κυρίου ιλαρό,
φέγγετ' ὅλο τὸν καιρό,
ναῦρουμε στὴ μαύρη γῆ
καὶ στὴν σκοτεινὴ ζωὴ
τοῦ Θεοῦ τὸν ἄγιο νόμο
καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ δρόμο.

Γεώργιος Βιζηνηνός

Γ'. ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΔΕΝΔΡΑ

19. ΛΕΛΕΚΙ ΚΑΙ ΣΚΟΥΛΗΚΙ

1. Μιὰ φορὰ δυὸ λελέκια ἔκτισαν τὴ φωλιά τους ψηλά στὴ σκεπὴ ἐνὸς ἐρημόσπιτου, δίπλα σ' ἕνα λιβάδι καταπράσινο καὶ μεγάλο.

"Αμα βγῆκαν τὰ λελεκάκια τους ἀπὸ τ' αὐγά, ἡ μητέρα τὰ φύλαγε κι ὁ πατέρας ἐπηγαινοερχόταν μὲ τὴν τροφὴ στὸ στόμα.

Μιὰ μέρα τὸ λελέκι, ἐκεῖ ποὺ ἔψαχνε στὸ λιβάδι γιὰ τροφή, βλέπει ἕνα σκουλήκι. Ἡταν μακρὺ - μακρὺ καὶ τὸ χρῶμά του ἥταν ὡσὰν τὸ χῶμα. Δὲν εἶχε πόδια καὶ ὅμως ἐπροχωροῦσε. Μαζευόταν - ἀπλωνόταν, μαζευόταν - ἀπλωνόταν κι ἔτσι πάντα περπατοῦσε.

— "Ε, ποῦ πᾶς; τοῦ λέει τὸ λελέκι. Δὲν μὲ φοβᾶσαι;

— Καὶ ποιός εἶσαι ἡ ἀφεντιά σου; Δὲν σὲ βλέπω. Εἴμαι τυφλό.

— Εἴμαι τὸ λελέκι, τοῦ λέγει.

— Πώ, πώ, τί ἔπαθα τὸ ὄμοιρο!

— "Ωστε μὲ ξέρεις, σὰ νὰ εἰποῦμε!

— Τὸν ἀφέντη τοῦ λιβαδιοῦ νὰ μὴν ξέρω, ποὺ τὸν τρέφομέ δλοι δσοι ζοῦμε ἐδῶ μέσα;

— "Ωστε καὶ σὺ ἐδῶ μένεις πάντα μὲ τὴν οἰκογένειά σου;

— Ποὺ νὰ τὴν εὕρω τὴν οἰκογένεια, ἀφέντη μου; δὲν μοῦ φθάνει ἡ φτώχεια μου, μόνο θέλω νὰ ἔχω καὶ οἰκογένεια!

— Μὰ δὲν νομίζεις, πώς ἐσύ καὶ οἱ σύντροφοί σου, οἱ φτωχοὶ καὶ κακομοιριασμένοι, εἰσθε περιττοὶ στὸν κόσμο αὐτό;

— "Οχι δὰ καὶ τόσο περιττοὶ δσο νομίζεις, ἀρχοντά μου.

"Άλλη φορὰ θὰ σοῦ εἰπῶ τὸ γιατί.

— "Ας εἶναι ἄλλη φορά, εἶπε καὶ τὸ λελέκι καὶ ἐπέταξε στὴ φωλιά του.

Τὸ σκουλήκι ἐσύρθηκε βιαστικὰ στὴν τρῦπα του.

2. Δὲν ἐπέρασαν πολλὲς μέρες καὶ συναντήθηκαν στὸ ἔδιο μέρος πάλι τὸ λελέκι μὲ τὸ σκουλήκι.

— Σκουλήκι, λέγει τὸ λελέκι, μὴ φοβᾶσαι εἴμαι χορτάτο.

Τί μοῦ ἔλεγες προχθές, πώς καὶ ἐσεῖς οἱ μικροὶ δὲν εἰσθε περιττοὶ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο; Εξήγγησέ μου, πῶς ζῆς καὶ τί δουλειά κάνεις.

— Δουλεύω ἡμέρα νύκτα τὸ χῶμα, σκάβω. Ανοίγω παντοῦ τρῦπες...

— Καὶ αὐτὸ τί ὡφελεῖ; ἐρώτησε τὸ λελέκι.

— Πῶς δὲν ὡφελεῖ; Μ' αὐτό, ποὺ κάμνω, φυτρώνουν εὔκολα τὰ φυτὰ καὶ ἀνάμεσα στὰ φυτὰ ζοῦν ἔντομα καὶ ἀπὸ τὰ ἔντομα ζοῦν οἱ βάτραχοι, οἱ σαῦρες, τὰ φίδια, ποὺ ἡ εὐγένειά σου καταδέχεσαι καὶ τρώγεις.

Τὸ χῶμα, ποὺ εἶναι κάτω, τὸ φέρνω ἔξω στὸν ἥλιο.
 στὸν ἀέρα καὶ στὴ βροχὴ καὶ τὸ χῶμα, ποὺ εἶναι ἐπάνω
 τὸ πηγαίνω κάτω. Αὐτὸ ὡφελεῖ πολὺ στὴ γεωργία. Καὶ
 ἀκόμη ἔνα ἄλλο: Θὰ ἔτυχε νὰ ἴδῃς κάτι μαραμένα φύλλα,
 ποὺ τυλιγμένα ὡσάν χωνὶ στέκονται ὅρθια. Αὐτὴν τὴ δουλειὰ
 τὴν κάμνομε τὴν νύκτα. Τὴν ἄλλη νύκτα τραβοῦμε τὰ φύλλα
 πιὸ κάτω, ὡσπου χώνεται ὅλο τὸ φύλλο μέσα στὴ γῆ. "Ετοι
 δὲ λίγο δὲ λίγο τὸ φύλλο σαπίζει καὶ γίνεται μαλακό, γιὰ νὰ
 τὸ φάμε. "Ο, τι περισσεύσῃ, γίνεται λίπασμα, δηλαδὴ κάτι
 ποὺ δυναμώνει τὸ χῶμα καὶ τὸ κάμνει παχύτερο.

— Εἴσθε ὄμως πολὺ ἀσχημα, εἶπε τὸ λελέκι.

— Καὶ τί μ' αὐτό; Δὲν εἰμεθα ἐργατικά; Δὲν εἰμεθα
 ὠφέλιμα; Γιατί λοιπὸν μᾶς περιφρονοῦν; Γιατί μᾶς πα-
 τοῦν; Μὴ θαρροῦν, πώς δὲν πονοῦμε;

— Σὲ λυποῦμαι, κακόμοιρο, εἶπε τὸ λελέκι.

— Μὰ ἀφοῦ ἔχεις τέτοια εὐγενικὴ καρδιά, δὲν λὲς ἔναν
 καλὸ λόγο στὰ παιδιά σου γιὰ μᾶς;

Τὸ λελέκι ἐστάθη στὸ ἔνα του πόδι, ἐτεντώθη καμα-
 ρωτὰ καὶ εἶπε:

— "Αφησε καὶ θὰ συλλογισθῶ μὲ τὴν ἡσυχία μου ὅσα
 μοῦ εἶπες.

— Καὶ τώρα θὰ σοῦ δώσω καὶ ἐγὼ μιὰ συμβουλή, ἀφέντη
 μου, εἶπε τὸ σκουλήκι.

— Α, ᾧ! δλα κι δλα, μὰ οἱ συμβουλὲς ἀς λείψουν. Βλέ-
 πω, πολὺ τὸ ἐπῆρες ἐπάνω σου, ποὺ καταδέχομαι νὰ κου-
 βεντιάσω μαζί σου!

— Μὲ συγχωρῆς. Ἐγὼ ἡξεύρω τί τιποτένιο πρᾶγμα εῖμαι.
 Αὐτὸ σοῦ τὸ εἶπα, γιὰ νὰ σὲ προφυλάξω ἀπὸ ἔνα μεγάλο κακό.

Τὸ λελέκι ἐγέλασε περιφρονητικά.

— Λέγε μου λοιπὸν ἀπὸ τί κακὸ θὰ μὲ προφυλάξῃς ἐσύ;

— Κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ παλιόσπιτο ἔχομε ἀνοίξει ἐμεῖς

τὰ σκουλήκια παντοῦ τρῦπες. "Ολη ἡ γῆ εἶναι σκαμμένη· σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ ἔχομε ἐργασθῆ ἐκατὸ χιλιάδες σκουλήκια καὶ περισσότερα. Λοιπὸν τὰ μάτια σου τέσσερα, ἀφέντη, νὰ μὴν πέσῃ καμμιὰ ὥρα καὶ σᾶς πλακώσῃ.

Τὸ λελέκι ἐγέλασε πολὺ δυνατὰ καὶ λέγει:

Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ σχετίζεται κανεὶς μὲ τέτοια πλάσματα. Ἐνα σκουλήκι νὰ φαντάζεται, πῶς ἡμπορεῖ νὰ ρίξῃ δλόκληρο σπίτι μαζὶ μὲ τὴ φωλιά μας!

Αὐτὰ εἶπε καὶ ἔφυγε. Τὸ σκουλήκι ἐσύρθηκε ἥσυχα στὴν τρῦπα του.

3. Μιὰ μέρα τὰ δυὸ λελέκια καθισμένα στὴ φωλιά τους ἔχαϊδευαν τὰ παιδιά των μὲ τὴ μύτη των. "Εξαφνα ἀκοῦν ἔνα τρίξιμο.

— Τί εἶναι αὐτό; λέγει τὸ θηλυκὸ λελέκι φοβισμένο. Μοῦ φαίνεται, ώσταν νὰ τρέμῃ ἡ στέγη.

— Κι ἐμένα ἔτσι μοῦ φαίνεται, λέει τὸ ἄλλο.

Δὲν ἐπρόφθασαν νὰ εἰποῦν ἄλλη λέξι καὶ τὸ σπίτι ἐσωριάσθηκε μὲ βρόντο μεγάλο. "Ἐνα σύννεφο σκόνη ἐσηκώθηκε ψηλὰ στὸν ἀέρα καὶ τὰ δυὸ λελέκια ἐπέταξαν τρομαγμένα. Μὰ ἐγύρισαν ἀμέσως ὅπίσω. Εφώναξαν τὰ παιδιά τους, ἐκτυποῦσαν μὲ τὴ μύτη τους τις πέτρες καὶ τὰ ξύλα. Καμμιὰ ἀπάντησι. Τὰ παιδιά τους εἶχαν σκοτωθῆ.

Τὰ δυὸ πουλιὰ ἐκάθισαν ἐκεῖ ἀρκετὴ ὥρα καὶ ἔκλαψαν τὰ παιδιά τους. Τὸ ἀρσενικὸ λελέκι ἐθυμήθηκε τί τοῦ εἶπε μιὰ ἡμέρα τὸ σκουλήκι καὶ τὸ διηγήθηκε στὴ σύντροφό του.

— Ποιός νὰ τὸ φαντασθῇ, ἔλεγε, πῶς ἔνα τιποτένιο σκουλήκι μοῦ ἔλεγε τὴν ἀλήθεια!

Τὰ δυὸ πουλιὰ ἔφυγαν ἀπαρηγόρητα καὶ δὲν ἔξαναγύρισαν. Μὰ καὶ μὲ μιὰ ἀπόφασι: νὰ μὴν περιφρονοῦν κανένα, δόσο μικρὸς καὶ ἀν εἶναι.

20. ΕΝΑ ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΟ ΖΩΟ

Τὰ παιδιά, καθισμένα στὸν παχὺ ἥσκιο τῆς πελώριας καρυδιᾶς καὶ συζητῶντας μὲ τὸν ἀγροφύλακα, εἶδαν νὰ ξεπροβάλλῃ ἀπὸ τὸν δρόμον τῶν ἀμπελιῶν ὁ κύριος Πέτρος, ὁ γεωπόνος. Ἀμέσως ἐπετάχθηκαν ἐπάνω. Κι ἄλλα τοῦ ἐτοίμασαν κάθισμα κι ἄλλα ἔτρεξαν νὰ φέρουν ὀπωρικά καὶ κρύονερό.

Ἐκάθισεν ὁ κύριος Πέτρος, σπογγίζοντας τὸν ἰδρῶτα. Ἀνάσανε. Ἐκοίταξε γελαστὰ γῦρο. Καὶ ἔπειτα:

— Πάλι ζωηρὴ συζήτησι εἴχατε, εἶπεν.

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ ἀγροφύλακας. Καὶ αἰτία εἶναι τὸ «ζουλάπι» ἐκεῖνο ἔκει, ποὺ τὸ ἀνεκάλυψε στὸ ἀμπέλι ὁ σκύλος μου.

— Τὸ ζουλάπι; Ἄ, ὁ σκαντζόχοιρος; Ὁ καημένος! Σφαῖρα ἔγινε ἀπὸ τὸν τρόμο του. Καὶ εἶναι μεγάλος!

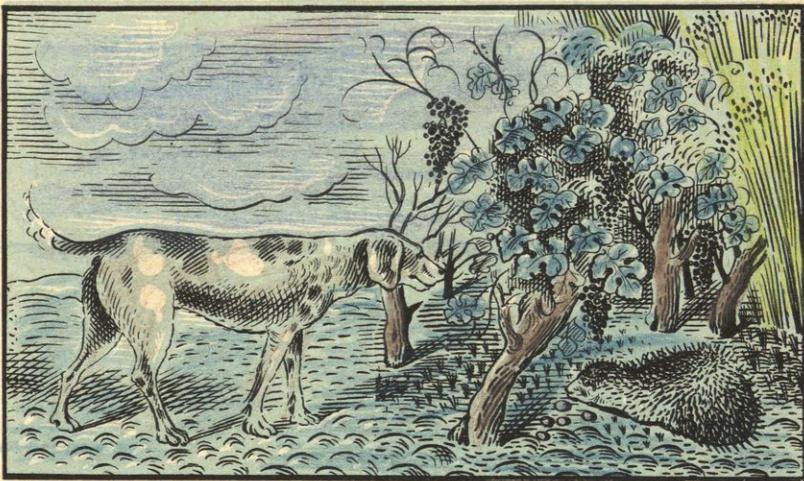
Μᾶς λέγουν ἐδῶ, κύριε Πέτρο, πῶς ὁ σκαντζόχοιρος τρώγει τὰ σταφύλια, εἶπε τὸ μικρότερο παιδί. Καὶ κάμνει ζημιά, ἐνῷ ἡμεῖς ἐδιαβάσαμε κάπου, ὅτι τρώγει μόνον τὶς ὄχιές.

— Ωστε αὐτὸν ἐδῶ τὸ ἀκακιο πλάσμα εὑρίσκεται «ὑπὸ κατηγορίαν» καὶ σεῖς, παιδιά, τοῦ ἐγίνατε συνήγοροι, ρώτησεν ὁ γεωπόνος.

— Ναί! ναί! ἐφώναξαν τὰ παιδιά, ἐνῷ οἱ μεγάλοι ἐγελοῦσαν.

Ἐφθασαν καὶ τὰ μικρὰ μὲ τοὺς καρποὺς καὶ τὸ δροσερό, πηγαδίσιο νερό. Ἐπῆρε ὁ κύριος Πέτρος σῦκα μελιστάλακτα καὶ χονδρόρρωγα μαῦρα σταφύλια. Ἔφαγε, εὐφράνθηκε καὶ ὕστερα:

— Πάλι τὸ ἴδιο ζήτημα στὴ μέση, εἶπε. Τὶς προάλλες ξαναέγινε γι' αὐτὸν λόγος. Οσοι πιστεύουν, ὅτι ὁ «ἀκανθό-

χοιρος» προξενεῖ ζημιὰ στὰ κτήματα, πλανῶνται...

— Μὰ τὸ εἴδαμε μὲ τὰ μάτια μας αὐτὸ τὸ ζῷο νὰ τρώγη ρῶγες, διεμαρτυρήθηκε ἔνας ξωμάχος.

— Τὸ παραδέχομαι, γέρο Νικόλα. Κάποτε-κάποτε γεύεται καὶ αὐτὸς τὸν ἐκλεκτὸ καρπό. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι ἀν κάμνη τὸ κακό, ποὺ προξενοῦν στὰ σταφύλια τὰ ἄλλα πλάσματα, ἵδιως τὰ πτηνά. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τῆς «παγκαρπίας», ὅπως γνωρίζετε, καὶ οἱ σκύλλοι ρίχνονται στὰ σταφύλια. Πῶς συμβαίνει λοιπὸν νὰ τὰ ἔχωμε μόνον μὲ τὸν σκαντζόχοιρο, ἔνα ζῷο πραγματικὰ εὔεργετικὸ στὸν ἄνθρωπο.

‘Αλλά, φίλοι μου, οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς, ἀς μὴν τὸ κρύβωμε, τὸν κυνηγᾶμε γιὰ τὸ νόστιμο κρέας του. Πολλοὶ ἄνθρωποι σκέπτονται τὸ κέρδος τῆς στιγμῆς καὶ ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ λοιπά.

“Ολοι γνωρίζομεν, ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος ἔξολοθρεύει κάθε τρωκτικό, βλαβερὸ στὴ γεωργία, καὶ καταδιώκει πολὺ τὰ φίδια καὶ μάλιστα τὴν ὄχια. “Εχετε ἀντίρρησι; X

— Κάθε ἄλλο! εἴπαν πολλὲς φωνές.

— Στὸν τόπο μας, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ τρωκτικά, ὑπάρχουν και πάρα πολλὰ φίδια. Ἐπὸ δὴ τὴν Εύρωπη, ἡ ἑλληνικὴ γῆ ἔχει τὶς περισσότερες ποικιλίες ἑρπετῶν. Κάθε χρόνο μετροῦμε μερικὰ θύματά των σὲ ἀνθρώπους και ζῷα.

— Τὶς προάλλες μᾶς ἔσκασε ὁ γάιδαρος, ἐπετάχθηκε ὁ μικρὸς Γιαννακός, γιατὶ τὸν ἐδάγκασε μιὰ καταραμένη στὸ μουσούδι...

"Ολοι ἐγέλασαν μὲ τὸν χαριτωμένο τρόπο, ποὺ τὰ εἶπε.

— Νὰ μιὰ ζημιὰ ἔξαφνα, παρετήρησεν ὁ γεωπόνος. Λογαριάσατε πόσες τέτοιες προλαβαίνει ὁ σκαντζόχοιρος. †Ενας Γάλλος ἐπιστήμων εἶπε κάποτε, δτι «ὁ Θεός, ἐπειδὴ ἵσως μετενόησε, ποὺ ἐδημιούργησε τὴν ὄχια, ἔστειλεν ἐπειτα ἐναντίον της τὸν ἀκανθόχοιρον, ὥπλισμένον μὲ τὰ φοβερά του ἀγκάθια».

† Δυὸς διαβάτες ἔσταμάτησαν και ἔχαιρέτισαν. "Επειτα ἐπλησίασαν τὸν κύριο γεωπόνο και τοῦ ἐζήτησαν μιὰ συμβουλή. "Ετσι ἡ συζήτησι ἐκόπηκε. †Τότε τὰ παιδιὰ ἐκράτησαν τὸν σκύλο και ἀφῆσαν ἐλεύθερο τὸ ἀγκαθωτὸ ζῷο. "Εκεῖνο ἔξεθάρρεψε και ἔχώθηκε στοὺς θάμνους.

"Οταν ἔψυγαν οἱ περαστικοί, ἡ συζήτησι συνεχίσθηκε.

— Ήξεύρεις, κύριε Πέτρο, εἴπεν ὁ γέρο Νικόλας, τὴν ἀνοιξι διδάσκαλος μοῦ ἔλεγε πώς ὁ σκαντζόχοιρος, και νὰ δαγκαθῇ ἀπὸ ὄχια, δὲν ψοφᾷ.

Οἱ ἄλλοι ἔδωσαν προσοχή.

— Σωστὰ σου εἶπε. 'Ολίγα χρόνια εἶναι, ποὺ ἔγινε γνωστὸ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἔπειτα ἀπὸ πειράματα σ' ἔνα εἰδικὸ ἴδρυμα τῆς Γαλλίας. 'Εκεῖ διατηροῦν πολλὲς ὄχιες.

"Άλλοτε ἐνομίζαμε, δτι ὁ σκαντζόχοιρος πλησιάζει τὴν ὄχια, τῆς δαγκάνει τὴν οὐρὰ και ἀμέσως γίνεται σφαῖρα. Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό. Τὴν ὄχια τὴν πλησιάζει ἀφοβα και

προβάλλει τὸ ρύγχος του, ὡσὰν νὰ θέλῃ νὰ τὴν μυρισθῇ.⁴

↖ 'Εκείνη τότε ὁρμᾷ καὶ τὸν δαγκάνει στὸ ρύγχος. Αὐτὸς γλείφει τὸ δαγκαμένο μέρος καὶ πάλι κινᾶ πρὸς τὰ ἐμπρός. Δεύτερο δάγκαμα ἡ ὄχια. Εύρισκει ὅμως καὶ αὐτὸς τὴν εὔκαιρία καὶ ἀρπάζει τὸ φίδι ἀπὸ κάπου. 'Εκεῖνο κτυπιέται τότε ἐπάνω στ' ἀγκάθια του, καταπληγώνεται καὶ ψοφᾶ. "Αν τὸ ζῷον πεινᾶ, τρώγει ἐπὶ τόπου ἔνα μέρος τοῦ φιδιοῦ. "Αν ὄχι, τὸ μεταφέρει στὴν φωλιά του.

'Ηξεύρω, τί θὰ μὲ ἐρωτήσῃς, γέρο Νικόλα, εἴπε τώρα ὁ γεωπόνος. Θὰ μ' ἐρωτήσῃς γιατί δὲν ψοφᾶ ὁ σκαντζόχοιρος, ἔπειτα ἀπὸ τόσα δαγκάματα. 'Εδῶ κυρίως εἶναι ἡ ἀνακάλυψι, ποὺ ἔκαμαν οἱ εἰδικοί: Τὸ δηλητήριο, ποὺ χύνει στὴν πληγὴ ἡ ὄχια, ἐνῷ εἶναι ἀρκετὸ νὰ θανατώσῃ κάποτε ἀνθρωπο, δὲν φέρει καμμιὰ βλάβη στὸ ἀκανθωτὸ ζῷο. Αὐτὸ γιὰ νὰ ψοφήσῃ πρέπει νὰ δαγκαθῇ ἀπὸ τὴν ὄχιὰ τριάντα περίπου φορές. Καὶ κάθε φορὰ νὰ χύνεται στὴν πληγὴ ἡ παραπάγω ποσότης, κάπου δηλαδὴ ἐπτὰ ἡ ὄκτω χιλιοστόγραμμα δηλητηρίου. Τόση ἀντίστασι δείχνει τὸ σῶμά του.

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἀφήνωμε νὰ ἔξοντώνεται αὐτὸ τὸ εὐεργετικὸ ζῷο. Καὶ σημειώσατε τοῦτο: Σὲ ὅλη τὴν μεσημβρινὴ καὶ νότια 'Ελλάδα ὁ σκαντζόχοιρος εἶναι τὸ μοναδικὸ ζῷο, ποὺ κυνηγᾶ ἀποτελεσματικὰ τὰ φαρμακερὰ φίδια. Στὴν βόρειο 'Ελλάδα εἶναι καὶ οἱ πελαργοί.

↖ Σεῖς οἱ μικροὶ ἀκοῦτε καὶ προσέχετε. 'Εμεῖς οἱ μεγάλοι ἔζήσαμε τὰ μικρά μας χρόνια, δταν οἱ ἐπιστῆμες δὲν ἥσαν τόσο ἀναπτυγμένες. Γι' αὐτὸ ἐπιμένομε σήμερα σὲ μερικὰ πράγματα, μὴ σωστά, ποὺ τὰ διατηροῦμε ὅμως «κατὰ παράδοσι».

Θ. Μακρόπουλος

21. ΤΟ ΜΥΔΙ ΚΑΙ Ο ΠΟΝΤΙΚΟΣ

"Αν ρίξετε ἔνα πήλινο κανάτι στὴ θάλασσα καὶ τὸ ἀνασύρετε ἔπειτα ἀπὸ κάμποσο καιρό, εἶναι πιθανὸν νὰ εὕρετε μέσα ἔνα ὀκταπόδι. "Αν ὅμως ἀφήσετε σ' ἔνα ἥσυχο μέρος τοῦ βυθοῦ ἔνα ξύλο ἢ ἔνα σίδερο, θὰ ἴδητε, ἔπειτα ἀπὸ ἔνα διάστημα, νὰ σχηματίζεται ἐκεῖ ἐπάνω μιὰ ὄλοκληρη ἀποικία ἀπὸ μύδια. Τέτοιες ἀποικίες συναντᾶ κανεὶς σὲ πολλὰ μέρη, ὅταν ὁ βυθὸς εἶναι κατάλληλος καὶ τὰ νερὰ ἥσυχα. Εἶναι οἱ ἀρχαιότερες ἀποικίες τῆς ὑφηλίου, πολὺ παλιότερες ἀπὸ τις ἀποικίες τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Ἑλλήνων.

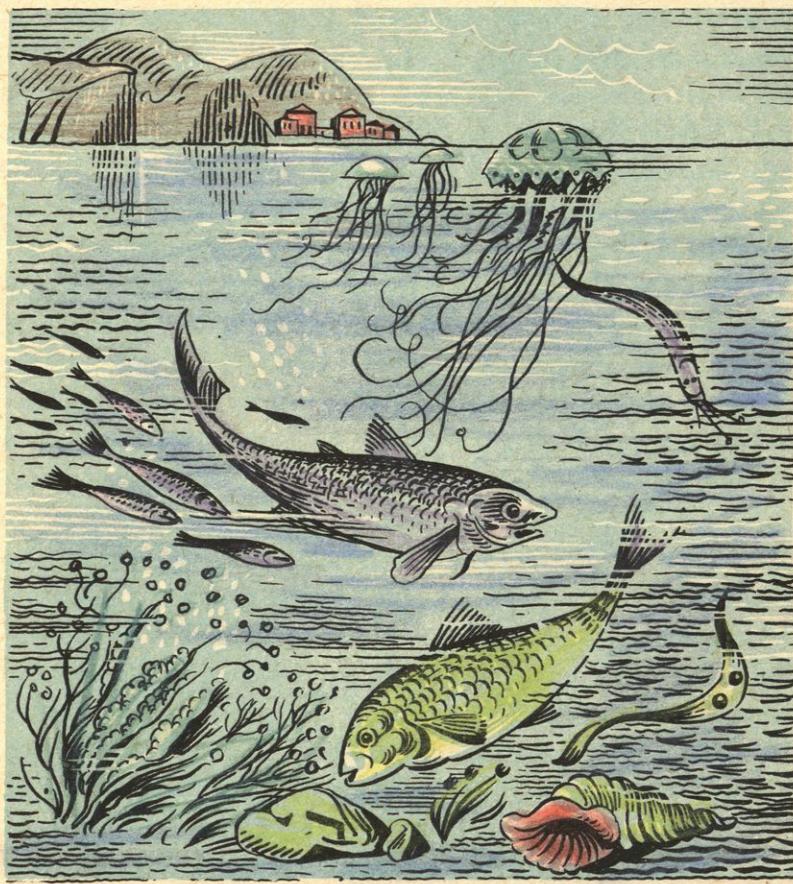
Τὸ μύδι, προστατευόμενο ἀπὸ τὸ διπλὸ ὄστρακό του, ποὺ ἀνοίγει καὶ κλείει ὡσὰν τσιμπίδα, δὲν ἀντιμετωπίζει πολλοὺς κινδύνους, οὔτε ἔχει πολλοὺς ἔχθρούς. Δὲν φοβᾶται σχεδὸν κανένα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἀστερία — τὸν σταυρὸ τῆς θαλάσσης — καὶ τὸν τσαγανό, ὅπως λέγεται ἔνας μικρός, τετραπέρατος καβουράκος τοῦ βυθοῦ.

„Ο πρῶτος, ὁ ἀστερίας, θεωρεῖται καὶ εἶναι ὁ μεγαλύτερος χαλαστὴς τῆς γενιᾶς τῶν μυδιῶν καὶ τῶν στρειδιῶν. Ζυγώνει τὸ θυμά του, τὸ ἀγκαλιάζει, τὸ πιέζει, τὸ ἀνοίγει καὶ τὸ τρώγει.

„Ο ἄλλος ἔχθρός, ὁ τσαγανός, ἔχει ἄλλη τακτική. Αὐτὸς τὸ μύδι τὸ τρώγει σιγά — σιγά. Πῶς ὅμως ἡμπορεῖ καὶ τὸ ἀνοίγει; Χμ! „Έχει τὸν τρόπο του.

„Αλλά, πρὶν ἐκθέσωμε αὐτὸν τὸν τρόπο, θὰ παρουσιάσωμε ἔναν ἄλλο φαγᾶ, ἔναν ἄλλο περίεργο καὶ ἀπίθανο ἔχθρὸ τοῦ μυδιοῦ, στεριανῆς προελεύσεως. Καὶ τώρα πιὰ πρέπει νὰ φέρωμε τὴν συζήτησι στὸν ποντικό, γιατὶ αὐτὸς εἶναι ὁ ἀπὸ ξηρᾶς ἐπιδρομεύς.

„Ο ποντικὸς εἶναι πολυμήχανος. Καταφέρνει δουλειές, ποὺ σοῦ ἔρχεται ζαλάδα. Σκαρφαλώνει στὸν τοῖχο, τρυπᾷ

τὴν σανίδα, κλέβει τ' αύγα. Τέλος ἀνάμεσα στ' ἄλλα, εἶναι καὶ δεινὸς κολυμβητής. Κάμνει καὶ μακροβούτια. Λαμπρά, ὅλα αὐτὰ εἶναι γνωστὰ καὶ δὲν ἐκπλήττουν κανένα.

Ἐκεῖνο ὅμως, ποὺ δὲν ἐπερίμενε κανείς, εἶναι, ὅτι θὰ ἐπεξέτεινε τὴν δρᾶσί του καὶ μέχρι βυθοῦ! Καὶ ὅμως καὶ αὐτὸς γίνεται. Φθάνει καὶ στὸν βυθὸν ἀκόμη καὶ ἐπιτίθεται στὰ μύδια. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο τριγυρίζει συχνά

μυστηριωδῶς στὸ παραθαλάσσιο. Πολλοὶ τὸν ἔβλεπαν καὶ ἀποροῦσαν. Μιὰ ἡμέρα ὅμως τὸ μυστήριον διελευκάνθη. Εὑρέθηκε ποντικὸς πιασμένος σὲ μιὰ περίεργη παγίδα τοῦ βυθοῦ: ἔγα μεγάλο μύδι ἐβαστοῦσε στὴν τσιμπίδα τοῦ ὁστράκου του ἔναν ποντικὸν ἀπὸ τὸ μουσούδι! Πειστήριο τρομακτικό! **Τ**ὸ πρᾶγμα ἦτο ὄλοφάνερο. ***Ο** ποντικὸς ἐνοστιμεύσταν τὰ μύδια καὶ κατέβαινε καὶ τὰ ἔτρωγε. "Οσο ποὺ ἐπιάσθηκε ἀπὸ ἔνα! "Εγεννιόταν ὅμως μιὰ νέα ἀπορία: Πῶς ἡμποροῦσε ὁ ποντικὸς καὶ ἔτρωγε τὰ μύδια; Πῶς τὰ ἀνοιγε; Καί, ἀν ὑποτεθῆ, δτι τὰ ἐπρόφθανε ἀνοικτά, πῶς δὲν ἐπιανόταν τόσον καιρό; Μὲ τί τρόπο ὁ ποντικὸς ἀποφεύγει τὴν τσιμπίδα καὶ γενικὰ πῶς καταφέρνει καὶ τρώγει τὸ μύδι; Λοιπὸν ἵδον τὸ τέχνασμα! "Οταν ὁ ποντικὸς διακρίνη ἀπὸ ὑψηλὰ τὸ μύδι ἀνοικτό, παίρνει μὲ τὸ στόμα του μιὰ πέτρα μικρή, πηγαίνει στὴν ἄκρη καὶ τοῦ τὴν ρίχνει. Μπλούμ! "Ενενῆντα τοῖς ἑκατὸ ἡ πέτρα εύρισκει τὸν στόχο, δηλαδὴ πέφτει ἀκριβῶς ἀνάμεσα στὶς δυὸ κουτάλες τοῦ μυδιοῦ. **Ε**κεῖνο τρομαγμένο προσπαθεῖ νὰ κλείσῃ. Μὰ εἶναι ἀδύνατο. "Η πέτρα τὸ ἐμποδίζει. Καὶ ἡ θύρα μένει μισάνοικη. Τὰ ὑπόλοιπα εἶναι πλέον. ζητήματα μιᾶς ἀπλῆς 'Βουτιᾶς. "Οπως βλέπετε, τὸ τέχνασμα εἶναι πολὺ ἔξυπνο καὶ πολὺ ἀπλό.

> Τὴν ἴδια λοιπὸν μέθοδο μεταχειρίζεται καὶ ὁ τσαγάνος. Κουβαλάει καὶ αὐτὸς μιὰ πέτρα καὶ τὴν ρίχνει στὸ ἀνοιγμα τῆς θύρας τοῦ στρειδοῦ ἢ τοῦ μυδιοῦ καὶ ἡ θύρα δὲν ἡμπορεῖ νὰ κλείσῃ πλέον. **Κ**αὶ τότε ἐκεῖνος μπαίνει μέσα ἀφοβά καὶ στρώνεται στὸ φαῖ. Μιμεῖται ἄρα γε τὸν ποντικὸν ἢ ὁ ποντικὸς ἐπῆρε τὸ σχέδιο ἀπὸ τὸν τσαγανό; Σὲ ποιὸν ἀνήκει ἡ πατρότης τῆς ἐφευρέσεως; "Η πρόκειται περὶ ἀπλῆς συμπτώσεως; Μᾶλλον αὐτὸ θὰ συμβαίνῃ. Τὰ μεγάλα πνεύματα πάντοτε συναντῶνται. **<**

22. ΤΟ ΗΥΡΟΦΑΝΙ

Καίει τὸ πυροφάνι τοῦ ψαρᾶ
κι οἱ σταλακτῖτες λάμπουν σὰν ἀστέρια
καὶ στῆς σπηλιᾶς τὰ διάφανα νερά
φεγγοβολοῦν καντήλια κι ἀγιοκέρια

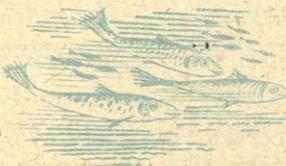
Τῆς νυκτερίδας τρίζουν τὰ φτερά
καὶ στὶς φωλιὲς ξυπνοῦν τὰ περιστέρια
καὶ σπαρταροῦν τὰ ψάρια ἀστραφτερά
ἀπ' τὸ καμάκι στοῦ ψαρᾶ τὰ χέρια.

Ἐπάνω στῆς σπηλιᾶς τὴν κορυφή,
μέσ' ἀπ' τὰ μούσκλια καὶ τὰ πολυτρίχια,
σταλάζει βρύση ἀνώφελη, κρυφή.

Καὶ πέρα, ἀπὸ μιὰ τρῦπα σκοτεινή,
στοὺς βράχους ἀκονίζοντας τὰ νύχια,
μιὰ φώκια ἀπαρηγόρητα θρηνεῖ.

« Γαλήνη »

Γεώργιος Δροσίνης

23. Η ΒΕΛΑΝΙΔΙΑ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ

1. Ἐγεννήθηκα ἀπὸ ἔνα βελανίδι, ποὺ δὲ ἀνεμος τὸ ἄρ-
παξε ἀπὸ μιὰ μεγάλη βελανιδιὰ καὶ τὸ ἔρριξε κοντὰ στὸ δάσος.

Χωρὶς καμμιὰ περιποίησι, χωρὶς κανένας νὰ φροντίζῃ
γιὰ μένα, ἐμεγάλωσα μονάχη μου σιγὰ σιγά. Καὶ ὑστερα ἀπὸ
πολλὰ χρόνια, ἐπάνω ἀπὸ διακόσια, ἔγινα καὶ ἐγὼ μεγάλη
βελανιδιά.

2. Οἱ ρίζες μου ἐπροχώρησαν βαθιὰ καὶ ξαπλώθηκαν
μέσα στὴ γῆ, δσο ἀπλώνονται ἐπάνω στὸν κορμό μου καὶ τὰ
κλαδιά μου ὀλόγυρα. "Ἐνα μεγάλο δένδρο πρέπει νὰ ἔχῃ με-
γάλες καὶ δυνατές ρίζες, γιὰ νὰ στηρίζεται καλά.

Τὰ κλαδιά μου ἐμεγάλωσαν καὶ ἀπλώθηκαν σ' ὅλες τὶς
μεριές, ὡσὰν πελώρια χέρια. |

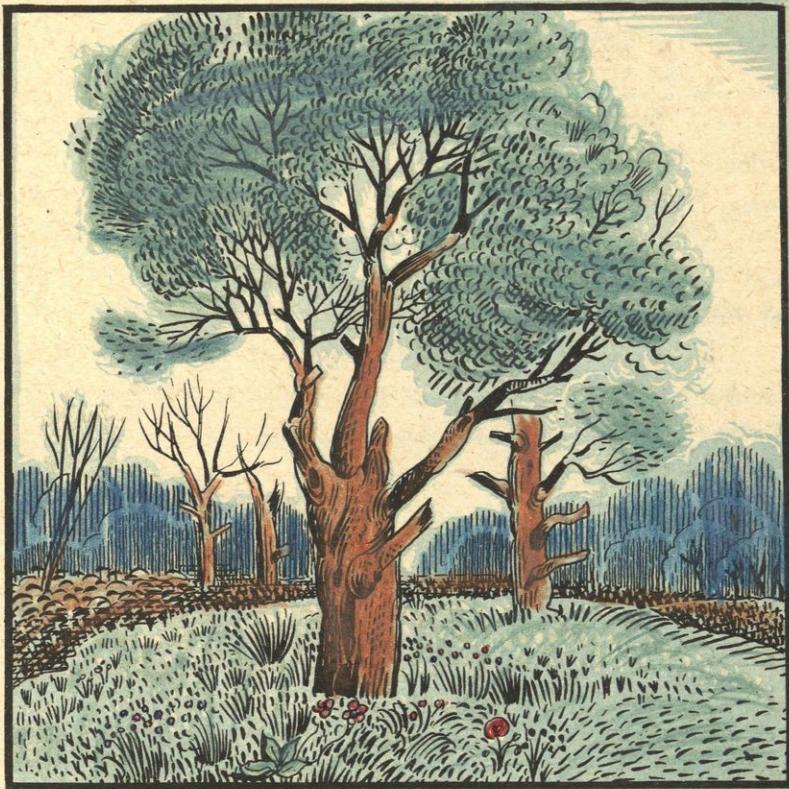
✓ "Ἐρρίξα πολὺ μεγάλο ἀνάστημα καὶ ἐπέρασα ὅλα τὰλλα
δένδρα, ποὺ εἶναί ἔδω. 'Ο κορμός μου στὰ μικρά μου χρόνια
ῆταν λεπτός καὶ τρυφερός· μὲ τὸν καιρὸν ὅμως ἔγινε χονδρός
καὶ δυνατός. Καὶ ἡ φλούδα μου, ὅταν ἥμουν μικρή, ἦταν
πρασινωπὴ καὶ μαλακή + λίγο - λίγο κι αὐτὴ πῆρε χρῶμα
μαυρειδερό, ἔγινε σκληρὴ καὶ γέμισε σχισμάδες.

3. Ὁλίγο πιὸ πέρα ἀπὸ μένα εἶναι καὶ ἄλλες βελανι-
διές, πολὺ γέρικες. Μὲ περνοῦν πολλὰ χρόνια.

Εἶναι, ὡσὰν νὰ εἰποῦμε, γιαγιάδες μου καὶ παραγιαγιά-
δες μου. 'Ο κορμός τους εἶναι γεμάτος ἀπὸ κουφάλες καὶ
ρόζους καὶ τὰ κλωνάρια τους εἶναι ὅλο ρόζοι.

4. Τὰ φύλλα μου εἶναι πολλὰ καὶ πυκνά, ἀλλὰ μονάχα
στὴν ἄκρη τῶν κλαδιῶν. Στὴ μέση δὲν ἔχω πολλὰ φύλλα·
γι' αὐτὸ δόπιοις στέκεται κοντὰ στὸν κορμό μου ἥμπορεῖ νὰ
ἰδῇ ὃς ἐπάνω στὴν κορυφή μου. |

Κάτω ἀπὸ τὴ φυλλωσιά μου φυτρώνουν λογῆς - λογῆς

άνοιξιάτικα φυτά και άγριολούλουδα. 'Ο ήλιος περνᾷ μέσα
ἀπὸ τὴ φυλλωσιά μου και φθάνει ὡς τὸ χῶμα και τοὺς
δίνει ζωή.

'Ο ήλιος! "Αχ! πῶς τὸν ἀγαπῶ! Δὲν ξέρω, ἂν εἴναι
ἄλλο δένδρο στὸν κόσμο, ποὺ νὰ ἀγαπᾶ τὸ φῶς και τὴ ζεστα-
σιὰ ὥστ' αὶ ἐμέ.

Δὲν πολυβιάζομαι νὰ βγάλω τὴν ἄνοιξι τὰ πριονωτὰ
φύλλα μου· φοβοῦμαὶ τὸ κρύο και περιμένω νὰ ζεστάνη ὁ
καιρὸς και τὰ φύλλα μου βγαίνουν ὅχι χωριστὰ τὸ καθένα,

ἀλλὰ φοῦντες-φοῦντες, καὶ ἔχουν ἔνα κοτσάνι, γιὰ νὰ ἡμποροῦν νὰ γυρνοῦν στὸν ἀγαπημένο ἥλιο. +

✓ 5. Ο καρπός μου εἶναι ἡ πιὸ θρεπτικὴ τροφὴ γιὰ τοὺς χοίρους. Βελανίδια ἔδινε καὶ ἡ Κίρκη στοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσέως καὶ ἔτρωγαν, ἀφοῦ τοὺς μετεμόρφωσε σὲ χοίρους, ὅπως λέει ἡ ἴστορία.

Μὰ καὶ τὰ φλουδωτὰ κουπάκια τῶν βελανιδιῶν μου καὶ ἡ φλούδα μου δὲν εἶναι πράγματα ἀχρηστά· μ' αὐτὰ οἱ βυρσοδέψες κατεργάζονται τὰ δέρματα.

Ἐλησμόνησα νὰ σᾶς εἰπῶ, πῶς τὰ φύλλα μου καὶ τὰ κλαδιά μου, τὸ καλοκαίρι, τὰ δαγκάνουν κάτι μικρὰ ζωύφια. Στὸ κάθε δάγκαμα γίνεται ἔνα ἐξόγκωμα ὡσὰν καρύδι. Ἐκεῖ μέσα τὰ μικρὰ ζωύφια φυλάγουν τ' αὔγα τους. +

ΔΤὰ καρύδια αὐτὰ τὰ λένε κηκίδια καὶ τὰ μεταχειρίζονται γιὰ γιατρικό· ἀκόμη γιὰ νὰ κάμουν μελάνη· καὶ οἱ χωρικοὶ γιὰ νὰ βάφουν μαῦρα, ὅταν θέλουν, τὰ μάλλινα ὑφάσματά τους. +

6. Τώρα νὰ σᾶς εἰπῶ καὶ γιὰ τὸν κορμό μου. Στὸν κορμό μου τὸ μέσα ξύλο, ἡ καρδιά, ὡσὰν νὰ είποῦμε, εἶναι στακτερὴ καὶ τόσο σκληρή, ποὺ δὲν ἡμπορεῖ εὔκολα νὰ τὴν χαράξῃ τὸ μαχαίρι. Τὸ ἄλλο ξύλο, ποὺ εἶναι ὀλόγυρα στὴν καρδιὰ καὶ γειτονεύει μὲ τὴν φλούδα μου, εἶναι κιτρινωπὸ καὶ μαλακό. Αὐτὸ μὲ κάνει καὶ ζῶ. Ἀπ' αὐτὸ περνοῦν οἱ χυμοὶ ποὺ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὶς ρίζες καὶ φθάνουν ὧς τ' ἀκροκλάδια.

Ἡ καρδιά μου πάλι μὲ συγκρατεῖ στερεὰ καὶ μὲ κάμνει νὰ μὴ φοβοῦμαι τὸν ἀνεμο, ὃσο δυνατὰ καὶ ἀν φυσῆ. Τὸ ξύλο τῆς καρδιᾶς μου εἶναι πολὺ χρήσιμο στοὺς ἀνθρώπους.

"Οταν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ξύλο ποὺ νὰ μὴ σαπίζῃ στὸ νερό, ποὺ νὰ εἶναι αἰώνιο, τρέχουν νὰ εῦρουν καρδιὰ βελανιδιᾶς καὶ κάνουν γεφύρια, βάρκες, καράβια, καὶ σπίτια.

7. Μὲ τὸ ἄλλο μου ἔύλο, τὸ κιτρινωπό, κάμνουν ἐπιπλα, ποὺ εἶναι προφυλαγμένα ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ δὲν ἔχουν φόβο νὰ σαπίσουν. Αὐτὸ τὸ ἔύλο τὸ μεταχειρίζονται καὶ γιὰ κάψιμο στοὺς φούρνους, σὲ τζάκια, σὲ θερμάστρες, καὶ μὲ τὰ κλαδιά μου κάμνουν τὸ πιὸ καλὸ ἔυλοκάρβουνο, τὸ ἄγριο, ὅπως λέγουν οἱ νοικοκυρές.

Τὸ κιτρινωπὸ ἔύλο μου εἶναι κάποτε κατατρυπημένο. "Ἐνα πλῆθος ἔντομα ἔρχονται, τρυποῦν τὴ φλούδα μου, κάμνουν ἐκεῖ μέσα τὴ φωλιά τους καὶ φυλάγουν τ' αὔγα τους· σὲ λίγο τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ κορμοῦ μου κάτω ἀπὸ τὴ φλούδα γίνεται κούφιο.

8. Καὶ τώρα πῶς νὰ γλυτώσω; "Ἄς εἶναι καλὰ ὁ φίλος μου ὁ δρυοκολάπτης, τὸ καλὸ πουλὶ μὲ τὸ βαθὺ κόκκινο, τὸ κρεμεζὶ μέτωπο, τὶς πράσινες ἡ ἀσπρόμαυρες πτεροῦγές του καὶ τὴν κοκκινωπὴ ούρά.

Αὐτὸ ἔρχεται τακτικὰ καὶ μὲ τὴ δυνατὴ μύτη του ἀρχίζει νὰ κτυπᾷ τὸν κορμό μου: τὰκ-τὰκ-τάχ. Ἀπὸ τὰ δυνατὰ κτυπήματα ἀντιβουτίζει τὸ δάσος καὶ τὸ ἔξυπνο πουλὶ καταλαβαίνει, ὅταν ὁ κρότος εἶναι ἔηρός, πῶς τὸ ἔύλο εἶναι γερό. «'Εδῶ δὲν εἶναι τίποτε», λέγει μὲ τὸ νοῦ του· καὶ πηγαίνει παραπέρα.

Ξαναρχίζει τὸ τὰκ-τὰκ καὶ ὅταν ἀκούσῃ τὸ ἔύλο νὰ κουδουνίζῃ, ὅπως κουδουνίζουν τὰ κούφια πράγματα, «έδῶ εἴμεθα» λέγει, καὶ μὲ τὴ φοβερὴ μύτη του σκάφτει δυνατά, εύρισκει τὴ φωλιὰ καὶ τρώγει ὅλα τὰ ἔντομα.

Στὰ παλιὰ χρόνια, ὅταν οἱ ἀνθρωποι ἤθελαν νὰ ἐπαινέσουν κανένα γιὰ τὴν παλληκαριά του καὶ τὴ δύναμί του, ἐθυμοῦντο ἐμένα καὶ τὸν παρωμοίαζαν μὲ τὸ ἔύλο μου, ποὺ εἶναι σκληρὸ σὰν πέτρα.

«Σκόρπια λουλούδια»

Ἀριστοτέλης Κουρτίδης

24. Ο ΠΕΥΚΟΣ

EΝΑΣ πεῦκος μέσ' στὸν κάμπο
γέρασ' ὁ φτωχός,
Στέκει ἐκεῖ πρωῒ καὶ βράδυ
μοναχός.

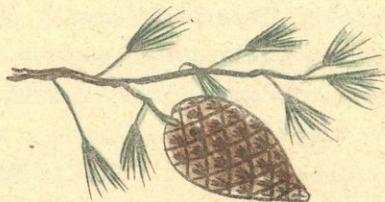
"Ἐχασε μεγάλους κλώνους,
ἔμαθε πολλά,
Ζῆ διακόσια τόσα χρόνια
στρογγυλά.

"Ἀκουσε τὰ καριοφίλια,
εἴδ' ἀρματωλούς,
Πέρασε πολέμους, μπόρες
κεραυνούς.

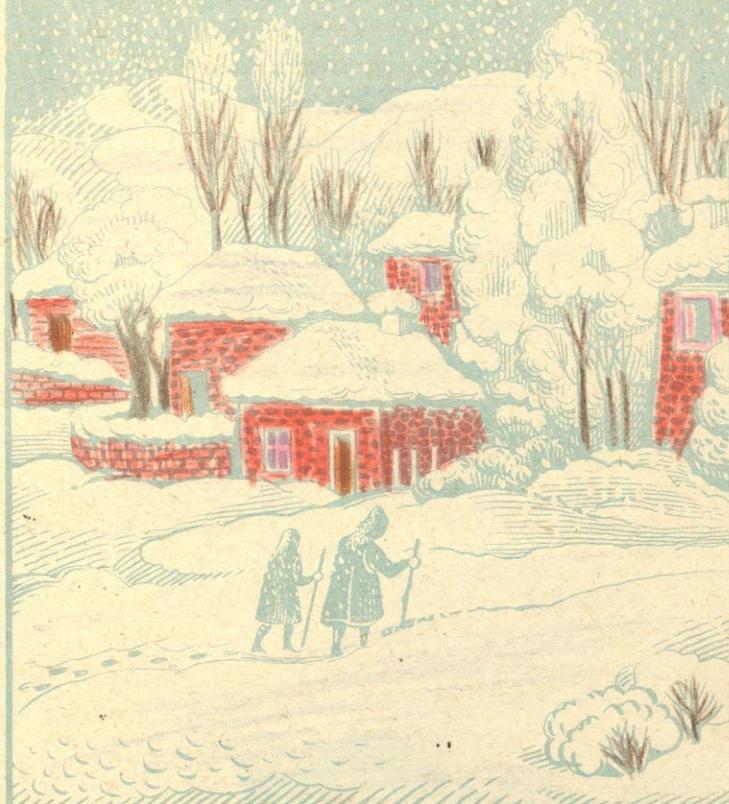
Μὰ βαστάει σὰν παλληκάρι
ὅσο κι ἀν γερνᾶ,
Κι ἀγναντεύει πέρα ώ-πέρα
τὰ βουνά.

« Παιδικὰ τραγούδια »

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

2ος ΚΥΚΛΟΣ
ΧΕΙΜΩΝ

Α'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

25. ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΚΑΤΩ ἀπ' τὴν στέγη τοῦ ζευγᾶ,
στὰ καπνισμένα ξύλα,
φυσᾶ ὁ βοριάς στὴν ἔρημη
φωτιὰ μ' ἀνατριχία.

Καὶ σέρνει τὰ μηνύματα
τῆς βαρυχειμωνιᾶς
κατὰ τὸν κάμπο χύνοντας
τὸ δάκρυ του ὁ χιονιᾶς. **X**

Τὰ στάχυα δὲ βεργολυγοῦν,
τ' ἀλώνια δὲ γυρίζουν,
τὰ βοϊδομάξια σώπασαν
σιὴ ρύμη πιὰ νὰ τρίζουν.

Καὶ πέρα μέσ' στὸ διάπλατο
τοῦ κάμπου, μοναχὸς
σαλεύει τ' ἀργοπάτητα
τὰ πρόβατα ὁ βοσκός.

« Ἀνοιχτὰ μυστικά »

*Αλ. Φωτιάδης

26. ΤΟ ΧΙΟΝΙ

Χιονίσματα

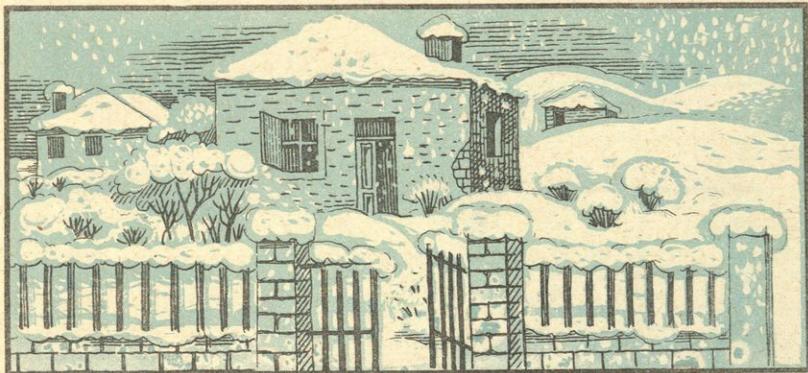
1. Ἡταν χειμωνιάτικο βράδυ. Ὁ δέρας εἶχε πέσει καὶ στὸ περιβόλι ἐβασίλευεν ἡσυχία. Ωστόσο ὁ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος ἀπὸ στακτιὰ καὶ μαῦρα σύννεφα.

Ἐξαφνα ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κάτι μικρὲς πεταλουδίτσες. Ἡσαν νιφάδες χιονιοῦ. Καὶ ἔπειταν τόσο μαλακά, τόσο ἀπαλὰ ἡ μιὰ κατόπι στὴν ἄλλη οἱ πεταλουδίτσες αὐτές, ποὺ δὲν ἀκούονταν καθόλου. Οἱ μικρότερες μάλιστα ἐχόρευαν στὸν δέρα ώστὲν τρελλές. Σιμώνοντας ὅμως ἐλαφρὰ-ἐλαφρὰ τοὺς κοιμισμένους θάμνους καὶ τὰ δένδρα, τὰ ἐστόλιζαν μὲ πολὺ γοῦστο. Δὲν ἐξεχνοῦσαν οὔτε τὸ παραμικρὸν κλαδάκι.

Κι ἔπειταν κι ὅλο ἔπειταν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν χιλιάδες, ἐκατομμύρια πεταλουδίτσες καὶ ἄφηγαν στὴ γῆ τὰ φορεματάκια των, ποὺ ἔμοιαζαν σὰν ἀστρουλάκια. Ἔτσι ἐφόρεσαν καὶ τῆς κληματαριᾶς ἔνα ζεστὸ ἐπανωφόρι καὶ τὴ χλόη τὴν ἐσκέπασαν μ' ἔνα πάπλωμα ἀφράτο, πουπουλένιο.

Τὸ ἵδιο ἔκαμαν καὶ στὰ κάγκελα καὶ σὲ ὅλα τὰ πράγματα τοῦ περιβολιοῦ. Στὸ καθένα ἐβαλαν ἀπὸ μιὰ σκούφια. Μὰ στὴ βίᾳ τους ἐπάνω ἔκαμαν καὶ μερικὰ στραβά. "Αλλα ἐπῆραν μεγάλες σκούφιες καὶ ἐβλεπες νὰ τοὺς κατεβαίνουν ὡς τ' αὐτιά. "Αλλα πάλι ἐπῆραν μικρότερες καὶ τοὺς ἐστέκονταν στὴν κορυφή. Μερικὲς ἐμπῆκαν στραβά. Μὰ τί ἔχει νὰ κάμη; Φθάνει ποὺ ἐπῆραν ὅλα τὸ δῶρό τους ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Κανένα δὲν ἔμεινε παραπονεμένο.

2. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ περιβόλι ἦταν ἀγνώριστο. Μὰ τί ξάφνισμα ἦταν ἐκεῖνο, τί χαρά, τί πανηγύρι σὰν ἐξύπνησαν ὅλα καὶ εἰδαν τὰ λευκά τους δῶρα. Οἱ θάμνοι δὲν ἐτολμοῦσαν νὰ κινηθοῦν, μήπως καὶ τοὺς πέσουν τὰ ὅμορφα στολίδια.

‘Η χλόη ήταν πολὺ εύχαριστημένη μὲ τὸ ἀφρᾶτο, τὸ ἀπαλό της πάπλωμα. ‘Η γριὰ κληματαριά, ποὺ ἄλλοτε ἐξυπνοῦσε πρώτη ἀπ’ ὅλους, σήμερα ἐξύπνησε τελευταία. Τόσο γλυκὰ ἔκοιμηθηκε κάτω ἀπὸ τὸ ζεστό της ἐπανωφόρι. Ἀπ’ ὅλα ὅμως πιὸ πολὺ ἔχάρηκαν τὰ κάγκελλα τοῦ φράκτη.

— Θὰ μᾶς τ’ ἀφήσουν ἀρά γε γιὰ πάντα τὰ ὅμορφα αὐτὰ σκουφιά; ἐρωτοῦσαν. †

χ’ Άλλα δὲν ἐπρόθεσαν καλὰ-καλὰ νὰ χαροῦν τὰ δῶρά τους, ὅταν ἔξαφνα ἀκούσθηκαν κάτι φωνὲς χαρούμενες καὶ σὲ λίγο τὸ περιβόλι ἐγέμισεν ἀπὸ παιδιά. †

Θεέ μου! τί τρέλλες ήσαν ἐκεῖνες, σὰν ἀντίκρυσαν τὸ ἀπαλό, τὸ κατάλευκο χιόνι! Ἄλλα κυλιόνταν χάμω καὶ ἄλλα πάλι κυνηγιόνταν μὲ τὶς φοῦκτες γεμάτες χιόνι.

Σὲ λίγο ἀναψε καὶ ὁ χιονοπόλεμος. Πώ, πώ! τί κακὸ ήταν ἐκεῖνο! Δὲν ἔμεινε στολίδι γιὰ στολίδι στὰ χαμόδενδρα. Ἀκόμη καὶ στὰ ὑψηλὰ δένδρα ἔφθάναν οἱ μπάλες. Πᾶνε καὶ οἱ σκουφιες, ποὺ ἐφοροῦσαν τὰ κάγκελλα, πάει καὶ τὸ ἐπανωφόρι τῆς κληματαριᾶς. Σωστὴ καταστροφή! Τὰ παιδιά ὅμως ήσαν ἐνθουσιασμένα. Κατακόκκινα τὰ μάγουλά τους καὶ τὰ μάτια τους ἀστραπταν ἀπὸ χαρά.

29. ΣΤΑ ΚΡΥΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

1. Βαρύς χειμῶνας πλάκωσε καὶ οἱ χωρικοί, κλεισμένοι τὰ βράδια στὰ σπίτια τους, μαζεύονται δῆλοι γῦρο στὴ φωτιά.

Ἐκείνη τὴ νύκτα ὁ ἄνεμος ἐβούῃς πιὸ ἀγριὰ ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά.

Στὸ σπίτι τοῦ γέρο-Φώτη ἡ γωνιὰ ἄναβε δλόφλογη καὶ ἔχυνε σ' ὅλο τὸ δωμάτιο εὐχάριστη πύρα. "Ολοι τοῦ σπιτοῦ ἥσαν καθισμένοι γῦρο στὴ φωτιά.

Ἡ Γιώργαινα ράβει ἔνα φορεματάκι τοῦ παιδιοῦ, ἡ Χρυσάνθη γνέθει, ὁ Γιώργης πυρώνει τὰ χέρια του καὶ ὁ γέρος συνδαυλίζει τὴ φωτιά.

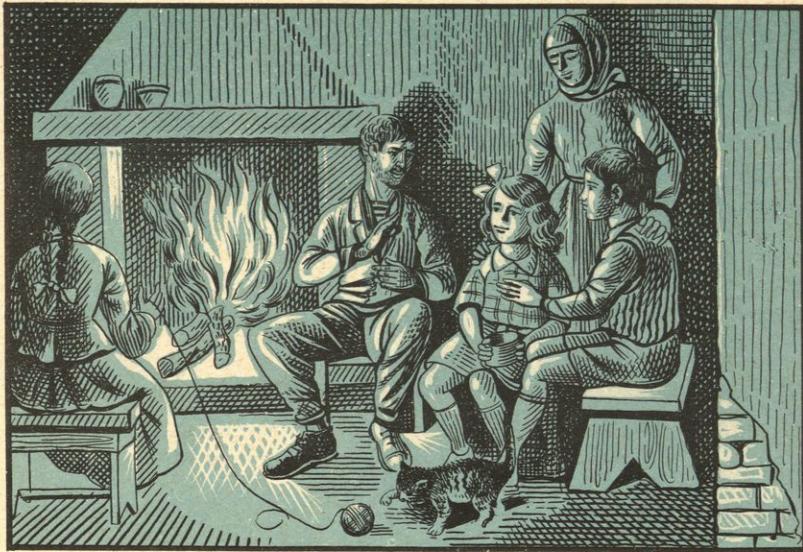
2. Ὁ Δημήτρης ποὺ τοῦ ἀρέσουν τὰ μαντέματα, ἀρχίζει πρῶτος, γιὰ νὰ παρακινηθοῦν καὶ οἱ ἄλλοι. Ἀπὸ ἐκεῖ τὰ μαθαίνει καὶ τὰ λέγει καὶ στὰ ἄλλα τσοπανόπουλα καὶ τοὺς παίρνει ἔνα σωρὸ «κάστρα».

— Ἀπόψε θὰ σᾶς εἰπῶ, μαντέματα, ποὺ δὲν θὰ τὰ εὔρη, κανένας, τοὺς λέγει. Ἀκοῦστε, ἔνα:

Τέσσερις στέκονται,
δυὸ ἀκοῦνε,
ἔνας σκάφτει,
κι ἔνας θυμιατίζει.
Τί εἶναι;

Σκέπτονται ὅλοι, βάζουν μὲ τὸ νοῦ τους κάμποσα πράγματα, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ὑποψιάζεται πῶς εἶναι τὸ γουρούνι μὲ τὴν οὐρά του.

— Εὔρετε τὸ λοιπόν! τοὺς πεισμώνει ὁ Δημήτρης. Καὶ ἐπειδὴ κανεὶς δὲν τὸ εύρισκει, τοῦ δίδουν ἀπὸ ἔνα «κάστρο» ὁ καθένας νὰ τοὺς τὸ εἰπῆ.

— Τέτοια δύσκολα μαντέματα μονάχα ὁ Γιώργης ἡξεύρει ξαναλέγει ὁ Δημήτρης σὲ λίγο. Μὰ νὰ ποὺ σᾶς εἰπα καὶ ἐγώ ἔνα!... Καὶ αὐτό, ποὺ θὰ σᾶς εἰπῶ τώρα, δὲν θὰ τὸ εὔρη κανείς σας. "Οποιος τὸ ξέρει ἐδῶ θὰ φανῆ!..."

*Μικρὴ - μικρὴ νοικοκυρὰ
μεγάλῃ πίττα κάνει.
Τί εἶναι;*

Καὶ αὐτὸ τοὺς τὸ εῖπε, γιατί, ὅσο καὶ ἀν ἐσκέφθηκαν, δὲν ἐπῆγε ὁ νοῦς των στὴ μέλισσα.

3.—'Εγώ θὰ σοῦ εἰπῶ ἔνα, λέγει ὁ Γιώργης, καὶ νὰ σὲ ἰδῶ ἀν τὸ εὔρης.

*Τὸ φίδι τρώει τὴ θάλασσα
κι ἡ θάλασσα τὸ φίδι.
Τί εἶναι;*

— Τὸ λυχνάρι μὲ τὸ φυτίλι, ἐπετάχθηκεν ὁ Δημήτρης.

— Τὸ πέτυχες! τοῦ λέγει ὁ Γιώργης. Μὰ τώρα θὰ σοῦ εἰπῶ δύο, ποὺ εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Νὰ ἰδοῦμε, θὰ τὰ εὕρης καὶ αὐτά;

— Πέξ τα καὶ θὰ τὰ εὕρω! τοῦ ἀπαντᾷ.

— "Ακουσε λοιπὸν τὸ πρῶτο

*Mιὰ κόρη λυγερὴ
βῆμα - βῆμα περπατεῖ
καὶ πίσω τῆς πηγαίνει
μιὰ γριὰ βλογιοκομμένη!
Τί εἶναι;*

— "Ακουσε τώρα καὶ τὸ δεύτερο:

*"Έχω μιὰ προβατίνα
ἀπὸ τὸ λαιμὸ τῇ δένω
κι ἀπὸ τὴν οὐρὰ τῇ σέρω!
Τί εἶναι;*

‘Ο Δημήτρης τὸν ἔβαλε καὶ τοῦ τὰ εἴπε πάλι καὶ πάλι, μὰ δὲν τὰ εὑρῆκε. Τότε καθ’ οἱ ἄλλοι τοῦ ἔταξαν σπουδαῖα «κάστρα», γιὰ νὰ τοὺς τὰ φανερώσῃ.

— Μὰ γιὰ σκεφθῆτε λιγάκι ἀκόμη! τοὺς λέγει. ‘Ο κόσμος τὸ χρειάζεται ὅλη τὴν ὥρα!

Τοὺς ἔβασάνισε κάμποσο, ἔπειτα τοὺς ἔμαρτύρησε πώς εἶναι ἡ βελόνα μὲ τὴ δακτυλήθρα, ποὺ δμοιάζει ὥσπεν βλογιοκομμένη.

— “Ε! φθάνει πιὰ τὰ «κάστρα», ποὺ ἐπῆρες, Γεώργη, εἰπεν ὁ γέρο-Φώτης τώρα εἶναι καιρὸς νὰ σχολάσωμε.

Γεώργιος Α. Μέγας

28. ΧΕΙΜΩΝΙΑ

Στὸ χωριὸ μὲ τ' ἄσπρα σπίτια
ἥρθε ἡ χειμωνιά,
μαζευθῆκαν τὰ σπουργίτια
καὶ ζητοῦν ζεστὴ γωνιά.

"Εξω ἀπ' τοῦ χωριοῦ τὰ σπίτια
ἥρθε ἡ παγωνιά.

Τὰ κλαριὰ δὲν ἔχουν φύλλα,
σπόρος πουθενά,
μέσ' στὸ τζάκι ἀνάψαν ξύλα
κι ἔξω τὸ πουλὶ πεινᾶ.

Τὰ κλαριὰ γυμνὰ ἀπὸ φύλλα,
σπόρος πουθενά.

Τὸ καλὸ παιδὶ θ ἀνοίξῃ
τότε, τί χαρά!

Καὶ τὶ φίχουλα θὰ ρίξῃ
στὰ πουλάκια τὰ μικρά.

Τὸ θολὸ τζάκι θ' ἀνοίξῃ.
τότε, τί χαρά.

Μιὰ καὶ δυὸ θὰ φτερούγίσουν
μέσα στὴν αὐλή,
τὴν κοιλιά τους νὰ γεμίσουν,
ποὺ ήταν ἀδεια ὥρα πόλλή,
καὶ γι' ἄλλοϋ θὰ ξεκινήσουν,
ώρα τους καλή.

Mix. Δ. Στασινόπονλος

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

29. «... ΚΑΙ ΕΠΙ ΓΗΣ ΕΙΡΗΝΗ...»

Πλησιάζει, παιδί μου, ἡ μέγαλη τῆς Χριστιανοσύνης
ἡμέρα, ἡ 25 Δεκεμβρίου. Οἱ Χριστιανοί, παιδί μου, ὅλοι, μὰ
ξεχωριστὰ ἐμεῖς οἱ Ἔλληνες, θὰ ἔορτάσωμε καὶ πάλι τὴν γέν-
νησι τοῦ Χριστοῦ μας, ποὺ ἔσωσε τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴν
κακία, ποὺ ἐγέμισε ἐλπίδες τοὺς λαούς, ποὺ ἐχαροποίησε χα-
ρὰ μεγάλη τὸν κόσμο. Ο οὐρανὸς θὰ ἀντηχήσῃ μὲ τὸ τρα-
γούδι τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ποιμένων, μὲ τὴ δοξολογία τῶν
ἀνθρώπων:

Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ,
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίᾳ.

Τὸ χαριτωμένο θεῖκὸ ἀγοράκι μέσα στὴν ἀγκαλιὰ τῆς
μαννούλας του θὰ χαμογελάσῃ καὶ τὸ ἀνθηρὸ μάγουλό του
θὰ σκάσῃ, ὥσαν μπουμπουκάκι στὸν πρωϊνὸν ἥλιον. Καὶ θὰ
χυθῇ παντοῦ ἡ χαρά, ἡ ἀγαλλίασι, ἡ ἐλπίδα, ἡ λαχτάρα
καὶ ὁ πόθος τῆς εἰρήνης. Ο μικρὸς Χριστὸς θὰ εὐλογήσῃ
τοὺς λαούς καὶ θὰ παρηγορήσῃ τοὺς ἀδυνάτους, τοὺς πά-
σχοντας, τοὺς ἀσθενικούς καὶ θὰ μεταδώσῃ μὲ τὴν εὐλογία
του τὴν ἐλπίδα.

Κοιμήσου, ἀγόρι μου, καὶ ὁ Χριστὸς μαζί σου...

Μὲ τέτοια λόγια ἀποκοιμίζει τὸν μικρὸ της Γιαννάκη
ἡ μαννούλα του. Τὰ χρυσᾶ λογάκια της, πόù τὸν ἐνανούρι-
ζαν, τοῦ φαίνεται, δτὶ ἀκόμη τὰ ἀκούει στὸν ὑπνο του:

— Κοιμήσου σύ, παιδάκι μου, καὶ ὁ Χριστὸς μαζί σου. +

Καὶ ὁ Γιαννάκης τώρα κοιμᾶται καὶ ὀνειρεύεται πῶς
ἔκαμε πτερά, πῶς ἥτο πιὰ ἀγγελούδι, μέσα στὸ χορὸ τῶν
ἀγγέλων, ὅταν ἀνοιξεν ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ ἀστρα ἔλαμψαν νὰ
ύποδεχθοῦν τὸν ἐρχομὸ τοῦ θεῖκοῦ παιδιοῦ ἀπὸ τὰ οὐράνια. ✓

Πετοῦσε ψηλά, μὲ χιλιάδες ἀγγελούδια μὲ τὰ ρόδινα
μάγουλα, μὲ τὶς χιονᾶτες φτεροῦγες καὶ τὰ παχουλὰ κορμιά.
Ἐπήγαιναν ἀντάμα ἀνεβαίνοντας, ὡς ποὺ νὰ ἀνοίξουν οἱ οὐ-
ρανοί, νὰ κατεβῇ ὁ Χριστὸς — τὸ θεῖον βρέφος —, νὰ τὸν συν-
οδεύσουν στὴ γῆ κάτω γιὰ νὰ φέρουν, τὴν εἰρήνη, τὴν ἀγάπη
τῶν λαῶν, τὴν εὐλογία. Καὶ νά, ἀνοίξαν οἱ οὐρανοί. "Ελαμ-
ψαν τὰ σκοτάδια καὶ τὰ ἄστρα ἐκατομμύρια ἐκατομμυρίων
ἔχυσαν τὸ φῶς των. Καὶ ἀκούσθηκε μελῳδικὰ τὸ τραγούδι
τῶν ἀγγέλων σὲ χίλιες νότες, καθαρὸ καὶ γλυκό:

Χριστός γεννᾶται, δοξάσατε,
Χριστός ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε
Χριστός ἐπὶ γῆς ὑψώθητε...

Τί φωνές, τί μελωδίες!! Καὶ ἀνάμεσα στὶς χιλιάδες φωνές καὶ ὁ Γιαννάκης σμίγει τὴν μελωδική του φωνούλα+

Καὶ κατεβαίνουν τώρα τὴν οὐράνια σκάλα, καὶ οἱ μελωδίες στὸ κατέβασμα μεγαλώνουν καὶ δυναμώνουν. Τὸ θεῖον βρέφος, ποὺ φέρνει τὴν εἰρήνην καὶ τὴν χαράν, χαμογελᾷ καὶ τὸ χαμόγελό του γίνεται τριαντάφυλλα, ποὺ ἀφήνουν τὰ μυρωδᾶτα φύλλα τους μαζὶ μὲ τὶς ἐλπίδες, ποὺ δυναμώνουν τὴν χαράν. Καὶ τὸ τραγούδι, τὸ ἀγγελικόν, χύνεται ἀπὸ χιλιάδες μυρωμένα στόματα ρυάκι ἀκούραστο:

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίᾳ.

2 "Ετοι ἐπέρασεν ἐλπιδοφόρα ἡ νύκτα. Καὶ στὸ λάλημα τῶν πετεινῶν ἔξύπνησε καὶ ὁ Γιαννάκης εὔτυχισμένος γιὰ τὸ οὐράνιο ταξίδι του+ Εξύπνησε μὲ τοὺς ἥχους τῆς χαρμόσυνης καμπάνας, ποὺ διαλαλεῖ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου.

— Μαννούλα μου, ποὺ εἶναι τὰ πτερά μου, ποὺ ἐπετοῦσα ὡς τώρα; Ποῦ εἶναι;

— Τὰ πτερά σου, παιδί μου, ἔγιναν ἐλπίδες. Τώρα πιὰ θὰ μᾶς ἔλθη τὸ φῶς καὶ ἡ χαρὰ τῆς εἰρήνης, θὰ μᾶς ἔλθῃ ἡ γαλήνη καὶ ἡ εύδαιμονία. Δὲν θὰ πεθαίνουν οἱ ἀνθρώποι καὶ τὰ ὄρφανὰ παιδιά ἀπὸ τὸν ἀφανισμό. Νά, δλα θὰ πλημμυρίσουν ἀπὸ ἀγάπην, καὶ τ' ἀγαθὰ τῆς γῆς. δλα θὰ γίνουν ἀφθονα. Τὰ πάθη τὰ ἀνθρώπινα θὰ μαλακώσουν καὶ οἱ δυστυχισμένες ὅρες θὰ ἀποσυρθοῦν στὰ Τάρταρα, θὰ χαθοῦν μέσ' ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους...

Καὶ ἀρχισεν ἡ ἡμέρα γελαστὴ στοῦ ἥλιου τὸ ξύπνημα καὶ δλα ἔχαμογέλασαν, εὔτυχισμένα ἐπάνω στὴ γῆ.

Καὶ ἐπὶ γῆς Εἰρήνη!

Π. Παπαχριστοδούλου

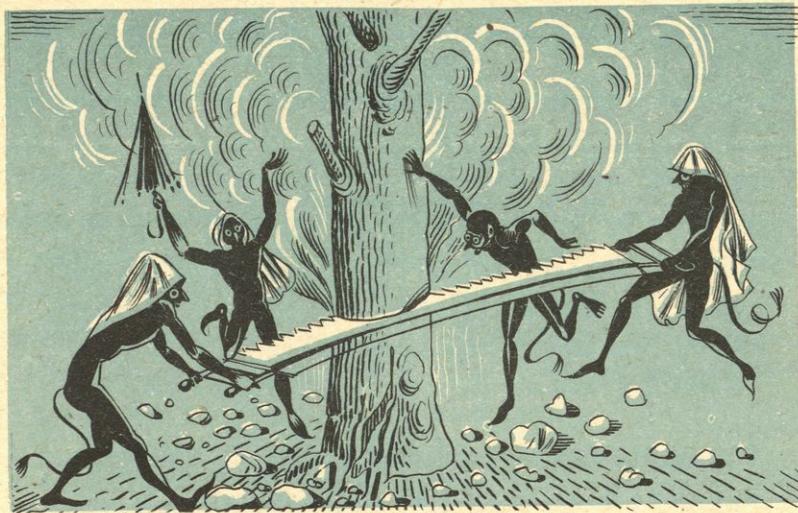
30. Η ΓΕΝΝΗΣΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Νά 'μουν τοῦ στάβλου ἐν' ἄχυρο, ἔνα φτωχὸν κομμάτι,
τὴν ὥρα π' ἀνοίξε ὁ Χριστὸς στὸν ἥλιο του τὸ μάτι!
Νὰ ἴδω τὴν πρώτη του ματιὰ καὶ τὸ χαμόγελό του
τὸ στέμμα τῶν ἀκτίνων του γῆρο στὸ μέτωπό του.

Νὰ λάμψω ἀπὸ τὴν λάμψι του κι ἐγὼ σὰ διαμαντάκι,
κι ἀπὸ τὴν θεία του πυοή νὰ γίνω λουλουδάκι,
νὰ μοσκοβοληθῶ κι ἐγὼ ἀπὸ τὴν εὐώδια
ποὺ ἀναψε στὰ πόδια του τῶν Μάγων ἡ λατρεία! †

Κωστής Παλαμᾶς

31. ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

+

1. Ο στῦλος τῆς γῆς

Κάτω ἀπὸ τὴν γῆν πάροχει ἔνα μεγάλο δένδρο, ὡσὰν στῦλος πελώριος καὶ γερός, καὶ βαστάει τὴν γῆν. Ἔτσι ἐλεγαν οἱ παλαιότεροι. Ἐκεῖ κάτω εύρισκονται δλο τὸ χρόνο οἱ Καλλικάντζαροι καὶ δουλεύουν νύκτα καὶ ημέρα. Προσπαθοῦν νὰ κόψουν τὸ στῦλο, ποὺ βαστάει τὴν γῆν, γιατὶ θέλουν νὰ τὴν ἴδουν νὰ γκρεμίζεται καὶ νὰ γελοῦν. Κτυποῦν λοιπὸν μὲ μικρὰ τσεκουράκια καὶ πριονίζουν μὲ πριενάκια. Κάθε χρόνο, μόλις ζυγώνουν νὰ τὸ κόψουν, νὰ σου καὶ ἔρχονται καὶ τὰ Χριστούγεννα.

— "Αὕτε, πᾶμε τώρα νὰ γλεντήσωμε λίγο ἐπάνω στὴ γῆν, πειράζοντας τοὺς ἀνθρώπους, γιορτές ημέρες ποὺ ἥρθαν. Πᾶμε, καὶ στὸ γυρισμό μας τὸ ἀποκόβομε.

"Ἐρχονται λοιπὸν κοντά μας. Στὸ γυρισμό τους ὅμως

εύρισκουν τὸ δένδρο νὰ ἔχῃ θρέψει. Καὶ τότε ἀρχίζουν πάλι
ἀπὸ τὴν ἀρχή.

~~✗~~ Εὔτυχῶς ποὺ εἶναι κουτούτσικοι οἱ Καλλικάντζαροι,
γιὰ τοῦτο κάθης χρόνο πάντα τὰ ἵδια κάμνουν καὶ πάντα
τὰ ἵδια παθαίνουν μὲ τοῦτο τὸ θεόρατο δένδρο, ποὺ κρατάει
τὴ γῆ ὀλόκληρη μὲ τὰ χωριά της καὶ μὲ τὶς πολιτεῖες της. ~~+~~

2. Ὁ μυλωνᾶς καὶ ὁ Καλλικάντζαρος

Μιὰ φορὰ ἔνας μυλωνᾶς εἶχε ὡραία φωτιὰ μὲ κάρβου-
να στὸ μύλο του καὶ ἐψήνε μιὰ σούβλα κρέας. Ἐκεῖ ποὺ
ἐγύριζε τὴ σούβλα του, βλέπει στὴν ἄλλη μεριὰ ἔναν Καλλι-
κάντζαρο καὶ ἐγύριζε μιὰ σούβλα μὲ βατράχους! Δὲν τοῦ
ἔμιλησε διόλου. "Τσερα ἀπὸ λίγο τὸν ἐρωτῷ ὁ Καλλικά-
ντζαρος πῶς τὸν λέγουν.

— Εαυτὸ μὲ λέγουν, τοῦ λέγει ὁ μυλωνᾶς.

Ἐκεῖ ποὺ ἐγύριζε τὴ σούβλα καὶ τὸ κρέας ἦταν ροδο-
κόκκινο καὶ ἐμοσχομύριζε, ὁ Καλλικάντζαρος βάζει στὴν ἴδιαν
του σούβλα μὲ τοὺς βατράχους ἐπάνω στὸ κρέας.

Πάτ! δὲν ἀργεῖ ὁ μυλωνᾶς καὶ τοῦ φέρνει μιὰ μὲ ἔνα
ἀναμμένο δαυλὶ καὶ, καθὼς ὁ Καλλικάντζαρος ἦταν γυμνός,
τὸν κατάκαψε!

Φωνὲς καὶ κακὸ ὁ Καλλικάντζαρος!

— Βοηθᾶτε, ἀδέρφια, γιατὶ μ' ἔκαψαν!

— Βρέ, ποιός σ' ἔκαψε; τοῦ λέγουν οἱ ἄλλοι Καλλικά-
ντζαροι ἀπ' ἔξω.

— Ο "Εαυτὸς μ' ἔκαψε, τοὺς λέγει ἔκεινος ἀπὸ μέσα.

— Αμ' σὰν ἔκάηκες ἀπὸ τὸν ἔαυτό σου, τί σκούζεις ἔτσι;

Καὶ ἔτσι τὴν ἔπαθε ὁ καλός σου ὁ Καλλικάντζαρος,
γιατὶ ὁ μυλωνᾶς ἐφάνηκεν ἔξυπνότερός του. ~~✗~~

Ἐκλογὴ Κ. Ρωμαίου

X

32. ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Ἐλᾶτε στὸ τραπέζι μας ἀπόψε,
γιὰ τὴ χαρὰ νὰ κάμωμε μιὰ θέσι.
Τὴν πίττα μας, πατέρα, τώρα κόψε,
νὰ ἴδοῦμε τὸ φλουρὶ σὲ ποιόν θὰ πέσῃ.

Κι ἀς μένη ἔτσι στρωμένο ἀπόψε, ἀς μένη
κι ἡ σόμπα μας ἀς καίη ἐκεῖ στὸ πλάΐ
Ἀπόψε μὲ τὴν κάπα χιονισμένη
θὰ ρθῇ κι ὁ "Αἱ-Βασίλης γιὰ νὰ φάγη.

Στέλιος Σπερδάντσας

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΙΝΗΝ ΖΩΗΝ

33. « ΦΟΥΡΤΟΥΝΙΑΣΜΕΝΗ ΘΑΛΑΣΣΑ »

— "Οση γαλήνη και ἀν κάνη, δση καλοκαιρία και ἀν υπάρχη, πάντα στὶς δώδεκα τὰ μεσάνυκτα κάθε παραμονῆς Χριστουγέννων θὰ ἴδητε ἐδῶ τὴ θάλασσα νὰ φουσκώνῃ, νὰ ἀφρίζῃ χωρὶς βοὴ και ἀντάρα και νὰ γεμίζῃ ἀσπρα κύματα, λέτε και εἶναι κοπάδια πρόβατα, ποὺ βόσκουν σὲ λιβάδι. Και πάλι σιγά-σιγά τὰ κύματα σβήνουν και χάνονται στὰ βάθη τοῦ πελάγου..."

"Ετσι μᾶς ἔλεγεν ὁ μπάρμπα Ἡλίας ὁ Σερεμέτης, στρί-
βοντας μὲ τὰ ροζιάρικα, χονδροπετσιασμένα χέρια του σιγά-
ρο. Και ἔξακολούθησε:

— Και μὴ θαρρεῖτε πώς εἶναι τὰ πεῦκα τότε, ποὺ βουτ-
ζουν ἐδῶ... Εἶναι ὁ βοσκός, ποὺ σαλαγάει τὰ πρόβατα ἐπάνω
κάτω στὸ περιγάλι... Ἐμεῖς τὸ ξεύρουμε πάππου πρὸς πάπ-
που και τὸ εἴδαμε μὲ τὰ μάτια μας..."

'Απίθωσε τὸ σιγάρο στὸ πλαίσιο τοῦ παραγωνιοῦ,
ὅπου ἐσπιθοβολοῦσαν τὰ λιόκλαρα, και ἐσταυροκοπήθηκε
μ' εὐλάβεια. Τὸ πρόσωπό του, ποὺ τὸ εἶχαν ψήσει ἡ ἄλμη
τὸ λιοπύρι και τὰ ξηροβόρια, ἀνυψώθηκε μὲ μιὰν ἐνατένισι
κάποιας ὀπτασίας. Και τὰ μάτια του, ποὺ τὰ ἐσκίαζαν πυκνά,

άκατάστατα φρύδια, ἐπῆραν μιὰν ἡμερότητα καὶ μιὰν ἀγαλλίασι, ώστε νὰ ἔβλεπαν στὰ Θεοφάνεια διάνοικτο τὸν οὐρανό...

— "Ετσι εἶναι, εἶπε, ξαναπαίροντας τὸ σιγάρο καὶ τραβῶντας βαθειές ρουφηξίες... Μοῦ τὰ ἔλεγεν ἡ κυρούχα μου... 'Εκαθόμουνα δίπλα της καὶ ἀρχίζε τὴν ιστορίας." ✓

— Τὸ βλέπεις ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ χάλασμα στὴν πέρα ράχι, ἐπάνω ἀπὸ τῆς Μπίγλαινας τὸ λιοστάσι; 'Εκεῖ ἦταν τότε ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα μὲ τ' ὄνομα, τοῦ πρώτου ἀρχιτέλιγγα τοῦ τόπου... Γιατὶ τότε δὲν ἦταν τίποτε ἐδῶ· μηδὲ λιοστάσια, μηδὲ χωριό... "Ερχονταν, βλέπεις, οἱ « φοῦστες » μὲ 'Αλγερίνους καὶ ἐσκότωναν τὰ παλληκάρια καὶ ἐπαιριναν ἀπὸ τὰ σπίτια ὅ,τι εὑρίσκαν... Γι' αὐτὸ καὶ τὸ χωριὸ ἦτο ὑψηλὰ στὴν παλιοχώρα καὶ εἶχε βίγλες, ποὺ ἐφύλαγαν καὶ ἔδιναν εἰδῆσι.

Καὶ ὅταν ἐφαίνονταν οἱ φοῦστες στὸ γιαλό, οἱ ἔξωμερῖτες ὅπου φύγῃ φύγῃ... "Ακουες θρῆνο τὰ παιδιά καὶ χάρχαλο τὰ πράγματα. Καὶ ἔτρεχαν νὰ κρυφθοῦν στὸ φρούριο... "Ας εἶναι..."

Ποὺ λές, σ' ἐκεῖνο τὸ χάλασμα ἐπάνω στὴν πέρα ράχι ἥτο ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα. « Εἶχε χιλιάδες πρόβατα καὶ μυριάδες γίδια », ποὺ λέγει τὸ τραγούδι... Μὰ ἦταν ἀνθρωπος σκληρός καὶ ἀπόνετος καὶ δὲν ἔκαμνε καλὸ σ' ἀνθρωπο.

Μιὰ βραδιά, ποὺ λές, μιὰ παραμονὴ τοῦ Χριστοῦ, κάποιος ἐπῆγε καὶ κτύπησε τὴν θύρα του. Οἱ σκύλλοι, ποὺ ἐσκιζαν ἀνθρωπο, οὔτε ἐσκουζαν οὔτε ἀγρίεψαν. Μόνο ἐπῆγαν καὶ συμμαζεύθηκαν στὰ πόδια τοῦ Χριστόγιωργα.

— Ποιός εἶναι αὐτοῦ; ἐξεφώνησεν ἐκεῖνος ἀγριεμένος. Ποιός εἶσαι; Τί γυρεύεις τέτοια ὥρα; ✓

— "Αν εἶσαι χριστιανός, ἀνοίξε ἀποκρίθηκε μιὰ φωνή.

Μ' ἔπιασε ή νύκτα καὶ τὸ κρύο καὶ δὲν ἡξεύρω ποῦ νὰ πάω.

Ἐχιόνιζε κι ὅλας, ἐξέχασα νὰ σου τὸ εἰπῶ.

—Τράβα τὸ δρόμο σου καὶ ἐδῶ δὲν εἶναι χάνι, ἐξεφώνησε ὁ Χριστόγιωργας καὶ ἔχούγιαξε τὰ σκυλλιά.

Μὰ ἔκεινα δὲν ἐκουνήθηκαν!

—Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ποὺ γεννιέται τώρα, εἴπε παρακαλεστὰ ἡ φωνή, ἄνοιξε, δὲν βαστῶ πιά...

Μὰ ἔκεινος ποῦ ν' ἀνοίξῃ!

—Σῦρε στὸ δρόμο σου, ξαναεῖπε ἀγριεμένα.

—Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἄνοιξε, εἴπε πάλι ἡ φωνή.

Μὰ ποῦ ἔκεινος!...

Κι ἔξαφνα ἀκουσε τὸ ποδοβολητὸ τῶν ἀρνιῶν, ὡσὰν νὰ ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ μανδρί. Κι ἡ θύρα ἄνοιξε μόνη της κι ἔβγῆκαν ἔξω τὰ σκυλλιά. Στὴν κατηφοριά, ὡσὰν φεγγερὴ σκιά, κατέβαινε ὁ ξένος. Καὶ ὅπισω του ἀκολουθοῦσαν τὰ πρόβατα... Μπροστὰ ὁ ξένος καὶ πίσω αὐτὰ καὶ παραπίσω ὁ Χριστόγιωργας φωνάζοντας.

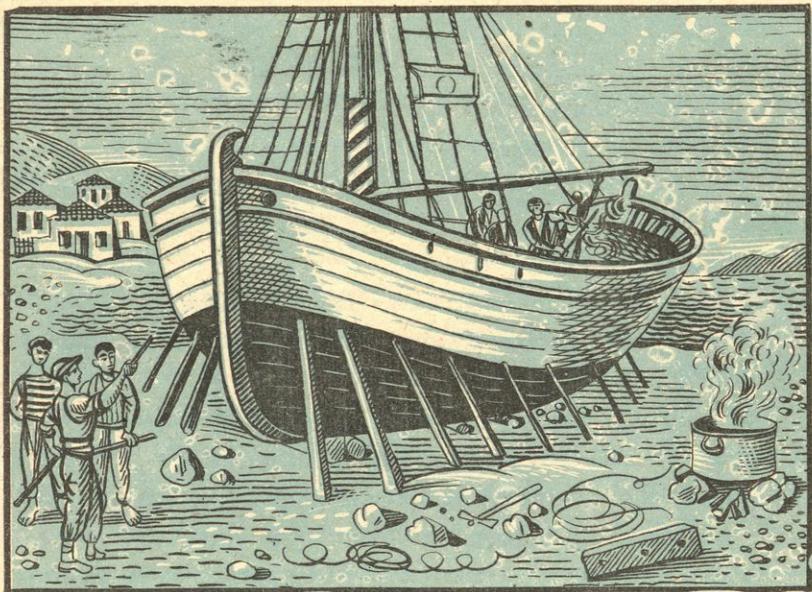
"Οταν ὁ ξένος ἔφθασε στὴν θάλασσα, ἥρχισε νὰ περπατᾶ στὰ κύματα. 'Οπίσω του ἔρχονταν ἔνα-ἔνα τὰ πρόβατα. Καὶ ἐγέμισεν ἡ θάλασσα ἀπὸ πρόβατα, ποὺ ὄλοένα ἔξεμάκραιναν, ἀκολουθῶντας τὴν φωτερὴ σκιά, ὡσπου ἔχάθηκαν στὰ βάθη τοῦ πελάγου.

Κι ἐχάθηκε κι ὁ Χριστόγιωργας. Κι ἐρήμαξε ἡ στάνη του. Καὶ μόνον κάθε χρονιὰ τὴν παραμονὴ τοῦ Χριστοῦ, στὰ μεχάνυκτα, πηγαινοέρχεται στὸν γιαλὸ καὶ σαλαγᾶ τὰ πρόβατα, ποὺ ἀκολουθοῦν τὸν Χριστό. Γιατὶ ὁ Χριστὸς ξῆται ποὺ εἶχεν ἔλθει γιὰ νὰ τὸν σφῆσῃ ἢ νὰ τὸν τιμωρήσῃ.

Καὶ ὁ μπάρμπα 'Ηλίας ἐσταυροκοπήθηκε πάλι.

Περιοδικὸν «Ναυτικὴ Ἑλλὰς»

Γεράσιμος "Αννινος

34. ΤΟ ΡΙΕΙΜΟ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΙΟΥ

Είναι Κυριακή τοῦ Φεβρουαρίου, μία ώραία ἡμέρα.
Ο καπετάν Μαλάμος βαπτίζει σήμερα τὸ μπρίκι του
καὶ ἔχει καλεσμένο ὅλο τὸ νησί.
Τὸ Ναυπηγεῖο — ὁ ταρσανᾶς, ποὺ τὸ λέγουν στὸ νη-
σὶ — γεμάτος μαδέρια, κατάρτια, σανίδες, πελεκούδια, ροκα-
νίδια. Ο ἀέρας γεμάτος ἀπὸ τὴν ἄρμη τοῦ νεροῦ, τὴν μυρω-
διὰ τοῦ κατραμιοῦ, τῆς πίσσας, τῶν σχοινιών...

"Ολα τοῦ ναυτόχοσμου τὰ σύνεργα, οἱ ἀπλοὶ πόθοι
καὶ οἱ μεγάλες ἐλπίδες, στέκονται ξυλόκτιστες στὴν ἀμμου-
διὰ. Οἱ καλεσμένοι γιορτινοντυμένοι γυρίζουν στὰ σκαριά.

↖ Πηδοῦν μέσα τὰ παιδιά, τὰ ψηλαφοῦν οἱ ἄνδρες, τὰ
καμαρώνουν καὶ τοὺς μιλοῦν πολλὲς φορές λέγουν τὴν ἀξ-

αν των, λογαριάζουν τὴ γοργάδα των, συμβουλεύουν τὸν πρωτομάστορα γιὰ τὸ κάθε τί. +

Τὸ μπρίκι τοῦ καπετὰν Μαλάμου ἐπάνω στὴ σκάρα του μὲ τὴν πλώρη σπαθωτή, στεφανοζωμένη τὴν πρύμνη, μὲ τὰ μποντίλια του ἀπλωτὰ ζερβόδεξα, ὁμοιάζει σαρανταποδαροῦσα κρεμάμενη στὴν ἀμμουδιά.

‘Ολογάλαζη ἡ θάλασσα ἀστράφτει καὶ παιγνιδίζει καὶ φτάνει γλῶσσες - γλωσσίτσες στὰ πόδια τοῦ καραβιοῦ, τὸ ραντίζει μὲ τὸν ἀφρό της, καὶ τοῦ κελαδεῖ μυστικά, ὥσαν νὰ τοῦ λέγῃ:

— “Ελα! ”Ελα! νὰ σὲ πλαγιάσω διὸν κόρφο μου. Τί κάθεσαι ἀψυχο ἔνυλο καὶ βάρυπνο; Δὲν ἐβαρέθηκες τὴ νάρκη τοῦ δάσους καὶ τὴν ἀβουλη ζωή; Ντροπή σου! ”Εβγα νὰ παλέψης μὲ τὸ κῦμα! ”Ορμησε στηθᾶτο νὰ κουρειάσῃς τὸν ἄνεμο! ”Ελα νὰ γίνης ζήλεια τῆς φάλαινας, σύντροφος στὸ

δελφίνι, τοῦ γλάρου ἀνάπαισι, τραγούδι τῶν ναυτῶν, καύχημα τοῦ καπετάνιου. "Ελα, χρυσό μου, ἔλα!

Καὶ ἐκεῖνο τὸ ἄπραγο, ὡσὰν νὰ νοιώθῃ τὰ λόγια τῆς ἀρχίζει καὶ τριζόβολῇ, ἔτοιμο νὰ ἀφήσῃ τὸ κλινάρι του.

'Ο καπετάν Μαλάμος, φρεσκοξυρισμένος, γελαστός, μὲ τὴν τσόχινη βράκα καὶ τὸ πλατύ ζωνάρι, ἀνυπόμονα περιμένει. Δίπλα του ἡ καπετάνισσα, ντυμένη στὰ μεταξωτά. Καὶ τὸ βιολί καὶ τὸ λαγοῦτο λαλαγοῦν τὴν χαρὰ καὶ τῶν δυό των στὰ τετραπέρατα.

'Ο παπᾶς, ντυμένος τ' ἄμφια, διαβάζει τὴν εὐχὴ στὸ πλεούμενο.

'Ο πρωτομάστορας ἀρχίζει τὰ προστάγματα:

— Φόρα τὸ πλώριο!

— Φόρα σκόντρα καὶ σκαρί!

"Ενα μετὰ τὸ ἄλλο φεύγουν τὰ στηρίγματα ἀπὸ τὴ σκάρα καὶ τὸ μπρίκι ἀρχίζει νὰ τραμπαλίζεται, μουδιασμένο, θαρρεῖς, ἀπὸ τὸ καθησιό, ἀτολμο στὴ νέα του ζωή. Τὰ παιδιά, ποὺ εἶναι ἀνεβασμένα στὸ κατάστρωμα, τρέχουν ἀπὸ τὴν πρύμνη στὴν πλώρη, ἀπὸ πλευρὸ σὲ πλευρό, μαζὶ ὅλα, μὲ τὴν κρυφὴ ποδοβολὴ κοπαδιοῦ...

— Γιούργια, κράζει τότε ὁ καπετάνιος.

Στενάζει τὸ πλοϊο μὲ τὸ σπρώξιμο τῶν καλεσμένων, γλιστρᾶ στὰ νερὰ ὡσὰν πάπια, μαζὶ μὲ τὸ ἀμούστακο πλήρωμά του.

— Καλοτάξιδο, καπετάν Μαλάμο, καλοτάξιδο! Καὶ τὸ καρφί του μάλαμα, φωνάζει ὁ ναυτόκοσμος, βρέχοντας τὸ ἀνδρόγυνο μὲ θάλασσα.

Ανδρέας Καρκαβίτσας

35. ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

— Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό;
 σὲ μάχεται ἡ θάλασσα, δὲν τὴν φοβᾶσαι;
 "Ανεμοί σφυρίζουν καὶ πέφτει νερό,
 ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό;

— Γιὰ χώρα πηγαίνω πολὺ μακρινή.
 Θὰ φέξουνε φάροι πολλοί νὰ περάσω.
 Βοριᾶδες, νοτιᾶδες θὰ βρῶ, μὰ θὰ φθάσω
 μὲ πρίμο ἀγεράκι, μ' ἀκέριο πανί. +

— Κι οἱ κάβοι ἀν σου στήσουν τὴ νύκτα καρτέρι;
 'Απάνω σου ἀν πέσῃ τὸ κῦμα θεριό,
 καὶ πάρη τοὺς ναῦτες καὶ τὸν τιμονιέρη;
 Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό;

— Ψηλὰ στὸ ἐκκλησάκι τοῦ βράχου, ποὺ ἀσπρίζει,
 γιὰ μένα ἔχουν κάμει κρυφὴ λειτουργία:
 ὅρθὸς ὁ Χριστὸς τὸ τιμόνι μου ἀγγίζει,
 στὴν πλώρη μου στέκει ἡ Παρθένα Μαρία.

«Τὰ χελιδόνια»

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

36. Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

‘Ο γέρο - Καλούδης ράβει τό πανί στήν πλώρη. Οι ναῦτες γῦρό του τὸν παρακαλοῦν νὰ τοὺς διηγηθῇ καμμιὰ ἴστορία. ‘Ο γέρο - Καλούδης μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χείλη ἀρχισε:

— Μιὰ φορά, ἔκινδυνέψαμε νὰ πνιγοῦμε στὴ Μαύρη Θάλασσα. ’Εκεῖ, ποὺ ἐνομίζαμε πὼς ἀδικα ἐπαλεύαμε νὰ σῶθιοῦμε, βλέπομε μακριὰ ἐνα μικρὸ χαμηλὸ πανάκι. Μὲ μᾶς ἐζωντανέψαμε ὅλοι. Δένομε ἀμέσως τὴ σημαία κόμπο στὸ κατάρτι ψηλὰ καὶ ἀρχίζομε νὰ φωνάζωμε, νὰ φυσοῦμε τὸν κόχυλα καὶ νὰ κινοῦμε τὶς σκούφιες μας. Τὸ καράβι μακριὰ μόλις ἐφαινόταν ὡσὰν χελιδονάκι, ποὺ σιγοπετᾷ. Σὲ λιγάκι ἐφάνηκε ὄλοκληρο, ἐρχόταν ὡσὰν βόλι ἐπάνω μας. Σὲ λίγο ἐπλησίασε· ἐδιάβαζα μάλιστα καὶ τὸ ὄνομά του στὶς κουλοῦρες· τὸ ἔλεγαν «Σωτῆρα». ✕

“Α! ἂ! ἂ!, ἐβάλαμε ὅλοι χαρούμενες φωνές. ’Απὸ ἐκείνους ὅμως οὔτε ἔκινθηκε οὔτε ἐφώναξε κανεῖς. Εἴδα καλὰ τὸν τιμονιέρη στὸ τιμόνι, τὸν καπετάνιο ὄρθο στήν πρύμνῃ, τὸ ναύκληρο καὶ πέντ’ ἔξι ναῦτες. “Ολοι ἔστεκαν καὶ μᾶς κοίταζαν, μὰ οὔτε σχοινιὰ ἐτοίμαζαν οὔτε τίποτα. Μόνον ὁ σκύλλος τους, ἔνας σκύλλος μαλλιαρός, κατάμαυρος, μὲ κεφάλι ὄλοστρόγυγλο ὡσὰν «μπόμπα» παλιοῦ κανονιοῦ, μᾶς ἔστελλε τὸ ἄγριό του γαύγισμα.

✗ ‘Ωστόσο τὸ καράβι ἥρθε μιὰ βόλτα καὶ ἔπεσε δίπλα μας, δεκαπέντε ὄργυιές μακριά. Μὰ βλέπω ἔξαφνα τὸν καπετάνιο νὰ γυρίζῃ στὸν τιμονιέρη. Μιὰ τιμονιὰ ἐκεῖνος, καὶ τὸ καράβι ἀλλάζει δρόμο. ✕ Βάζομε τὶς φωνές:

— ’Αδέλφια, πνιγόμαστε!... Ποῦ μᾶς ἀφήνετε; Σῶστέ μας!... ’Αδέλφια, πνιγόμαστε!... βοήθεια!...

’Ακούσθηκε κάποια φωνὴ κι ἐσωπάσαμε, ὁ ἔνας ἔκλεισε

τὸ στόμα τοῦ ἄλλου μὲ τὴν παλάμη του. Καὶ μέσα στὴν ταραχὴν τῶν κυμάτων καὶ τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου ἀκούσθηκε μιὰ φωνή, ὡσὰν νὰ τὴν ἔστελλε ὁ Ἰδιος ὁ Χάρος:

— Στὴν ἄλλη ζωή!... στὴν ἄλλη ζωή!...

Δὲν τὸ ἐπίστευαν τὰ αὐτιά μου!... Εἶπα πώς ὁ καπετάνιος ἤθελε νὰ παίξῃ μὲ τὴ θέσι μας καὶ ἀρχισα νὰ θυμώνω περισσότερο γιὰ τὰ ἀνοστα χωρατὰ παρὰ γιὰ τὴ σκληρή του πρᾶξι. ‘Ο «Σωτήρας» ὅμως πάντα ἐμάκραινε. Βάζομε πάλι τὶς ἄγριες φωνές:

— Αδέλφια, πνιγόμαστε! ποῦ μᾶς ἀφήνετε! βοήθεια!... πνιγόμαστε, βοήθεια!... X

✓ 'Εκλείσαμε πάλι τὸ στόμα καὶ ἐκρατήσαμε τὴν ἀναπνοή μας. Καὶ ἡ φωνὴ ἀπὸ τὸ καράβι, συντροφιασμένη μὲ τὸ βογγητὸ τῶν κυμάτων καὶ τοῦ ἀνέμου, ἀκούσθηκε πάλι πιὸ δυνατή:

— Στὴν ἄλλη ζωή!... στὴν ἄλλη ζωή!...

"Εμεινε ὅπου εὑρέθηκε καθένας γιὰ πολλὴ ὥρα.

— 'Εμπρός, παιδιά, στὶς ἀντλίες, μὴ χάνετε καιρό! εἶπε δὲ καπετάνιος μας.

'Αντλήσαμε καμμιὰ ὥρα· ἔπειτα ἔνας-ἔνας ἀφήσαμε τὶς ἀντλίες. 'Επλάκωσε ώστόσο ἡ νύκτα. Καὶ τί νύκτα! Κόλασι σωστή. Πῆρε χιονιᾶς καὶ τὸ χιόνι ἀρχισε νὰ μᾶς σκεπάζῃ. Νέκρα ἔπεισε στὸ καράβι κι ἐνόμιζες πώς ἦταν παντέρημο στὰ κύματα. Μόνον στὴν πλώρη οὔρλιαζε τὸ σκυλλὶ καὶ ἡ ἀντλία στὴν πρύμνη ἔβγαζε ἀργὰ καὶ ρυθμικὰ τὴν θρηνητικὴ τῆς φωνὴ κάτω ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ καπετάνιου. +

— Ναῦτες ποὺ τοὺς ἐδιάλεξα! ἐμουρμούριζε. "Ενας κι ἔνας! Τέτοιοι δὲν βρίσκονται σ' ὅλη τὴ γῆ!..."

— Μὰ τί θέλεις νὰ κάμωμε; τοῦ λέγει ἔνας ναύτης.

— Τί νὰ κάμετε; Νὰ παλέψετε!... Σ' ἀρπαξε ἀπὸ τὰ πόδια δὲ Χάρος; Πιάσε τον ἀπὸ τὸ λαιμό... Θὰ σὲ πάρῃ; Νὰ σὲ πάρῃ παλληκαρήσια. "Οχι νὰ σταυρώσης τὰ χέρια καὶ νὰ παραδοθῆς.

— Μὰ δὲν βλέπεις ποὺ χάσκει τὸ κῦμα νὰ μᾶς καταπιῇ;

— "Ωσπου νὰ μὲ καταπιῇ ἐκεῖνο, τὸ ρουφάω ἐγώ!..."

'Ο καπετάνιος ἐγύρευε νὰ μᾶς κεντήσῃ τὴ φιλοτιμία, ἀλλὰ ποιός ἡμποροῦσε νὰ κινηθῇ; Τὸ χιόνι ἦταν ὥς ἔνα πῆχυ στὸ κατάστρωμα. Σχοινιά, κατάρτια, σίδερα, ὅλα κάτασπρα.

"Ετσι ἥμαστε, ὅταν ἀκούσαμε μιὰ φωνή:

— "Ε! ἀπὸ τὸ καράβι!..."

Νὰ μὴν ἦταν ἀπὸ τὸν «Σωτῆρα»; Δόξα νά 'χη ὁ

Θεός, δὲν ἥταν ἀπὸ τὸ καταραμένο καράβι· ἥταν ἀπὸ τὴν γαλαξιδιώτικη γολέττα τοῦ καπετάν Καρέλη, ποὺ μᾶς ἔσωσεν. Ὁλίγο ἀκόμη καὶ θὰ ἐβουλιάζαμε.

Μόλις ἐπατήσαμε ἐκεῖ, μᾶς ἐβγαλαν οἱ ναῦτες τὰ ροῦχα, ποὺ εἶχαν κολλήσει ἐπάνω μας, μᾶς ἐπότισαν τοσαὶ μὲ ρούμι καὶ μᾶς ἔξαπλωσαν στὰ ζεστὰ στρώματα.

✓Φθάσαμε τὴν ἄλη μέρα στὴν Πόλι κι ἀπὸ ἐκεῖ κατεβήκαμε εἰς τὴν Δῆλο μὲ φοβερὸ χιονιᾶ. Ἐβδομήντα καράβια, μικρὰ καὶ μεγάλα, ἥταν ἐκεῖ ἀραγμένα ἀπὸ τὴν τρικυμία. Ἀπὸ τὰ κατάρτια καὶ τὰ σχοινιά ἐνόμισα πώς ἔμπαινα σὲ πυκνὸ δάσος χειμῶνα καιρό. Δὲν ἀράξαμε ἀκόμη, καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας κατακόκκινο νὰ τρέχῃ στὴν πλώρη καὶ νὰ φωνάζῃ. Κοιτάζω καλά τὸ καταραμένο καράβι, ὁ «Σωτήρας», ἔστεκε δίπλα μας. Εἶδα κι ἔπαθα νὰ ἡσυχάσω τὸν καπετάν Μπισμάνη.

— Ἡ κακία τοῦ ἔμεινε, τοῦ εἴπα· νά, ποὺ ὁ Θεός δὲν μᾶς ἀφησε νὰ χαθοῦμε.

“Αρχισε νὰ νυκτώνῃ καὶ ὁ καιρὸς ἔδειχνε κακὰ σημάδια. Ὁ ἥλιος ἐβασίλεψε μαραμένος πίσω ἀπὸ τὴ Σίφνο. Τὸ ἀκρωτήριο τῆς Τήνου, ὁ Τσικνιᾶς, ἐσκοτείνιασε. Ἀσυνήθιστη κίνησι ἀρχισε στὴ Δῆλο, καθὼς σὲ μυρμηγκοφωλιὰ τὰ πρωτοβρόχια. Οἱ ναῦτες τρέχουν ἄλλοι στὰ σχοινιά, ἄλλοι στὶς ἄγκυρες, ἄλλοι στὶς βάρκες, ἄλλοι στὰ κατάρτια! Χέρια, πόδια, νύχια, δόντια, ὅλα εἶναι σὲ κίνησι. Ἐπλάκωσε, νομίζεις, ἐπίβουλος ἐχθρὸς καὶ καθεὶς ἐτοιμαζόταν νὰ τὸν ἀντικρύσῃ ὅπως ἡμποροῦσε καλύτερα. +

✓Καὶ ἀλήθεια σὲ λίγο ἐπλάκωσὲν ὁ ἐχθρός. Μαῦρος, θεοσκότεινος ἐπέταξε ἀπὸ τὸν Τσικνιᾶ ὁ χιονιᾶς μὲ ἄγριες φωνὲς καὶ φτεροκοπήματα, κι ἔκαμε τὸ λιμάνι μαλλιὰ κουβάρια. Σίδερα ἐβροντοῦσαν, ξύλα ἐτρίζανε, φωνὲς ἀντηχοῦσαν καὶ γαυγίσματα. Ἀπὸ ἔνα μυκονιάτικο καράβι φορτωμένο

ξυλεία ἐπετοῦσαν τὰ σανίδια ὡσάν πούπουλα κι ἐσκέπασαν τὴ θάλασσα ἔως πέρα στὸ νησί! Μιαὶ μαούνα σμυρναίκη, φορτωμένη κάρβουνο, ἀδειασε δλως διόλου. Ἀπὸ μιὰ σφουγγαράδικη μηχανὴ δὲν ἔμεινε τίποτε. ¶ Τὰ βαπτόρια ἐσήκωσαν τὶς ἄγκυρές τους καὶ ἀγριοσφυρίζοντας ἐρρίχθηκαν ποιὸν νὰ πρωτοφύγη. Ἐμεῖς ἡμαστε στὴν ἄκρη καὶ εὔκολα, ἐφοῦ ἐρρίξαμε τὴν ἄγκυρα, ἐβγήκαμε πέρα, κάτω ἀπὸ τὴν Μικρὴ Δῆλο.

↓ "Ολη τὴ νύκτα ἐβάσταξε ἡ θύελλα. Καὶ ὅταν ἔφεξε ἡ ήμέρα, εἶδα τὸ κακὸ ποὺ ἔγινε. "Αλλα καράβια ἥσαν μισοσπασμένα, ἄλλα γυμνὰ ἀπὸ ξάρτια, ἔνα ἐδῶ εἶχε τὴ μισὴ πρύμνη φαγωμένη, ἄλλο ἐκεῖ ἥταν δίχως φλόκους. ¶ Δὲν ξέρω πῶς ἐπῆγα στὴν πρύμνη καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας δύπισω στὸ τιμόνι μὲ μάτια δακρυσμένα.

— Τί ἔχεις, καπετάνιε, τί ἔπαθες; τὸν ρωτῶ.

— "Αχ, παιδί μου, λέγει ἀναστενάζοντας, ὁ κακομοίρης ἔχάθηκε, πτωχὸς ἄνθρωπος.

Γυρίζω κατὰ τὰ Κοκκινάδια καὶ βλέπω τὸν «Σωτῆρα» πεταμένον ἔξω στὶς πέτρες καὶ κοντὰ τοὺς ναῦτες του, βρεγμένους ὡς τὸ κόκκαλο, νὰ τουρτουρίζουν, γῦρο στὴ φωτιά. Κι ἀκόμη κοντὰ τὸν καπετάνιο του, ἀναμαλλιασμένο καὶ ἀγριομάτη, νὰ κοιτάζῃ τὰ ναυάγια ὡσάν νὰ ἐκοίταξε τὰ λείψανα τῶν παιδιῶν του.

— Τὸν κακομοίρη, πτωχὸς ἄνθρωπος! Δὲν ἥθελα νὰ τὸν ἴδω ἔτσι... ξαναεῖπε ὁ καπετάνιος μας.

— Ἀλήθεια, ἐλυπήθηκα καὶ ἐγὼ τὸ καράβι, εἶπε ὁ γέρο Καλούδης. Μὰ νὰ ξέρετε, πῶς ἡ θάλασσα ἔχει τὴ δικαιοσύνη της.

"Τύτερα ἐσώπασε. Καὶ οἱ ναῦτες ἔμειναν γιὰ πολλὴ ὥρα χωρίς νὰ μίλήσουν.

«Λόγια τῆς πλώρης»

⁷Ανδρέας Καρκαβίτσας

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

37. ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΒΙΟΠΑΛΑΙΣΤΗΣ

~~1.~~ Μόλις ήταν δέκα χρονῶν παιδί ὁ Ἀνδρέας καὶ ἐγνώριζε κιόλας τὶς στενοχώριες τῆς ζωῆς.

Σὲ ἡλικία τεσσάρων μόλις χρονῶν εἶχε χάσει τὴ μανούλα του καὶ τώρα ἔχασε καὶ τὸν καλό του πατέρα. "Ετσι ὁ Ἀνδρέας μὲ τὸ μικρούλη του τὸν ἀδελφό, τὸ Νώτη, ἔμειναν στοὺς πέντε δρόμους.

Καλὰ ποὺ εύρεθηκε ἡ θεία τους ἡ Σταυρούλα, ἡ ἀδελφὴ τῆς μάννας τους τῆς συχωρεμένης καὶ τὰ περιμάζεψε. Πτωχὴ ὅμως κι αὐτὴ ἐργάτρια σ' ἓνα ταπητουργεῖο, ποὺ νὰ χορτάσῃ ψωμὶ τὰ δρφανά! Τί νὰ πρωτοκάμη ἡ θεία ἡ Σταυρούλα μὲ τὶς ὀλίγες δραχμοῦλες, ποὺ παίρνει;

2. Μιὰ ἡμέρα ὁ Ἀνδρέας, ποὺ ήταν παιδί πολὺ στοχαστικὸ κι ~~έκαταλάβαινε~~ τὶς στενοχώριες τῆς θείας του, τῆς λέγει:

✓ Ξέρεις, θεία Σταυρούλα, ἐγώ σὲ λίγο τελειώνω πιάτο σχολεῖο. Θὰ πάω νὰ δουλέψω. Δὲν ἡμπορῶ νὰ σὲ βλέπω νὰ κουράζεσαι ἔτσι καὶ πάλι νὰ πεινοῦμε ὅλοι μας. / Πρέπει καὶ ἐγώ νὰ βγάζω τὸ δικό μου.

— Σὲ καλό σου, γιόκα μου! Ποιός θὰ σὲ πάρῃ στὴ δουλειά του μιὰ στάλα παιδί; Τί ἡμπορεῖ νὰ κάμη ἔνα παιδί στὴν ἡλικία σου;

Μὰ ὁ Ἀνδρέας ἐπέμενε καὶ ἔγινε... ἔμπορος. Ἐπουλοῦσε σπίρτα στὸ δρόμο, στὰ καφενεῖα, στὶς γωνίες, ὅπου βρισκόταν.

"Ετσι χλωμὸ ἀπὸ τὴν κακοπέραση καὶ πτωχοντυμένο, ὅποιος τὸν ἔβλεπε, καὶ ἀνάγκη νὰ μὴν εἶχε, ἔπαιρνε κανένα κουτί. Σπίρτα εἶναι, χρειάζονται.

3. Μιὰ ἡμέρα ὁ Ἀνδρέας ἐπλησίασε ἔναν κύριο, τὴν ὥρα που ἔβγαινε ἀπὸ ἔνα μεγάλο κατάστημα. Ἀπὸ τὸ πρωτὸ δὲν εἶχε πουλήσει οὔτε ἔνα κουτί.

— Πάρτε, κύριε, ἔνα κουτάκι σπίρτα ἀπὸ τὸ πτωχό.

‘Ο κύριος ἐγύρισε καὶ εἶδε τὸ παιδί μὲ συμπόνια. Δὲν ἔμοιαζε μὲ τὰ χαμίνια τοῦ δρόμου. Στὸ χλωμὸ του πρόσωπο ἦταν ζωγραφισμένη ἡ θλῖψι.

"Εψαξε τότε ὁ κύριος γιὰ ψιλά, ἀλλὰ δὲν εύρηκε. "Τστερα ἔβγαλε τὸ πορτοφόλι του, ἀλλὰ κι ἐκεῖνο δὲν εἶχε τίποτε ὀλιγώτερο ἀπὸ ἑκατοστάρικα.

— Λυποῦμαι, μικρέ μου, που δὲν ἔχω ψιλά, εἶπεν ὁ κύριος καὶ ἔκαμε νὰ φύγη.

— Δῶστέ μου, κύριε, τὸ ἑκατοστάρικο καὶ ἐγώ θὰ εὔρω νὰ τὸ χαλάσω. Θὰ τρέξω γρήγορα-γρήγορα καὶ σὲ δυὸ λεπτὰ θὰ σᾶς φέρω τὰ ψιλά.

— 'Αλήθεια τὸ λές; ἔρωτησε ὁ κύριος, βλέποντας τὸν Ἀνδρέα κατάματα.

— Ναι, ἀλήθεια σᾶς λέγω.

Τὸ ἔαστερο πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ κι ὁ τρόπος ποὺ τοῦ μίλησε ἔπεισαν τὸν κύριο νὰ τοῦ ἐμπιστευθῇ τὸ ἑκατοστάρικο.

‘Ο ’Ανδρέας ἔφυγε τρεχᾶτος.

‘Ο κύριος ἔμεινεν ἐπάνω στὸ πεζοδρόμιο καὶ περίμενε. Στὸ μεταξὺ πλησίασε τὴ βιτρῖνα κι ἔβλεπε.

Πέρασαν πέντε λεπτά, πέρασαν δέκα κι ὁ ’Ανδρέας ἀκόμη νὰ φανῆ! ‘Ο κύριος ἀρχισε νὰ κουνᾷ τὸ μπαστούνι του νευρικὰ καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε ἀνησυχία. Πέρασαν ἄλλα δέκα λεπτά, τίποτε!

— Κουτὸς ἥμουν νὰ πιστέψω σ’ ἓνα παιδί τοῦ δρόμου ἔλεγε ἀπὸ μέσα του.

Μετὰ μισὴ ὥρα, σὰν ἀπελπίσθηκε, πῆρε τὸ δρόμο καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

4. Τὴν ἄλλη μέρα βλέπει ὁ κύριος ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του ἓνα μικρούλη νὰ τὸν περιμένῃ. “Εμοιαζε ἀπαράλλακτα μὲ τὸν μικρό, ποὺ τοῦ ἔιχε δώσει τὸ ἑκατοστάρικο, μόνον ποὺ ἦταν μικρότερος ἀπὸ ἐκεῖνον.

Κάποια μεγάλη θλῖψι θὰ εἶχε στὴν καρδιά του τὸ παιδί, γιατὶ τὰ μάτια του ἦταν γεμάτα δάκρυα.

— Κύριε, τοῦ εἶπε μὲ νόφος φοβισμένο, ἐσεῖς εἶσθε, ποὺ δώσατε στὸν Ἀνδρέα μας χθὲς τὸ πρωῒ τὸ ἑκατοστάρικο;

— Ναί, ἐγὼ εἰμαι, ἀπάντησε ὁ κύριος.

— Νά τα τὰ λεπτά σας, κύριε. Μ' ἔστειλε ὁ Ἀνδρέας μας νὰ σᾶς τὰ δώσω.

— Καὶ πῶς βρῆκες τὸ σπίτι μου, παιδί μου;

— Μ' ἔστειλε ὁ Ἀνδρέας στὸ κατάστημα ποὺ σᾶς βρῆκε χθὲς καὶ ρώτησα, γιατὶ τὸν Ἀνδρέα τὸν πάτησε τὸ αὐτοκίνητο, εἶπε ὁ μικρὸς χύνοντας πικρὰ δάκρυα.

‘Ο κύριος στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ σκεπτικὸς καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε μεγάλη ταραχή.

“Γύτερα πῆρε τὸ παιδί ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ λέει:

— Πᾶμε, μικρέ μου, στὸ σπίτι σας.

5. Σὲ λίγο μπῆκαν σὲ ἔνα στενοδρόμι.

— Εδῶ, κύριε, εἶναι τὸ σπίτι μας, εἶπε τὸ παιδί καὶ ἔδειξε μὲ τὸ δάκτυλό του ἔνα σκοτεινὸν ὑπόγειο.

 Κατέβηκαν τέσσαρα - πέντε σκαλοπάτια. Σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ ὑπογείου ἦταν ἔνα ἀχυρένιο στρῶμα. Ἐπάνω στὸ στρῶμα αὐτὸ το κοιτόταν ἔνα παιδί καὶ στὸ πλάι του παράστεκε μιὰ φτωχοτυμένη γυναικούλα μὲ τὰ μάτια πρησμένα ἀπὸ τὸ κλάμα.

‘Ο κύριος γνώρισε ἀμέσως τὸν Ἀνδρέα. Τὸ πρόσωπό του ἦταν κατάχλωμο ὡσὰν τὸ κερί.

Γονάτισε ὁ κύριος καὶ ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ φτωχοῦ παιδιοῦ, ἔνα χεράκι ξυλιασμένο.

— Εδωσες στὸν κύριο τὰ λεπτά; ρώτησε ὁ Ἀνδρέας τὸν ἀδερφούλη του. Καὶ ἡ φωνὴ του, ἀδύνατη, νόμιζες πῶς θὰ ἔσβηνε, πρὶν ἀποσώσῃ τὰ λόγια του.

‘Ο καλὸς κύριος ἔσκυψε τότε καὶ ἐφίλησε τὸ μέτωπο τοῦ παιδιοῦ καὶ μὲ φωνὴ γεμάτη συμπόνια εἶπε στὴ θεία του:

— Θὰ φροντίσω ἐγὼ γι' αὐτὸ τὸ παιδί, γιὰ νὰ γίνη καλά. Μιὰ στιγμὴ καὶ θὰ ξανάρθω.

Καὶ ἀνέβηκε βιαστικὸς τὰ σκαλοπάτια.

6. Σὲ λίγο ξαναγύρισε μὲ τὸ αὐτοκίνητο τῶν πρώτων βοηθειῶν. Πῆρε ὁ ἴδιος τὸ παιδὶ στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸ ἔβαλε προσεκτικὰ μέσα στὸ αὐτοκίνητο.

"Τστερα ἀπὸ λίγη ὥρα ὁ Ἀνδρέας ἦταν ξαπλωμένος ἐπάνω σ' ἓνα λευκὸ κρεβάτι στὸ νοσοκομεῖο.

'Η πληγή του βέβαια ἦταν βαρειὰ καὶ ὁ κίνδυνος μεγάλος. 'Αλλὰ οἱ φροντίδες τῶν καλῶν γιατρῶν τὸν ἔσωσαν.

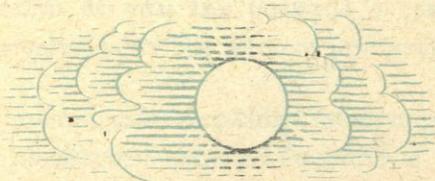
"Εμεινε ἀρκετὲς ἡμέρες στὸ νοσοκομεῖο ὁ Ἀνδρέας.

"Οταν ἔγινε καλὰ καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο, ὁ καλὸς κύριος δὲν τὸν ἄφησε πιὰ νὰ πουλῷ σπίρτα. Τὸν ἔστειλε πάλι στὸ σχολεῖο, γιὰ νὰ μάθῃ περισσότερα γράμματα. Τὸ ἴδιο ἔκαμε καὶ γιὰ τὸν Νώτη, τὸν ἀδελφὸ τοῦ Ἀνδρέα.

Οὕτε τοὺς ἄφησε νὰ ζοῦν στὸ ἴδιο ὑγρὸ καὶ ἀνήλιο ὑπόγειο. Πῆρε τὴ θεία τους τὴ Σταυρούλα οἰκονόμο στὸ πλούσιο σπίτι του καὶ παραχώρησε καὶ γιὰ τοὺς τρεῖς ἓνα μεγάλο προσηλιακὸ δωμάτιο.

'Απὸ τότε ἡ θεία Σταυρούλα μὲ τὰ ὄρφανὰ ἀνεψόκια της ἔζησε εὐχαριστημένη. Τὰ παιδιὰ μεγάλωσαν καὶ ἔγιναν τίμιοι ἐργάτες καὶ καλοὶ ἀνθρωποι.

Κατὰ τὸ Γαλλικὸν

38. ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

"Ε! σεῖς, όπου σκορπίζετε τὰ πλούτη στὸν ἀέρα,
τὸ χέρι σας τὸ ἄπονο καὶ ἀσωτο ἀπλῶστε
καὶ δῶστε καὶ στὸν ἄρρωστο καὶ στὴν πτωχὴν μητέρα...
Ἐλεημοσύνη, χριστιανοί, ἐλεημοσύνη δῶστε!"

Ποιός λέει, ποιός, πώς δλ' αὐτά, ποὺ τώρα σεῖς πετᾶτε,
εἶναι δικά σας;... Δύστυχοι, αὐτὸ ποὺ περισσεύει
εἶναι τῆς χήρας, τ' ὀρφανοῦ καὶ μὴν τὸ σπαταλᾶτε.
"Οποιος τὰ πλούτη του σκορπᾷ ἀπ' τοὺς πτωχοὺς τὰ κλέβει.

Ἐλεημοσύνη, χριστιανοί· ἀδέλφια, ἐλεημοσύνη·
πολλὰ χαρίζει ὁ Θεὸς σ' ἔκεῖνον, όπου δίνει.

« Ποιήματα » Γ'

Αχιλλεὺς Παράσχος

39. ΕΡΓΑΣΙΑ

■ ΗΜΕΡΩΝΕΙ αύγή δροσάτη
■ μὲ τὸ πρῶτό της πουλὶ^{λέας καὶ κράζει τὸν ἔργατη}
■ στὴ φιλόπονη ζωή.

Πρὶν ἀχνίσῃ κάθε ἀστέρι
μὲ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά!

Μὴ σᾶς εἶναι ὁ ξένος πλοῦτος
ἐν' ἀγκάθῳ στὴν καρδιά.
πέστε ἀζήλευτα: Εἶναι τοῦτος
ἔργασίας κληρονομιά.

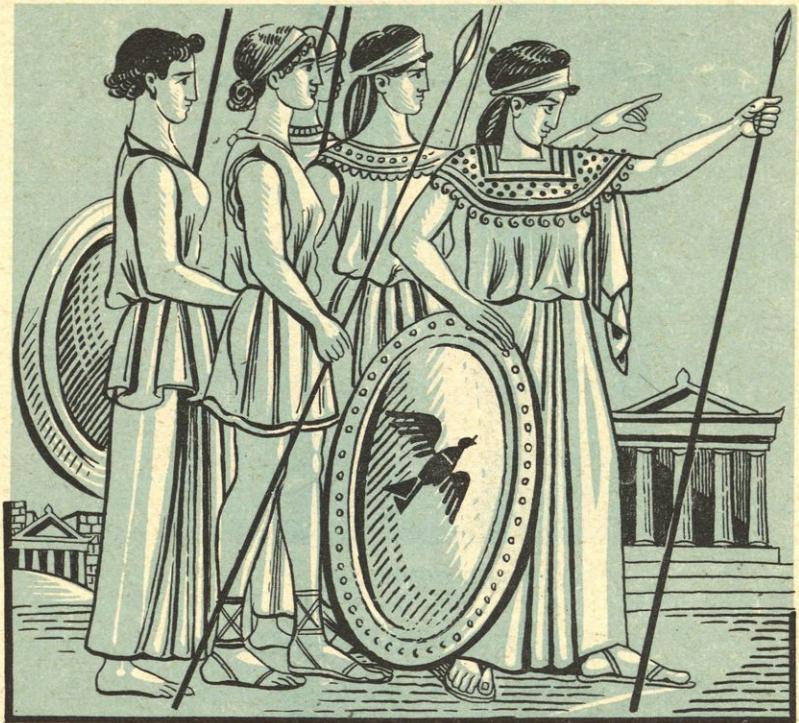
Σηκωθῆτε! 'Η γῇ χαρίζει
μόνον ἀφθονο καρπό,
ἀν ὁ κόπος τὴν ποτίζῃ
μ' ἔναν ἵδρωτα συχνό.

Πάντα, ναί, τιμίου κόπου
οἱ γλυκύτατοι καρποὶ
εἰν' οἱ μόνοι, ποὺ τ' ἀνθρώπου
σῶμα τρέφουν καὶ ψυχή.

Πρὶν ἀχνίσῃ κάθε ἀστέρι
μὲ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά!

Νεωτέρα Σχολική Ἀνθολογία

Γεράσιμος Μαρκορᾶς

Ε'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

40. ΟΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣΣΕΣ ΣΤΗΝ ΩΡΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

1. 'Ο Πύρρος, ὁ βασιλιᾶς τῆς Ἁπείρου, τὸ 272 πρὸ Χριστοῦ ἐπέρασε μ' ἔνα μεγάλο στρατὸ τὰ σύνορα τῆς Λακωνίας καὶ ὥρμησε νὰ κυριεύσῃ τὴν Σπάρτη.

Νύκτα ἔφθασε στὴ Σπάρτη τὸ φοβερὸ ἄγγελμα καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ μαζεύθηκαν οἱ Σπαρτιάτες, γιὰ νὰ σκεφθοῦν τί πρέπει νὰ κάμουν. 'Ο βασιλιᾶς τους Ἀρέας ἔλειπε μὲ στρατὸ πολὺ στὴν Κρήτη.

Στὴ συνέλευσι αὐτὴ οἱ Σπαρτιάτες ἀπόφασισαν νὰ

στείλουν πρῶτα τὶς γυναικες καὶ τὰ παιδιά τους στὴν Κρήτη, ἔπειτα, δουλεύοντας ὀλονυκτίς, νὰ σκάψουν γῦρο στὴν Σπάρτη μιὰ βαθειὰ τάφρο καὶ τὸ πρωΐ νὰ πολεμήσουν μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, σὰν ἄνδρες γενναῖοι.

2. Οἱ γυναικες, ὅταν ἔμαθαν, πῶς οἱ ἄνδρες ἀποφάσισαν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν κίνδυνο μόνοι τους, λυπήθηκαν πολὺ καὶ ἀντιστάθηκαν. Ἡ Ἀρχιδάμεια μάλιστα, μιὰ γυναικα, ποὺ ἡ καταγωγὴ τῆς ἦταν ἀπὸ βασιλικὴ οἰκογένεια, ζωσμένη σπαθί, πήγε στὴ συνέλευσι καὶ τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς ἄνδρες, γιὰ τὴν ἀπόφασι ποὺ πῆραν, νὰ στείλουν τὶς γυναικες στὴν Κρήτη, γιὰ νὰ μὴν κινδυνεύσουν, ἐνῷ ἡ Σπάρτη βρισκόταν σὲ τόσο μεγάλο κίνδυνο.

Καὶ κατὰ τὰ μεσάνυκτα, ὅταν οἱ ἄνδρες ἀρχισαν νὰ σκάβουν τὴν βαθειὰ τάφρο, ὅλες οἱ κοπέλλες καὶ οἱ γυναικες ἔτρεξαν, γιὰ νὰ ἐργασθοῦν καὶ αὐτές. Παρακάλεσαν μάλιστα τοὺς ἄνδρες νὰ ἀφήσουν τὴν φροντίδα γιὰ τὴν τάφρο σ' αὐτές καὶ ἐκεῖνοι νὰ ἀποσυρθοῦν, γιὰ νὰ ἔχουν δυνάμεις γιὰ τὴν ἄλλην ἡμέρα. Τὴν τάφρο θὰ τὴν ἔσκαβαν αὐτές.

3. Τὰ ἔξημερώματα, ὅταν οἱ ἔχθροι ἀρχισαν νὰ κινοῦνται, οἱ γυναικες παρέδωσαν τὴν τάφρο στοὺς ἄνδρες, λέγοντας νὰ τὴν ὑπερασπίσουν γενναῖα, γιατὶ δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμο πρᾶγμα πιὸ γλυκὸ ἀπὸ τὸ νὰ νικήσῃ κανεὶς κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Πατρίδος του; οὔτε δόξα πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὸ νὰ πεθάνῃ κανεὶς στὰ χέρια τῆς μάννας του ἢ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῆς γυναικας του.

“Ολη τὴν ἡμέρα οἱ Σπαρτιάτες καὶ τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου ἐπολέμησαν μὲ μεγάλη γενναιότητα. Ωστόσο νικητὴς δὲν ἀνεδείχθη κανείς.

Τὴν νύκτα ἔπαινσε ἡ μάχη. Μόλις ὅμως ἔξημέρωσεν,

ἀρχισαν πάλιν τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου νὰ κτυποῦν τοὺς Σπαρτιᾶτες. Οἱ Σπαρτιᾶτες πολεμοῦσαν σὰν λιοντάρια. Καὶ οἱ γυναῖκες, ποὺ ἦταν ὅλες μέσα στὴν φωτιὰ τῆς μάχης, τοὺς παρεκίνουν ἀδιάκοπα. "Αλλες τοὺς ἐμοίραζαν βέλη, ἄλλες τοὺς ἔδιναν ψωμὶ καὶ νερὸν καὶ ἄλλες ἐπαιρναν τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς περιποιοῦνταν.

4. Σ' αὐτὸν τὸ μεταξὺ φαίνεται κοντὰ στὴν τάφρον ὁ Πύρρος καθάλλα στὸ ἄλογό του νὰ ὅρμῃ πρὸς τὴν πόλιν. Οἱ Σπαρτιᾶτες, ποὺ ἦταν παρατεταγμένοι στὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀρχισαν νὰ φωνάζουν δυνατὰ καὶ οἱ γυναῖκες ὥρμησαν μὲ ἀλαλαγμὸν κατ' ἐπάνω του.

Ἐκείνη τὴν στιγμὴν πληγώνεται τὸ ἄλογο τοῦ Πύρρου καὶ ὁ Ἰδιος πέφτει καταγῆς. Τρέχουν τότε οἱ σωματοφύλακές του νὰ τὸν σηκώσουν, οἱ Σπαρτιᾶτες ὅμως ὅρμοιν μὲ τὰ κοντάρια τους. Γίνεται συμπλοκὴ τρομερή.

Τότε ὁ Πύρρος πρόσταξε νὰ πάψῃ ἡ μάχη. Νόμιζε, πῶς τὸ ἥθελαν καὶ οἱ Σπαρτιᾶτες αὐτό, γιατὶ καὶ ἀπ' αὐτοὺς πολλοὶ εἶχαν σκοτωθῆναι ἢ οἱ ὄλοι σχεδὸν οἱ ἄλλοι ἦταν πληγωμένοι.

5. Σ' αὐτὸν τὸ μεταξὺ φθάνει ἀπὸ τὴν Κρήτην μὲ δυὸ χιλιάδες στρατὸν ὁ βασιλιὰς Ἀρέας. Τότε οἱ γυναῖκες, βλέποντας, ὅτι καὶ ὁ βασιλιὰς τους ἦταν πλέον ἐκεῖ καὶ ἀνδρες ὑπῆρχαν ἀρκετοί, γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν πατρίδα, τότε μόνον ἀποφάσισαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς μάχης καὶ νὰ γυρίσουν στὰ σπίτια τους.

"Ετσι ἡ Σπάρτη, ἀφοῦ μὲ τὴν γενναιοψυχία τῶν γυναικῶν τῆς γλύτωσεν ἀπὸ τὸ μεγάλο κίνδυνο, μπόρεσε κατόπιν νὰ ἔξασφαλισθῇ μὲ τὴν φρόνησι τοῦ βασιλιὰ καὶ τὴν ἀνδρεία τῶν στρατιωτῶν τῆς.

Κατὰ Χαρίσιον Παπαμᾶρκον

41. ΓΟΡΓΟΝΑ

Ο Πετρῆς, τοῦ καπετάν Μπούρα ὁ γυιός, ἀπὸ μικρὸς ἦταν μεγαλωμένος μέσα στὸ καράβι τοῦ πατέρα του. ἔνα ἀγόρι κάπου δεκάξι χρονῶν, ἀλλὰ δυνατὸ σὰν ἄνδρας καὶ ψημένο στὴ δουλειὰ τοῦ καραβιοῦ. Κάθε φορά, ποὺ τὸ καράβι γύριζεν ἀπὸ ταξίδι, πάντα κάτι καινούργιο εἶχε νὰ διηγηθῇ, καὶ ὁ φίλος του ὁ Ἄν δρέας, ὁ γυιός τοῦ καφετζῆ, τὸν ἀκούει μὲ ἀνοικτὸ στόμα. Τοῦ ἐλεγε καὶ τὶς ιστορίες, ποὺ ἀκούει ἀπὸ τὸν πατέρα του.

Ἀπὸ ὅλες τὶς ιστορίες αὐτὲς πιὸ πολὺ ἀρεσε τοῦ Ἄν-

δρέα ἡ ἱστορία τῆς Γοργόνας καὶ ὁ Πετρῆς τοῦ τὴν ξανάλεγε μὲ πολλὴ εὐχαρίστησι.

Ἡταν μιὰ ἀληθινὴ ἱστορία, καθὼς ἔλεγεν ὁ Πετρῆς, ἀφοῦ συνέβηκε ἀκόμα καὶ στὸν παπποῦ του. Στὰ μεγάλα ταξίδια, βλέπεις, λαχαίνει κακμιὰ φορὰ τὰ καράβια νὰ βρίσκωνται ὀλομόναχα, μέρες καὶ νύχτες ὀλάκερες, βωλοδέρνοντας μέσα στὶς μακρινὲς θάλασσες. Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο ἀπὸ οὐρανὸς καὶ θάλασσα, θάλασσα καὶ οὐρανός. Βραδιάζει, ξημερώνει καὶ στεριὰ δὲν φαίνεται. Θάρρει κανεὶς πῶς τὸ καράβι ρίζωσε στὴ μέση τοῦ πελάγου καὶ δὲν μετατοπίζεται μηδὲ ὅργυιά.

Μιὰ φορὰ σὰν κι αὐτὲς ἥταν ποὺ ὁ γέρο - Μπούρας, ὁ παπποῦς τοῦ Πετρῆ, εἶδε τὴν Γοργόνα.

— Τὴν εἶδε μὲ τὰ μάτια του; ρώτησε ὁ Ἀνδρέας.

— Ἀκοῦς λέει; Τὴν εἶδε μὲ τὰ μάτια του, τὴν ἄκουσε μὲ τ’ αὐτιά του καὶ τῆς μίλησεν, δπως μιλοῦμε, καλὴ ὥρα; οἱ δυό μας, βεβαίωσε ὁ Πετρῆς. Ὁ πατέρας μου τὸ ἔχει ἀκουστὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν παπποῦ μου. Καὶ νά πῶς ἔγινε.

‘Ο παπποῦς εἶχεν ἔνα δικάταρτο καράβι. Ταξίδευεν ἐκείνη τὴ χρονιὰ κατὰ τὴν Μπαρμπαριά. Ἡταν καλοκαίρι φεγγαράδα κι ὁ παπποῦς ἔαγρυπνοῦσε στὸ τιμόνι, τὰ μάτια του τέσσαρα νὰ μὴ ξεδρομίσῃ τὸ καράβι ἀπὸ τὸ δρόμο του.

Φ “Εξαφνα, ἐκειδὰ πίσω ἀπὸ τὴν πρύμνη ἀκούγεται μεγάλη φασαρία, κτύπος μέσα στὰ νερά. Σὰν νὰ ἥταν κανένα θεριόψαρο κι ἔδερνε τὰ νερά μὲ τὴν οὔρᾳ του. Κάνει νὰ γυρίσῃ κιόλας τὸ τιμόνι ὁ παπποῦς, αὐτὸ τίποτε. Καρφωμένο στὸν τόπο. Μήτε δεξιὰ στρίβει μήτε ἀριστερά! Γυρίζει τὰ μάτια του πίσω καὶ τί νὰ ἴδῃ. Μιὰ γυναῖκα στέκεται πίσω ἀπὸ τὸ καράβι, ὅρθια μέσα στὴ θάλασσα. Εἶναι θεόρατη, βαστιέται μὲ τὰ χέρια τῆς ἀπὸ τὸ τιμόνι κι ἀπὸ τὴν κουπαστή. Τὸ κορμί της ὡς τὴ μέση εἶναι γυναίκειο κι ἀπὸ

τὴ μέση καὶ κάτω θεριόψαρο, δόλο λέπια. Ὡς οὐρά της δέρνει τὴ θάλασσα σὰν τὴν ἔλικα τοῦ βαπτοριοῦ[✓] Ἰδια δύως εἶναι ἡ φυγούρα στὴν πλώρη κάποιων καραβιῶν, μόνο ποὺ εἶναι σκαλισμένη στὸ ξύλο. Αὕτη εἶναι θεόρατη, δόλοζώντανη. Τὰ μάτια της ἀστράφτουν μέσα στὴ νύχτα, τὰ μαλλιά της εἶναι πλεγμένα μὲ τὰ φύκια.

Ο παπποῦς μου τὴν εἶδε καὶ κόπηκε ἡ ἀναπνοή του. Μονομιᾶς τὴ γνώρισε ώστόσο. Γιατὶ ὅλοι οἱ θαλασσινοὶ τὴν ἔχουν ἀκουστά. "Εκανε λοιπὸν τὸ σταυρό του καὶ περίμενε.

‘Η Γοργόνα τοῦ μίλησε τότε καὶ τοῦ εἶπε:

— Ζῆ ὁ βασιλιᾶς Ἀλέξανδρος; *†*

‘Η φωνή της ἦταν γλυκειὰ καὶ παραπονεμένη.

‘Ο παπποῦς μου, ποὺ ἤξερε τὶς συνήθειες τοῦ στοιχειοῦ τῆς λέει μονομιᾶς:

— Ζῆ καὶ βασιλεύει, Κυρά μου!

Αὔτὸν ἦταν. Μόλις εἶπε τὸ λόγο του, ἡ Γοργόνα χαμογέλασε, ἀφῆκε τὸ καράβι, καὶ βούλιαξε ἀγάλι - ἀγάλι μέσα στὸ πέλαγος. Γιατὶ ὁ παπποῦς μου ἤξερε τὸ λόγο, ποὺ τοῦ γύρευε τὸ στοιχεῖο τῆς θάλασσας. Αὕτη, νὰ καταλάβης, εἶναι ἀδελφὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλέξανδρου. Γυρίζει λοιπὸν τὶς θάλασσες καὶ ρωτᾷ τοὺς καραβοκύρηδες καὶ τοὺς καπεταναίους καὶ ἀλλοίμονό τους ἀν δὲν ξέρουν τί νὰ τῆς ἀπαντήσουν.

“Ετσι δὲν τὴν ἔπαθε ἔνας καινούργιος καπετάνιος Πειραιώτης; Δὲν ἤξερε πιά, ἥθελε νὰ κάνῃ τὸν ἔξυπνο, δὲν ξέρω.

— Ζῆ ὁ βασιλιᾶς Ἀλέξανδρος; Τὸν ρωτᾷ ἡ Γοργόνα.

Καὶ αὐτὸς τῆς λέει:

— Τώρα πιὰ ὁ βασιλιᾶς Ἀλέξανδρος! Αὔτος, κυρά μου, πέθανε στὴ Βαβυλῶνα, ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια!

Δὲν ἀπόσωσε τὸ λόγο του καὶ ἡ Γοργόνα τοῦ τσάκισε

τὸ καράβι ἀνάμεσα στὰ δυὸ δάχτυλα, ἔτσι δά, ὅπως τσακίζουμε ἐνα καρύδι.

—Ω, Πετρῆ! λέει μὲ ἀστραφτερὰ μάτια ὁ γυιὸς τοῦ καφετζῆ. Πές μου, εἶναι ἀλήθεια αὐτά;

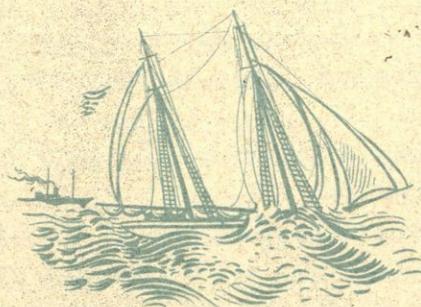
— Ποιά αύτά;

— Νά, γιὰ τὴ Γοργόνα. 'Ο πατέρας σου τὸ ἔχει γιὰ σίγουρο;

— Καὶ βέβαια, 'Ανδρέα, τὸ ἔχει γιὰ σίγουρο. 'Ο παπποῦς μου τὴν εἰδε τὴ Γοργόνα καὶ τῆς μίλησε. 'Ο βασιλιᾶς' Αλέξανδρος ζῆ καὶ θὰ ζῆ αἰώνια. Νά, ἐδῶ· μέσα στὴν καρδιά μας. Χάθηκε τὸ βασίλειό του στὶς στεριές. Δὲν πειράζει. Τὸ βαστοῦμε στὶς θάλασσες. 'Ανδρέα! 'Ανδρέα! "Ολες οι θάλασσες τοῦ κόσμου εἶναι 'Ελλάδα! "Ολα τὰ κύματα ξέρουν τὶς ἑλληνικές καρένες! "Οπου νὰ ταξιδέψῃς θὰ ἀνταμώσῃς τὴν ἑλληνικὴ σημαία νὰ ἀγεροχτυπιέται πάνω στὰ ψηλὰ ἄλμπουρα. ♡

«'Ο 'Αργοναύτης»

Στράτης Μυριβήλης (*Διασκευὴ*)

42. Η ΠΡΟΓΟΝΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ

‘Ο νεροφόρος τοῦ χωριοῦ, περνῶντας ἀπὸ τὸ καφενεῖον τοῦ χωριοῦ, ἀνέφερε τὸ νέο: ‘Ο γέρο-Ξυνιᾶς, σκάπτοντας στὸ κτῆμά του γιὰ νὰ ξεριζώσῃ μιὰ ξηρὴ καστανιά, εύρηκε «ἀρχαῖα».

‘Αμέσως ἐκίνησαν πολλοί, ἀκόμη καὶ γυναικες, κι’ ἐκατηφόρισαν στὸ κτῆμα. Ἐκεῖ ἦταν σταματημένοι διαβάτες καὶ βοσκοὶ κι ἐκοίταζαν ἐνα στενόμακρο μισοχωμένο μάρμαρο. ‘Ο ἔνας ἔλεγε πώς ἦταν ἀρχαῖος τάφος, σὰν ἐκεῖνον ποὺ εἶχαν πρὸ καιροῦ ξεχώσει στὸ γειτονικὸ χωριό. “Άλλος πώς εἶναι παλιό, μαρμάρινο πεζούλι.

Νὰ κι ὁ κύριος Θεμιστοκλῆς, ὁ συνταξιοῦχος. Ἐπλησίασε κι ἔξυσε λίγο μὲ τὸ ραβδί του τὸ μάρμαρο.

— Εἶναι ἀρχαῖα πλάκα, εἶπε σοβαρά. Κι ἔχει ἐπάνω γράμματα. Εἶναι δηλαδὴ ἐπιγραφή. Καλὸ λοιπὸν εἶναι νὰ σταματήσῃ τὸ ξέχωμα, μήπως σπάσῃ τὸ μάρμαρο, ὥσπου νὰ γυρίσῃ στὸ χωριό ὁ πρόεδρος κι ὁ δάσκαλος.

Τὸν ἄκουσαν.

“Ολη τὴν ἡμέρα στὸ χωριό συζητοῦσαν μὲ χαρὰ γιὰ τὸ εὔρημα.

Τὸ γεῦμα τῆς ἄλλης μέρας ἐγύρισε ὁ πρόεδρος κι ὁ δάσκαλος. Ἐπληροφορήθηκαν τὸ νέο κι ἐκατέβηκαν ἀμέσως στὸ κτῆμα τοῦ Ξυνιᾶ. Τοὺς ἀκολούθησαν πολλοί.

Τὸ μέρος ἐκεῖνο μὲ τὰ χλοερὰ ἀμπέλια καὶ τὶς πελώριες καστανιές ἀποτελοῦσε πολὺ δύορφο τοπίο. Σὰν νεώτερος ὁ δάσκαλος πήδησε στὸ σκάμμα κι ἔσκυψε ἐπάνω στὸ μάρμαρο.

— Εἶναι πλάκα μὲ ἐπιγραφή, εἶπε, δταν ἐβγῆκε. Καὶ ἐπιγραφὴ μᾶλλον καλῆς ἑλληνικῆς ἐποχῆς.

— Τί θέλει νὰ πῇ αὐτό, κύρ δάσκαλε; ρώτησε ὁ πρόεδρος.

— Θὰ εῖναι γραμμένο στὴν πλάκα πρᾶγμα ἀξιόλογο, ἀπὸ τὴν ἐποχή, ποὺ ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς ἦταν ἐλεύθερη.

‘Ο πρόεδρος ἔκαμε νόημα. Ἐπήδησαν τότε στὸ σκάμμα μερικὰ παλληκάρια καὶ συνέχισαν μὲ προσοχὴ τὸ σκάψιμο.

‘Η πλάκα ἔξεχώθηκε. Εἶχε κάπου δυὸ μέτρα μῆκος καὶ ἔνα πλάτος. Τὴν μετέφεραν στὸ χωρὶδι καὶ τὴν ἐτοποθέτησαν στὴν εἰσοδο τοῦ σχολείου. ‘Ο δάσκαλος ἔκαθάρισε τὴν ἐπιγραφὴ καὶ τὴν ἀντέγραψε. “Ως τὸ βράδυ ἔφθαναν χωρικοί, ἔμπαιναν στὸ σχολεῖο κι ἐκοίταζαν τὴν ἐπιγραφὴ σοβαροὶ καὶ συγκινημένοι. Ἡταν ἔνα πραγματικὸ προσκύνημα πρὸς τοὺς παλαιούς μας προγόνους, οἱ δοποῖοι καθωδήγησαν κι ἀκόμη καθοδήγοιν πνευματικὰ ὅχι μόνον ἐμᾶς τοὺς “Ἐλληνας, ἀλλὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα.

‘Η ἄλλη μέρα ἦταν Κυριακή. Μετὰ τὴν λειτουργία ὅλο σχεδὸν τὸ χωρὶδι ἐμάζεύθηκε στὴν πλατεῖα, κάτω ἀπὸ τὰ γέρικα πλατάνια.

— Σᾶς ὑποσχέθηκα, εἴπεν ὁ δάσκαλος, νὰ σᾶς ἔξηγήσω τί λέγει ἡ ἐπιγραφὴ. Καὶ θὰ τὸ κάμω. Σ’ αὐτὴ ἐδῶ τὴν ἱστορία τοῦ ἀρχαίου “Ἐλληνος ἱστορικοῦ Πολυβίου ἀναφέρεται ἡ ἐπιγραφὴ τῆς πλάκας.

Ψίθυρος θαυμασμοῦ ἀκούσθηκε.

— Εύρισκόμαστε στὰ 220 πρὸ Χριστοῦ. Ἀρκετὰ χρόνια πρὸν εἶχε πεθάνει ὁ τρανὸς ἀρχηγὸς τῶν Ἐλλήνων, ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Κι ἡ Ἑλλάς μας εἶχε χωρισθῆ σὲ πολλὰ μεγάλα ἢ μικρὰ κράτη. Ἡ ιδιαίτερή μας πατρίδα εἶχε συμπεριληφθῆ στὴν Αἰτωλικὴ Συμπολιτεία, ποὺ εἶχε κέντρον — πρωτεύουσα νὰ εἰποῦμε — τὸ Θέρμον, τὸ σημερινὸ Κεφαλόβρυσο.

Δυστυχῶς ὅλα αὐτὰ τὰ κράτη, ἀν καὶ ἐλληνικά, ἐγκρίνιαζαν μεταξύ τους. Αἰτίᾳ ὁ ἐγωϊσμὸς τῶν ἀρχηγῶν τους. Κάποτε δὲ λίγο ἔλειψε νὰ πιασθῇ ὁ φιλόδοξος βασιλιᾶς τῆς Μακεδονίας, ὁ Φίλιππος Ε’, μὲ τὴν Συμπολιτεία μας.

Κι ἀν συνέβαινε αὐτό, τὰ ὑπόλοιπα ἐλληνικὰ κράτη θὰ ἔπαιρναν τὸ μέρος τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. Φοβερὸς ἐμφύλιος πόλεμος, δηλαδή.

— Καὶ πῶς ἀπέψυγαν τὸν πόλεμο; ρώτησε ὁ πρόεδρος.

— Τώρα θ' ἀκούσετε, εἶπεν ὁ δάσκαλος.

Κατέβηκε τότε ἀπὸ τὴν Μακεδονία στὴν Ναύπακτο μὲ τὸ στόλο του ὁ Ἰδιος ὁ Φίλιππος. Ἐκεῖ συγκεντρώθηκαν οἱ ἀντιπρόσωποι καὶ τῆς Συμπολιτείας μας καὶ ἄλλων ἐλληνικῶν πόλεων. Θὰ συζητοῦσαν γιὰ εἰρήνη ἢ γιὰ πόλεμο.

“Οταν ἀρχισαν οἱ συζητήσεις, τὰ πνεύματα ἦταν ταραγμένα. Ἀλλὰ τὴν κρίσιμη στιγμὴ ἀκούσθηκε μιὰ φωνή, ποὺ τὴν ἐπρόσεξαν ὅλοι. Ὁμίλησεν ὁ Ἀγέλαος ἀπὸ τὴν Ναύπακτο. Ὁ ἀγνὸς ἐκεῖνος “Ἐλλην πατριώτης ἦταν ὁ κυριώτερος ἀντιπρόσωπος τῶν Αἰτωλῶν. Τὰ λόγια του ἀναφέρει ἡ πλάκα. Σᾶς τὰ διαβάζω ἀπλοποιημένα στὴ γλῶσσά μας:

+ «Ἀκοῦστε, φίλοι μου. “Ολοι εἴμαστε “Ἐλληνες ἐδῶ καὶ ἐλληνικὲς χῶρες ἀντιπροσωπεύομε. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἥθικὸ “Ἐλληνες νὰ σκέπτωνται νὰ πολεμήσουν ἐναντίον ‘Ἐλλήνων. Τούναντίον, νομίζω, ὅτι δφείλομεν ὅλοι, μὲ τὴν βοήθεια τῶν θεῶν, πιασμένοι ἀπὸ τὸ χέρι, δπως ἐκεῖνοι, ποὺ περνοῦν ὁρμητικὸ ποτάμι, νὰ ἀποκρούωμε τοὺς βαρβάρους, ἀσφαλίζοντας ἔτσι τὶς ἐλληνικὲς πόλεις.

» “Ολοι μας βλέπομε νὰ ἔρχωνται ἀπὸ τὴ δύσι μαῦρα σύγνεφα. Κι ἀκοῦμε τὸν ἀσίγαστο κρότο τῶν ὅπλων. Οἱ Ρωμαῖοι, ποὺ ὑπέταξαν τοὺς “Ἐλληνας τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, δὲν θὰ βραδύνουν νὰ στραφοῦν ἐναντίον μας.

» Σύ, Φίλιππε, ποὺ εἶσαι ὁ ἴσχυρότερος “Ἐλλην ἡγεμών, πρέπει νὰ δώσῃς τὸ παράδειγμα: Νὰ μὴ θέλης νὰ κατακτήσῃς ἐλληνικοὺς τόπους. Καὶ νὰ στραφῇς πρὸς βορρᾶν ἢ πρὸς δυσμάς. Πολεμῶντας ἐναντίον ἐλληνικῶν πόλεων καὶ ἀδυνα-

τίζοντας αὐτές, ἔτοιμάζεις τὴν Ἑλλάδα νὰ γίνη σὲ λίγο σκλάβα τῶν Ρωμαίων.

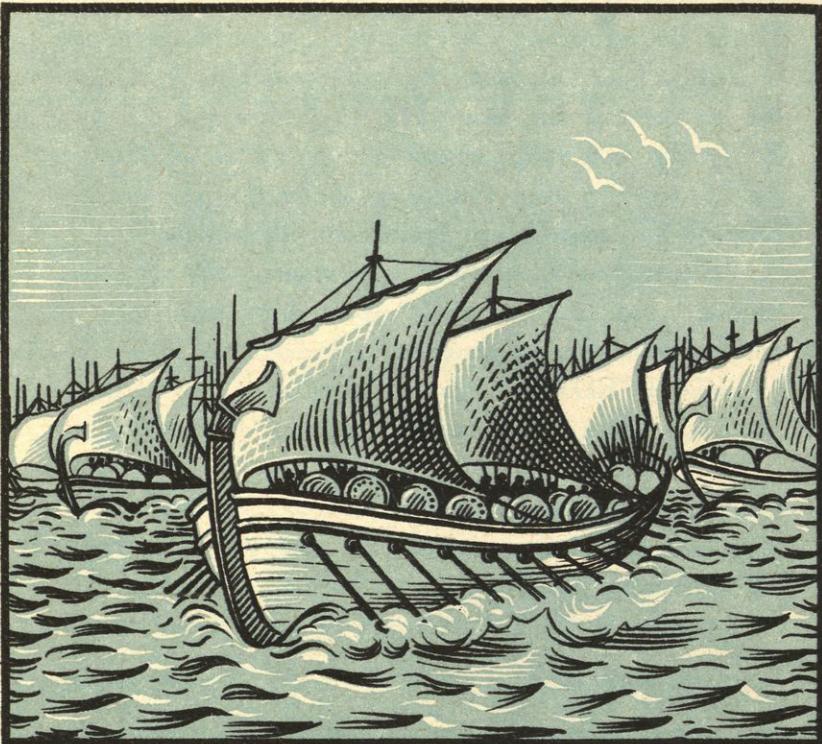
» Εἶναι φοβερό, μὰ τοὺς θεούς, νὰ ἔξοδεύωμε τὴν ζωτικότητά μας σὲ ἐμφυλίους πολέμους, ἐνῷ γῦρό μας ξένοι λαοὶ αὐξαίνουν δόλοένα τὴν δύναμι τους. "Αν δὲν μονοιάσωμε, τότε τὰ σύγνεφα ἀπὸ τὴν δύσι δὲ θὰ ἀργήσουν νὰ σκεπάσουν τὸν γλαυκὸ οὐρανὸ τῆς Ἑλλάδος μας".

↙ 'Ετελείωσεν ὁ δάσκαλος καὶ ὅλοι τὸν ἐκοίταζαν, χωρὶς νὰ μιλοῦν. Μόνον ὁ πρόεδρος ἐφαινόταν, ὅτι κάτι ἥθελε νὰ εἰπῇ.

— Μίλησε, κύριε πρόεδρε, εἶπεν ὁ δάσκαλος.

— Νὰ μιλήσω καὶ νὰ εἴπω τί; Τὸν θαυμασμό μου, τὴν ἴδιαίτερή μου ἵκανοποίησι; (Νομίζω πώς βλέπω ἐδῶ μπροστά μας τὸν ἐκλεκτὸ ἐκεῖνο πατριώτη μας καὶ πώς ἀκούω τὰ λόγια του.

↖ Θὰ ἥθέλατε, βέβαια, ξανάρχισε ὁ δάσκαλος, νὰ σᾶς εἴπω τί ἀποτέλεσμα ἔφεραν τὰ λόγια τοῦ Ἀγελάου. Οἱ πρόγονοὶ μας ἐγκρίνιαζαν μεταξύ τους καὶ κάποτε ἔφθαναν καὶ σὲ πόλεμο. "Ηξεραν ὅμως τὶς περισσότερες φορὲς νὰ πειθαρχοῦν καὶ νὰ συμφιλιώνωνται, ὅταν τὸ ἀπαιτοῦσε τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος. "Ολοι λοιπὸν οἱ ἀντιπρόσωποι, μόλις ἐτελείωσεν ὁ Ἀγέλαος, ἀκόμη κι ὁ ἴδιος ὁ Φίλιππος, συγκινημένοι ἔχειροκρότησαν θερμά. 'Εσβήσθηκαν τότε τὰ μίση. Ξανάγιναν ὅλοι "Ἐλληνες πατριώται, ὑπέγραψαν εἰρήνη κι ἐγύρισαν στὶς πόλεις τους μὲ «κλάδον ἐλαίας». Tὸ δόνομα τοῦ Ἀγελάου ἔγινε ἀμέσως γνωστὸ στὸ Πανελλήνιο. Τότε θὰ ἐχαράχθηκε ὁ λόγος του σὲ πλάκες, ὅπως συνήθιζαν. Καὶ μία ἀπὸ τὶς πλάκες αὐτές εἶναι καὶ τούτη, που εύρήκαμε. + X

43. ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΗΣ ΣΑΛΑΜΙΝΑΣ

Πῶς γιγαντώνεται ἡ ψυχὴ σὲ τοῦτα τὰ πελάγη!
 Ἄνδρειεύεται, παίρνει καρδιὰ καὶ σ' ἄλλα χρόνια πάγει...
 ...Καὶ βλέπω, βλέπω μὲ τὸ νοῦ καὶ τῆς καρδιᾶς τὸ μάτι
 ἀπὸ καράβια ἀμέτρητα τῇ θάλασσα γεμάτη!
 Τόπο δὲν ἔχουν νὰ σταθοῦν, τὸ πέλαγο δὲν φθάνει·
 πλῆθος φυλές τὸ πλημμυροῦν καὶ Μῆδοι καὶ Περσιᾶνοι
 σαλεύουν δάσος κονταριῶν, χίλιες στολές φοροῦνε
 καὶ χίλιες γλῶσσες βάρβαρες στὸν ἄνεμο ἀντηχοῦνε...

Μοῦ φαίνεται τὴν ἔακουστὴν πώς βλέπω ἐκείνη μάχη.
 Ποιός θρονιασμένος κάθεται στὸ τρίκορφο, στὴν ράχι;
 'Ο Ξέρξης! Τὰ καράβια του περήφανος ἔχανοίγει. +
 Θά 'χη κανένα, ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὸ βράδυ γιὰ νὰ φύγῃ;...
 Στὸ πλάγι του γραμματικοὶ σταυρὸ τὰ χέρια δένουν
 καὶ τὴ μεγάλη νίκη του νὰ γράψουν περιμένον!
 Ξάφνου βοὴ μυριόφωνη ἔεσπερα σὰν καταιγίδα:
 —Ω 'Ελληνόπουλα, ἐμπρός!... γλυτῶστε τὴν πατρίδα,
 παιδιά, γυναικες, πατρικοὺς ναοὺς αὐτὴ τὴν ὄρα,
 τοὺς τάφους τῶν πατέρων σας, ἀγῶνας γιὰ ὅλα τώρα!...
 'Ορμοῦν οἱ "Ελληνες... καὶ νά, ἀρχίζει ἡ ναυμαχία,
 χέρια μὲ χέρια πιάνονται σκλαβιὰ κι' 'Ελευθερία!

Κτύπα, περήφανη Θεά, 'Ελληνοπούλα, κτύπα·
 πέρα καὶ πέρα τῆς σκλαβιᾶς τὸ μαῦρο στῆθος τρύπα!
 "Ας καταλάβῃ μιὰ φορά, γιὰ πάντα ἀς καταλάβῃ,
 πῶς πολεμοῦν οἱ "Ελληνες, γιὰ νὰ μὴν γίνουν σκλάβοι!

« Σχολικὴ Ἀνθολογία »

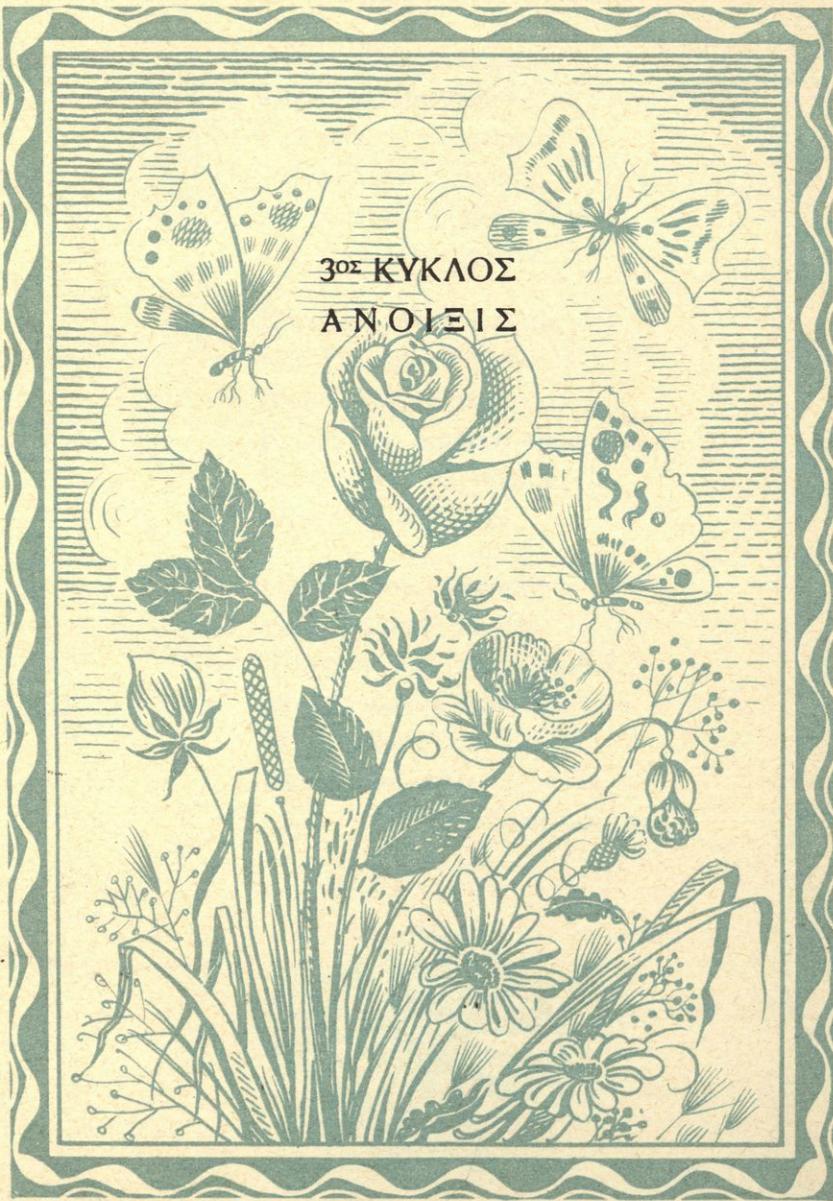
'Αχιλλεὺς Παράσχος

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΖΩΣ ΚΥΚΛΟΣ
ΑΝΟΙΞΙΣ

44. ΗΛΘΕ ΠΑΛΙΝ ΑΝΟΙΞΙΣ

HΛΘΕ πάλιν ἀνοιξίς,
ἥλθαν τὰ λουλούδια.
Πράσινα ἡ γῆ φορεῖ
καὶ ἀνθίζει τὸ κλαρί⁺
καὶ παντοῦ χαρᾶς χοροί
καὶ χαρᾶς τραγούδια.

"Ἐλειωσαν στὶς κορυφὲς
τῶν βουνῶν τὰ χιόνια. ✓

"Ανοιξ' ἡ τριανταφυλλιά.
Κι εἰς τὴν πρώτη τους φωλιά
ἥλθαν πάλι τὰ πουλιά,
ἥλθαν τ' ἀηδόνια.

"Ολ' ἡ φύσις χαρωπή
χαίρεται καὶ ψάλλει.
Ψάλλετε καὶ σεῖς, παιδιά,
μὲ χαρούμενη καρδιά.
·Ο χειμῶνας τὰ κλαδιά
θὰ μαράνη πάλι.

+
"Αγγελος Βλάχος

A'. ΜΥΘΟΙ

45. ΑΕΤΟΣ, ΚΟΡΩΝΗ ΚΑΙ ΒΟΣΚΟΣ

Γ"Ενα ποίμνιον ἔβοσκεν εἰς τὸ λιβάδι. Ἐξαφνα ἔνας ἀετός πετᾷ ἀπὸ ὑψηλὸν βράχον καὶ ἀρπάζει ἔνα ἄρνι.

Μία κορώνη εἶδε τοῦτο καὶ ἐζήλευσε· ἡθέλησε δὲ νὰ κάμῃ καὶ αὐτὴ ὅ, τι ἔκαμεν ὁ ἀετός. **Ω**ρμησε λοιπὸν μὲ πολὺν θόρυβον ἀπὸ ἔνα δένδρον καὶ ἔχωσε τοὺς ὄνυχάς της εἰς τὴν ράχιν ἐνὸς κριοῦ. Προσεπάθησε νὰ σηκώσῃ τὸν κριόν, ἔβαλε ὅλην της τὴν δύναμιν, ἀλλὰ ματαίως· ὁ κριός ἦτο βαρύς δι' αὐτήν! Προσεπάθησε τότε νὰ πετάξῃ καὶ νὰ φύγῃ· ἀλλὰ οἱ ὄνυχές της εἶχον ἐμπλεχθῆ ἐις τὰ μαλλιά τοῦ κριοῦ· δύσον καὶ ἀν ἥνοιγε τὰς πτέρυγάς της, δὲν κατώρθωνε νὰ πετάξῃ.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν τρέχει ὁ βοσκός καὶ συλλαμβάνει τὴν κορώνην. Τῆς κόπτει τὰ ἄκρα τῶν πτερύγων **καὶ** τὸ βράδυ τὴν φέρει εἰς τὴν καλύβην του.

Τὰ παιδιά τοῦ βοσκοῦ ἐρωτοῦν μὲ ἀπορίαν:

- Πατέρα, τί ὅρνεον εἶναι αὐτό;
- Καθὼς μὲν ἐγώ καλῶς γνωρίζω, εἶπεν ὁ βοσκός, εἶναι κορώνη, καθὼς δὲ ἡ ἴδια θέλει, ἀετός. **+**

Κατὰ τὸν Αἴσωπον

46. Ο ΛΥΧΝΟΣ

"Ενας λύχνος εἶχε κατὰ τύχην πολὺ ἔλαιον καὶ ἔφεγγε πολύ. "Ηρχισε λοιπὸν νὰ καυχᾶται διὰ τοῦτο καὶ νὰ λέγῃ:

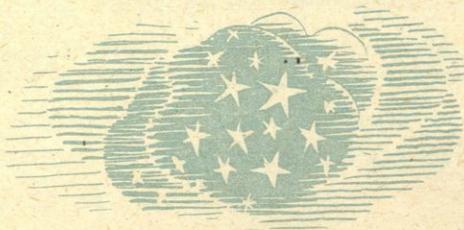
—'Ιδέτε, ίδέτε πόσον φέγγω! Καλέ, τί φῶς εἶναι αὐτό! Λύχνος εἶμαι ἐγώ ἡ ἀστρον τοῦ οὐρανοῦ λαμπρότερον καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιον! Κρῆμα μόνον, ὅτι εὑρίσκομαι εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν τράπεζαν καὶ δὲν εἶμαι ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὸν οὐρανόν! Θὰ ἐφώτιζον ὅλον τὸν κόσμον!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐφύσησεν ἐλαφρὸς ἄνεμος καὶ ἀμέσως ἐσβησε τὸν λύχνον.

'Ο ἄνθρωπος, ὁ ὅποιος εἰργάζετο εἰς τὸ φῶς τοῦ λύχνου, ἐν ὅσῳ ἥκουε τοὺς λόγους αὐτούς, δὲν ἔλεγε τίποτε. Μόνον ἐμειδία. "Οταν ὅμως ὁ λύχνος ἐσβησε καὶ ἡθέλησε νὰ τὸν ἀνάψῃ ἐκ νέου, τοῦ ~~εἰπε~~:

—Φέγγε, λύχνε, καὶ ~~σιώπα~~. Νὰ μὴ λησμονῆς, ὅτι εἶσαι ἐνας κοινὸς λύχνος καὶ ὅτι καὶ τὸ ἐλαφρότερον φύσημα τοῦ ἀνέμου σὲ σβήνει.

Κατὰ τὸν Αἴσωπον

47. Ο ΦΑΝΤΑΣΜΕΝΟΣ ΚΑΠΝΟΣ

Ἐπε δὲ καπνὸς μιὰ μέρα:
— Μεγάλος θὰ γενῶ,
θ' ἀνέβω στὸν ἀέρα,
θὰ πάω στὸν οὐρανό.

Τὰ νέφη θὰ περάσω,
θ' ἀνέβω πιὸ ψηλά,
ώσπου ἔκει νὰ φθάσω,
στ' ἀστέρια τὰ πολλά.

Καὶ βασιλιᾶς θὰ γίνω,
καὶ θὰ καταφρονῶ
τὴ γῆ, ποὺ τώρ' ἀφήνω
καὶ πάω στὸν οὐρανό.

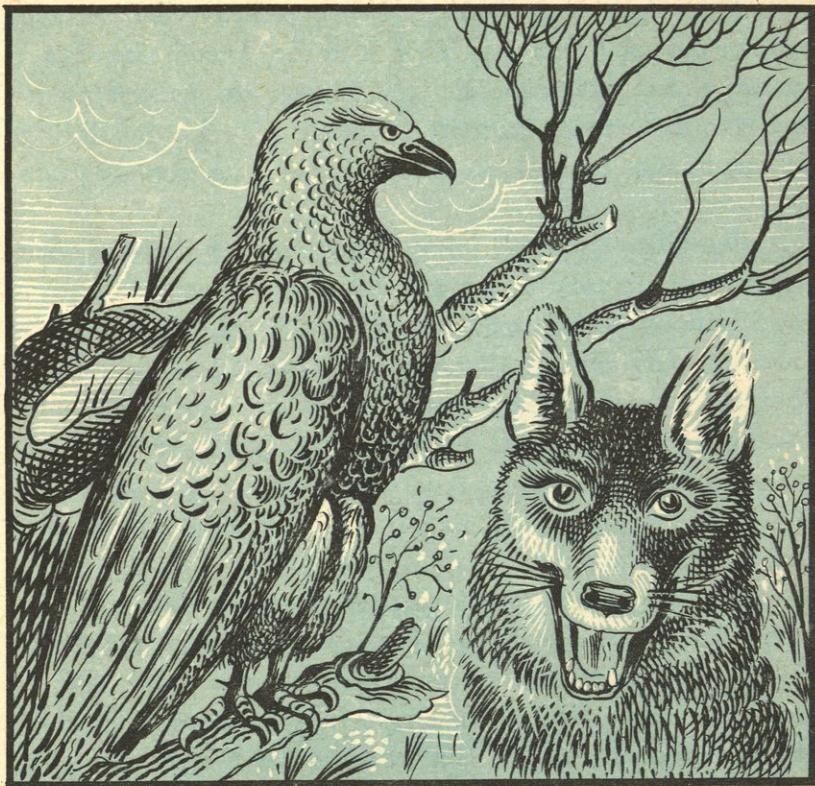
Κι. ἀμέσως ξεκινάει
νὰ πάῃ στὸν οὐρανό.
Μὰ ἔξαφνα φυσάει
ἀγέρι σιγανό.

Καὶ πρὸν στὰ ὑψη φέρη
τὸ μαῦρό του κορμί,
δυνάμωσε τὸ ἀγέρι,
τὸν σκόρπισε μὲ δόρυ.

«Τὰ πρῶτα βήματα»

Ιωάννης Πολέμης

48. ΑΕΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΩΠΗΣ

"Ενας ἀετὸς καὶ μία ἀλώπηξ ἔκαμαν τὴν συμφωνίαν νὰ κατοικήσουν ὁ ἔνας πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ νὰ εῖναι φίλοι. Καὶ ὁ μὲν ἀετὸς ἐπέταξεν εἰς τὴν κορυφὴν ἐνὸς ὑψηλοῦ δένδρου καὶ ἔκαμεν ἐκεῖ τὴν φωλεάν του, ἡ δὲ ἀλώπηξ ἔχωθηκε κάτω ἀπὸ ἕνα θάμνον, ὁ ὅποῖος ἦτο πλησίον τοῦ δένδρου, καὶ ἐγέννησεν ἐκεῖ τὰ ἀλεπουδάκια της. Ἀφοῦ καὶ ὁ ἀετὸς ἐκλώσσησε τὰ αὐγά του, ἐβγῆκαν τρία ἀετόπουλα, τὰ ὅποια ἔτρεφε μὲ πολλὴν ἀγάπην.

Μίαν ἡμέραν ἡ ἀλώπηξ ἐπῆγε μακράν, διὰ νὰ εῦρῃ τροφὴν διὰ τὰ μικρά της. Τότε ὁ ἀετός, ἐπειδὴ δὲν εἶχε τί νὰ φάγῃ, ἐπέταξε κάτω εἰς τὸν θάμνον καὶ ἤρπασε τὰ μικρὰ τῆς ἀλώπεκος. "Ἐπειτα τὰ ἔφερε εἰς τὴν φωλεάν του καὶ τὰ ἔφαγεν ἔκει μὲν τὰ ἀετόπουλά του, μὲν δὲν τὴν ἡσυχίαν του.⁺

Φαντάζεσθε πόσην λύπην ἐδοκίμασεν ἡ ἀλώπηξ, ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὸν θάμνον καὶ δὲν εὗρε τὰ ἀγαπητά της τέκνα. "Ηθελε νὰ ἐκδικηθῇ τὸν ἀετὸν διὰ τὴν ἀπιστίαν του, ἀλλὰ δὲν ἥδυνατο, ἀφοῦ αὐτὴ μὲν εἶναι ζῶον χερσαῖον, δὲν δὲ ἀετὸς πτηνόν. "Εκαμε λοιπὸν διὰ τὴν κάμνουν οἱ ἀδύνατοι ἐστάθη ἀπὸ μακράν καὶ κατηρᾶτο τὸν ἀετὸν διὰ τὸ κακόν, που τῆς ἔκαμε.

Δὲν ἐπέρασε πολὺς καιρὸς καὶ ὁ ἀετὸς εὗρεν ἐκ θεοῦ τὴν τιμωρίαν του.

Μίαν ἡμέραν μερικοὶ χωρικοὶ ἑώρταζον εἰς τὴν ἔξοχήν. Ἀφοῦ ἔσφαξαν μίαν αἴγα, ἤναψαν πυράν ἐπάνω εἰς τὸν βωμὸν καὶ ἔθεσαν τὰ σπλάγχνα εἰς τὴν πυράν, διὰ νὰ καοῦν. Ὁ ἀετὸς εἶδε τὰ σπλάγχνα, καί, λαίμαργος ὡς εἶναι, ἐπέταξεν ἀμέσως καὶ τὰ ἤρπασεν ἀπὸ τὸν βωμόν. Δὲν εἶδεν δύως, διὰ τὰ σπλάγχνα ἐπῆρε καὶ ἔν κάρβουνον ἀνακμένον.

Αὐτὸς ἦτο καὶ ἡ καταστροφή του. Μόλις μετέφερε τὰ σπλάγχνα μὲν τὸ κάρβουνον εἰς τὴν φωλεάν του, ἐφύσησεν ἄνεμος δυνατός, ὁ ὅποιος μετέδωκε τὸ πῦρ εἰς τὰ ἄχυρα τῆς φωλεᾶς καὶ ἤναψε μεγάλην φλόγα. Οἱ νεοσσοὶ τοῦ ἀετοῦ, οἱ δόποιοι δὲν εἶχον ἀκόμη πτερά, εὑρέθησαν μέσα εἰς τὰς φλόγας καὶ ἔπεσαν κάτω εἰς τὴν γῆν.

Τότε ἡ ἀλώπηξ ἔτρεξε καὶ τοὺς ἔφαγεν δὲν οὐς.

Κατὰ τὸν Αἴσωπον

49. ΔΥΟ ΕΧΘΡΟΙ

✓ Πόσον κακὸν καὶ ἀνόητον εἶναι νὰ μισῇ κανεὶς τὸν ἔχθρόν του φαίνεται ἀπὸ τὸν ἑξῆς μῆθον.

Δύο ἄνθρωποι ἔταξίδευον μὲ τὸ ἵδιον πλοῖον, ἀλλὰ ὁ ἔνας ἦτο ἔχθρὸς τοῦ ἄλλου. Καὶ μόλις εἰσῆλθον εἰς τὸ πλοῖον ὁ μὲν ἔνας ἐπῆγε καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν πρῷραν, ὁ δὲ ἄλλος εἰς τὴν πρύμνην. Δὲν ἤθελον νὰ βλέπῃ ὁ ἔνας τὸν ἄλλον.

Αἴφνις ἐσηκώθη δυνατὸς ἀνεμος καὶ ἑξέσπασε μεγάλη τρικυμία. Ὁ κίνδυνος νὰ πνιγοῦν ἦτο μεγάλος.

Τότε ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὅποιος ἐκάθητο εἰς τὴν πρύμνην ἥρωτησεν ἔνα ἀπὸ τοὺς ναύτας τοῦ πλοίου:

— Εἰπέ μου, ποῖον μέρος τοῦ πλοίου θὰ βυθισθῇ πρῶτον, ἀν ναυαγήσωμεν; +

— Ἡ πρῷρα, ἀπήγνησεν ὁ ναύτης.

— Τότε θὰ ἀποθάνω εὐχαριστημένος, εἰπεν, ἀφοῦ θὰ ἴδω τὸν ἔχθρόν μου νὰ πνίγεται πρωτύτερα ἀπὸ ἐμέ.

Κατὰ τὸν Αἴσωπον

50. ΕΛΑΦΟΣ ΚΑΙ ΑΜΠΕΛΟΣ

✗ Μία ἔλαφος, διὰ νὰ ξεφύγῃ τοὺς κυνηγούς, ποὺ τὴν κατεδίωκον, ἔτρεξε καὶ ἐκρύβη πίσω ἀπὸ ἔνα κλῆμα. "Οταν οἱ κυνηγοὶ εἶχαν προσπεράσει, ἡ ἔλαφος ἐνόμισεν, ὅτι ἐπέρασε καὶ ὁ κίνδυνος καί, χωρὶς νὰ σκεφθῇ τίποτε ἄλλο, ἥρχισε νὰ τρώγῃ μὲ λαιμαργίαν τὸ κλῆμα, ποὺ τὴν ἔσωσεν. +

"Επειτα ἀπὸ ὀλίγον οἱ κυνηγοὶ ἐπέστρεψαν, διέκριναν μέσα ἀπὸ τὰ ὀλίγα φύλλα τὴν ἔλαφον καὶ τὴν ἐκτύπησαν μὲ τὰ βέλη των.

✗ Τότε ἡ ἐτοιμοθάνατος ἔλαφος ἐκατάλαβε τὸ σφάλμα τῆς καὶ εἶπε: « Καλὰ τὰ ἔπαθα. Διότι δὲν ἔπρεπε νὰ καταστρέψω τὸν σωτῆρά μου ».

51. ΔΕΙΛΟΣ ΚΥΝΗΓΟΣ ΚΑΙ ΣΥΛΟΚΟΠΟΣ

"Ἐνας κυνηγὸς συνήντησεν εἰς ἔνα δάσος ἔνα ξυλοκόπον.

΄Ηθέλησε τότε γὰ παραστήσῃ τὸν σπουδαῖον.

— Μήπως εἰδες πατήματα λεονταριοῦ; τὸν ἡρώτησε.

— Γνωρίζω, ἀπήντησεν ὁ ἀγαθὸς ξυλοκόπος, ὅχι μόνον τὰ πατήματα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιον τὸν λέοντα νὰ σου δείξω, διότι συχνὰ κινδυνεύομεν ἀπὸ αὐτόν.

΄Ο κυνηγὸς ὅμως ἔγινε κίτρινος ἀπὸ τὸν φόβον του.

— Δὲν ζητῶ τὸν ἴδιον τὸ λέοντα, ἀπήντησε. Μόνον διὰ τὰ πατήματά του ἡρώτησα. +

52. Η ΑΠΕΡΙΣΚΕΨΙΑ ΚΑΙ Η ΛΑΙΜΑΡΓΙΑ ΤΙΜΩΡΟΥΝΤΑΙ

Μία ἀλεποῦ πεινασμένη ἀνεκάλυψε μίαν στενὴν τρύπαν μέσα εἰς τὸν κορμὸν μιᾶς βαλανιδιᾶς. Ἐκεῖ μερικοὶ χωρικοί, ποὺ εἰργάζοντο εἰς τὰ γειτονικὰ κτήματα, εἶχαν φυλάξει τὰ σακκίδιά των μὲ φητὸν κρέας καὶ φωμί.

΄Αμέσως ἡ ἀλεποῦ ἐτρύπωσε μέσα καὶ μὲ λαιμαργίαν ἔφαγεν ὅλον τὸ κρέας καὶ μέγα μέρος ἀπὸ τὸ φωμί, των.

΄Οταν ὅμως ἐτελείωσε, παρετήρησεν, ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἔξελθῃ, διότι ἡ κοιλία της εἶχε τώρα φουσκώσει καὶ ἡ στενὴ ὅπῃ δὲν τὴν ἔχωροῦσε πλέον. "Ηρχισε τότε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ ὀδύρεται.

Μία ἄλλη ἀλεποῦ, ποὺ διήρχετο τότε, ἀφοῦ ἔμαθε τὰ καθέκαστα, τῆς ἀπήντησε:

— "Ἄς μὴν ἥσουν ἀσυλλόγιστος, ὅταν εύρηκες τὴν εὔκαιριαν. Τώρα πρέπει νὰ μείνης αὐτοῦ μέσα, ἔως ὅτου νὰ γίνης καὶ πάλιν ισχνή, ὅπως ἥσουν, ὅταν εἰσῆλθες.

53. ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΟΝΩΝ

1. "Ενας ὄνος ἤκουσε τὸν τζίτζικαν νὰ τραγουδῇ καὶ τόσον τοῦ ἥρεσε, ὡστε ἐλησμόνησε τί φωνὴν ἔχει ὁ ἴδιος καὶ ἐνόμισε διὰ τοῦτο, ὅτι ἡμπορεῖ καὶ αὐτὸς νὰ γίνη θαυμάσιος τραγουδιστής. Μόλις ὅμως ἤρχισε τοὺς δύγκανισμοὺς του, τὰ τζίτζικια ἐσιώπησαν ἀπὸ φόβον.

—'Εσιώπησαν νικημένα! εἶπεν ὁ ὄνος.

—"Οπως σιωπόσιν καὶ τὰ ἄλλα πουλιά, ὅταν τὸ ἀηδόνι ἀρχίζῃ νὰ ψάλλῃ, τὸν εἰρωνεύθη μία ἀλεποῦ, ποὺ ἔτυχε νὰ διέρχεται ἐκεῖ κοντά.

2. Μίαν ἄλλην φορὰν ὁ Ἰδιος ὁ ὅνος ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὰ κεραμίδια ἐνὸς μικροῦ οἰκίσκου· καὶ ἔχόρευε. Τὰ κεραμίδια ἔσπασαν ὅλα καὶ ὁ νοικοκύρης ἔπιασε τὸν ὅνον καὶ ἤρχισε νὰ τὸν δέρνῃ μὲ μανίαν.

— Διατί μὲ κτυπᾶς; Χθὲς ἀνέβη εἰς τὴν ἰδίαν στέγην τὸ νεογέννητον κατσίκι καὶ σᾶς εἶδα ὅλους ποὺ ἔγελούσατε εὐχαριστημένοι διὰ τὰ πηδήματά του. Ἐγὼ σήμερον ἔκαμα τὸ αὐτό, καὶ σεῖς, ἀντὶ νὰ γελάσετε, ἰδού, ὅτι μὲ δέρνετε. Διατί αὐτὴ ἡ ἀδικία;

3. Μίαν ὅμως φορὰν ὁ ὅνος ἐφάνη πολὺ ἔξυπνος. Ἡτο μίνος μακρὰν εἰς ἔνα λιβάδι. Ἐκεῖ παρουσιάσθη ἔνας λύκος καὶ ἥθελε νὰ φάγη τὸν ὅνον. Ὁ δυστυχῆς κατέφυγεν εἰς τὸ ἔξης τέχνασμα. Μόλις εἶδε τὸν λύκον, ἥρχισε νὰ ὑποκρίνεται, ὅτι κουτσαίνει καὶ εἴπε πρὸς τὸν λύκον:

— Τὸ γνωρίζω, ὅτι θὰ μὲ φάγης. Προηγουμένως ὅμως μίαν χάριν σου ζητῶ. Ἐχω πατήσει ἔνα μεγάλο ἀγκάθι μὲ τὸ δεξιὸν πισινὸν πόδι μου. Σὲ παρακαλῶ, βοήθησέ με καὶ βγάλε το διὰ νὰ μὴν πονῶ τώρα καὶ κατόπιν μὲ τρώγεις μὲ τὴν ἡσυχίαν σου. Μὴ μοῦ ἀρνηθῆς, σὲ παρακαλῶ, αὐτὴν τὴν χάριν, εἴσαι τόσον καλός!

‘Ο λύκος ἐπίστευσε καὶ ἐδέχθη μὲ προθυμίαν. Ὁ ὅνος ἐσήκωσε τότε καὶ ἐμάζευσεν ὄλιγον τὸ πόδι του, ὁ δὲ λύκος ἐπῆγεν ὅπισω καὶ ἀνύποπτος ἐπλησίασε τὸ πρόσωπον. Τότε, εἰς στιγμὴν κατάληλον, ὁ ὅνος ἔδωσε μίαν τόσον δυνατὴν κλωτσιὰν εἰς τὸν λύκον, ὥστε τὸν ἐτραυμάτισεν εἰς τὸ κεφάλι καὶ τοῦ κατέστρεψε καὶ τὰς δύο σιαγόνας.

Πονῶν καὶ κλαίων ὁ λύκος ἔφυγε πρὸς τὴν φωλεάν του. Καθ' ὅδὸν ἔλεγεν:

— Καλὰ νὰ τὰ πάθω, διότι δὲν ἥμην εὐχαριστημένος μὲ ὅσα εἶχα, ἀλλὰ ἥθελησα νὰ γίνω καὶ κτηνίατρος.

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

54. ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΑΣΧΑΛΙΑ

(ΟΠΩΣ ΕΟΡΤΑΖΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΗΣΟΝ ΣΚΙΑΘΟΝ)

Εἶναι Μεγάλη Πέμπτη πρω̄τη.

Μόλις ἐγύρισαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ καπετάν Κομνηνοῦ ἔκοινώνησαν. Ἡ καλὴ μητέρα ἀνασκουμπώνεται καὶ ἀρχίζει νὰ βάφῃ τὰ αὐγά. Ἔπειτα ἔρχονται εἰς τὴν θύραν δύο - δύο τὰ παιδιά τοῦ χωρίου. Κρατοῦν ὑψηλὸν καλάμινον σταυρόν, στεφανωμένον μὲ τριαντάφυλλα, μὲ δενδρολίβανον καὶ μὲ πολύχρωμα ἀγριολούλουδα· ψάλλουν δὲ τὸ ἄσμα:

Βλέπεις ἐκεῖνο τὸ βουνό, ποὺ φαίνεται ἀπὸ πέρα;
 Ἐκεῖ σταυρῶσαν, τὸ Χριστό, τῶν πάντων βασιλέα.
 Σῦρε, μητέρα μ', στὸ καλὸ καὶ στὴν καλὴ τὴν ὥρα
 κι ἐμένα νὰ μὲ καρτερῆς τὸ Σάββατο τὸ βράδυ,
 ὅταν σημαίνουν οἱ ἐκκλησίες καὶ ψάλλουν οἱ παπᾶδες,
 τότε καὶ σύ, μαννούλα μου, θά χης χαρές μεγάλες.

Ἄλήθεια, τί μεγάλαι χαραὶ δι' ὅλους! Καὶ ἡ καλὴ μητέρα προθυμότατα δίδει ἀπὸ δύο κόκκινα αὐγὰ εἰς ὅλα τὰ παιδιά. Τί εύτυχία!

Ἐπειτα ἡ μητέρα ἀρχίζει νὰ ζυμώνη. Πλάθει ἀρκε-

τές κουλοῦρες μὲ αύγα διὰ τὸν ἀνδρα της, διὰ τὴν πεθεράν της καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν της. Ἐπίσης μικρὲς «κοκκώνες» διὰ τὰ μικρὰ τέκνα της, τὴν Μόρφω καὶ τὸν Εὐαγγελινόν, διὰ τὰ ἀναδεξίμια της καὶ διὰ τὰ πτωχὰ παιδιά τῆς γειτονιᾶς.

Αλλὰ μετὰ τὸ μοίρασμα ὁ μικρὸς Εὐαγγελινὸς ἔχει παράπονα καὶ κλαίει, διότι δὲν εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη ἡ κοκκώνα του, ‘Η μητέρα δίδει εἰς τὸν Εὐαγγελινὸν ἄλλην νὰ διαλέξῃ, ἀλλ’ αὐτὸς δὲν ἡμερώνει. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι τὰς θέλει ὅλας διὰ τὸν ἑαυτόν του. Καὶ τότε ἡ καλὴ μητέρα τὸν παρηγορεῖ:

— Τὸ Σάββατο βράδυ θὰ ῥθῇ κρᾶ-κρᾶ ἡ κουρούνα νὰ φέρῃ κρέας, τσὶ-τσί, καὶ τότε θὰ ἴδῃς χαρὲς ποὺ θὰ χης σὰν ἀκούσης κρᾶ-κρᾶ τὴν κουρούνα νὰ χτυπάῃ τὸ παραθύροι: «Πάρε, Εὐαγγελινέ, τὸ τυρί, πάρε καὶ τὸ τσὶ-τσί νὰ φᾶτε!».

Καὶ ὁ μικρὸς ψιθυρίζει καὶ αὐτός:

— Θὰ ὧδη κουούνα νὰ φέη τσὶ-τσί.

Καὶ τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἥλιου ἡ μητέρα ὀδηγεῖ τὰ δύο παιδία εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τὰ μικρὰ κάμνουν τὸν σταυρόν των ἐμπρὸς εἰς τὸ ἀνθοστόλιστον κουβούκλιον καὶ ἀσπάζονται μὲ εὐλάβειαν τὸν μυρωμένον Ἐπιτάφιον.

Κατόπιν ἀσπάζονται τὸ ἀργυρόχρυσον Εὐαγγέλιον μὲ τὴν ἀγγελούδια καὶ τὸν Σταυρόν. Τέλος περνοῦν τρεῖς φορὰς κάτω ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιον.

Τί χαρά, τί δόξα!

Ολίγην ὥραν μετὰ τὰ μεσάνυκτα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πρὸς τὰ ἔξημερώματα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ἡ μητέρα ἔξυπνῃ τὸν Εὐαγγελινὸν καὶ τὴν Μόρφω καί, ἐνῷ σημαίνουν οἱ καμπάνες, πηγαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἀκούουν τὸ «Ὤ, γλυκύ μου ἔσαρ!» καὶ ὅλλα ἀκόμη ὡραῖα ἄσματα.

Ἐπειτα οἱ πιστοὶ ὄλοι μὲ ἀναμμένας λαμπάδας ἔξερ-

χονται εις τὸ ὕπαιθρον, κάτω ἀπὸ τὸ γλυκὺ φέγγος τῆς σελήνης, ἐνῷ ἡ αὐγὴ ἀρχίζει νὰ ροδίζῃ.

‘Ακολουθοῦν ὅλοι τὸν Ἐπιτάφιον, ποὺ περιφέρεται μὲ τὰς λαμπάδας ἀναμμένας. Ἐλαφρὸν ἀεράκι κινεῖ ἥρεμα τὰς φλόγας τῶν κηρίων, χωρὶς νὰ τὰς σβήνῃ. Ἡ ἄνοιξις στέλλει τὰ ἐκλεκτότερα ἀρώματά της εἰς τὸν Παθόντα καὶ Ταφέντα Χριστόν, ώστα νὰ ψάλλῃ καὶ αὐτή:

—“Ω, γλυκύ μου ἔαρ, γλυκύτατόν μου Τέκνον!

Καὶ τὰ παιδιά, ποὺ προχωροῦν ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιον, κράζουν μεγαλοφώνως:

—Κύριε ἐλέησον! Κύριε ἐλέησον! Κύριε ἐλέησον!

“Τστερον ἀνέτειλε πλέον ὁ ἥλιος τοῦ Μεγάλου Σαββάτου.

‘Ο Εὐαγγελινὸς ἐξύπνησεν ἀπὸ τὰ βελάσματα τοῦ ἀρνίου, τὸ δποῖον ἡγόρασε διὰ τὸ Πάσχα ὁ πατέρας του.

‘Ο Εὐαγγελινὸς καὶ ἡ Μόρφω ἐξῆλθον εἰς τὸ προαύλιον. Τί ὡραῖον, τί ἡμερον, τί λευκόμαλλον ποὺ εἶναι τὸ ἀρνὶ καὶ πῶς βελάζει, τὸ καημένο: «μπὲ - μπέ!»

Τὴν ἑσπέραν ἔφερεν ὁ πατέρας τὰς πασχαλινὰς λαμπάδας. Τί χαρά! Φαντασθῆτε ὡραίας, μικρὰς λαμπάδας μὲ ἄνθη-τεχνητά, μὲ χρυσόχαρτα. ‘Ο Εὐαγγελινὸς πάλιν θέλει νὰ πάρῃ τὴν λαμπάδα τῆς ἀδελφῆς του λέγων:

—Ἐκείνη εἶναι ἡ μεγαλύτερη.

‘Η μητέρα τοῦ τὴν ἔδωσεν. ‘Αλλ’ ὁ μικρὸς τὴν ἑσπασεν, ἐκεῖ ὅπου ἔπαιζε μὲ αὐτήν. Τέλος ἑσπασε καὶ τὴν ἰδικήν του καὶ ὑστερον ἔβαλε τὰ κλάματα. ‘Ο πατέρας τοῦ ἡγόρασεν ἄλλην, ἀφοῦ τὸν ὑπεχρέωσε νὰ ὑποσχεθῇ, ὅτι δὲν θὰ τὴν πάρῃ εἰς τὸ χέρι του ἔως τὰ μεσάνυκτα, ὅταν θὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Ἀνάστασιν.

‘Ο μικρὸς ἀπεκοιμήθη κλαίων καὶ χαίρων.

Μετὰ τὰ μεσάνυκτα ἥλθεν ἐπὶ τέλους ἡ ὥρα τῆς λαμ-

πρᾶς Ἀναστάσεως. "Ηστραψεν δλη ή ἐκκλησία, ἡστραψε καὶ ή πλατεῖα ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἡγρίων. Τὰ παιδιὰ ἀρχίζουν νὰ καίουν μὲ κρότον σπίρτα καὶ μικρὰ βαρελότα.

"Επειτα τὰ μικρὰ παιδιά, ἀγοράκια καὶ κοριτσάκια ἔως τεσσάρων ἑτῶν, στέκονται γῦρο ἀπὸ τὰ δύο ἀναλόγια καὶ πλησίον εἰς τὸ εἰκονοστάσιον καὶ ἀρχίζουν νὰ παίζουν, νὰ στάζουν σταγόνας ἀπὸ τὰς λαμπάδας των καὶ νὰ τσουγκρίζουν τὰ αὐγά των.

"Ἐνα κοριτσάκι καὶ ἔνα ἀγοράκι πέντε ἑτῶν ἀρχίζουν νὰ φιλονικοῦν:

— "Η δική μου λαμπάδα εἶναι μεγαλύτερη.

— "Οχι, ή δική μου.

— "Εμένα ὁ πατέρας μου τὴν διάλεξε καὶ εἶναι πιὸ καλή!

— "Εμένα ή μάννα μου τὴν ἐστόλισε μοναχή της.

— Καὶ ξέρει νὰ κάνῃ λαμπάδες ή μάννα σου;

— "Οχι, δὲν ξέρει; 'Αμ' τί θαρρεῖς;

— Τέτοια παλιολαμπάδα!

Καὶ ή φιλονικία προχωρεῖ. Τέλος σπάζουν καὶ οἱ δύο τὰς λαμπάδας των καὶ καταλήγουν—εἰς τὰ κλάματα.

Τὸ ἀπόγευμα πάλιν, ἀφοῦ ἐψάλη ή Δευτέρα Ἀνάστασις καὶ ἔγινεν ή Ἀγάπη, ἐξῆλθον ὅλοι εἰς τὴν πλατεῖαν.

"Τοτερον ή μητέρα στρώνει τὴν τράπεζαν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ βάζει τὰ αὐγά τὰ κόκκινα καὶ τὸ τυρί, ποὺ εἶχε φέρει ή κουρούνα, καὶ τὸ ἀρνὶ τὸ ψημένο. Τὰ παιδιὰ κάθηνται εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἀρχίζουν νὰ τσουγκρίζουν τὰ αύγά των.

Τί χαρά! τί ἀγαλλίασις!

« Πασχαλιὰ διηγήματα »

· Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

55. ΠΑΣΧΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

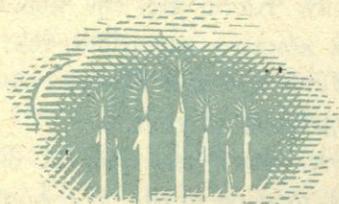
Νύχτα βαθειά, μὰ τοῦ χωριοῦ
γεμάτη ἡ ἐκκλησία.
ἔξω τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ,
μέσα φωτοχυσία.

- Χριστὸς Ἐγένετο! μὲν φωνὴ^ν
κράζει ὁ παπᾶς μεγάλη.
— Χριστὸς Ἐγένετο, χριστιανοί,
ὅλος ὁ κόσμος φάλλει.

Καὶ μπάμ! καὶ μπούμ! οἱ τουφεκιές
καὶ τῆς καμπάνας χτύποι.
“Ω, τί στιγμὲς αὐτὲς γλυκές,
πῶς φεύγει κάθε λύπη!

Κι ἀρχίζει τώρα νὰ φωτᾶ
κι ὅλοι γοργὰ πηγαίνουν
ἐκεῖ, ποὺ αὐγὰ κι ἀρνιὰ ψητὰ
στρωμένα τοὺς προσμένουν.

N. Χατζηδάκης

56. ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΦΛΟΓΑΣ

1 Δύο έκδρομεῖς ἐστάθησαν εἰς τὴν κορυφὴν ἐνὸς λόφου, διὰ νὰ ἀναπαυθοῦν. Κάτω εἰς τὴν κοιλάδα ἐφαίνετο ἔνα μικρὸν χωρίον. Τὰ κόκκινα κεραμίδια του ἐσχημάτιζαν ὡραῖον σύμπλεγμα μὲ τὰ πράσινα δένδρα τῶν κήπων καὶ τοὺς ἄσπρους περιποιημένους τοίχους.

2 "Τστερα ἀπὸ δύο λεπτά καὶ ἐνῷ οἱ δύο δόδοιπόροι ἀμέριμνοι ἐκοίταζαν τὸ ὡραῖον θέαμα τῆς φύσεως, δυνατοὶ ἀντήχησαν οἱ κώδωνες τῆς ἐκκλησίας. "Τστερα ἀπὸ δύο λεπτά

πυκνός καπνός ἀνυψώθη ἀπὸ ἔνα σπίτι καὶ τὴν ίδιαν σιγμήν κραυγαὶ ἡκούσθησαν:

— Πυρκαϊά! Πυρκαϊά!

‘Ο ἔνας ἀπὸ τοὺς δύο ὁδοιπόρους ἐσηκώθη βιαστικά. ’Αμέσως ἄφησε τὸ ἔκδρομικόν του ραβδὶ καὶ τὸ σακκίδιόν του κάτω, ἔτοιμος νὰ τρέξῃ εἰς βοήθειαν. ‘Ο ἄλλος τὸν ἐκράτησε:

— Ποῦ πηγαίνεις; Θὰ ἀργοπορήσωμεν. Δὲν ὑπάρχουν ἀρκετοὶ νὰ βοηθήσουν; Τί μᾶς μέλει διὰ τὰς ξένας ὑποθέσεις;

‘Ο πρῶτος ὅμως ὁδοιπόρος ἔτρεξε νὰ βοηθήσῃ, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀπάντησιν. ‘Ο δεύτερος τὸν ἡκολούθησεν ἀργά-ἀργά καὶ ἔβλεπεν ἀπὸ μακρὰν τί συνέβαινεν. ’Εμπρὸς ἀπὸ τὸ σπίτι, ποὺ ἔκαίστο, μία μητέρα ἐφώναζεν ἀπηλπισμένη:

— Τὰ παιδιά μου! Τὰ παιδιά μου! +

Μόλις ἡκούσε τὰς ἀπελπιστικὰς αὐτὰς κραυγὰς ὁ πρόθυμος ξένος ὥρμησε πρὸς τὴν καιομένην οἰκίαν, μέσα εἰς τὰς φλόγας.

“Ολοι, ὅσοι εἶχαν τρέξει ἐκεῖ κοντά, εἶπαν μεταξύ των:

— Αληθινὸ παλληκάρι! Εὔγέ του!

Καὶ ἄλλοι κατέληγαν εἰς μελαγχολικὸν συμπέρασμα:

— Εἶναι χαμένος!

2. “Υστερα ἀπὸ δλίγον ὅμως ὁ ξένος παρουσιάζεται καὶ κρατεῖ εἰς τὴν ἀγκάλην του δύο μικρὰ παιδιά, τὰ ὅποια ἔδωσεν εἰς τὴν μητέρα των. Δὲν εἶχε πάθει τίποτε. Μόνον δλίγον εἶχαν καεῖ τὰ μαλλιά του καὶ εἶχε καὶ μερικὰ ἄλλα ἀσήμαντα ἐγκαύματα.

‘Η μήτηρ ἀγκάλιασε μὲ ἀπερίγραπτον στοργὴν τὰ τέκνα της καὶ ἔπεσεν εἰς τὰ πόδια τοῦ ξένου, διὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της. ’Εκεῖνος ὅμως τὴν ἐσήκωσε καὶ τὴν παρηγόρησεν. Εἰς τὸ μεταξύ κατέρρευσε καὶ ἡ στέγη τοῦ καιομένου σπιτιοῦ.

“Οταν συνηντήθησαν καὶ πάλιν οἱ δύο ὁδοιπόροι, ἡρώ-
τησεν ὁ ἀδιάφορος:

— Ποῖος σὲ παρεκίνησε νὰ ριψοκινδυνεύσῃς τόσον πολύ;
Καὶ ὁ ἄλλος ἀπήντησεν:

«Ἐκεῖνος», ποὺ μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι ὁ σπόρος πρέπει νὰ
ταφῇ διὰ νὰ φέρῃ πολὺ καρπόν.

Τότε ὁ πρῶτος ἡρώτησε καὶ πάλιν:

— Ωραῖα ὅλα αὐτά. Ἐὰν ὅμως ἔθαπτεσο κάτω ἀπὸ τὰ
ἐρείπια τῆς οἰκίας; Διότι μόλις εἶχες προφθάσει νὰ βγῆς
καὶ ἡ στέγη ἔπεσε.

Καὶ ὁ γενναιόψυχος ὁδοιπόρος ἀπήντησε χαμογελῶν:

— Τότε θὰ ἤμουν ἐγὼ ὁ σπόρος. Καὶ ἀληθινὰ θὰ ἔφερα
πολὺν καρπόν, ὅταν καὶ ἄλλοι θὰ ἐμμοῦντο τὸ παράδειγμά
μου, νὰ σώσουν συνανθρώπους των κατὰ τὴν ὥραν μεγάλου
κινδύνου.

‘Ο ἄλλος ἤκουσε καὶ ἡσθάνθη ἐντροπήν. Ἐσιώπησεν
ἀρκετὴν ὥραν. Ἔπειτα, εἰς μίαν στιγμήν, εἶπε:

— Μαζὶ ἐπηγγίναμεν εἰς τὴν ἑκδρομήν, ἀλλὰ χωριστὰ
ἐσκεπτόμεθα. Σὲ βεβαιῶ ἐντρέπομαι τώρα διὰ τὸν ἔχυτόν
μου. Μοῦ ἔδωσες σήμερα τὸ καλύτερον μάθημα τῆς ζωῆς
μου. Μπορεῖς νὰ εἶσαι βέβαιος, ὅτι αὐτὴν τὴν φορὰν ὁ σπό-
ρος, καὶ χωρὶς νὰ ταφῇ, ἔφερε καλὸν καρπόν. Θὰ μιμηθῶ
καὶ ἐγὼ τὸ παράδειγμά σου.

‘Ο φίλος του τοῦ ἐσφιξε τὸ χέρι μὲ ἀγάπην καὶ εἶπε:

— Ποτὲ δὲν ἡμποροῦσα νὰ φαντασθῶ, ὅτι μὲ τὸ μικρόν
μου παράδειγμα ἐβοήθησα ὅχι δύο, ἀλλὰ τρεῖς ἀνθρώπους!

‘Ενοοῦσε ὅχι μόνον τὰ δύο μικρὰ παιδιά, ποὺ ἐσώθη-
σαν ἀπὸ τὰς φλόγας, ἀλλὰ καὶ τὸν φίλον του, ποὺ ἐσώθη
ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα, ποὺ εἶχε, τῆς ἀδιαφορίας διὰ τὴν τύχην
τῶν ἄλλων.

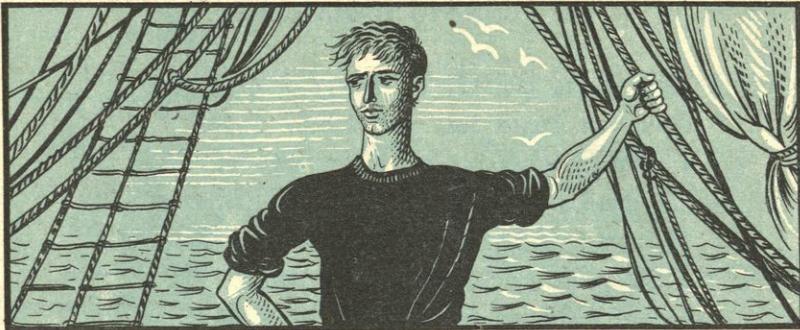
K. Ρωμαῖος (Διασκευὴ)

57. ΓΕΝΝΑΙΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ

Στὸ χωριὸ φωτιά. Κι ἔλαχε ἡ ὥρα νᾶναι
ώρα γιὰ βοριᾶ καὶ γιὰ κακὸν ἀγέρα.
Γλῶσσες κόκκινες τὸ σπίτι πᾶν νὰ φᾶνε.
— Τὸ παιδάκι μου! σπαράζει μιὰ μητέρα.
Μὰ ἔνας νιὸς χυμᾶς καὶ τὸ παιδάκι ἀρπάζει!
“Ἐνας χωρικὸς γέρος τόνε κοιτάζει
καὶ τί περισσὴ περηφάνεια δοκιμάζει!
— Πῶς νὰ μὴν τὸν ἔχω γιὰ καμάρι;
Εἶναι αὐτὸς δικό μου παλληκάρι! +

Τέλλος Ἀγρας

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΖΩΗΝ

58. ΤΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟΝ

Πέντε μῆνας τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα τὸ ναυτόπουλον, σωστοὺς πέντε μῆνας. "Αχ ! πόσον ἐπεθύμησε τὴν πατρίδα του.

"Ο «'Αγιος Νικόλαος», τὸ ίστιοφόρον, εἰς τὸ ὅποῖον ὑπηρετεῖ, ἔταξίδευσεν εἰς μακρινοὺς τόπους, ἐστάθη εἰς πολλοὺς λιμένας καὶ τώρα γυρίζει δπίσω. Νύκτα καὶ ήμέραν ταξίδεύουν μόνον οὐρανὸν καὶ θάλασσαν βλέπουν. 'Ο ἄνεμος σφυρίζει, φουσκώνει τὰ πανιά, τὰ κύματα ἀφρισμένα κτυποῦν τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τὸ ναυτόπουλον δὲν τρομάζει. Εἶναι γενναῖον ναυτόπουλον καὶ, μόλις προστάξῃ ὁ πλοίαρχος, σκαρφαλώνει στὰ κατάρτια καὶ λύνει ἡ δένει τὰ πανιά.

Δὲν τὸ τρομάζει ἡ θάλασσα τὸ ναυτόπουλον. Δὲν συλλογίζεται τὸν κίνδυνον. "Ενα πρᾶγμα μόνον συλλογίζεται: πότε θὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα. "Οταν τελειώνῃ τὰς ἔργασίας του, στέκει ἀκουμβημένον εἰς τὰ παραπέτια τοῦ πλοίου καὶ συλλογίζεται τὴν γλυκειά του πατρίδα. Κοιτάζει, κοιτάζει μακράν, μακράν ὅσον ἥμπορεῖ νὰ φθάσῃ τὸ βλέμμα του, μήπως εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὁρίζοντος, δπίσω ἀπὸ τὰ σύννεφα, διακρίνῃ τὴν μικράν οἰκίαν του, ὅπου τὸ περιμένει ἡ

χήρα ἡ μητέρα του καὶ οἱ μικροὶ δρφανοὶ ἀδελφοί του. Καὶ τοῦ ἔρχονται δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του.

Πέντε μῆνας τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα. Ἀχ! πότε τέλος θὰ φθάσῃ; Μὲ ποίαν χαρὰν θὰ ἀναβῇ τὴν μικράν των κλίμακα καὶ θὰ δρμήσῃ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητέρας του καὶ τῶν ἀδελφῶν του? Καὶ ἔπειτα, τὴν ἐσπέραν, πλησίον τῆς ἐστίας, ἐνῷ θὰ εἶναι ὅλοι τριγῦρό του, θὰ τοὺς διηγγήθῃ εἰς ποῖα μέρη ἑταξίδευσε, τί πράγματα εἴδεν εἰς τοὺς μακρινούς ἔκεινους τόπους. Εἶναι πολὺ ὥραίοις οἱ τόποι ἔκεινοι, ἀλλ’ ὅχι διὰ τὸ ναυτόπουλον. Διότι διὰ τὸν ξενιτευμένον, ὁ ὅποιος ἔχει ἀγαπημένα δῆτα καὶ τὸν περιμένουν, ποτὲ δὲν εἶναι ὥραία ἡ ξενιτειά.

Πότε, πότε θὰ φθάσῃ; Τὸ περισσότερον βιάζεται νὰ φθάσῃ καὶ δι’ ἄλλον λόγον: μὲ ἐν μέρος ἀπὸ τὰ χρήματα, τὰ ὅποια ἔλαβεν ὡς μισθόν του, ἔχει ἀγοράσει δι’ ὅλους κάτι· διὰ τὸ ἔνα ἀδελφάκι του ὑποδήματα, διὰ τὸ ἄλλο καπελλάκι, διὰ τὴν μικράν του ἀδελφὴν χρωματιστὸν μανδήλι τῆς κεφαλῆς καὶ διὰ τὴν μητέρα του ὀλίγους πήχεις ὑφάσματος, διὰ νὰ ράψῃ φόρεμα. Μὲ ποίαν χαρὰν θὰ δώσῃ εἰς τὸν καθένα τὸ δῶρόν του καὶ μὲ ποίαν χαρὰν θὰ τὸ δεχθῇ ὁ καθείς!

Καὶ ἔπειτα, ἐνῷ ἡ μητέρα του θὰ τὸν ἀσπάζεται τρυφερά, ἔκεινος θὰ λύσῃ ἔνα κόμβον τοῦ μανδηλίου του, ὅπου ἔχει τὰ χρήματα, τὰ ὅποια τοῦ ἔμειναν, καὶ θὰ τὰ δώσῃ εἰς τὴν μητέρα του, νὰ ἀγοράσῃ ἀλεύρι καὶ ὅ,τι ἄλλο χρειάζεται.

Ἐνῷ ἔχει αὐτὰ εἰς τὸν νοῦν του, τὸ ναυτόπουλον κοιτάζει πάντοτε ἐμπρὸς πρὸς τὸ ἄκρον τῆς θαλάσσης, ἔκει ὅπου γνωρίζει, διτι εὑρίσκεται τὸ ἀγαπητόν του χωρίον. Καὶ νά! Τὰ σύννεφα, τὰ ὅποια τοῦ ἀπέκρυπτον ἔως τώρα τὸ ἄκρον τοῦ ὁρίζοντος, φεύγουν διωγμένα ἀπὸ τὸν ἄνεμον καὶ ἔξαφνα διακρίνει τὴν πολυπόθητον ἀκτήν. Ἄ! πῶς κτυπᾶ

τώρα ή καρδία του! "Εφθασαν τέλος πάντων.

'Ιδού, ξεχωρίζει ή κωνική κορυφή τοῦ προφήτου Ἡλία καὶ μετ' ὀλίγον θὰ φανῆ καὶ τὸ ἀσπρὸν ἐκκλησάκι τοῦ Ἀγίου, μὲ τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου του· σκορπισμένας εἰς τὸν κατήφορον ἔως τὴν θάλασσαν. Δὲν βλέπει καμμίαν ἀκόμη ἀπὸ τὰς οἰκίας τὸ ναυτόπουλον, ἀλλὰ γνωρίζει, ὅτι εἶναι ἐκεῖ, καὶ οἱ ὁφθαλμοί του στυλώνονται μὲ προσοχὴν καὶ προσπαθοῦν νὰ τὰς διακρίνουν.

"Α! πόσον ἀργὰ νομίζει, ὅτι προχωρεῖ τὸ πλοῖον! "Ἄς ἡμποροῦσε τὸ ναυτόπουλον νὰ εἴχε πτερά, ἀς ἡμποροῦσε νὰ ἥτο ἔνας ἀπὸ τοὺς γλάρους, οἱ ὄποιοι ἤλθαν νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦν, νὰ ὀρμήσῃ ὡσὰν βέλος ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα, καὶ νὰ πετάξῃ πρὸς ἐν λευκὸν σημεῖον, ἐκεῖ πλησίον εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, τὸ ὄποιον δὲν βλέπει ἀκόμη, ἀλλὰ τὸ μαντεύει, τὸ μαντεύει!

Τὸ πλοῖον προχωρεῖ, ὀλονέν, προχωρεῖ, καὶ ἡ ἀπόστασις ὀλιγοστεύει. 'Ο ἄνεμος, ὡς νὰ ἐννοῇ τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ μικροῦ, φυσᾶ εὐνοϊκὸς μὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις, φουσκώνει ὅλα τὰ πανιά· τὸ πλοῖον σχίζει ὀρμητικὰ μέσα εἰς λευκοὺς ἀφρούς τὰ κύματα.

'Ιδού, ἐφάνη ἡ ἐκκλησία, ἥρχισαν νὰ προβάλλουν τώρα μία-μία, λευκαὶ ὡς προβατάκια, τὰ ὄποια βόσκουν εἰς τὴν πρασινάδα, αἱ οἰκίαι τοῦ χωρίου του. Δάκρυα ἀναβλύζουν εἰς τοὺς ὁφθαλμούς τοῦ μικροῦ καὶ θολώνουν τὰ βλέμματά του. 'Ιδού! 'Επρόβαλε τώρα καὶ ἡ οἰκία των! 'Ιδού ἡ καπνοδόχη, ἡ ὄποια καπνίζει ἐλαφρὰ-ἐλαφρά. 'Ιδού καὶ τὸ κυπαρίσσι, τὸ ὄποιον ἔχει φυτεύσει ὁ μακαρίτης ὁ πάππος του καὶ τὸ ὄποιον τρυπᾷ μὲ τὴν κορυφήν του τὸν οὐρανόν.

χ Καὶ τὸ ναυτόπουλον συλλογίζεται: Ποῦ νὰ εἶναι ἀρά γε τὴν ὄραν αὐτὴν οἱ ἰδικοί του; 'Η μητέρα του θὰ ὑφαίνη καθισμένη εἰς τὸν ἀργαλειόν; "Η μήπως ἐπῆραν εἰδησιν, ὅτι

έμβασίνει εἰς τὸν λιμένα τὸ πλοῖον; Τότε θὰ εἶναι εἰς τὸ παράθυρον τῆς τραπεζαρίας πρὸς τὴν θάλασσαν. Καὶ τὸ ναυτόπουλον συγκεντρώνει τὰ βλέμματά του πρὸς τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας των καὶ προσπαθεῖ νὰ διακρίνη.

Αἴφνης ἀκούεται βροντώδης ἡ φωνὴ τοῦ πλοιάρχου. "Εχουν πλησιάσει τώρα πολύ, πρέπει νὰ μαζεύσουν τὰ πανιά, νὰ ἐλαττώσουν τὴν ταχύτητα τοῦ πλοίου. Τὸ ναυτόπουλον καὶ οἱ ἄλλοι ναῦται σκορπίζονται γρήγορα εἰς τὰ κατάφτια καὶ ἀρχίζουν νὰ μαζεύουν τὰ πανιά. "Α! ἐπλησίασαν πολύ. Γκρρ... ἔρριψαν τὴν ἄγκυραν. +

+ Μετ' ὀλίγον σύρουν πλησίον εἰς τὸ πλοῖον τὴν λέμβον, ἡ ὁποία παρακολουθεῖ τὸν «"Αγιον Νικόλαον»», δεμένη μὲν χονδρὸν παλαμάρι. Ἐμβαίνει ὁ πλοιάρχος καὶ τρεῖς ναῦται, πηδᾶς τελευταῖον καὶ τὸ ναυτόπουλον εἰς αὐτήν. Κάθηται εἰς τὸν πάγκον καὶ κωπηλατεῖ μὲν ὅσην δύναμιν ἔχει, ἀλλὰ τὸ κεφάλι του διακρῶς στρέφεται ὅπισω, πρὸς τὴν ἀκτήν.

"Αχ! πῶς ἀνησυχεῖ τώρα! Πῶς κτυπᾷ ἡ καρδία του, ώς νὰ θέλῃ νὰ σπάσῃ. Εἶναι ἀρά γε ὅλοι καλὰ οἱ ἴδιοι του; Μήν τοῦτο κανεὶς τίποτε; Μήπως εἶναι ἄρρωστη ἡ μητέρα του ἢ κανεὶς ἀδελφός του! Πῶς ἀνησυχεῖ!

'Αλλὰ ποία εἶναι, ἀνάμεσα εἰς τὸ πλῆθος, ἡ μαυροφορεμένη ἑκείνη γυναῖκα μὲ τὰ τρία παιδάκια, τὰ ὅποια ξεφωνίζουν χαρούμενα εἰς τὸ πλευρόν της; "Α! τοὺς γνωρίζει, τοὺς γνωρίζει! Εἶναι ἡ μητέρα του, ἡ ἀγαπημένη του μητέρα, εἶναι τ' ἀδελφάκια του, τ' ἀγαπημένα του ἀδελφάκια!

'Η βάρκα προσήγγισε πλέον εἰς τὴν ξηράν· ἔξέρχεται ὁ πλοιάρχος, ἔξέρχονται οἱ ναῦται καὶ τὸ ναυτόπουλον ὄρμῷ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητέρας του καὶ τῶν ἀδελφῶν του.

« Παιδικὰ διηγήματα »

'Αριστοτέλης Κουρτίδης

59. ΤΟ ΜΟΝΟ « ΚΑΛΩΣ ΩΡΙΣΕΣ »

Καράβι ἀνοίγει τὰ φτερά,
τὴν ἄγκυρα σηκώνει:
καραβούρης στέκεται,
κρατῶντας τὸ τιμόνι.

Καράβι, στὰ ταξίδια σου
θὰ βρῆς λιμάνια χίλια.
Θ' ἀκούσῃς «καλῶς ὥρισες»
ἀπὸ χιλιάδες χείλια.

Μὴν τὰ πιστέψῃς! "Απιαστες
εὐχές, ποὺ ὁ ἀγέρας παίρνει
καὶ τὶς σκορπᾶ στὸ δρόμο του
καὶ πίσω δὲν τὶς φέρνει.

Τὸ μόνο «καλῶς ὥρισες»,
τὴ μόνη εὐχὴ ποὺ πιάνει
θὰ τὴν ἀκούσῃς στὸ μικὸ
του τόπου σου λιμάνι. +

Ιωάννης Πολέμης

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΝ, ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΖΩΗΝ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

60. ΠΩΣ ΕΛΑΒΟΝ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΩΝ ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

1. Τὸν παλαιὸν καιρὸν πλησίον τοῦ Ἰλισσοῦ εἶχε κτισθῆ ἐν μικρὸν χωρίον. Εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν εἶχε ὄνομα καὶ ἦτο ἄγνωστον. Οἱ κάτοικοί του ὅμως ἤσαν γενναῖοι καὶ πολὺ ἔξυπνοι καὶ εἶχον ὡς ἄρχοντά των τὸν Ἐρεχθέα.

‘Ο Ζεύς, ὡς παντογνώστης θεός, ἐγνώριζεν, ὅτι τὸ μικρὸν αὐτὸν χωρίον θὰ ἐγίνετο μίαν ἡμέραν ἢ ἐνδοξοτέρα πόλις τοῦ κόσμου, καὶ τὸ εἶπε εἰς τοὺς ἄλλους θεούς.

“Οταν ἤκουσαν τοῦτο οἱ ἄλλοι θεοί, ἥθελον καθεὶς ἀπὸ αὐτούς νὰ δώσῃ εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἐρεχθέως τὸ ἴδικόν του ὄνομα. ‘Ο Ζεύς ὅμως ἀπεφάσισε μόνον δύο θεοὶ νὰ ἀγωνισθοῦν μεταξὺ των, διότι οἱ κάτοικοί του νέου χωρίου δύο τέχνας ἤξευραν νὰ κάμνουν: στερεὰ πλοῖα, διὰ νὰ ταξιδεύουν, καὶ ὡραῖα ἀγγεῖα καὶ ἀγάλματα διὰ τοὺς ναούς.†

‘Ετσι ἔμεινε νὰ ἀγωνισθοῦν ὁ Ποσειδῶν, ὁ θεὸς τῆς θαλάσσης, καὶ ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, ἡ ὁποία ἐπροστάτευε τὰς τέχνας.

2. Κατὰ τὴν ἡμέραν, τὴν ὅποιαν ὥρισεν ὁ Ζεύς, προσῆλθον ὅλοι οἱ θεοὶ καὶ ἐκάθησαν εἰς χρυσοῦς θρόνους πλησίον τῆς ὅχθης τοῦ Ἰλισσοῦ. Ὑψηλότερα ἀπὸ ὅλους ἦτο ὁ θρόνος τοῦ Διός. Πλησίον του εἶχε καθήσει ἡ Ἡρα, ἡ μεγάλη θεά. Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν ἦτο ὁ Ἀπόλλων μὲ χρυσῆν λύραν εἰς τὴν χεῖρα καὶ πλησίον του ἡ ἀδελφή του Ἀρτεμις μὲ τόξον καὶ βέλη, ἔτοιμη διὰ τὸ κυνήγιον.

“Οπισθεν ἐκάθητο ἡ Ἀφροδίτη, ἡ θεὰ τῆς ὥραιότητος, ὁ Ἀρης, ὁ ἀτρόμητος θεὸς τοῦ πολέμου, καὶ ἡ Δήμητρα, ἡ θεὰ τῆς γεωργίας, ἡ ὅποια ἐδίδαξε τοὺς ἀνθρώπους νὰ σπείρουν καὶ νὰ θερίζουν τὸν σῖτον. Ἐκεῖ ἦσαν καὶ ὁ Πλούτων, ὁ θεὸς τοῦ Ἀδου, καὶ ὁ Ἡφαιστος, ὁ θεὸς τοῦ πυρός. ”Οπισθεν τοῦ Διὸς ἐκάθητο ὁ Ἐρμῆς φορῶν εἰς τοὺς πόδας τὰ πτερωτά του πέδιλα +

3. Εἰς τὴν συνέλευσιν ἐκείνην τῶν θεῶν ἡ Ἀθηνᾶ καὶ οἱ Ποσειδῶν ἵσταντο σιωπῆλοι καὶ ἐπερίμενον τὴν ἀπόφασιν τοῦ Διός. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐκράτει εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα τὸ ἀνίκητον δόρυ της. Εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Ποσειδῶνος ἔλαμπε ἡ τρίαινά του, ἡ ὅποια κάμνει τὴν θάλασσαν νὰ τρέμῃ. Τότε εἶπεν ὁ Ζεύς:

— “Οποιος ἀπὸ τοὺς δύο θεοὺς θὰ κάμη νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν γῆν τὸ δῶρον, τὸ πλέον χρήσιμον. εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς, αὐτὸς θὰ δώσῃ τὸ ὄνομά του εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἐρεχθέως.

‘Αμέσως ἐσηκώθη ὁ Ποσειδῶν καὶ μὲ τὴν τρίαινάν του ἐκτύπησε δυνατὰ τὸ χῶμα. Εὔθυνς ἀνεταράχθη ἡ γῆ καὶ ἀνεπήδησεν εἰς ὥραιότατος ἵππος, λευκὸς ὡς ἡ χιών +

+ Οἱ θεοὶ παρετήρουν τὸν ἵππον μὲ θαυμασμόν. Ἡ χαίτη του ἀνέμιζεν εἰς τὸν ἀέρα, οἱ ὀφθαλμοί του ἔλαμπον καὶ οἱ λεπτοί του πόδες ἡτοιμάζοντο νὰ πηδήσουν καὶ νὰ τρέξουν.

4. Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἐταράχθη, ἔκυψεν ἡσύχως εἰς τὴν γῆν, ἔσκαψεν ὀλίγον μὲ τὴν ἀριστεράν της χεῖρα καὶ ἔρριψεν εἰς τὸν μικρὸν λάκκον ἕνα μικρὸν σπόρον, τὸν ὃποῖον ἐκράτει εἰς τὴν δεξιάν της χεῖρα. Δὲν ἐλεγε τίποτε· μόνον μὲ λεπτὸν μειδίαμα εἰς τὰ γείλη παρετήρει τοὺς ἄλλους θεούς.

Καὶ ίδού, ἀμέσως φυτρώνει ἀπὸ τὴν γῆν εἰς μικρὸς βλαστός, ὁ ὃποῖος μεγαλώνει ἐντὸς ὀλίγου καὶ γίνεται δένδρον μέγα μὲ κορμὸν στερεόν. Καὶ ἐντὸς ὀλίγου γεμίζει μὲ κλάδους, κλώνους καὶ φύλλα, τὰ ὅποια ἔλαμπον εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἥλιου. Τὸ δένδρον διαρκῶς ἐμεγάλωνε καὶ οἱ κλάδοι του ἔκλινον φορτωμένοι ἀπὸ καρπούς πρασινωπούς, καρπούς γεμάτους χυμόν.

— Πάτερ Ζεῦ, λέγει τότε ἡ Ἀθηνᾶ, αὐτὸς εἶναι τὸ δῶρόν μου. Ὁ ίππος τοῦ Ποσειδῶνος θὰ κάμη αὐτὸν τὸν λάδον νὰ ἀγαπήσῃ τὸν πόλεμον καὶ τὰ αἷματα. Τὸ δῶρον τὸ ἰδιόν μου, ἡ ἐλαία, θὰ εἶναι σύμβολον τῆς εἰρήνης, τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εύτυχίας.

5. Τότε ὅλοι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ἀνέκραξαν μὲ μίαν φωνήν:

— Τὸ δῶρον τῆς Ἀθηνᾶς εἶναι τὸ καλύτερον. Καὶ τὸ χωρίον τοῦτο, τὸ ὃποῖον θὰ γίνη κάποτε ἡ ἐνδοξοτέρα πόλις τοῦ κόσμου, θὰ λάβῃ τὸ ὄνομα τῆς Ἀθηνᾶς.

“Ετσι ἔλαβον τὸ ὄνομά των αἱ Ἀθῆναι.

Ἡ θεὰ ἀπὸ τότε ἐπροστάτευε τὴν ἀγαπημένην της πόλιν. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔκτισαν δι' αὐτὴν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἕνα λαμπρότατον ναόν, τὸν Παρθενῶνα, καὶ πρὸς τιμήν της ἐώρταζον κατ' ἔτος τὰ Παναθήναια.

Κατὰ Ἀριστοτέλην Κουρτίδην

61. Ἡ Ἀθηνᾶ στὴν Ἀθήνα

Χαρὰ σ' ἔσε, χώρα λευκὴ καὶ χώρα εὐτυχισμένη!

Καμμιὰ χώρα σ' ὅλη τὴ γῆ, καμμιὰ στὴν οἰκουμένη
δὲν ηὔρε τέτοιο φυλαχτὸ σὰν τὸ δικό μου· μάτι.

Ἄπ' ἄλλες χῶρες πέρασα γοργὰ - γοργὰ τρεχάτη
καὶ μ' εἶδαν τῆς Ἑλλάδας μου τ' ἀγαπημένα μέρη
σὰν ἄνεμο καὶ σὰν ἀετό καὶ σύννεφο κι ἀστέρι.

"Ομως σ' ἔσε τὸ θρόνο μου αἰώνια θεμελιώνω
καὶ ρίζωσ' ἡ ἀγάπη μου στὰ χώματά σου μόνο. +

« "Γυμνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν »

Κωστῆς Παλαμᾶς

62. ΟΛΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

X 1. Εἶναι δειλινὸν καλόκαιρινῆς ἡμέρας. 'Η σκηνὴ γίνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην. 'Ο ἥλιος γέρνει πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς Ταῦγέτου, ὃ ὅποῖς ώς τεῖχος ὑψώνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. 'Απέναντί του ὃ Πάρνων εἶναι χαμηλότερος καὶ ἡμερώτερος. Αἱ πλάγιαι ἀκτῖνες γεμίζουν τώρα τὴν Σπάρτην μὲ φῶς.

'Εὰν ἔξαιρέσῃ κανεὶς τὸ βουλευτήριον καὶ τοὺς ναούς, ἡ πόλις δὲν ἀποτελεῖται παρὰ ἀπὸ μικροὺς καὶ ταπεινοὺς οἰκίσκους. Τὸ πλέον ἀξιοθέατον, μέρος εἶναι ἡ δενδροφυτευμένη ἀγορά, γῦρο ἀπὸ τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται οἱ ναοὶ τοῦ Διός, τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ἄλλων θεῶν, τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς ἀδελφῆς του Ἀρτέμιδος, καθὼς καὶ ἄλλοι ναοὶ καὶ βωμοὶ ἡρώων.

Μεγαλυτέραν ἐντύπωσιν προξενεῖ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Σπάρτη δὲν ἔχει τείχη, ποὺ νὰ τὴν ζώνουν γῦρο καὶ νὰ τὴν προφυλάττουν. **F** «Τείχη διὰ τὴν Σπάρτην ἡσαν τὰ γενναῖα στήθη τῶν παλληκαριῶν της!». "Ετσι ἔλεγαν.

Εἰς τὴν ἀγορὰν φαίνονται ἀρκετοὶ γέροντες. Εἰς τὴν ἄλλην πόλιν εἶναι μόνον γυναικες καὶ μικρὰ παιδία. "Ολοι οἱ νέοι ἄνδρες λείπουν εἰς τὴν μάχην.

"Ἐχει ἔλθει ἡ εἰδησις, ὅτι ἡ μάχη ἥρχισεν. 'Απὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀναμένουν καὶ τὸν δεύτερον ἀγγελιαφόρον νὰ φέρῃ τὴν εἰδησιν διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης.

24 Μία Σπαρτιάτισσα μὲ κοντὸν χιτῶνα ἔβγηκεν ἀπὸ μίαν μικρὰν οἰκίαν καὶ ἐπροχώρησεν. 'Εστάθη εἰς ἔνα μικρὸν δρόμον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐκαμάρωνε τὰ μικρὰ παιδιά, ποὺ ἐγυμνάζοντο. 'Εκρατοῦσαν τὰς ἀσπίδας μὲ τέτοιον τρόπον, ὥστε νὰ σχηματίζουν φοβερὸν καὶ ἀδιαπέραστον τεῖχος. **F** Ε-

τοι δλοι μαζι ώρμοῦσαν ἐπιθετικοὶ σὰν ἔνα σῶμα. Διελύοντο ἔπειτα οἱ λόχοι καὶ ἔπειτα, μέσα εἰς δευτερόλεπτα, ἀνεσχηματίζοντο.

"Οταν αἱ ἀντίπαλοι δμάδες τῶν παιδιῶν ἔκαναν ἐπίθεσιν, ἔκτυποῦσαν δυνατὰ τὰς ἀσπίδας των ἐπάνω εἰς τὰς ἀσπίδας τῶν ἀντιπάλων, διὰ νὰ τοὺς ἀνατρέψουν.

"Ἐπειτα ἡ Σπαρτιάτισσα ἐπροχώρησε πρὸς τὸν δρόμον, ὁ ὄποιος ἐπήγαινε πρὸς βορρᾶν, πρὸς τὴν Τεγέαν τῆς Ἀρκαδίας. 'Ο δρόμος αὐτὸς κατέβαινε εἰς τὸν Εὔρωταν καὶ μετὰ τὴν μικρὰν γέφυραν ἔχανετο πρὸς τὰ ἀντικρινὰ χαμηλὰ βουνά.

"Οταν ἔφθασεν εἰς τὴν ὅχθην τοῦ Εὔρωτα, εἶδεν ἐκεῖ ἄλλους λόχους μικρῶν παιδιῶν, ποὺ ἐκολυμβοῦσαν μέσα εἰς τὸν ποταμόν.

Κατόπιν ἡ Σπαρτιάτισσα ἐπροχώρησε πρὸς τὸν Πλατανιστᾶν. 'Ο Πλατανιστᾶς ἦτο μία μικρὰ νῆσος τοῦ Εὔρωτα, φυτευμένη μὲ πολλοὺς πλατάνους. Εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον ὑπῆρχε τὸ ἔθιμον μίαν ὥρισμένην ἑορτὴν νὰ μάχωνται ὅλοι οἱ ἔφηβοι μεταξύ των χωρὶς ὅπλα.

Δὲν ἦτο σπάνιον εἰς τὸ τέλος τῆς πλαστῆς αὐτῆς μάχης νὰ ὑπάρχουν καὶ νεκροί. 'Αλλὰ τοῦτο εἰς τοὺς Σπαρτιάτας δὲν ἐπροξένει ἐντύπωσιν. «Φθάνει, ὅτι ἔτσι γίνονται δυνατοί, διὰ νὰ ἡμποροῦν νὰ καταβάλλουν τοὺς ἔχθρούς τὴν ὥραν τῆς μάχης!». Αὐτὰ ἐσκέπτοντα.

+ 'Η Σπαρτιάτισσα ἐνθυμεῖται καὶ χαμογελᾷ ἀπὸ μητρικὴν ὑπερηφάνειαν. Διότι πέντε υἱοί της εἶχαν ἀγωνισθῆ εἰς τὸν Πλατανιστᾶν καὶ εἶχαν καὶ οἱ πέντε νικήσει!

'Εστράφη τότε καὶ ἐκοίταξε πρὸς νότον. "Εξω ἀπὸ τὴν πόλιν, πρὸς τὸ Γύθειον, ὑψώνετο ὁ ναὸς τῆς Ὁρθίας Ἀρτέμιδος. 'Εκεῖ, σύμφωνα μὲ ἄλλο θρησκευτικὸν ἔθιμον, καὶ τὰ πέντε παιδιά της εἶχαν μαστιγωθῆ πρὸς χάριν τῆς θεᾶς.

Είχαν δύμως καὶ ἐκεῖ ἀναδειχθῆ νικηταί, διότι εἶχαν μέχρι τέλους ὑπομείνει τοὺς πόνους, καὶ ἀς αὐλάκωνε τὸ μαστίγιον τὰ κφριμά των, καὶ ἀς ἔρρεε τὸ αἷμα ἀπὸ τὰς πληγάς. +

B. 'Η Σπαρτιάτισσα ἐπροχώρησε κατόπιν πρὸς τὴν γέφυραν καὶ, ἀφοῦ ἐστάθη ἐκεῖ, ἐστύλωσε τοὺς ὁφθαλμούς της πρὸς τὸν ἀντικρινὸν δρόμον.

Ἐίχε καὶ τὰ πέντε παιδιά της εἰς τὴν μάχην. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν θὰ ἥρχετο ὁ δεύτερος ἀγγελιαφόρος νὰ ἀναγγείλῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης.

'Ο ἥλιος εἶχε πλησιάσει πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ Ταῦγέτου. 'Η σκιὰ τοῦ μεγάλου ὄγκου τοῦ βουνοῦ ἐπροχώρει πρὸς τὴν πόλιν. Καὶ ἡ Σπαρτιάτισσα, μὲ τὸν κοντὸν σπαρτιατικόν της χιτῶνα, ἐστεκεν ἐκεῖ ὅρθια καὶ ἐπερίμενε.

— Μὰ τὸν Ἡρακλῆ, ἐπὶ τέλους ἔρχεται! εἴπε κάποιαν στιγμὴν μὲ ἀνακούφισιν ἡ Σπαρτιάτισσα.

Ἐίχε πράγματι παρατηρήσει νὰ κατεβαίνῃ τρέχων ὁ ἀναμενόμενος ἀγγελιαφόρος. 'Η Σπαρτιάτισσα περιμένει μὲ ἀνυπομονησίαν, πότε θὰ περάσῃ ἐκεῖνος τὴν γέφυραν. Τῆς φαίνεται, ὅτι δὲν τρέχει ὅσον πρέπει.

— Τέλος ἐκεῖνος περνᾷ τὴν γέφυραν.

— Τρέξε λοιπόν! τοῦ φωνάζει.

Πλησιάζει αὐτὸς λαχανιασμένος. "Οταν δύμως ἀναγνωρίζῃ τὴν Σπαρτιάτισσαν, ἀμέσως γίνεται σκυθρωπός.

— Λέγε μου τὰ νέα γρήγορα! προστάζει ἐκείνη τὸν ἀγγελιαφόρον, ὁ ὅποιος βεβαίως εἶναι ἔνας ἀπὸ τοὺς δημοσίους δούλους, ποὺ χρησιμεύουν ὡς ταχυδρόμοι.

— Καὶ τὰ πέντε σου παιδιά... λέγει ἐκεῖνος καὶ διστάζει νὰ προχωρήσῃ.

— Λέγε λοιπόν,... καὶ τὰ πέντε μου παιδιά;...

— Εφονεύθησαν!

—' Ηλίθιε δοῦλε, εἶπεν ἔκεινη ὡργισμένη. Αὐτὸ περιμένω νὰ μάθω ἢ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης;

— Νίκη! ἀπεκρίθη ὁ ἀγγελιαφόρος.

Καὶ τότε ἡ Σπαρτιάτισσα, ἀφοῦ ἐσήκωσεν ὑψηλὰ τὸ κεφάλι, εἶπε μὲν ὑπερηφάνειαν:

— Τώρα δέχομαι μὲν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ θανάτου τῶν παιδιῶν μου!

4. 'Ο ἀγγελιαφόρος συνέχισε τὸν δρόμον του. "Ετρεχε νὰ φθάσῃ ἔκει, ὅπου ἦσαν οἱ ἔφοροι καὶ ἡ Γερουσία, διὰ νὰ τοὺς ἀναγγείλῃ τὸ χαρμόσυνον ἄγγελμα.

Εἰς τὸ μεταξύ ἡ Σπαρτιάτισσα ἐπέστρεφεν ἀργὰ εἰς τὴν πόλιν. Αἱ τελευταῖαι ἀκτῖνες ἔκαναν τὰ σύννεφα νὰ εἶναι ρόδινα καὶ τὰ νερά τοῦ Εύρωτα νὰ φαίνωνται ἀσημένια. 'Αλλὰ ἔκεινη δὲν εἶχε τὸν νοῦν της εἰς αὐτά.

'Επέρασε καὶ πάλιν ἀπὸ τὸ Γυμναστήριον. 'Εκεῖ τὰ παιδιά συνέχιζαν ἀκόμη τὰς δρμητικάς των ἐπιθέσεις καὶ τὸν κρότον τῶν ἀσπίδων. Καθὼς τὰ βλέπει, ἐνθυμεῖται τὰ παιδιά της, ὅταν μικρὰ ἐσύχναζαν ἔκει. Τώρα καὶ τὰ πέντε δὲν ὑπάρχουν. Βεβαίως, πάρα πολὺ θὰ τὸ ἥθελε γὰρ ἵδη καὶ τὰ πέντε παιδιά της νὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὴν μάχην νικητάι. "Ετσι σκέπτεται, διότι εἶναι μητέρα καὶ πολὺ τὰ ἀγαπᾶ.

'Αμέσως ὅμως κατόπιν συμπληρώνει τὸν συλλογισμόν της μὲ τὴν ἔξῆς σκέψιν: «'Αλλ' ἀφοῦ ἐσώθη ἀπὸ τὸν κίνδυνον ἡ Σπάρτη, δὲν εἶναι τὸ ἴδιον; Μήπως διὰ τὴν Σπάρτην δὲν τοὺς ἐγέννησα καὶ μήπως διὰ τὴν Σπάρτην ἀγωνιζόμενοι δὲν ἐφονεύθησαν εἰς τὴν μάχην; 'Ο σκοπὸς λοιπὸν τῆς ζωῆς των ἔχει πραγματοποιηθῆ». "

"Ετσι συμπληρώνει τὴν σκέψιν της, διότι δὲν εἶναι μόνον μητέρα, ἀλλὰ διότι εἶναι καὶ Σπαρτιάτισσα.

(Διασκευὴ ἀπὸ τὸν Πλούταρχον)

K. Ρωμαῖος

63. ΠΑΤΡΙΔΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

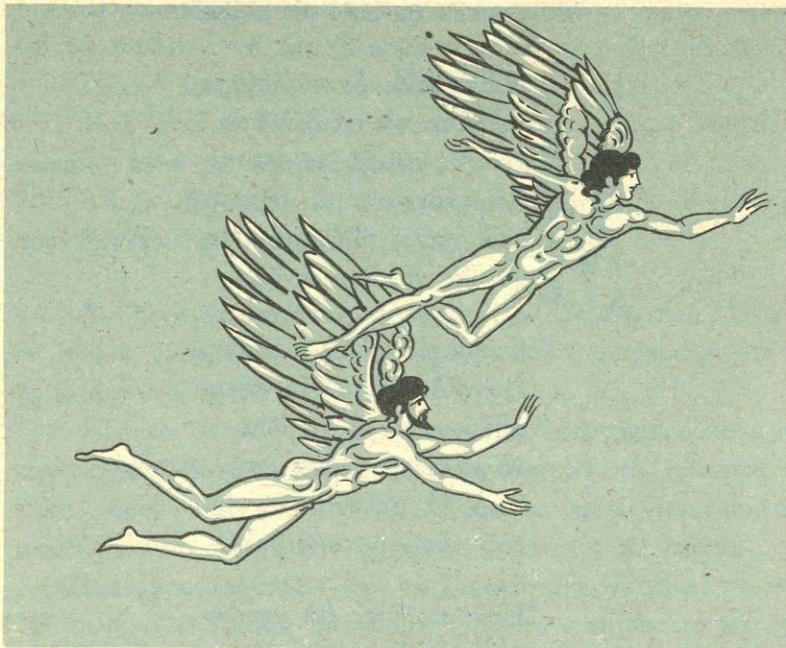
MΗΤΕΡΕΣ, δασκαλέψετε,
βυζάξτε τὰ παιδιά σας
μὲ τῆς τιμῆς τὸ γάλα.
Νὰ φέρνουνε μὲ σεβασμὸ
στὰ χείλη τ' ὄνομά σας,
σὰ θὰ γενοῦν μεγάλα.

Θρησκεία τὸ ἔνα μάθημα,
Πατρίδα τὸ ἄλλο νόναι,
φθάνουν αὐτὰ τὰ δύο
νὰ κλείνουν μέσα στὴν καρδιά,
ὅταν θὰ μελετᾶνε
τοῦ κόσμου τὸ βιβλίο.

"Ἐτσι πολῦτες θὰ γενοῦν
νὰ τοὺς ζηλεύουν δόλοι,
φύλοι κι ἐχθροὶ καὶ ξένοι.
Κι ἀπ' τὰ μικρά μας τὰ παιδιά
θὰ βγοῦν στρατοὶ καὶ στόλοι
κι Ἑλλάδα δοξασμένη !

Σπύρος Ματσούκας

64. Ο ΜΙΝΩΣ ΚΑΙ Ο ΔΑΙΔΑΛΟΣ

Τὸν παλαιὸν καιρὸν βασιλεὺς τῆς Κρήτης ἦτο ὁ Μίνως, ὁ ὄποιος εἶχε πολὺν στρατὸν καὶ ἔξουσίαζε πολλὰ μέρη.

Αφοῦ ἐσύναξε πολλὰ πλούτη, ἀπεφάσισε νὰ κτίσῃ μεγάλα ἀνάκτορα εἰς τὴν πρωτεύουσάν του, τὴν Κνωσσόν. Εἶχεν ἀνάγκην ἀπὸ ἕνα καλὸν τεχνίτην. Ἐστειλε λοιπὸν πλοῖον εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ προσεκάλεσε πλησίον του τὸν καλύτερον τεχνίτην τοῦ καιροῦ ἐκείνου, τὸν περίφημον Δαίδαλον.

Ο Δαίδαλος ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν τοῦ βασιλέως καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κρήτην. Παρέλαβε δὲ μαζί του καὶ τὸν μονογενῆ υἱόν του, τὸν "Ικαρον.

Ο Μίνως ὑπεδέχθη μὲ τιμὰς τὸν Δαίδαλον καὶ τοῦ εἶπε:
— Εἶσαι ἐλεύθερος νὰ μεταχειρισθῆς ὅσους ἐργάτας θέ-

λεις καὶ νὰ ἔξοδεύσῃς δσα χρήματα χρειάζεσαι. Ἀρκεῖ τὰ ἀνάκτορά μου νὰ γίνουν τὰ ὡραιότερα καὶ τὰ πλουσιώτερα, ποὺ ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον! ὅλον. +

✓ 'Ο Δαιδαλος ἤρχισεν ἀμέσως τὴν ἐργασίαν μὲ ζῆλον καὶ ἐπιμονήν. Εἰς δὲ λίγον καιρὸν τὰ ἀνάκτορα ὑψώθησαν ὡραιότατα, μὲ ὑψηλοὺς στύλους, μὲ διαδρόμους, μὲ μεγάλας αὐλάς, μὲ δικαστήρια, μὲ φυλακάς, μὲ ναούς... Τὰ ἀνάκτορα ἔγιναν ὡς μία ὡχυρωμένη πόλις. +

* 'Εκεῖ πλησίον κατεσκεύασεν ὁ Δαιδαλος καὶ τὸν Λαβύρινθον. 'Ο Λαβύρινθος ἦτο βαθὺ καὶ σκοτεινὸν σπήλαιον, μὲ δρόμους τόσον φιδωτούς, ὥστε, ὅστις εἰσήρχετο ἐκεῖ μέσα, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἔξελθῃ χωρὶς ὁδηγόν.

Μέσα εἰς τὸν Λαβύρινθον ἔκλεισεν ὁ Μίνως τὸν Μινώταυρον, τρομερὸν τέρας, τὸ δόποιον ἐτρέφετο μὲ τὸ κρέας τῶν ἀλθρώπων, οἱ δόποιοι ἦσαν καταδικασμένοι εἰς θάνατον.

'Ο Δαιδαλος, ἀφοῦ ἐτελείωσε τὰ ἀνάκτορα καὶ τὸν Λαβύρινθον καὶ ἐστόλισε τὴν πρωτεύουσαν μὲ φρούρια, ἀγάλματα καὶ κρήνας, ἥθελησε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀθήνας. Εἶχε βαρυνθῆ τὸν ξένον τόπον καὶ ὁ μεγάλος του πόθος ἦτο νὰ ἐπανίδῃ τὴν ἀγαπημένην του πατρίδα.

'Ο Μίνως δὲν τοῦ ἔδιδε τὴν ἀδειαν νὰ φύγῃ, διότι ἐφοβεῖτο μήπως κτίσῃ καὶ διὰ τοὺς ἔχθρούς του δμοια φρούρια. Καὶ μάλιστα διέταξε νὰ φυλάττουν καλὰ τοὺς λιμένας τῆς Κρήτης, διὰ νὰ μὴ φύγῃ κρυφίως ὁ Δαιδαλος. ✓

❷ Νύκτα καὶ ἡμέραν ἐσκέπτετο ὁ Δαιδαλος μὲ ποῖον τρόπον θὰ ἡδύνατο νὰ φύγῃ. 'Αφοῦ ἡ θάλασσα ἦτο κλειστή, ἐσκέφθη νὰ φύγῃ διὰ τοῦ ἀέρος. 'Απεφάσισε τότε νὰ κατασκευάσῃ πτέρυγας καὶ νὰ πετάξῃ. ❌

'Εκλείσθη λοιπὸν εἰς τὴν κατοικίαν του καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ υἱοῦ του κατεσκεύασε κρυφίως πτέρυγας, τὰς δόποιας ἐκόλλησε μὲ κηρὸν καὶ θὰ τὰς ἐστερέωνεν ἐπάνω εἰς

τούς ὥμους του. Κατεσκεύασε καὶ διὰ τὸν υἱόν του ἄλλο ἐν ζεῦγος. Καὶ μίαν ἡμέραν, πολὺ πρωῒ, ἀνέβηκαν εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ γειτονικοῦ λόφου καὶ ἡτοιμάσθησαν νὰ πετάξουν. Ὁ Δαίδαλος ὑπενθύμισεν εἰς τὸν υἱόν του τὰς συμβουλάς, τὰς ὁποίας τοῦ εἶχε δώσει προηγουμένως ~~+~~

✓ — Παιδί μου, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ καὶ μὲ τὴν θέλησιν καὶ ἐπιμονήν μας κατεσκευάσαμεν τὰ θαυμαστὰ αὐτὰ πτερά. Πρέπει ὅμως νὰ εἴμεθα φρόνιμοι εἰς τὸ ταξίδιόν μας. Πρόσεχε, παιδί μου. Μήτε πολὺ ὑψηλὰ νὰ πετᾶς, μήτε πολὺ χαμηλά. Μή βιάζεσαι καὶ πάντοτε νὰ ἀκολουθήσῃς ἐμέ.

‘Ο “Ικαρος καὶ πάλιν ὑπεσχέθη εἰς τὸν πατέρα του, ὅτι θὰ φυλάξῃ τὰς συμβουλάς. “Ηνοιξαν τότε τὰς πτέρυγάς των, ἔλαβον φόραν καὶ ἐρρίφησαν πρὸς τὰ ἐμπρός μὲ δύναμιν. Τί χαρά! Εἶχαν σωθῆ ἀπὸ τὴν φυλακὴν καὶ εἰς ὀλίγον διάστημα θὰ ἤσαν εἰς τὴν ἀγαπητήν των πατρίδα. ~~+~~

‘Ο “Ικαρος ὅμως, ὑστερα ἀπὸ μερικὰς ὥρας, εἶχε λησμονήσει τὴν ὑπόσχεσίν του. Ἀνέβαινεν ὑψηλὰ καὶ ἐπέτα πολὺ γρήγορα. ‘Ο ἥλιος ἤρχισε νὰ λειώνῃ τὸν κηρόν, τὰ πτερά ἐν πρὸς ἐν ἔξεικολλοῦσαν καὶ μετ’ ὀλίγον δ “Ικαρος ἤρχισε νὰ πίπτῃ βαρύς εἰς τὴν θάλασσαν. ‘Ο δυστυχὴς Δαίδαλος δὲν ἐπρόφθασε νὰ βοηθήσῃ τὸν ἀπερίσκεπτον υἱόν του. Κατέβη τότε εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου εἶδε τὸ πτῶμά του. Τὸ ἔθαψεν ἐκεῖ μὲ δάκρυα καὶ θρήνους καί, ἀφοῦ ἔκλαυσεν ἐπὶ ἡμέρας, ἔξηκολούθησε τὸ ταξίδιόν του πικραμένος.

✓ — Οταν ἔφθασεν εἰς Ἀθήνας, ἐγονάτισεν, ἐφίλησε τὸ χῶμα τῆς πατρίδος καὶ ἐδόξασε τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν του. ‘Αλλ’ ἦτο ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ υἱοῦ του ~~+~~

‘Η νῆσος, ὅπου ἐτάφη ὁ “Ικαρος, ὡνομάσθη ἔκτοτε Ἰκαρία. Καὶ ἡ θάλασσα ἐκείνη, ὅπου ἐπνίγη, ὡνομάσθη Ἰκάριον πέλαγος.

Σ. Δουφεξῆς (Διασκευὴ)

65. Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΜΙΔΑ

+ Τὸν παλαιὸν καιρὸν ἦτο κάποιος βασιλεὺς, ὁ ὅποῖος ἐλέγετο Μίδας. Ἡτο δὲ πλουσιώτερος βασιλεὺς τοῦ κόσμου. Δὲν ἦτο ὅμως εὐχαριστημένος ἀπὸ τὰ πλούτη του καὶ ἥθελε νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ἄλλα.

"Οταν ἐβασίλευεν ὁ ἥλιος καὶ ἔβλεπε χρυσᾶ τὰ σύννεφα εἰς τὸν οὐρανόν, ἔλεγεν:

— "Ἄχ καὶ νὰ ἥσαν ὅλα ἐκεῖνα τὰ σύννεφα χρυσάφι καὶ τὸ χρυσάφι αὐτὸν νὰ ἥτο ὅλον ἴδικόν μου!..."

Εἶχε καὶ μίαν θυγατέρα, τὴν ὅποιαν ἡγάπα ὅσον καὶ τὸν χρυσόν. Ἐκείνη ὅμως ἡγάπα πολὺ τὰ λουλούδια. Κάθε τόσον ἔκαμνεν ὡραίας ἀνθοδέσμας καὶ τὰς προσέφερεν εἰς τὸν πατέρα της. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ἀνεστέναζε βαθέως καὶ τῆς ἔλεγεν:

— "Αν ἥσαν χρυσᾶ τὰ λουλούδια σου, πόσον περισσότερον θὰ ἥξεις!

+ Μίαν ἡμέραν ἐκάθητο ὁ Μίδας εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ παλατίου του καὶ ἐσυλλογίζετο πῶς θὰ πληθύνῃ τοὺς θησαυρούς του. Ἐξαφνα βλέπει εἰς τὸ κατώφλιον ἕνα ξένον, ὁ ὅποῖος ἔκοιταζε μὲ θαυμασμόν. Τὸν ἥκουσε δὲ νὰ λέγῃ:

— Τί πλουσία καὶ χρυσοστόλιστος αἴθουσα! Ἐδῶ μέσα καὶ αὐτὸς ὁ Ζεὺς θὰ ἐκάθητο μὲ εὐχαρίστησιν! Εύτυχισμένε βασιλεῦ, ποὺ τίποτε δὲν σοῦ λείπει...

— "Ἐχεις λάθος! εἶπε μὲ στεναγμὸν ὁ Μίδας. Ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία μου, δὲν τὸ ἔχω.

— Καὶ ποῖον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία σου; ἐρωτᾷ ὁ ξένος.

— Θέλω ὅ,τι ἐγγίζω νὰ γίνεται χρυσάφι! ἀποκρίνεται ὁ βασιλεὺς.

— Δὲν πιστεύω νὰ τὸ λέγης σοβαρά! εἶπεν ὁ ξένος. + Εγὼ

είμαι εἰς ἀπὸ τοὺς θεούς, τὸν ὄποιον ἔχεις πολὺ εὐχαριστήσει. Ἡλθον λοιπὸν νὰ σοῦ κάμω δ, τι μοῦ ζητήσῃς. Εἰπέ μου, τί θέλεις ἀπὸ ἐμέ;

— Θέλω δ, τι ἐγγίζω νὰ γίνεται χρυσάφι, εἶπε πάλιν δ Μίδας.

— Ἄς γίνη τὸ θέλημά σου. Ἀπὸ αὔριον τὸ πρωτὶ δ, τι καὶ ἀν ἐγγίζης θὰ γίνεται χρυσός.

¶ "Ολην τὴν νύκτα ὁ φιλάργυρος βασιλεὺς δὲν ἔκοιμήθη. Δὲν ἔβλεπε τὴν ὥραν πότε νὰ ἔξημερώσῃ, διὰ νὰ ἀρχίσῃ τὸ θαῦμα.

Καὶ μόλις εἶδεν ἀπὸ τὸ παράθυρόν του νὰ ροδίζῃ ἡ ἀνατολή, ἐσηκώθη βιαστικὰ ἀπὸ τὴν κλίνην του.

Καὶ ἀληθινὰ τὸ θαῦμα ἤρχισεν ἀμέσως. "Ο, τι ἤγγιζεν μὲ τὰς χεῖράς του ἐγίνετο χρυσός.

Τρελλὸς ἀπὸ τὴν χαράν του, κατέβη εἰς τὸν κῆπον. Λουλούδια, κλαδιά, λαχανικά, καρποί, ὅσα καὶ ἀν ἤγγιζεν, εὐθὺς ἐγίνοντο ὄλόχρυσα.

"Απὸ τὸν κῆπον ὁ βασιλεὺς ἀνέβη εἰς τὴν τραπέζαριαν. "Τστερα ἀπὸ ὀλίγην ὥραν ἤλθε καὶ ἡ κόρη του εἰς τὴν τραπέζαριαν. Καὶ καθὼς εἶδε τὰ λουλούδια χρύσωμένα, εἶπεν:

— "Ω, τι ἀσχημα λουλούδια! Καμμίαν γλυκεῖαν εὐωδίαν δὲν ἔχουν!

— Δὲν ἡξεύρεις τί λέγεις. Κάθισε τώρα νὰ φάγωμεν! τῆς λέγει ὁ πατήρ της.

— Άλλὰ πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ φάγη, ἀφοῦ δ, τι ἤγγιζεν ἐγίνετο χρυσός;

Τότε ἐνόησε τὸ κακόν, που ἔπαθε, καὶ ἤρχισε νὰ φωνάζῃ:

— Δυστυχία μου! Πῶς θὰ ζήσω τώρα;

+ — Τί ἔχεις πατέρα μου; τοῦ λέγει τρομαγμένη ἡ κόρη του καὶ τρέχει νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ.

"Ηνοιξε καὶ ἐκεῖνος τὴν ἀγκάλην του. 'Αλλὰ μόλις τὴν ἥγγισεν, ἔγινεν ἡ κόρη του ὀλόχρυσον ἄγαλμα.

'Ο Μίδας, καθὼς εἶδε τὴν κόρην του, ἥρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ φωνάζῃ: +

"Ακριβή μου κόρη, ἐγὼ μὲ τὴν ἀπληστίαν μου σὲ ἐσκότωσα. "Ας ἦτο δυνατὸν νὰ σὲ ἵδω πάλιν ζωντανήν, νὰ ἀκούσω τὴν φωνήν σου, καὶ ἀς γίνω ὁ πλέον πτωχὸς ἀνθρωπος τοῦ κόσμου.

Τότε παρουσιάσθη πάλιν ὁ ξένος καὶ τοῦ λέγει:

— Βλέπω, πώς ἡ καρδία σου δὲν ἔχει παραδοθῆ δλόκληρος εἰς τὸν χρυσόν, ἀφοῦ τόσον ἀγαπᾶς τὴν κόρην σου. 'Ελπίζω, ὅτι ἔμαθες τώρα, ὅτι τὰ πλούτη δὲν εἶναι ἡ μεγαλυτέρα εὐτυχία εἰς τὸν ἀνθρωπον. Πήγαινε εἰς τὸν ποταμὸν νὰ φέρης νερὸν καὶ νὰ ραντίσης ὅσα πράγματα θέλεις νὰ γίνουν πάλιν ὅπως ἦσαν πρότερον.

"Ετρεξε τότε ἀμέσως ὁ Μίδας καὶ ἔφερε νερόν. Καὶ πρῶτον ἐρράντισε τὴν κόρην του. 'Αμέσως ἔλαβε ζωὴν ἐκείνη. Κατέβη τότε μαζί της εἰς τὸν κῆπον καὶ ἐρράντισαν τὰ ἄνθη, τὰ δένδρα, τοὺς καρποὺς καὶ κάθε τί, τὸ δποῖον εἶχεν ἐγγίσει μὲ τὰς χειράς του ὁ φιλάργυρος βασιλεύς. "Ολα ἔγιναν ὅπως ἦσαν καὶ πρίν.

'Επέρασαν πολλὰ ἔτη καὶ ὁ Μίδας διηγεῖτο τὸ πάθημά του εἰς τοὺς μικροὺς ἐγγόνους του καὶ ἔλεγεν εἰς αὐτούς:

— Τὰ ξανθά σας μαλλιά, παιδάκια μου, ἀξίζουν περισσότερον καὶ ἀπὸ τὸ λαμπρότερον χρυσάφι.

Κατὰ Ι. Σαραντίδην

66. ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ ΦΙΝΤΙΑΣ

Ο Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἦσαν στενοί· καὶ εἰλικρινεῖς φίλοι. Τόσον δὲ ἡ φιλία των ἦτο μεγάλη, ὥστε οἱ ἀρχαῖοι παρέβαλλον αὐτὴν πρὸς τὴν μυθολογουμένην φιλίαν τοῦ Ὁρέστου καὶ τοῦ Πυλάδου, τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Πατρόκλου.

[†] Λέγουν συνήθως, δτι, ὅπως ὁ χρυσὸς δοκιμάζεται εἰς τὸ πῦρ, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ φιλία δοκιμάζεται εἰς τὰς δυστυχίας. [¶] Παράδειγμα ἀξιοσημείωτον τούτου ἔδωκαν οἱ δύο φίλοι. [¶] Ο εἰς ἐκ τούτων, ὁ Φιντίας, ἔτρεφε πάθος κατὰ τοῦ τυράννου τῆς πατρίδος του. Πατρίς του ἦσαν αἱ Συρακοῦ-

σαι. Τύραννος δὲ τῆς πατρίδος του ἦτο τότε ὁ Διονύσιος.

† Πρὸς τὸν Διονύσιον λοιπὸν τοῦτον κατηγγέλθη ὁ Φιντίας καὶ κατεδικάσθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς θάνατον. "Οταν ἔμελε νὰ γίνῃ ἡ ἐκτέλεσις τῆς θανατικῆς ποινῆς, ὁ Φιντίας ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν τύραννον νὰ ἀναβληθῇ αὕτη ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ νὰ τοῦ ἐπιτραπῇ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν οἰκογένειάν του διὰ σπουδαῖα οἰκογενειακὰ καθήκοντα. "Εδίδε δὲ ὡς ἐγγυητὴν του τὸν φίλον του Δάμωνα.

Ο Δάμων μὲ μεγάλην προθυμίαν ἐδέχθη νὰ ἐγγυηθῇ ὅπως ὑποστῇ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, ἀν δὲ φίλος του Φιντίας δὲν ἐπανήρχετο ἐντὸς τῆς προθεσμίας.

Ο Διονύσιος ἐξεπλάγη διὰ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Δάμωνος πρὸς τὸν Φιντίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἐπεθύμει νὰ ἐκπληρώσῃ καὶ τὴν τελευταίαν θέλησιν τοῦ καταδίκου, ἔδωκε τὴν ζητηθεῖσαν ἀδειαν. Τοιουτοτρόπως, ἀντὶ τοῦ Φιντίου, ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Δάμων. **†**

Ο Φιντίας μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐτακτοποίησε τὰς ὑποθέσεις του καὶ ἐξεκίνησε νὰ ἐπιστρέψῃ ἐγκαίρως. Ἀλλὰ καθ' ὅδὸν τὸν εὗρε ραγδαιοτάτη βροχή, ἡ ὅποια παρέσυρε καὶ τὴν γέφυραν ἐνὸς ποταμοῦ, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ περάσῃ. "Ενεκα τούτου ἦτο ἀδύνατον νὰ παρευρεθῇ εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς κατὰ τὴν προθεσμίαν. **+**

○ Μεγίστη ἀγωνία κατεῖχε τὸν Φιντίαν διὰ τοῦτο. Ἡ ὥρα παρήρχετο καὶ ὁ τύραννος δὲν θὰ ἀνέβαλλε τὴν ἐκτέλεσιν. Τέλος, ἀπελπισθεὶς, ἐρρίφθη εἰς τὸν ποταμόν. Μετὰ πάλην λυσσώδη ἐναντίον τῶν κυμάτων, κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀντιπέραν ὅχθην ἐξηντλημένος, τραυματισμένος καὶ σχεδὸν γυμνός. Τρέχει ὅσον δύναται διὰ νὰ προφθάσῃ. Ο ἥλιος ἐπλησίαζε νὰ δύσῃ. Δὲν ὑπελείποντο εἰμὴ ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας.

† Ο τύραννος, ἐπειδὴ δὲν ἔνεφανίσθη ὁ Φιντίας εἰς τὴν προθεσμίαν, ἀπὸ ὀργὴν καὶ μῆσος διὰ τὴν ἀπάτην, διατάσσει ἀμέσως νὰ ὁδηγηθῇ ὁ Δάμων εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως τῶν θανατικῶν ποιῶν. ♪

Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Δάμωνος οὐδὲν σημεῖον λύπης ἢ ἀγανακτήσεως διεκρίνετο. "Ολοι ἔκπληκτοι παρετήρουν αὐτὸν εὔθυμον νὰ προτρέπῃ τοὺς δημίους νὰ ἐπισπεύσουν τὸ ἔργον καὶ νὰ λέγῃ εἰς αὐτούς, δτὶ ὁ Φιντίας δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ πλέον. Οἱ δῆμοι ἀμέσως ἥρχισαν τὸ ἔργον των καὶ ἡτοιμάζοντε νὰ ἀποκεφαλίσουν τὸν Δάμωνα, ὁ δὲ λαὸς ἐλυπεῖτο καὶ ἡγανάκτει, δταν αἴφνης ἀκούεται μία φωνή:

— Σταθῆτε! Σταθῆτε! +

† "Ολοι ἐστράφησαν πρὸς τὸ μέρος, ἀπὸ τὸ ὅποῖον προήρχετο ἡ φωνή. Βλέπουν μὲ ἔκπληξιν ἡμίγυμνον τὸν Φιντίαν νὰ ἔρχεται τρέχων, ἀσθμαίνων. Οἱ δῆμοι στέκονται ἀκίνητοι, μὲ γυμνὰ τὰ ξίφη εἰς τὰς χεῖράς των.

↓ Ο Φιντίας διασχίζει τὸ πλῆθος, ρίπτεται εἰς τὸ μέσον τῶν ξιφῶν καὶ ἀτάραχος προσφέρει εἰς τοὺς δημίους τὸν τράχηλόν του, ἐνῷ συγχρόνως ἐναγκαλίζεται τὸν Δάμωνα. † Οἱ δύο φίλοι ἀσπάζονται ὁ εἰς τὸν ἄλλον μὲ δάκρυα. Τὸ πρωτοφανὲς τοῦτο θέαμα συγκινεῖ βαθύτατα τὰς καρδίας τοῦ πλήθους καὶ δάκρυα συμπαθείας ρέουν ἀπὸ τοὺς ὄφθαλμοὺς ὅλων.

+ Ο τύραννος πληροφορεῖται τὸν ἔρχομόν τοῦ Φιντίου καὶ προσκαλεῖ τοὺς δύο φίλους ἐνώπιον του. Συγκινεῖται ἀπὸ τὴν ἡρωϊκὴν φιλίαν των καὶ ἀναιρεῖ ἀμέσως τὴν ἀπόφασίν του. ↓ Αφήνει ἐλευθέρους καὶ τοὺς δύο φίλους, μὲ τὴν παράκλησιν νὰ προσλάβουν καὶ αὐτὸν ὡς τρίτον φίλον. ♪

Κατὰ Ι. Σαραντίδην

+

67. Η ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΡΑΥΛΟΥ

“Η Ἀγραυλος ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κέκροπος, τοῦ πρώτου θεμελιωτοῦ καὶ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν. “Οταν αὐτὴ ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐχθροὶ κατεπολέμουν τὴν πόλιν. Οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἐκινδύνευον, ἡρώτησαν τὸ μαντεῖον, τί ἔπρεπε νὰ πράξουν, διὰ νὰ νικήσουν καὶ νὰ σωθοῦν. +

Τὸ μαντεῖον ἀπήντησεν, ὅτι τότε μόνον θὰ νικήσουν καὶ θὰ σωθοῦν οἱ Ἀθηναῖοι, ὅταν αὐθορμήτως θυσιασθῇ κάποιος ἐξ αὐτῶν ὑπέρ πατρίδος.

“Η εὐγενῆς βασιλόπαις” Ἀγραυλος, συναισθανομένη σφοδρὰν τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος, γενναίως ἀποφασίζει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν χρησμὸν καὶ νὰ θυσιάσῃ αὐθορμήτως τὴν

ζωήν της διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος. Ἀναβαίνει λοιπὸν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν· Ἀθηνῶν καὶ ἀπὸ τὸ ὄψος αὐτῆς ἀφόβως κατακρημνίζεται, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου της δώσῃ ζωὴν καὶ νίκην εἰς τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα της. +

* Εὔγνωμονες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἡρωίκην αὐτὴν θυσίαν τῆς Ἀγραύλου, ἐπειδὴ ἥθελον νὰ διαιωνίσουν τὴν μνήμην της, ἔωρταζον ἔκτοτε εἰς τὰς Ἀθήνας μίαν ἑορτήν, τὴν ὁποίαν ἐκάλεσαν Ἀγραύλεια. † Ανήγειραν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, πρὸς τιμὴν τῆς φιλοπάτριδος ἡρωΐδος, ναόν, ἐντὸς τοῦ ὅποιου δλοι οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν ὥρκίζοντο, ὅτι θὰ ὑπερασπίζουν μέχρι τῆς τελευταίας πνοῆς τοὺς συμπολίτας των, τὴν θρησκείαν των, τὴν πατρίδα των καὶ τοὺς νόμους της.

* Ιδού καὶ ὁ ὅρκος τῶν νέων:

« Δὲν θέλω ποτὲ καταισχύνει τὰ ὅπλα τῆς πατρίδος. Δὲν θέλω ποτὲ ἐγκαταλείψει εἰς τὴν μάχην τὴν τάξιν καὶ τὸν παραστάτην μου. Θὰ ἀγωνίζωμαι πάντοτε ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς πατρίδος. Θὰ τιμῶ καὶ θὰ ὑπερασπίζω τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια τῆς πατρίδος. Θέλω ὑπακούει προθύμως εἰς τοὺς φρονίμως κρίνοντας καὶ θὰ εἰμαι εὐπειθής εἰς τῆς πατρίδος τοὺς νόμους, ήταν διώκων πάντα παραβάτην αὐτῶν. Οἱ δὲ θεοὶ ἀς εἶναι μάρτυρες τούτων ». +

Κατὰ Λέοντα Μελάν

68. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΔΡΟΥ

Τὴν παραμονὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, παραμονὴν τῆς Ἐθνικῆς μας ἑορτῆς, ὁ διδάσκαλος μᾶς ἔλεγε:

— Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, παιδιά, οἱ Ἀθηναῖοι ἔζων υπὸ βασιλεῖς. "Οταν ἐβασίλευεν εἰς Ἀθήνας ὁ Κόδρος, οἱ Δωριεῖς εἰσβαλόντες ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ κυριεύσαντες τὰ Μέγαρα, ἡπείλουν καὶ τὰς Ἀθήνας. 'Ο δὲ χρησμὸς ὑπέσχετο εἰς αὐτοὺς ἐπιτυχίαν καὶ θρίαμβον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἃν ἀπέφευγον νὰ βλάψουν τὴν ζωὴν τοῦ Κόδρου.

"Ο Κόδρος, μαθὼν τὸν χρησμόν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ θυσιάσῃ καὶ θρόνον καὶ ζωὴν, πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀγαπητῆς πατρίδος του.

"Οθεν, ἀφοῦ ἐνεδύθη ὡς χωρικός, προσέρχεται ἄγνωστος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν. Ἐκεῖ δέ, προκαλῶν τοὺς στρατιώτας, ἥλθεν εἰς φιλονικίαν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐπληγώθη καιρίως. Τοιουτοτρόπως κατώρθωσε νὰ ἀποθάνῃ τὸν ὑπέρ πατρίδος θάνατον, τὸν ἐνδοξότερον καὶ γλυκύτερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Οἱ Δωριεῖς, ὅταν ἔμαθαν, ὅτι ὁ φονευθεὶς χωρικὸς ἦτο ὁ βασιλεὺς Κόδρος καὶ ὅτι, κατὰ τὸν χρησμόν, ἡ ἐπιτυχία των ἔματαιώθη, ἀπηλπίσθησαν καὶ ἀνεχώρησαν. Αἱ δὲ Ἀθηναὶ ἐσώθησαν.

Μεγίστη εἶναι, παιδιά μου, ἐπρόσθεσεν ὁ διδάσκαλος, ἡ δύναμις τοῦ καλοῦ παραδείγματος! Διὰ τοῦτο πιστεύω, ὅτι τὴν ὑπέρ πατρίδος γενναίαν θυσίαν τῆς ζωῆς τοῦ Κόδρου ἐπροκάλεσεν ἡ πατριωτικὴ θυσία τῆς Ἀγραύλου, ποὺ εἶχε γίνει προηγουμένως.

Κατὰ Λέοντα Μελάν

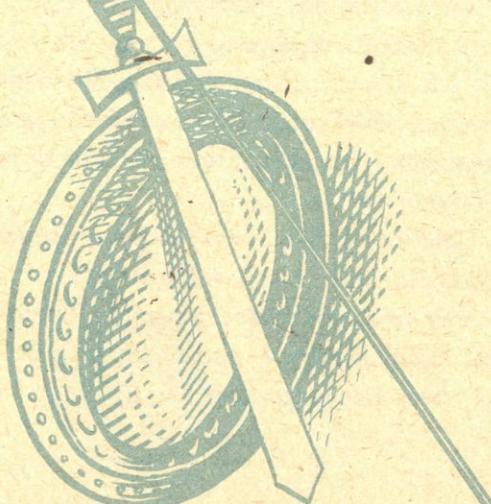
69. ΔΟΞΑ

Δόξα στὸ πνεῦμα τῶν Ἀρχαίων,
παγκόσμιον φωτὸς πηγήν!
Δόξα στὰ δπλα ἡρώων νέων,
ποὺ λύτρωσαν αὐτὴν τὴν γῆν!

Μ' ἐκείνων τὴ χρυσῆ σοφία,
μὲ τούτων τὴν ἀγία δρμή,
νέαν ἀς πλάσωμε ἴστορία,
γεμάτη δόξα καὶ τιμή.

Ἐμπρός, στῶν ἔργων τὸν ἀγῶνα!
Ἐκεῖ εἴν' ὁ πύρινος παλμός.
Ἐκεῖ τῆς Νίκης ἡ κορώνα
κι ἀθανασίας ἀσπασμός.

Ἀριστομένης Προβελέγγιος

70. Ο ΚΡΟΙΣΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΟΛΩΝ

‘Ο Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τόσον πλούσιος ἦτο, ὡστε τὰ πλούτη του εἶχον γίνει παροιμιώδη. ‘Περηφανεύομενος δὲ διὰ τοὺς ἀπείρους θησαυρούς του, ἐνόμιζεν, ὅτι ἦτο ὁ εὐτυχέστερος ἐξ ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Λέγεται, δτι ὁ Σόλων, εἰς ἑκ τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἐλάδος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κροίσου, μετέβη εἰς τὰς Σάρδεις, πρωτεύουσαν τῆς Λυδίας, πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βαθυπλούτου τούτου βασιλέως.

‘Ο Κροῖσος ἐνόμιζεν, δτι τὰ πλούτη του ἥθελον θαμβώσει τοὺς ὁφθαλμοὺς καὶ τὸν νοῦν τοῦ πτωχοῦ τούτου “Ἐλ-

ληγος. Ἐφοῦ λοιπόν, κατὰ διαταγήν του, ἐδείχθησαν εἰς τὸν Σόλωνα δόλοι οἱ μεγάλοι θῆσαυροί του, ἡρώτησε τὸν Ἑλλήνα σοφόν, ἀνὴρ ἐγνώρισέ ποτε ἄλλον εὐτυχέστερον αὐτοῦ. +

~~Χ~~ Ο Σόλων ἀπεκρίθη, ὅτι ἐγνώρισε τὸν Ἀθηναῖον Τέλλον, ὁ ὄποιος, ἀφοῦ ἔζησεν ἐντίμως καὶ ἐν ἀνέσει καὶ ἀνέθρεψε καλῶς τὰ τέκνα του, ἀπέθανεν ἐνδόξως, μαχόμενος ὑπὲρ πατρίδος.

~~Χ~~ Ο Κροῖσος δυσαρεστηθείς, διότι ὁ Σόλων δὲν ἐμέτρει τὴν εύτυχίαν μὲ τὸν πλοῦτον, ἡρώτησεν ἐκ δευτέρου αὐτόν, ἐὰν μετὰ τὸν Τέλλον ἐγνώρισεν ἄλλον εὐδαιμονέστερον. +

— Ναί, ἀπήντησε καὶ πάλιν ὁ Σόλων. Ἔγνώρισα τοὺς Ἀργείους ἀδελφοὺς Κλέοβιν καὶ Βίτωνα. Αὐτοὶ ἐτιμήθησαν καὶ ἔθαυμασθησαν παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀδελφικήν των ἀγάπην καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γραῖαν μητέρα των ἀξιέπαινον ἀφοσίωσίν των. Καὶ ἀπέθανον θάνατον γλυκύτατον καὶ ἀλυπτὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν των.

Ο ύπερήφανος Κροῖσος, δργισθεὶς τότε κατὰ τοῦ Σόλωνος, εἶπε πρὸς αὐτόν:

— Καὶ πᾶς, ὡς Σόλων, δὲν κατατάσσεις καὶ ἀμὲ μεταξὺ τῶν εύτυχῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς; +

~~Χ~~ Ο Σόλων, ὁ ὄποιος ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, ἀπήντησεν εἰς τὸν Κροῖσον, ὅτι τὸ μέλλον τοῦ βίου εἶναι ἀδηλον καὶ διὰ τοῦτο κανεὶς δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεται διὰ τὴν παροῦσαν εύτυχίαν του. Εὐδαίμων δὲ ἀληθῶς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὄποιος τελειώνει εὐδαιμόνως τὸν βίον του. Διότι ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου δύμοιάζει πρὸς τοὺς ἀγῶνας. "Οπως, πρὶν τελειώσῃ ὁ ἀγών, κανένα δὲν στεφανώνομεν οὐδὲ νικητὴν ἀνακηρύττομεν, τοιουτοτρόπως κανένα δὲν πρέπει νὰ μακαρίζωμεν πρὸ τοῦ τέλους τοῦ βίου του." +

~~Χ~~ Οι σοφοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σωφρονίσουν τὸν ύπερήφανον βασιλέα, παρώργισαν τόσον αὐτόν, ὥστε

δυσηρεστημένος ἐδίωξεν ἀπὸ τὴν αὐλήν του τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος.

‘Η ὑπερηφάνεια ὅμως καὶ τὰ πλούτη τοῦ Κροῖσου ἔσπρωξαν αὐτὸν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, βασιλέως τῶν Περσῶν. Κατὰ τὸν πόλεμον αὐτόν, ὁ Κροῖσος, νικηθεὶς ἀπὸ τὸν Κῦρον, ἔχασε τὸ πλουσιώτατον βασίλειόν του, τὴν πρωτεύουσάν του, τὰς Σάρδεις, καὶ δῆλους τοὺς θησαυρούς του. Συλληφθεὶς δὲ αἰχμάλωτος ἐκινδύνευσε νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του, διότι ὁ Κῦρος διέταξε νὰ τὸν καύσουν ζωντανὸν ἐνώπιόν του.

‘Ο σωρὸς τῶν ξύλων ἡτοιμάσθη καὶ ὁ Κροῖσος ἐτέθη ἐπ’ αὐτοῦ. ✓

✓ ‘Αλλ’ ἐνῷ ἐπρόκειτο νὰ ἀνάψουν τὸ πῦρ, ἐνεθυμήθη τοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος καὶ ἐφώναξεν εἰς τὴν ἀπελπισίαν του τρίς:

— Σόλων!, Σόλων!, Σόλων! ✓

‘Ο Κῦρος τότε ἥρωτησε, ποῖος ἦτο αὐτὸς ὁ θεὸς ή ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὄποιον ὁ Κροῖσος ἐπεκαλεῖτο.

‘Ο Κροῖσος ἀμέσως διηγήθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος συνέντευξίν του καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὄποιους ἀπὸ τὸν “Ἐλληνα ἐκεῖνον εἶχεν ἀκούσει. ‘Ο Κῦρος συνησθάνθη ὅλην τὴν ὁρθότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος, ἀφοῦ μάλιστα ἡ ὀδυνηρὰ θέσις τοῦ Κροῖσου ἐπεβεβαίωνε τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν. Φοβηθεὶς δὲ μήπως κάποτε καὶ αὐτὸς δυστυχήσῃ, συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ καταβιβάσουν τὸν Κροῖσον ἀπὸ τὴν πυράν καὶ νὰ τοῦ χαρίσουν τὴν ζωήν.

Τοιουτοτρόπως ὁ σοφὸς Σόλων καὶ τὸν Κροῖσον ἔσωσεν καὶ τὸν Κῦρον ἐσωφρόνισε.

Κατὰ Λέοντα Μελάν

71. ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ ΤΟΥ ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ

Πρὶν ἀκόμη ἐκστρατεύσουν οἱ Πέρσαι κατὰ τῆς Ἑλλάδος, τὴν Θράκην κατεῖχον οἱ Δόλογγοι.

Θοὶ Δόλογγοι ἦσαν λαὸς ἑλληνικός. Οἱ πέριξ ὅμως βάρβαροι λαοὶ τοὺς ἐπίεζον καὶ τοὺς ἐπολέμουν. Διὰ τοῦτο ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, διὰ νὰ ἐρωτήσουν πῶς θὰ ἡμποροῦσαν νὰ σωθοῦν.

Τὸ μαντεῖον ἔδωκε τὸν ἔξῆς χρησμόν:

«Ἐξέλθετε ἀπὸ τὸν ναὸν καὶ βαδίζετε. Εἰς τὸν δρόμον προσέχετε ποῖος θὰ σᾶς καλέσῃ καὶ θὰ σᾶς φιλοξενήσῃ. Τοῦτον λάβετε ὡς ἀρχηγὸν καὶ θὰ σωθῆτε».

Οἱ Δόλογγοι διέβησαν τὴν ἱερὰν ὁδὸν καὶ ἔφθασαν εἰς τὰς Ἀθήνας. "Ηρχισαν νὰ περιέρχωνται τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως καὶ νὰ στρέφουν τὰ βλέμματα πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις." Παρετήρουν νὰ εὕρουν ἀνοικτὴν θύραν κάποιας φιλοξένου οἰκίας, νὰ ἴδουν ἄνθρωπον νὰ τοὺς χαιρετήσῃ ὡς φίλος. Ἐπερίμεναν νὰ ἴδουν, ἀν θὰ ἐκπληρωθῇ ὁ χρησμός.

Παρετήρουν νὰ εὕρουν ἀνοικτὴν θύραν κάποιας φιλοξένου οἰκίας, νὰ ἴδουν ἄνθρωπον νὰ τοὺς χαιρετήσῃ ὡς φίλος. Ἐπερίμεναν νὰ ἴδουν, ἀν θὰ ἐκπληρωθῇ ὁ χρησμός.

Κατὰ τύχην, ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἴστατο εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας του ὁ Μιλτιάδης, ὁ φρόνιμος καὶ εὐγενὴς υἱὸς τοῦ πλουσίου Κυψέλου. "Οταν τοὺς εἴδεν, ἐνόησεν ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν των, ὅτι ἦσαν ξένοι, ἐκάλεσεν αὐτοὺς ἐντὸς τῆς οἰκίας του καὶ τοὺς ἐφιλοξένησε μὲ πολλὴν εὐγένειαν.

Οι Δόλογγοι ἔχαρησαν πολύ. Ἀμέσως ἐδήλωσαν τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἥλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ παρεκάλεσαν θερμῶς τὸν Μιλτιάδην νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ, νὰ δεχθῇ δηλαδὴ νὰ γίνη βασιλεὺς των.

Τοιουτοτρόπως ὁ Μιλτιάδης, ἀγαπητὸς εἰς τοὺς θεοὺς διὰ τὴν φιλοξενίαν του, ἔγινε κύριος ὡραίας ἐλληνικῆς χώρας, τῆς Χερσονήσου. +

Στέλιος Σπερδάντσας

72. Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΕΞΟΡΙΖΕΤΑΙ

✓ Οι ἄρχαῖοι Ἀθηναῖοι, ὅταν ὑπώπτευον, ὅτι κάποιος ἐκ τῶν πολιτῶν ἤδυνατο νὰ γίνη τύραννος, διότι ἀπέκτα πολλὴν δύναμιν, ἔξωριζον αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἔτη.

Ἡ ἔξορία αὕτη ἐλέγετο ἔξοστρακισμός, ἐγίνετο δὲ κατὰ τὸν ἔξῆς τρόπον:

"Ἐκαστος πολίτης, ἀφοῦ ἐλάμβανεν ἐν τεμάχιον κεράμου, τὸ ὅποιον ἐλέγετο ὄστρακον, ἔγραφεν ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ πολίτου, τὸν ὅποιον ἤθελον νὰ ἔξορίσουν. Καὶ ἔφερεν αὐτὸ εἰς ἕνα τόπον τῆς ἀγορᾶς, ὃ ὅποιος ἦτο φραγμένος γῦρο μὲ κιγκλίδας.

Οι ἄρχοντες ἐμέτρουν.. πρῶτον τὸ πλῆθος τῶν ὄστρακων, τὰ ὅποια ἐπρεπε νὰ φθάνουν εἰς ἔξ χιλιάδας, διὰ νὰ γίνη ὁ ἔξοστρακισμός. +

"Επειτα ἔξωριζον τὰ ὄ-

νόματα ἐκάστου καὶ ἔξωρίζετο ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα
ἥτο γραμμένον εἰς τὰ περισσότερα ὅστρακα.

Οὗτος κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἔξορίας του εἶχε τὸ δι-
καιώματα νὰ λαμβάνῃ τὰ εἰσοδήματα τῶν κτημάτων του. ✓

"Οταν ἐπρόκειτο νὰ ἔξοστρακισθῇ ὁ δίκαιος Ἀριστεί-
δης, παρουσιάσθη εἰς αὐτὸν ἀγράμματος χωρικός, ὁ διποῖος
ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀριστείδην τὸ ὅστρακον καὶ τὸν παρεκάλεσε
νὰ γράψῃ τὸ ὄνομα «Ἀριστείδης».

'Ο Ἀριστείδης τότε ἡρόησε καὶ τὸν ἡρώτησε:

— Τί κακὸν ἔπαθες ἀπὸ τὸν Ἀριστείδην;

'Ο χωρικός ἀπήντησεν:

— Τίποτε, οὔτε γνωρίζω μάλιστα τὸν ἄνθρωπον. 'Αλλ'
ἐνοχλοῦμαι νὰ ἀκούω νὰ τὸν ὄνομάζουν δίκαιον.

Ταῦτα ἀφοῦ ἤκουσεν ὁ Ἀριστείδης δὲν εἶπε τίποτε,
ἀλλ' ἔγραψε τὸ ὄνομά του εἰς τὸ ὅστρακον καὶ τὸ ἔδωκεν
εἰς τὸν χωρικόν.

'Ο Ἀριστείδης, ἐνῷ ἔξωρίσθη δὲν ἐκράτησε μῆσος ἐ-
ναντίον τῆς πατρίδος του. "Οταν ἀνεχώρει ἀπὸ τὰς Ἀθή-
νας, ὑψώσε τὰς χεῖράς του εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἴπε:

— Εὕχομαι ἡ πατρίς μου νὰ εἶναι τόσον εὐτυχής, ὥστε
ποτὲ νὰ μὴ λάβῃ τὴν ἀνάγκην μου.

Κατὰ I. Σαραντίδην

73. Ο ΚΛΕΑΝΘΗΣ

"Εζη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐν Ἀθήναις ἔνας νέος,
Κλεάνθης καλούμενος. Ὁ Κλεάνθης ἦτο πτωχότατος. Οὔτε
γονεῖς εἶχεν οὔτε συγγενεῖς, οὔτε κανὲν κτῆμα.

'Εκείνη τὴν ἐποχὴν ἦτο εἰς τὰς Ἀθήνας ἔνας περίφη-
μος διδάσκαλος, Ζήνων ὀνομαζόμενος. Ὁ Κλεάνθης ἤκουε
περὶ αὐτοῦ πολλὰ καὶ καλὰ καὶ ἐπεθύμει πολὺ νὰ γίνη μα-
θητής του. Ἀλλὰ πῶς, ἀφοῦ δὲν εἶχε νὰ φάγῃ καὶ ἐπρεπε νὰ
ἐργάζεται, διὰ νὰ κερδίζῃ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον;

Ἐνῷ εύρισκετο εἰς τοιαύτην στενοχωρίαν, ἀπεφάσισε νὰ ἐργάζεται τὴν νύκτα καὶ νὰ σπουδάζῃ τὴν ἡμέραν. Συνεφώνησε λοιπὸν μὲ ἔνα κηπουρὸν νὰ ἀντλῇ τὴν νύκτα νερὸν διὰ τὸν κῆπον αὐτοῦ καὶ μὲ μίαν γραῖαν γυναῖκα νὰ ἀλέθῃ σῖτον. Καὶ αὐτὸ ἔγινε. Τὴν νύκτα εἰργάζετο, ἐκέρδιζεν δλίγα χρήματα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του καὶ τὴν ἡμέραν ἐσπούδαζε πλησίον εἰς τὸν Ζήνωνα. ✓

Τοιουτοτρόπως, ὑγιῆς καὶ φαιδρός, διήρχετο τὰς ἡμέρας του μὲ σπουδὴν καὶ προκοπήν.

Οἱ ἄνθρωποι ἐγνώριζον, ὅτι ὁ Κλεάνθης ᾧτο πολὺ πτωχός. Ἐβλεπον δμως αὐτὸν νὰ σπουδάζῃ καὶ ἡπόρουν ποῦ εὔρισκε τὰ χρήματα. ✓ Γπωπτεύθησαν, ὅτι ᾧτο πιθανὸν νὰ εὔρισκε χρήματα μὲ δχι τίμια μέσα καὶ κατήγγειλαν αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον ώς κακὸν ἄνθρωπον.

Ἡλθεν ἡ ἡμέρα τῆς δίκης καὶ ὁ Κλεάνθης παρούσιασθη ἐνώπιον τῶν δικαστῶν.

— Πῶς κερδίζεις τὰ χρήματα καὶ σπουδάζεις; Ἡρώτησαν οἱ δικασταί.

— Αντλῶ νερὸν τὴν νύκτα εἰς ἔνα κηπουρόν, εἶπεν ὁ Κλεάνθης, καὶ ἀλέθω σῖτον εἰς μίαν γραῖαν γυναῖκα καὶ κερδίζω.

“Οτε δὲ ἦλθον εἰς τὸ δικαστήριον ὁ κηπουρὸς καὶ ἡ γραῖα γυνὴ καὶ ἐμαρτύρησαν αὐτά, οἱ δικασταὶ ἔθαύμασαν τὴν φιλομάθειαν τοῦ Κλεάνθους καὶ τὸν ἐπήνεσαν. Ἡθελον δὲν νὰ ἀνταμείψουν αὐτόν, ἀλλ᾽ ὁ διδάσκαλός του Ζήνων, ποὺ ἔμαθεν αὐτά, συνεκινήθη πολὺ καὶ τὸν παρέλαβεν εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐδῶ τώρα ὁ Κλεάνθης εἶχε καιρὸν νὰ σπουδάζῃ ὅσον ἐπεθύμει ἡ ψυχή του.

Κατὰ X. Παπαμᾶρκον

74. Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ

✓ Μετὰ τὴν μεγάλην νίκην τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς Πλαταιάς, ὁ ἑλληνικὸς στόλος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Παυσανίου, τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης, ἐπλευσεν εἰς τὴν Κύπρον. Ἐξεδίωξεν ἀπ' ἐκεῖ τοὺς Πέρσας καὶ κατόπιν κατηυθύνθη εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐκυρίευσε τὸ Βυζάντιον, ὃπου ἡχμαλώτισε πολλοὺς ἐπισῆμους Πέρσας.

Παρὰ τούτων ἔμαθεν ὁ Παυσανίας τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ὡς καὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πολυτέλειαν τῶν μεγιστάνων.

Αἱ διηγήσεις αὗται κατετάραξαν τὸν μικρὸν νοῦν τοῦ Παυσανίου, ὁ ὅποιος ἀπεφάσισε διὰ τὸ ἴδιον του συμφέρον νὰ θυσιάσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος του. Ἐσκέφθη νὰ γίνη γαμβρὸς τοῦ Ξέρξου, καὶ, ἀφοῦ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα, νὰ γίνη ἀπόλυτος ἄρχων αὐτῆς +

✗ Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον, ἀπέλυσε μερικοὺς ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους, ἵσχυρισθείς, ὅτι ἐδραπέτευσαν, καὶ μὲ τούτους ἔστειλεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ξέρξην. Μὲ τὴν ἐπιστολὴν ἔζήτει τὴν θυγατέρα τοῦ Ξέρξου εἰς γάμον καὶ ὑπέσχετο νὰ ὑποτάξῃ εἰς αὐτὸν τὴν Ἑλλάδα. +

‘Ο Ξέρξης ἐδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ Παυσανίου καὶ ἤρχισε τὰς συνεννοήσεις μετ' αὐτοῦ διὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἑλλάδος.

“Εκτοτε ὁ Παυσανίας ἐφόρει περσικὰς στολὰς καὶ ἐξήρχετο εἰς περίπατον ἀκολουθούμενος ἀπὸ Πέρσας δορυφόρους. Ἐλησμόνησεν, ὅτι ἦτο στρατηγὸς ἐλευθέρων ἀνδρῶν καὶ ἐφέρετο πρὸς τοὺς συμμάχους μὲ ἀπότομον τρόπον ὡς σατράπης. +

“Ενεκα τῆς διαγωγῆς του αὐτῆς, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς συμμάχους ἔφυγαν εἰς τὰς πατρίδας των, ἄλλοι δὲ ἐγκατέλειψαν

αὐτὸν καὶ ἐτάχθησαν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων.

Οἱ ἔφοροι τῆς Σπάρτης, μαθόντες τὴν διαγωγὴν τοῦ Παυσανίου, τὸν ἐκάλεσαν εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ ἀπολογηθῇ. "Οταν ἐπέστρεψεν οὗτος εἰς τὴν Σπάρτην, ἀπελογήθη καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχον ἀρκεταὶ ἀποδείξεις, ἡθωώθη.

'Αλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἡθωώσιν τοῦ δὲν ἡθέλησεν ὁ Παυσανίας νὰ ἡσυχάσῃ. 'Εξηκολούθησε νὰ συνεννοῆται μὲ τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν μὲ ἐπιστολάς, τὰς ὅποιας ἔστελλεν εἰς αὐτὸν μὲ δούλους. Μία τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν ἔπεσεν εἰς χεῖρας τῶν ἐφόρων, οἵ δποῖοι ἔσπευσαν νὰ τὸν συλλάβουν. 'Ο Παυσανίας ὅμως ἐπρόλαβε καὶ κατέψυγεν ὡς ἵκετης εἰς τὸν ναὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς, ἀπὸ τὸν ὅποῖον δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ τὸν ἀποσπάσουν διὰ τῆς βίας. Τότε οἱ ἔφοροι ἀφήρεσαν τὴν στέγην τοῦ ναοῦ καὶ ἔκτισαν τὴν θύραν του. Τοιουτοτρόπως ὁ Παυσανίας ἀπέθανε μετ' ὀλίγον ἐντὸς αὐτοῦ ἀπὸ τὸ φῦχος καὶ τὴν πεῖναν.

Τόση δὲ ἦτο ἡ ἀγανάκτησις ὅλων τῶν Σπαρτιατῶν κατὰ τοῦ προδότου τῆς πατρίδος Παυσανίου, ὥστε αὐτὴ ἡ μήτηρ του Θεαγώ ἔθεσε τὸν πρῶτον λίθον κατὰ τὴν τολχισιν τῆς θύρας τοῦ ναοῦ.

Κατὰ I. Σαραντίδην

75. ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

“Ο φιλόσοφος Διογένης συνεβούλευε τὴν ἀσκησιν τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοῦ. ”Ελεγε δέ, ὅτι καὶ αἱ δύο εἶναι ἀναγκαῖαι, διὰ νὰ καταστήσουν τὸν ἄνθρωπον ἐνάρετον.

— Εἶναι ἐντροπή, προσέθετεν, οἱ μὲν ἀθληταὶ καὶ οἱ ἀοιδοὶ νὰ περιορίζουν τὴν γαστέρα των καὶ νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὰς ἡδονάς, χάριν τῆς φωνῆς των καὶ τῆς σωματικῆς των

ύγειας, ήμεῖς δὲ νὰ μὴ περιορίζωμεν τὰς δρέξεις μας, χάριν τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς.

Πολλοὶ ποντικοὶ συνάζονται, ἔλεγεν ὁ Ἰδιος, ὅπου ὑπάρχουν πολλαὶ τροφαὶ παρομοίως δὲ καὶ εἰς τὰ σώματα, τὰ πλήρη φαγητῶν, πολλαὶ ἀσθένειαι συσσωρεύονται.

Εἶναι ἄτοπον, ἔλεγεν ἀκόμη ὁ Διογένης, ἐνῷ καθ' ἡμέραν παρακαλοῦμεν τὸν θεὸν νὰ μᾶς δίδῃ ύγειαν, ήμεῖς νὰ πράττωμεν πᾶν ὅ, τι εἰς τὴν ύγειαν ἀντιβαίνει. +

"Οταν εἰς τὴν Κόρινθον τῆς Πελοποννήσου ὁ Ἀλέξανδρος ἔξελέγη ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς Ἀσίας, πολλοὶ πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι προσῆλθον ἐνώπιόν του διὰ νὰ τὸν συγχαροῦν.

+ Μόνον ὁ Διογένης δὲν παρουσιάσθη. 'Αλλ' ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνδρα προσωπικῶς, ἐπῆγεν ὁ Ἰδιος πρὸς συνάντησίν του. + Εὗρε δὲ αὐτὸν εἰς τὸ ἄλσος Κράνιον, ἔξηπλωμένον καὶ ἥλιαζόμενον.

— Εἶμαι ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ βασιλεὺς, τοῦ λέγει.

— Καὶ ἐγὼ εἶμαι ὁ Διογένης, ἀπαντᾷ ὁ φιλόσοφος.

— Επεθύμουν νὰ σοῦ κάμω τίαν χάριν, τοῦ εἴπε πάλιν ὁ Ἀλέξανδρος· δὲν ἔχεις τίποτε νὰ μοῦ ζητήσῃς;

— Εχω, ἀποκρίνεται ὁ Διογένης. Σὲ παρακαλῶ νὰ παραμερίσῃς ὀλίγον, διότι μοῦ ἐμποδίζεις τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἥλιου. Αὕτη εἶναι ἡ μόνη χάρις, τὴν ὅποιαν σοῦ ζητῶ.

'Ο Μέγας Ἀλέξανδρος, ἀντὶ νὰ δργισθῇ, ἐθαύμασε τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρετῆς τοῦ φιλοσόφου καὶ εἴπε:

— "Αν δὲν ἥμην Ἀλέξανδρος, θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἥμην Διογένης. +

Κατὰ Λέοντα Μελάν

76. Η ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Μεταξὺ τῶν πολλῶν προτερημάτων, τὰ ὅποια ἀνέδειξαν μέγαν τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρον, ἥτο καὶ ἡ ἐγκράτεια. Πολὺ βασιλικώτερον ἔθεώρει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τὸ νὰ νικᾶ τὰ πάθη του, παρὰ τοὺς ἔχθρούς του. Μὲ τὴν ἐγκράτειαν σφόδρα ἀπὸ πλῆθος κινδύνων καὶ δυστυχιῶν καὶ ζῶμεν τῷ ὄντι βασιλικῶς ἐλεύθεροι καὶ εύτυχεῖς.

Εἶναι πολὺ χειρότερον, ἐλεγεν ὁ φιλόσοφος Πυθαγόρας, νὰ εἴμεθα δοῦλοι τῶν παθῶν, παρὰ δοῦλοι τῶν τυράννων. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ εἶναι κανεὶς ἐλεύθερος, ἐὰν εἶναι δοῦλος τῶν παθῶν του καὶ κυριεύεται ὑπ' αὐτῶν.

"Οταν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ ἐκυρίευσε τὴν Μικρὰν Ασίαν, διώρισε βασίλισσαν τῆς Καρίας τὴν "Αδαν, αὕτη, ὡς δεῖγμα τῆς εὐγνωμοσύνης της, ἔστελλε πρὸς αὐτὸν καθ' ἡμέραν διάφορα φαγητὰ καὶ ζυμαρικά. Εἰς τὸ τέλος

τοῦ ἔστειλε καὶ τοὺς καλυτέρους μαγείρους καὶ ἀρτοποιοὺς τῆς, ἐπειδὴ ἐνόμιζεν, δτι τοιουτοτρόπως ἥθελεν εὐχαριστήσει τὸν εὐεργέτην τῆς.

+ 'Αλλ' ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος οὔτε τὰ ὡραῖα φαγητὰ τῆς Ἄδας ἐγεύετο οὔτε τοὺς περιφήμους αὐτῆς μαγείρους ἐδέχθη. Εἶπεν, δτι πολὺ καλυτέρους μαγείρους ἔδωκε πρὸς αὐτὸν ὁ παιδαγωγός του Λεωνίδας. Αὐτοὶ δὲ ἦσαν ὁ πρωτεῖνος του περίπατος διὰ τὸ νοστιμώτατον γεῦμά του καὶ ἡ περὶ τὸ γεῦμά του ὀλιγοφαγία διὰ τὸ ὀρεκτικώτατον δεῖπνόν του.

'Ενῷ δὲ διήρχετο κάποτε μετὰ τοῦ ἵππικοῦ του διὰ μέσου ξηρῶν καὶ ἀνύδρων τόπων, πρὸς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου, βασιλέως τῆς Περσίας, ὑπέφερε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἵππεῖς του ἀπὸ δίψαν μεγίστην. Κατὰ καλὴν τύχην συνήτησαν μερικοὺς Μακεδόνας, οἵ διοῖοι ἔφερον μακρόθεν ὀλίγον ὄδωρο. Οἱ Μακεδόνες, ὅταν εἶδον τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον νὰ ὑποφέρῃ ἀπὸ τὴν δίψαν, προθύμως τοῦ ἔδωκαν νὰ πίῃ. 'Ο Ἀλέξανδρος λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸ ὄδωρο, ἀλλὰ ὅταν ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τοὺς ἵππεῖς του καὶ παρετήρησεν, δτι τὸ ὄδωρο δὲν ἐξαρκεῖ δι' ὅλους, χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίσῃ, εἰς τὰ διψῶντα χείλη του, τὸ ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς Μακεδόνας. Εἶπεν, δτι δὲν ἀνέχεται αὐτὸς μὲν νὰ πίνῃ, οἱ δὲ Μακεδόνες του νὰ διψοῦν.

Τὴν ἐγκράτειαν αὐτὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐθαύμασαν οἱ στρατιῶται του καί, ἐνθουσιασθέντες διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην του, ἐλησμόνησαν ἀμέσως καὶ τὴν δίψαν καὶ τοὺς κόπους καί, ἀφοῦ ἐμαστίγωσαν τοὺς ἵππους των, ἐφώναξαν:

—'Εμπρός. 'Υπὸ τοιοῦτον ἀρχηγὸν οὔτε δίψαν οὔτε κόπους αἰσθανόμεθα. 'Αλλ' οὔτε δτι εἴμεθα θνητοὶ πιστεύομεν

Κατὰ Λέοντα Μελᾶν

77. ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ ΛΕΟΝΤΟΣ

1. Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχήν, δοῦλός τις, ὀνομαζόμενος Ἀνδροκλῆς, εἶχεν ἔνα πολὺ σκληρὸν κύριον. Οὗτος καθ' ἡμέραν τὸν ἔδερε καὶ τὸν ἐβασάνιζεν. Ὁ δοῦλος δὲν ἤδυνατο νὰ ὑποφέρῃ καὶ ἐδραπέτευσεν.

Εἰς ἑκείνους τοὺς χρόνους, τοῦτο ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον. Διὰ νὰ μὴ συλληφθῇ λοιπὸν ὁ δοῦλος καὶ φονευθῇ, ἔκρυψῃ εἰς ἐν δάσος, μέσα εἰς ἐν βαθὺ σπήλαιον.

Ἐνῷ ἦτο ἐκεῖ καὶ ἐσυλλογίζετο τί θὰ ἀπογίνη, βλέπει νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ σπήλαιον εἰς λέων.

— Ἀλλοίμονον! Εἴμαι χαμένος! ἐψιθύρισεν ὁ Ἀνδροκλῆς καὶ ἐπερίμενε τὸν θάνατον, ὡχρὸς ἀπὸ τὸν τρόμον του.

‘Ο λέων, ὅταν εἶδεν ἄνθρωπον εἰς τὸ σπήλαιον, διευθύνεται κατ’ εὐθεῖαν πρὸς αὐτόν. Καί, ἀφοῦ τὸν ἐπλησίασεν, ἐστάθη, ὑψώσε τὸν ἔνα πόδα του καὶ τὸν προέτεινεν. Ὁ τρόμος ὁ ὄποιος κατέλαβε τώρα τὸν δυστυχῆ δοῦλον, ἦτο μέγας.

— Τώρα θὰ μὲ σχίση, εἶπε. Καὶ ἐσιώπησεν.

‘Αλλ’ ὁ λέων δὲν τὸν ἔσχισεν. Ἐξηκολούθει νὰ κρατῇ τὸν πόδα του ὑψωμένον καὶ ἥρχισε νὰ λείχῃ αὐτόν. Τότε ὁ δοῦλος ἔλαβε θάρρος, παρετήρησε τὸν πόδα τοῦ λέοντος καὶ εἶδεν, ὅτι μία σκληρὰ ἄκανθα ἦτο ἐμπηγμένη εἰς αὐτόν.

‘Ο Ἀνδροκλῆς ἐνόησε τί ἔζήτει ὁ λέων. Λαμβάνει λοιπὸν τὸν πόδα αὐτοῦ καὶ προσπαθεῖ μὲ πολλὴν προσοχὴν νὰ ἔξαγάγῃ τὴν ἄκανθαν. Μόλις ἐπὶ τέλους τὴν ἔξήγαγεν, αἷμα πολὺ ἥρχισε νὰ τρέχῃ ἀπὸ τὴν πληγήν, ἡ ὄποια ἐσχηματίσθη εἰς τὸν πόδα τοῦ λέοντος. Υἱὸς Ἀνδροκλῆς ἐπλυνε τὴν πληγὴν μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ ἔδεσεν αὐτὴν μὲ μίαν λωρίδα, τὴν ὄποιαν ἔσχισεν ἀπὸ τὰ ἐνδύματά του.

Τοῦτο ἐγίνετο καθ' ἡμέραν, μέχρις ὅτου ἐθεραπεύθη ἐντελῶς ὁ λέων.

Από τότε ὁ λέων ἡγάπησε πολὺ τὸν δοῦλον. Διὰ τοῦτο ἐξήρχετο εἰς κυνῆγιον καὶ ἔφερεν εἰς αὐτὸν δορκάδας, λαγούς, ἄρνια καὶ ἄλλα τοιαῦτα ζῶα, τὰ δποῖα κατέθετε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἀνδροκλέους. Ἐκάθητο ἐπειτα πλησίον του καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν ἐκοιμᾶτο εἰς τὸ σπήλαιον.

Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον ἔζων ἐπὶ πολὺ χρόνον καὶ οἱ δύο φίλοι ὅμοι. Ἄλλα μίαν ἡμέραν ὁ λέων συλλαμβάνεται εἰς μίαν παγίδα καὶ δεμένος φέρεται εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς χώρας καὶ ρίπτεται εἰς θηριοτροφεῖον. Ο δοῦλος ἔμεινε τότε μόνος. Καὶ ἔκτοτε ἦτο ἡναγκασμένος νὰ ἐξέρχηται ἀπὸ τὸ σπήλαιον καὶ νὰ ζητῇ μόνος τὴν τροφὴν εἰς τὸ δάσος.

2. Πολλὰς ἡμέρας ἔζησε κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Ἀνδροκλῆς. Ἄλλα μίαν ἡμέραν, ἐνῷ ἦτο εἰς τὸ δάσος, συλλαμβάνεται ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, φέρεται δέσμιος εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ ρίπτεται εἰς τὰς φυλακάς. Ἐπειτα κατεδικάσθη νὰ ριφθῇ εἰς τὰ ἄγρια θηρία καὶ νὰ ἀποθάνῃ.

Οταν ἤλθεν ἡ ὥρισμένη ἡμέρα, διὰ νὰ ριφθῇ εἰς τὰ ἄγρια θηρία, συνηθροίσθη πολὺς κόσμος, διὰ νὰ ἴδῃ τὸ θέαμα αὐτό. Ο δοῦλος δεμένος φέρεται εἰς μίαν στενήν πλατεῖαν περιτριγυρισμένην μὲ κιγκλίδας. Ο δυστυχῆς μὲ σκυρμένην τὴν κεφαλὴν βαθύτατα λυπημένος ἐπερίμενε τὸν θάνατον.

Μετ’ ὀλίγον ἀνοίγεται ἡ θύρα τῆς πλατείας καὶ ὅρμᾶ κατ’ ἐπάνω του ἔνας φοβερὸς λέων μὲ λύσσαν πολλήν. Ο λέων, ὅταν ἐφθασε πλησίον τοῦ δυστυχοῦς δούλου, ἐσταμάτησε. Τὸν παρετήρησε καλὰ καὶ ἤρχισε νὰ λείχῃ τὰς χειράς του· Ο δοῦλος ἀνεγνώρισε τὸν λέοντα, μετὰ τοῦ δποίου συνέζη ἄλλοτε εἰς τὸ σπήλαιον. Ἐλαβε θάρρος καὶ τὸν ἐθώπευσεν.

Ολοι οι ἄνθρωποι, οι δποῖοι μὲ περιέργειαν πολλήν

περιέμενον νὰ κατασπαράξῃ ὁ λέων τὸν δοῦλον, ὅταν εἶδαν αὐτὸν νὰ λείχη καὶ νὰ θωπεύῃ τὸν δυστυχῆ ἄνθρωπον, ἐθαύμασαν καὶ συνεκινήθησαν πολύ.

‘Ο βασιλεύς, ὁ ὅποῖος ἦτο παρών, συνεκινήθη καὶ αὐτὸς πολύ. Εἶχε δὲ μεγίστην περιέργειαν νὰ μάθῃ, πῶς συνέβη αὐτό. Ἐρωτᾷ λοιπὸν τὸν δοῦλον, ἀν γνωρίζῃ τίποτε. Τότε ὁ δοῦλος διηγήθη πῶς εὗρε τὸν λέοντα εἰς τὸ σπήλαιον, πῶς ἐθεράπευσεν αὐτόν, πῶς συνέζων ὡς δύο καλοὶ φίλοι ἐπὶ πολὺν χρόνον καὶ πῶς ἔπειτα ἔχωρίσθησαν, μέχρις ὅτου συνητήθησαν πάλιν ἔκει.

“Ολοι ἤκουσαν τὴν διήγησιν τοῦ δούλου μὲ πολλὴν συγκίνησιν. “Οταν δὲ ἐτελείωσεν, ὅλοι μὲ μίαν φωνὴν παρεκάλεσαν τὸν βασιλέα νὰ χαρίσῃ τὴν ζωὴν εἰς τὸν δυστυχῆ δοῦλον καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃ ἐλεύθερον.

‘Ο βασιλεύς, ὁ ὅποῖος εἶχε πολὺ ἀγαθὴν ψυχήν, τοῦ ἐχάρισε τὴν ζωὴν καὶ διέταξε νὰ τὸν ἀφήσουν ἐλεύθερον καὶ νὰ τοῦ δώσουν καὶ τὸν λέοντα.

‘Ο Ἀνδροκλῆς μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ηὔχαριστησε τὸν Βασιλέα καὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἔκει. “Ελαβε τὸν λέοντα καὶ ἔφυγεν. “Ητο πλέον ἐλεύθερος. Περιήρχετο δὲ διαφόρους πόλεις μὲ τὸν λέοντα, διηγεῖτο τὴν ἱστορίαν ταύτην καὶ ἐλάμβανε πλούσια δῶρα παρ’ ὅλων, ὅσοι ἤκουον αὐτήν. Τοιουτοτρόπως ἔζησεν ἐλεύθερος καὶ εὐτυχῆς.

Κατὰ Χ. Παπαμᾶρκον

78. Η ΚΡΑΤΗΣΙΚΛΕΙΑ

Ἐπολέμει κάποτε ἡ Σπάρτη κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀντιγόνου. Ἡ ναγκάσθη δι' αὐτὸ δὲ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεομένης νὰ ζητήσῃ τὴν συμμαχίαν τοῦ Πτολεμαίου, βασιλέως τῆς Αἴγυπτου.

Ο Πτολεμαῖος ὑπεσχέθη μὲν βοήθειαν εἰς τὸν Κλεομένην, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ στείλῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὡς δύμηρους τὰ τέκνα του καὶ τὴν μητέρα του Κρατησίκλειαν.

Ο Κλεομένης ἐδίσταζε πολὺ νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὴν γραῖαν μητέρα του τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου. Ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη του ὑπερίσχυσε καὶ εἰς τὸ τέλος τὴν ἀνεκοίνωσεν.

Ἡ φιλόπατρίς Σπαρτιᾶτις, μόλις ἤκουσε τὴν πρότασιν, ἀπήντησεν.

Ἐὰν αὐτὸ τὸ σῶμά μου θὰ σταλῇ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἢ ὅπου ἀλλοῦ καὶ θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ὀφελήσῃ τὴν Σπάρτην, στεῖλέ το τάχιστα, πρὸν διαλυθῆ ἀπὸ τὸ γῆρας. Ἐνῷ, ἂν μείνη ἐδῶ, θὰ εἶναι ἀχρηστὸν καὶ ἀνωφελὲς διὰ τὴν πατρίδα.

Ἡ Κρατησίκλεια ἐπῆγεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἐκεῖ ἐπληροφορήθη, ὅτι ὁ Κλεομένης δὲν ἐτόλμησε νὰ συμβιβασθῇ μὲ τὸν Ἀντίγονον, ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο, μήπως ὁ Πτολεμαῖος κακοποιήσῃ αὐτὴν καὶ τὰ τέκνα του. Ἔγραψε τότε ἡ γραῖα εἰς τὸν υἱόν της:

«Κάμε δὲ τι πρέπει καὶ συμφέρει εἰς τὴν Σπάρτην. Ποτὲ μὴ θελήσῃς νὰ βλαφθῇ ἢ πατρίς, χάριν μιᾶς γραίας καὶ μερικῶν παιδαρίων».

Τοιαῦται ἦσαν αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνίδες. Οἱ πρόγονοί μας, μὲ τοιαύτας μητέρας, διεκρίθησαν ἀπὸ κάθε ἄλλο ἔθνος διὰ τὴν μεγάλην τῶν φιλοπατρίαν.

Στέλιος Σπεράντσας

79. ΥΜΝΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ

E ΣΕΙΣ, ποὺ πρωτοσπείρατε
τῆς Λευτεριᾶς τὸ σπόρο,
λαχταρισμένο δῶρο
στὴ σκλαβωμένη γῆ.

Ἐσεῖς, κι ὅταν ὡρίμασαν
τὰ στάχυα καρποφόρα,
τοῦ θερισμοῦ τὴν ὥρα
μᾶς γίνατε ὁδηγοί.

Σὰν ἥσκιοι μεγαλόκορμοι
κι ἀπείραχτοι ἀπ' τὰ χρόνια,
σέρνετε ἐμᾶς τ' ἀγγόνια
στὸ δρόμο τῆς Τιμῆς.

Κι ὅπου πολέμου τρέξιμο
κι ὅπου τῆς μάχης κρότοι,
ἐσεῖς περνᾶτε πρῶτοι
κι ἀκολουθοῦμε ἐμεῖς.

Στὴ μνήμη σας ἀνάβομε
χρυσᾶ λιβανιστήρια,
γιὰ σας τὰ νικητήρια
τὰ χείλη μας ὑμνοῦν.

Καὶ πλέκοντας τὰ χέρια μας
τῆς δόξας τὰ στεφάνια
— δική μας περηφάνεια —
στοὺς τάφους σας κρεμοῦν.

Γεώργιος Δροσίνης

Ε'. ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

80. ΤΟ ΜΕΛΙΣΣΙ

1, Προχθὲς ἡ τάξις μας ἔκαμε μίαν ὥραίαν ἐκδρομήν· ἐπήγαμε εἰς τὸ κτῆμα τοῦ κυρίου Κώστα, ήμίσειαν ὥραν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν.

‘Ο κύριος Κώστας μᾶς ὑπεδέχθη μὲ μεγάλην καλωσύνην.

— Καλῶς τὰ παιδιά! Εἰς καλὴν ὥραν ἔρχεσθε. Σήμερα ἀπέκτησα καινούργιο μελίσσι. Ἰδέτε το. Εἶναι πιασμένο ἀπὸ τὸ κλαδί τῆς ἀχλαδιᾶς. Δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ μπῇ εἰς αὐτὸ τὸ κοφινάκι, ποὺ βλέπετε. Ἐλᾶτε μαζί μου.

‘Εφόρεσε τότε ὁ Κύριος Κώστας μίαν προσωπίδα ἀπὸ λεπτὸν σύρμα καὶ τὰ χειρόκτιά του, ἐπῆρε τὸ μελισσοκόφινον καὶ ἐπροχώρησε. Τὸν ἡκολουθήσαμεν καὶ ἡμεῖς.

2 “Οταν ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν ἀχλαδιάν, ὁ κύριος Κώστας μᾶς εἶπε νὰ σταθῶμεν δὲν γον μακρὰν καὶ ἐκεῖνος ἐπροχώρησε καὶ ἐστάθη ἀκριβῶς κάτω ἀπὸ τὸν κλάδον, ἀπὸ τὸν διποῦν ἐκρέμαντο αἱ μέλισσαι. +

Αἱ μέλισσαι ὥρμησαν ἐναντίον του, ἀλλὰ δὲν ἤδυνήθησαν νὰ τοῦ κάμουν κακόν. ‘Η προσωπὶς καὶ τὰ χειρόκτια τὸν ἐπροστάτευον καλῶς. Μετ’ δὲν γον ἐζαλίσθησαν ἀπὸ τὸν καπνόν, διότι ὁ κύριος Κώστας ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα καὶ ἔνα κομμάτι σβουνιὰ ἀναμμένην.

‘Ο κύριος Κώστας ἔβαλε τότε τὸ κοφίνι κάτω ἀπὸ τὰς μελίσσας καὶ μὲ τὰς δύο του χεῖρας ἔσεισε δυνατὰ τὸν κλάδον. Τὸ μελίσσι δὲν ὀλόκληρον ἐκύλησε, θαρρεῖς, μέσα εἰς τὸ κοφίνι. Κατόπιν ἐσκέπασε τὸ μελισσοκόφινον καὶ τὸν ἐπῆγεν ἔκει, ὅπου ἦσαν καὶ αἱ δὲλλαι κυψέλαι.

Τότε ἐκαθίσαμεν κάτω ἀπὸ ἔνα μεγάλον δένδρου καὶ μᾶς προσέφερε διάφορα ὄπωρικά. Ἔβγαλε καὶ ἀπὸ μίαν μεγάλην κυψέλην δύο πίτας καὶ μᾶς τὰς προσέφερεν. Ἡ μία ἦτο κάτασπρη καὶ ἡ ἄλλη εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ μελιοῦ. Καὶ αἱ δύο εἶχον μικρὰς ἑξαγώνους ὄπας, αἱ δποῖοι ἤσαν γεμάται ἀπὸ μέλι.

3. Πῶς εύρεθηκε τὸ μελίσσι αὐτὸ ἐπάνω εἰς τὴν ἀχλαδιά; ἥρωτησεν ὁ Χρῖστος.

Καὶ ὁ κύριος Κώστας ἀπεκρίθη:

— Εἰς κάθε μελισσοκόφινον, παιδί μου, κατοικεῖ ἔνα μελίσσι ἀπὸ πολλὰς χιλιάδας μελισσῶν. Τὸ κάθε μελίσσι ἔχει τὴν βασίλισσάν του. Ἡ βασίλισσα εἶναι ἡ μόνη μέλισσα, ἡ ὃποίᾳ γεννᾷ αὔγα. Κάθε καλοκαίρι ἥμπορεῖ νὰ γεννήσῃ τριάντα ἔως πενήντα χιλιάδας. Ἀλλὰ γεννᾷ χωριστὰ καὶ ὀλίγα αὔγα. διαφορετικά. Ἀπὸ αὐτὰ ἐξέρχονται νέαι βασίλισσαι. Ἔτσι πολλαπλασιάζεται διαρκῶς ὁ λαὸς μέσα εἰς τὸ σκοτεινὸν παλάτι. Καὶ τότε αἱ μέλισσαι τὴν νύκτα τὴν περνοῦν στρυμωγμένες σὰν σταφύλια. Ὁ τόπος δὲν τὰς χωρεῖ πλέον. Δι’ αὐτὸ ὅταν μεγαλώσῃ ἡ νέα βασίλισσα, ἡ παλαιὰ παίρνει μαζί της τὰς πλέον πιστάς, τὰς πλέον ἐργατικὰς ὑπηκόους της καὶ φεύγει· πηγαίνει ἀλλοῦ νὰ στήσῃ καινούργια πολιτεία. Αὐτὸ ἔγινε καὶ σήμερον τὸ πρωτ. Ἔφυγεν ἀπὸ ἐν μελισσοκόφινον ἡ παλαιὰ βασίλισσα μὲ τὴν συντροφιάν της καὶ ἐπῆγεν ἐπάνω εἰς τὸ κλαδί τῆς ἀχλαδιᾶς.

Αὐτὰ μᾶς εἶπεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ κύριος Κώστας καὶ ἡμεῖς ἐφύγομεν εὐχαριστημένοι, διότι εἴδομεν καὶ ἐμάθομεν τόσα πράγματα.

Κατά Αριστοτέλην Κουρτίδην

✓ 81. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

"Ηλιε μου,
έβγα, ήλιε μου,
ποὺ κάνεις τὸ χωράφι
καὶ γεμίζει ἀπὸ χρυσάφι.

Δῶσέ μας,
ήλιε μου, ήλιε μου,
τὸ ρόδο καὶ τὸ ἀγκάθι,
φέξε ὡς τοῦ γιαλοῦ τὰ βάθη. ✓

Τὸ νερό,
φέξε μου, ήλιε μου,
νὰ τρέχῃ καὶ νὰ λάμπῃ,
νὰ μοσχοβολοῦν οἱ κάμποι.

Στρῶσέ μας,
χρυσοήλιε μου,
τὴ γῆ μὲ χαμομήλι,
δῶσ' μου τὸ γλυκό σταφύλι.

Τὸν κάμπο,
ήλιε μου, ήλιε μου,
τὸ θέρο χάρισέ μας,
σὰν τὸ δέντρο ἀνάστησέ μας.

« Παιδικὰ τραγούδια »

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

82. ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ Η ΜΕΤΑΞΑ

~~X~~ 1. "Ημην δώδεκα έτῶν, όταν ήσθένησα άπό βαρεῖαν ἀσθένειαν. Ἀφοῦ ἐθεραπεύθην, ὁ πατήρ μου μὲ ἔστειλεν εἰς ἓν χωρίον τῆς Χαλκιδικῆς, ὅπου ἔμενε μία θεία μου, διὰ νὰ ἀναλάβω.

"Ητο Ἀπρίλιος. Ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμεν, ὅτι τὸ χωρίον εἶχε πολλὰς μορέας, περισσοτέρας άπό ὅλα τὰ ἄλλα δένδρα.

2. Τὴν πρωῖαν, όταν ἐξύπνησα, ἤκουσα τὴν θείαν μου νὰ λέγῃ:

— Πηγαίνετε τώρα νὰ μαζέψετε μουρόφυλλα.

Αἱ μορέαι μόλις εἶχον βλαστήσει καὶ εἶχον πολὺ μικρὰ καὶ τρυφερὰ φύλλα, ώς εἶναι ἡ καρδιὰ τοῦ μαρουλιοῦ. Μοῦ ἐφάνη περίεργον· τί νὰ τὰ ἥθελον;

'Εβγῆκα άπὸ τὸ δωμάτιόν μου καὶ ἐκοίταξα εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον.

— Μιὰ στιγμή, νὰ ταΐσω τὰ μικρούλια, μοῦ εἶπεν ἡ θεία μου, καὶ θὰ σου φέρω τὸ γάλα. +

— Ποιὰ μικρούλια; ἡρώτησα.

✗ Πλησιάζω καὶ βλέπω εἰς μίαν ἐφημερίδα ἀπλωμένα μικρὰ μορεόφυλλα καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὰ πολὺ μικρὰς κάμπιας. Ἐκεῖ πλησίου, ἐντὸς τοῦ κυτίου, ὑπῆρχον σπόροι, + δμοιοὶ μὲ τοὺς σπόρους τοῦ σύκου.

— Εἶναι κουκουλόσπορος, μοῦ ἔξήγησεν ἡ θεία μου. Ὁλιγον ἔβαλα, πολὺ ὀλίγον. Θὰ ἴδῃς πῶς θὰ μεγαλώσουν οἱ κάμπιες καὶ θὰ πλέξουν κουκούλι.

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα αἱ κάμπαι ἐμεγάλωσαν ἀρκετά. Ἐμεγάλωσαν ὅμως καὶ τὰ φύλλα τῆς μορέας καὶ ἔγιναν σκληρά. Ἡ θεία μου τὰ ἔκοπτε τότε ψιλὰ-ψιλὰ καὶ αἱ κάμπαι τὰ ἔτρωγον ἀχόρταγα.

Εἶχον ἀπλωθῆ τώρα εἰς τέσσαρας καλαμωτάς, δηλαδὴ εἰς τέσσαρα κρεβάτια, τὰ δποῖα ἡ θεία μου εἶχε κατασκευάσει ἀπὸ καλάμια καὶ τὰ εἶχε στρώσει μὲ ἐφημερίδας. Ἔρριπτε τὰ φύλλα εἰς τὴν μίαν καλαμωτὴν καὶ ἔως ὅτου νὰ ρίψῃ ἄλλα εἰς τὴν τελευταίαν, τὰ φύλλα τῆς πρώτης εἶχον ἥδη φαγωθῆ. Καὶ ἤκουες ἔνα θόρυβον ἀδιάκοπον, δμοιον μὲ ἐκεῖνον τὸν δποῖον κάμνει ἡ βροχὴ ἐπάνω εἰς τὰ ἔηρα φύλλα.

Εἰς τὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος οἱ σκώληκες ἔμειναν ἀκίνητοι, ως νὰ εἶχον ἀσθενήσει. +

— Βγάζουν τὸ ὑποκάμισόν των, μοῦ ἔξήγησεν ἡ θεία μου. Ὅσον μεγαλώνουν, τόσον αἰσθάνονται τὸν ἔαυτόν των στενοχωρημένον μέσα εἰς τὸ παλαιὸν ὑποκάμισον καὶ τὸ ἀλλάσσουν. Θ' ἀλλάξουν τρεῖς φοράς ἀκόμη. "Υστερα θ' ἀρχίσουν νὰ πλέκουν τὸ κουκούλι! +

✗ 3. "Ἐπειτα ἀπὸ τρεῖς ἐβδομάδας, ὅλη ἡ οἰκογένεια εύρισκετο εἰς κίνησιν. Καὶ ἐγὼ ἐβοήθουν Ὅσον ἥδυνάμην. Αἱ καλαμωταὶ εἶχον γίνει ἔξ. Ὁ θεῖος ἔκοπτεν ὀλοκλήρους κλάδους ἀπὸ τὴν μορέαν, ἡμεῖς οἱ μικροὶ τοὺς μετεφέρομεν καὶ

ἡ θεία, ἀφοῦ ἔκοπτε τὰ φύλλα, τὰ ἔρριπτε τώρα ὀλόκληρα εἰς τὰς καλαμωτάς. Κάθε σκώληξ εἶχε τὸ μέγεθος μικροῦ δακτύλου. "Ηρχιζε νὰ τρώγῃ τὸ φύλλον ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον, τὸ ἐψαλίδιζε μὲ τὸ στόμα του γρήγορα καὶ ἀδιάκοπα καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέμενε μόνον ὁ μίσχος τοῦ φύλλου. Αὐτὸ ἐγίνετο πέντε ἔως ἔξι φοράς τὴν ἡμέραν. +

~~✗~~ Κάθε ἡμέραν ἀφήρουν τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰς ἀντικαθίστων μὲ ἄλλας καθαράς.

Οἱ μεταξοσκώληκες ἐξηκολούθησαν νὰ τρώγουν ἐπὶ ὅλιγας ἡμέρας. ~~+~~ Τέλος ἐσταμάτησαν καὶ ἐσήκωναν ὑψηλὰ τὴν κεφαλήν των, ὡς νὰ ἔζητουν κάτι.

— Θέλουν κλαδί νὰ πλέξουν κουκούλι, εἶπεν ἡ θεία μου.

Καὶ ἔστειλε τὸν ὑπηρέτην νὰ φέρῃ ρείκια καὶ θυμάρια ἀπὸ τὸ βουνόν. Κάθε ρίζαν τὴν περιέζωσεν ἡ θεία μου μὲ ἔνα σχοινάκι εἰς τὸ μέσον καὶ τὴν ἔδεσεν εἰς ξύλα, τὰ διποῖα ἔστησεν ἀπὸ τὰς καλαμωτάς ἔως τὴν ὁροφήν.

— Κάθισε τώρα εἰς ἔνα κάθισμα, νὰ διασκεδάσης, μοῦ εἶπε.

'Εκάθισα καὶ ἴδου, τί εἶδον. "Οσοι σκώληκες εἶχον χορτάσει, ἐσκαρφάλωσαν εἰς τὰ κλαδιά. 'Επῆρε καθένας τὴν θέσιν του ἀνάμεσα· εἰς τὰ κλωναράκια καὶ ἥρχισε νὰ κινῇ τὴν κεφαλήν του καὶ νὰ κάμνῃ κύκλους εἰς τὸν ἀέρα. 'Εκοιταξα καλύτερα καὶ εἶδα πῶς ἔβγαζεν ἀπὸ τὸ στόμα του μίαν κλωστὴν καὶ τὴν ἔπλεκεν ὀλόγυρά του. "Επλέκε τὸν μετάξινόν του πέπλον καὶ ὀλόένα ἐτυλίσσετο μὲ αὐτόν. Πρὸς τὸ βράδυ ἦτο ὀλόκληρος τυλιγμένος μέσα εἰς αὐτὸν τὸν πέπλον, ὡς μέσα εἰς ὅμιχλην. Μόλις τὸν διέκρινα. Τὴν ἄλλην ἡμέραν δὲν ἐφαίνετο πλέον καθόλου. 'Η μέταξα τὸν εἶχε σκεπάσει ἐντελῶς. 'Αλλὰ ἐκεῖνος μέσα ὅλο καὶ ὑφαίνε τὸ κουκούλι του. 'Η θεία μου ἐτρύγησε τὰ κουκούλια καὶ τὰ ἥπλωσεν εἰς τὸν ἥλιον, ~~+~~.

XΑν τὰ ἀφήσω στὸν ἥσκιο, θὰ βγοῦν πεταλοῦδες, μοῦ εἶπε, καὶ οἱ ἔμποροι δὲν τὸ παίρνουν αὐτὸ τὸ κουκούλι. Θὰ ἀφήσω μερικά, διὰ νὰ ἴδῃς.

Ἐκεῖνα, τὰ ὄποια ἀφησεν εἰς τὴν σκιάν, ἐτρύπησαν μετὰ δέκα ἡμέρας τὸν ἐν ἀκρον καὶ ἐβγῆκαν πεταλοῦδες. Αἱ πεταλοῦδες ἐγέννησαν τὰ αὔγα των καὶ ἐπειτα ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην ἀπέθανον ὅλαι.

Μὲ τὴν ψαλίδα ἔκοψα ἔνα ἀπὸ τὰ κουκούλια, τὰ ὄποια ἡ θεία μου εἶχεν ἀπλωμένα εἰς τὸν ἥλιον διὰ τὸν ἔμπορον καὶ εἶδον· μέσα τὴν χρυσαλλίδα νεκράν. Ἡ ζέστη τοῦ ἥλιου τὴν εἶχεν ἀποξηράνει.

Ως μοῦ εἶπεν ἡ θεία, εἰς τὰς περισσοτέρας οἰκίας τοῦ χωρίου ἔτρεφον μεταξοσκώληκα+

Κατὰ τὸν Ἰούνιον ἥλιθον οἱ ἔμποροι καὶ ἡγόρασαν τὸ κουκούλι. Μερικαὶ οἰκογένειαι ἐκέρδισαν καὶ δέκα χιλιάδας δραχμῶν, αἱ περισσότεραι πέντε ἔως ὅκτω χιλιάδας.

Οσα ἐτύχαινε νὰ βγάλουν πεταλοῦδες αἱ γυναῖκες τὰ ἔβραζον, τὰ ἔξαινον καὶ ὕστερα τὰ ἔγνεθον. Ἀπὸ τὰ νήματα αὐτὰ ὑφαινον σινδόνια καὶ μεταξωτὰ φορέματα. *

X 4. — Τὰ ἀποφάγια τοῦ μεταξοσκώληκος τί τὰ κάμνετε, ποῦ τὰ μαζεύετε; ἡρώτησα τὴν θείαν μου.

— Τρέφομε τὸν χειμῶνα τὰ μοσχάρια. Παχαίνουν μὲ αὐτὴν τὴν τροφὴν πολὺ καὶ τὰ ἀκριβοπουλοῦμε. Ἡ μουριά, βλέπεις, μᾶς δίδει πολλά. Τώρα τὰ φύλλα τὰ ἔφαγαν οἱ μεταξοσκώληκες. Μετὰ ἔνα μῆνα θὰ φουντώσουν πάλιν καὶ θὰ θρέψωμε ἔνα-δυὸ ἀρνιά ἡ κάθε οἰκογένεια. Τὸ φθινόπωρον αἱ μορέαι θὰ εἶναι πάλιν γεμᾶται, τὰ φύλλα των θὰ τὰ μαζεύσωμε καὶ θὰ τὰ ἔχρανωμε διὰ τὸν χειμῶνα. Ἰδού πόσον χρήσιμος εἶναι ἡ μορέα. +

«Η Πατρίδα μας» (Διασκευή)

Ἀνδρέας Καρκαβίτσας

83. ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, στὰ δροσερὰ χορτάρια,
ποὺ μουρμουρίζουν τὰ νερὰ καὶ χύνονται καθάρια,
ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, ὅπου φυσᾷ τὸ ἀγέρι
καὶ χαιρετᾶ τὰ λούλουδα καὶ παίζει μὲ τὴ φτέρη **+**
καὶ τὰ πουλάκια κελαηδοῦν στὰ δέντρα ταίρι - ταίρι,
ἀπλώνεται μικρὸ χωριό μὲ πεῦκα στολισμένο
καὶ μέσ' στὸν ἥλιο λούζεται λευκὸ κι εύτυχισμένο.

Τὰ κάτασπρα σπιτάκια του, μικρὰ καὶ μετρημένα,
καθὼς φωλιές μικρῶν πουλιῶν, στὰ δέντρα εἶναι κρυμμένα.

Ἐχει κι ἀμπέλια νὰ χαρῆ καὶ στάχυα νὰ θερίσῃ,
ἔχει καὶ πρόσχαρη ἐκκλησιὰ κοντὰ στὴν κρύα βρύση
κι ἔρχεται κάθε χωρικὸς ἐκεῖ νὰ προσκυνήσῃ.
Φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ παπα καὶ τὸν καλημερίζουν
καὶ στὴ δουλειά τους ὑστερά μὲ προκοπὴ γυρίζουν.

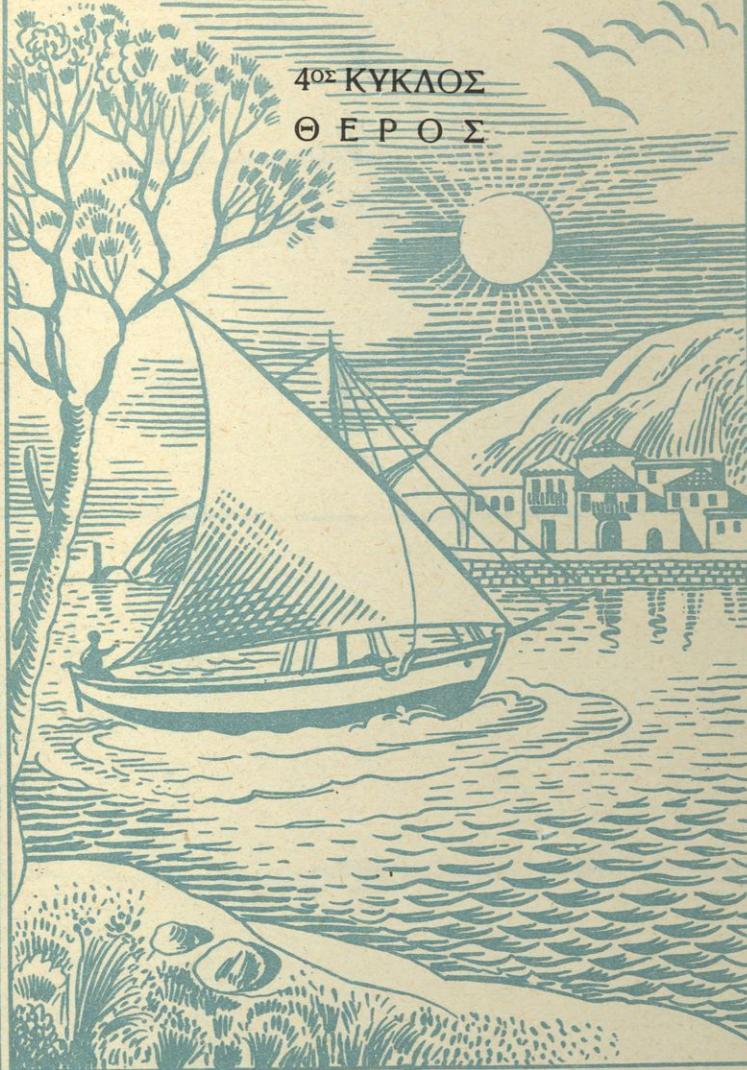
« Σχολικὴ Ἀνθολογία »

Ιωάννης Πολέμης

4ΟΣ ΚΥΚΛΟΣ
ΘΕΡΟΣ

Α'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

84. ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

1

‘Ο κόσμος λάμπει
σὰν ἔνα ἀστέρι.
Βουνὰ καὶ κάμποι,
δένδρα, νερά
γιορτάζουν πάλι,
καθώς προβάλλει
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

2

Φωνοῦλες, γέλια
φέρνει τ' ἀγέρι
μέσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια
τὰ καρπερά.
Παιδιὰ ἀγγελούδια
λένε τραγούδια
στὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

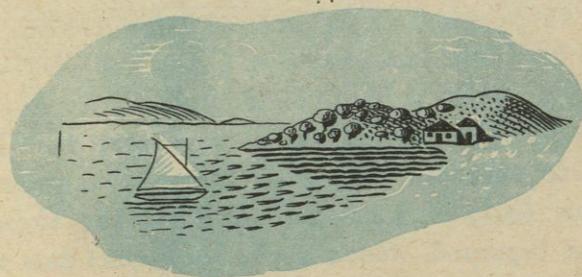
3

Τὴν ὥρα τούτη
σκορπᾶς ἔνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη
κι ἡ γῆ φορᾷ
σὰ μιὰ πορφύρα.
Ζωῆς πλημμύρα
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

4

‘Η φύσι πέρα,
ῶ νέοι καὶ γέροι,
σὰ μιὰ μητέρα
μᾶς καρτερᾷ.
‘Η φύσι ὅλη
σὰν περιβόλι
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Κωστής Παλαμᾶς

85. Ο ΘΕΡΙΣΜΟΣ

Τὸν μῆνα Ἰούνιον, τὸν Θεριστήν, ὅπως τὸν λέγει ὁ λαός, ὅλον τὸ χωρίον εύρισκεται εἰς τοὺς ἀγρούς.

Εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀγροῦ ὑψώνεται τὸ πυκνόφυλλον δένδρον, τὸ ὄποιον ἐκάστην πρωταν δέχεται τὰ σακκίδια, μὲ τὸν ἄρτον τῶν θεριστῶν καὶ τὰ δοχεῖα τοῦ νεροῦ.⁴ Εκεῖ εἶναι προφυλαγμένα ἀπὸ τὰς θερμὰς ἀκτῖνας τοῦ ἥλιου.⁴ Όσον προχωρεῖ ἡ ἡμέρα, τόσον ἡ ζέστη μεγαλώνει καὶ βασανίζει τοὺς θεριστάς.

“Ολος ὁ κάμπος εἶναι ὀλόχρυσος καὶ μόνον τὰ φύλλα τοῦ δένδρου πρασινίζουν. Οὔτε ἐν ἄνθος δὲν ἀπέμεινε πλέον. Τώρα, ὅσον εἶναι ἀκόμη πρωτ, τρέχουν οἱ θερισταὶ νὰ κόψουν στάχυς μὲ τὰ δρέπανά των τὰ καμπυλωτά.

Ωσὰν στρατιῶται εἰς τὴν γραμμήν, αἱ ζωηραὶ θερίστριαι θερίζουν καὶ τραγουδοῦν. Εχουν κατεβασμένην τὴν μανδήλαν ἔως τὰ χείλη, κύπτουν καὶ προχωροῦν μὲ τὸ κοπτερὸν δρέπανον εἰς τὴν χεῖρα⁵ Κατόπιν ἀπὸ αὐτὰς ἄλλοι ἔργαται μὲ τὰ σπάρτα εἰς τὰς χεῖρας δένουν εἰς δεμάτια τοὺς θερισμένους στάχυς. Καὶ τὰ δεμάτια αὐτά, σκορπισμένα ἐδῶ καὶ ἔκει εἰς τὸν ἄγρον, ὁμοιάζουν μὲ νεκρούς, οἱ ἄποιοι μετ' ὀλίγον θὰ θρέψουν τοὺς ζωντανούς.⁶

Εἰς τὴν σκιὰν τοῦ δένδρου ἔμαζεύθησαν τὴν μεσημέριαν οἱ θερισταί, ἔξεκρέμασαν τὰ σακκίδια καὶ ἐστρώθησαν εἰς τὸ φαγητόν. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου ματαίως ἀγωνίζονται νὰ περάσουν ἀπὸ τὰ πυκνὰ φύλλα τοῦ δένδρου.

Θερισταὶ εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ ἴδιοικτῆται τῶν ἀγρῶν καὶ θερίστριαι εἶναι αἱ σύζυγοι καὶ αἱ θυγατέρες των. Καμμία γεωργικὴ ἔργασία δὲν γίνεται μὲ τόσην εὐχαρίστησιν. Διὰ νὰ φθάσουν ὅμως οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἰς τὰς εὐχαρίστους ἡμέρας τοῦ θερισμοῦ, πόσας φορὰς ἐβράχησαν ἔως τὸ κόκ-

καλον κατὰ τὸν καιρὸν τῆς σπορᾶς καὶ πόσην ἀγωνίαν ἐδοκίμασαν ἀπὸ τὸ πρῶτον φύτρωμα ἔως σήμερον! Ἡ χαρὰ των ὅμως τώρα εἰς τὸ τέλος γίνεται ἀφορμὴ νὰ λησμονῶνται ὅλα τὰ παλαιὰ βάσανα.

+ Τρώγοντες εἰς τὴν σκιὰν τοῦ δένδρου βλέπουν μὲ νπερηφάνειαν τὰ δεμάτια σκορπισμένα εἰς τὸν ἄγρὸν καὶ συλλογίζονται, ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἀλωνίσουν τὸν σῖτον, θὰ στείλουν τὸν νέον καρπὸν εἰς τὸν γειτονικὸν μύλον καὶ θὰ φάγουν χαρούμενοι τὸν πρῶτον ἄρτον τῆς ἐσοδείας. Πόσον εὐωδιάζει ὁ ἄρτος αὐτός!

Δὲν θὰ λησμονήσουν καὶ τὸν τζίντζιρα, πού, χωμένος εἰς τὰ κλαδιὰ τοῦ δένδρου, τραγουδεῖ καὶ λέγει:

Θερίσετ’ ἀλανίσετε,
δεματοκονβαλήσετε,
κι ἐγὼ τὸ κουλικάκι μου
θέλω νὰ μοῦ τὸ δώσετε.

Καὶ ἡ νοικοκυρὰ ἀπὸ τὸν πρῶτον καρπόν, ποὺ θὰ ζυμώσῃ, θὰ κάμη τὸ κουλούρι τοῦ τζίντζιρα καὶ μιά της κόρη θὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν βρύσιν τοῦ χωρίου καὶ θὰ τὸ κρεμάσῃ ἐκεῖ εἰς τὸν κρουνόν, ποὺ τρέχει τὸ νερόν, διὰ νὰ τρέχουν ἔτσι καὶ τὰ καλὰ εἰς τὸ σπίτι.

+ Οἱ ἥλιος, ἀργὰ - ἀργά, κλίνει πρὸς τὴν δύσιν. Εὔχαριστος ζέφυρος δροσίζει τὴν φλεγομένην γῆν καὶ ζωογονεῖ τοὺς κουρασμένους θεριστάς. "Ολαι αἱ οἰκογένειαι κατακλίνονται πλησίον εἰς τὰ δεμάτια, διὰ νὰ συνεχίσουν τὴν χαραυγὴν τὸν θερισμὸν μὲ τὸ πρῶτον ἄσμα τοῦ κορυδαλλοῦ.

+ Αλέξανδρος Μωραΐτης

86. ΣΤ' ΑΛΩΝΙΑ

Στ' ἀλώνια, καλοσάρωτα καὶ ἔχορταριασμένα,
θὰ ξαπλωθοῦν οἱ θημωνιές, ξανθόμαλλες πλεξίδες.

Τὰ στάχυα τρίβει καὶ μασᾶ περνῶντας ἡ ροκάνα:
πλατάνι τὸ σαγόνι τῆς, τὰ δόντια τῆς στουρνάρια.

Τὰ βόΐδια σέρνουν τὸ θεριό· ζευγαρωτὰ δεμένα,
καὶ δαμασμένο τὸ πατᾶ, τὰ βόΐδια κυβερνῶντας,
ώραία ἀρματοδρόμισσα, λαμπαδωτὴ στημένη.

Στὰ χείλη τῆς ὁ σάλαγος γλυκόφωνο τραγούδι,
στὰ χέρια τῆς ἀπόνετο καλάμι εἰν' ἡ βουκέντρα.

'Ο νοικοκύρης τ' ἀλωνιοῦ, μὲ τὸ κρασὶ στὸ γόνα,
κερνῷ τοὺς ξένους, ποὺ περνοῦν, καὶ κράζει τοὺς γειτόνους,
κι ἔνας λυράρης παίζοντας, τυφλός, τυφλὰ τῇ λύρᾳ,
μοιράζει εὐχές γιὰ τὴ σοδειά, κάθε φορὰ ποὺ πίνει.

Κι' ἀρχίζει τὸ ξανέμισμα τῆς νύχτας μὲ τ' ἀπόγειο·
σύννεφο ἀπὸ τὰ ξυλόφτυαρα στὰ οὐράνια ἀναπετῶντας
τ' ἄχυρο φεύγει ἀνάλαφρο καὶ τὸ σιτάρι πέφτει
γῦρο στὸ φῶς τῶν φαναριῶν, χρυσῆ ψιχάλα ἀπ' τ' ἀστρα.

Σωρὸς σιτάρι, ἀγ καρτερῆ τοῦ μετρητῆ τὰ χέρια,
πρὶν ἀπ' τὰ χέρια τὸ μετροῦν τὰ πόδια καὶ τὰ μάτια,
τὰ πόδια μὲ τὸ πήδημα, μὲ τὴ ματιὰ τὰ μάτια.

Φτερὸ τοῦ νιοῦ τὸ πήδημα, σοφὴ ἡ ματιὰ τοῦ γέρου.

"Αβρεχη κι ἀκαγη ἡ σοδειὰ σηκώνεται ἀπ' τ' ἀλώνι,
λίβας δὲν τὴν καψάλισε κι ἡ μπόρα δὲν τὴν πῆρε·
χρονιάρα, τροφοδότισσα γεμίζει τὶς κουβέλες.

« Σχολικὴ Ἀνθολογία »

Γεώργιος Δροσίνης

87. ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Χ Ηλθες, ηλθες, καλοκαιρι,
κι δ Θεδς πολλά
μὲ τὸ ἄγιο του χέρι
σκόρπισε καλά.

Στὶς μυρτιὲς κρυμμένα ἀηδόνια
ψάλλουν λιγυρὰ
καὶ πετοῦν τὰ χελιδόνια
μ' ἐλαφρὰ πτερά. +

Τὰ μελίσσια μὲ φροντίδες
δῶ κι ἐκεῖ πετοῦν
καὶ μὲ χάρι οἱ χρυσαλλίδες
τ' ἀνθη χαιρετοῦν.

Εἰς τοὺς κάμπους πρασινίζουν
χόρτα δροσερά,
εἰς τοὺς λόφους ψιθυρίζουν
τὰ γοργὰ νερά.

Εύμορφα ἀνθη στοὺς ἀέρες
χύνουν μυρωδιὰ
κι ἀνθοδέσμες στὶς μητέρες
φέρνουν τὰ παιδιά.

Γεώργιος Βιζυηνός

Θέλεις νὰ μαγεύσῃ τοὺς ὁφθαλμούς σου ἀπερίγραπτον κάλλος; Θέλεις νὰ χυθῇ εἰς τὰ ὕτα σου μουσικὴ γλυκυτάτη; Νὰ διέλθῃς τὰ Τέμπη. 'Η καρδία σου τότε ἐκ τῆς χαρᾶς θὰ σκιρτήσῃ καὶ τὰ χείλη σου θὰ φάλουν ὕμνον πρὸς τὸ κάλλος τῆς πλουσίας φύσεως.

'Αριστερά σου καταπίπτουν ἀπότομοι τοῦ Ὀλύμπου οἱ βράχοι καὶ δεξιὰ αἱ κατωφέρειαι τῆς "Οσσης. Μεταξὺ αὐτῶν σχηματίζεται ἡ στενὴ κοιλάς τῶν Τεμπῶν, διὰ τῆς ὁποίας διαρρέει ὁ Πηγειός ποταμός.

Διὰ νὰ διέλθῃς αὐτὴν μέχρι τῆς ἄλλης ἄκρας θὰ περιπατήσῃς δύο σχεδὸν ὥρας. Τόσον εἶναι μακρά.

Μία μόνη ὁδὸς φέρει ἀπὸ τὴν μίαν ἄκραν εἰς τὴν ἄλλην καὶ αὐτὴ εἶναι ἐπὶ τῆς "Οσσης. 'Επὶ τοῦ Ὀλύμπου ἀπέναντι δὲν ὑπάρχει κανέναν πέρασμα, διότι αἱ πλευραὶ του εἶναι ἀπότομοι. 'Επὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης λοιπὸν προχώρει +

Καθ' ὃν χρόνον βαδίζεις, ὑψοῦνται τὰ δύο ὅρη ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς σου· νομίζεις, ὅτι ἡ θεία δύναμις τὰ διεχώρισεν. Μετὰ δυσκολίας δύνασαι νὰ διακρίνῃς τὰς κορυφὰς αὐτῶν, διότι εἶναι πολὺ ὑψηλαῖ.

Παρὰ τοὺς πόδας σου ἥρεμος ὁ Πηγειός κυλίει τὰ ρεύματά του ὑπὸ παχεῖαν σκιάν, τὴν ὁποίαν ἀπλώνουν αἱ πλατανόφυτοι ὄχθαι.

'Αριστερόθεν, εἰς τὰς κρημνώδεις πλευράς τοῦ Ὀλύμπου, ὑψοῦνται ὑψηλὰ καὶ καταπράσινα δένδρα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναρριχᾶται ὁ κισσός. Διὰ μέσου τῶν δένδρων ρέουν κελαρύζοντα νερά.

Δεξιόθεν αἱ κατωφέρειαι τῆς "Οσσης εἶναι καταπράσινοι. Εύωδιάζει ἐδῶ ἡ δάφνη, ἡ μυρσίνη καὶ ἡ λυγαριά. Καὶ διὰ μέσου τῶν φυτῶν τούτων περνοῦν ρυάκια διαυγῆ. Νομίζεις, ὅτι εἶναι ἀργυρᾶ νήματα.

Απὸ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου μέρους οἱ βράχοι μόλις φαίνονται· σκεπάζουν αὐτοὺς τὰ χλωρὰ φύλλα τοῦ κισσοῦ καὶ τῶν ἄλλων φυτῶν.

Κατὰ τὴν πορείαν δὲν αἰσθάνεσαι κόπον. Βαδίζεις μέχρι τέλους τῆς κοιλάδος πάντοτε ὑπὸ τὴν δροσερὰν σκιὰν τῶν δρυῶν καὶ τῶν πρίνων, τῶν πλατάνων καὶ τῶν ἵτεῶν.

Τοὺς δόφθαλμούς σου εὔχαριστεῖ ἡ ποικιλία τοῦ πρασίνου χρώματος.

Τὰ ὥτα σου εὔχαριστεῖ τὸ κελάρυσμα κρυσταλλίνων ὕδατων καὶ σὲ συνοδεύει ἡ μουσικὴ τῶν εὐθύμων πτηνῶν. Ἐδῶ ψάλλει γλυκὰ ἡ ἀηδών. Ὁ κορυδαλλὸς ἔκει καὶ ὁ σπίνος καὶ πέραν ὁ φλῶρος.

Ἐφ' ὅσον προχωρεῖς, ἡ μὲν κοιλάς ὀλίγον κατ' ὀλίγον γίνεται στενωτέρα, ἡ δὲ ὄδος ἀναβαίνει ἐπὶ τῆς "Οσσης καὶ κάτω ἀριστερόθεν φαίνεται ὁ Πηγειός νὰ ρέῃ εἰς μέγα βάθος." +

Εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς ἡ κοιλάς γίνεται στενωτάτη καὶ τὸ ὑψος τῆς ὄδοῦ μέγιστον. Ἀντιθέτως, ἀπὸ τοῦ μέσου πρὸς τὴν ἔξοδον, ἡ μὲν κοιλάς ἀρχίζει νὰ πλατύνεται, ἡ δὲ ὄδος νὰ καταβαίνῃ καὶ κάτωθεν ὁ Πηγειός νὰ φαίνεται, ὅτι ὀλίγον κατ' ὀλίγον προσεγγίζει πρὸς σέ.

+ Εἶναι εὔχαριστον νὰ προχωρήσῃς πρὸς τὸ τέλος. Πλησίον ἔκει, εἰς μίαν χαράδραν τῆς "Οσσης, σχηματίζεται καταρράκτης." Μακρόθεν ἀκόμη θὰ ἀκούσῃς τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, τὸ δόποιον καταπίπτει. Ἐάν ἀναβῆς εἰς τὸ ὑψηλὸν ἔκεινο μέρος, θὰ ἴδης νὰ ἔνωνῃ τὰ ρεύματά του ὁ Πηγειός μὲ τὰ γαλανὰ κύματα τῆς θαλάσσης.

Εὔμορφος εἶναι ἡ κοιλάς τῶν Τεμπῶν. Τὸ κάλλος αὐτῆς εἶναι ἀξιοθαύμαστον.

Κατὰ I. Σαραντίδην

89. ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΕΞΥΠΝΑ

Προτοῦ ἀκόμη τὰ ρόδινα νέφη τῆς πρωΐας ἀναγγείλουν, ὅτι πλησιάζει ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἥλιου, ἐξ ὅλων τῶν πτηνῶν τοῦ δάσους πρῶτος ἔξυπνῷ ὁ κόσσουφος.

Τινάσσει τὴν δρόσον ἐκ τοῦ μελανοῦ του πτερώματος. Τρίβει τὸ ράμφος του ἐπάνω εἰς ἔνα κλάδον. Καὶ ἐπειτα πετᾶ εἰς τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ δένδρου. Ἀπὸ ἐκεῖ σφυρίζει δύο ἢ τρεῖς φορὰς πρὸς τὴν ἀπέναντι πλαγιὰν τοῦ βουνοῦ. Ἀπὸ τὴν πλαγιὰν ἐκείνην μετ' ὀλίγον ἀναφαίνονται αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου. Εὔθυς τότε ἀρχίζει τὸ γλυκὺ καὶ ζωηρὸν κελαδήμα τού.

Ἐν τῷ μεταξύ ἔχουν ἔξυπνήσει καὶ τὰ λοιπὰ πτηνὰ τοῦ δάσους. Ἐγκαταλείπουν τὰ δένδρα, ὅπου διανυκτέρευσαν, καὶ πετοῦν εἰς ὑψηλοτέρους κλάδους, διὰ νὰ ἰδουν τὸν ἥλιον νὰ ἀνατέλλῃ.

Μόλις αἱ ἥλιαι καὶ ἀκτῖνες φωτίσουν πάλιν τὰ πολύχρωμα ἄνθη, τὰ θαλερὰ δένδρα, τοὺς χλοεροὺς λειμῶνες καὶ τοὺς διαυγεῖς ρύακας, αὐτὰ σκιρτοῦν ἀπὸ χαρᾶν. Καὶ ἀμέσως ἀρχίζουν τὰ μελῳδικά των κελαδήματα.

Ο κορυδαλλὸς πετᾶ ὑψηλότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ὄλλα πτηνά. Βυθισμένος ἐντὸς τοῦ κυανοῦ ούρανοῦ, ἐντελῶς ἀόρατος, γειμίζει τὸν ἀέρα μὲν γλυκυτάτους τόνους. Ἐπειδὴ δὲ δὲν φαίνεται ἀπὸ ποῦ ἔρχονται τὰ κελαδήματα αὐτά, νομίζει κανείς, ὅτι κελαδοῦν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου καὶ ἡ αὔρα τῆς πρωΐας, διὰ νὰ δοξολογήσουν τὸν Θεόν, ὁ ὅποιος ἐδημιούργησε τόσον ὥραιαν τὴν ἀνατολήν.

Η μικρὰ ἀκανθυλλὶς κάθηται ὅπισθεν ἐνὸς χλοεροῦ κισσοῦ. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἀντηχεῖ ἡ διαυγὴς λαλιά της. Ο σπίνος πετᾶ ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον, ὅπου δὲ σταθῇ, ἀνοίγει τὸ μικρὸν στόμα του καὶ φάλλει εὔθυμον ἄσμα.

✗ Ποῦ κελαδεῖ ἡ ἀηδών, δὲν δύναται κανεὶς νὰ ἀντιληφθῇ. Διότι εἰς ὅλον τὸ δάσος ἀντηχεῖ τὸ ζωηρότατον καὶ διαυγέστατον, ἀλλὰ καὶ γλυκύτατον ἄσμα τῆς.

✗ Οἱ κάνθαροι τρίζουν κάτω ἀπὸ τὴν εὔοσμον χλόην καὶ ἀπὸ τὰς σκιάς τῶν θάμνων. Ἐπάνω εἰς τὰ πολύχρωμα ἀνθη βομβοῦν αἱ μέλισσαι καὶ τὰ ἄλλα ἔντομα. ✓

Ζωή, κίνησις καὶ χαρὰ βασιλεύει εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ δάσους.

‘Η δροσερὰ αὔρα δροσίζει ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ δάσους. Οἱ ἀνθηροὶ καὶ πυκνόφυλλοι κλάδοι τῶν δένδρων σείονται.

Πτηνὰ καὶ ἔντομα, ὕδατα καὶ αὔραι δημιουργοῦν ἐντὸς τοῦ δάσους· γλυκυτάτην συναυλίαν. +

✓ Αἴφνης ὅμως ἀκούεται εἰς τὸν ἀέρα φωνὴ ὀξυτάτη. Εἴναι ἡ φωνὴ τοῦ πεινασμένου ιέρακος, ὁ ὅποιος παρατηρεῖ ἀπὸ ὑψηλὰ τὰς ἔκτάσεις, διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τροφήν.

Διὰ μιᾶς τότε ὅλοι οἱ μικροὶ ψάλται τοῦ δάσους γίνονται ἀφαντοί. Καὶ ζητοῦν σωτηρίαν κάτω ἀπὸ τοὺς κλάδους καὶ ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων καὶ τῶν θάμνων.

Τοιουτοτρόπως τὴν μελωδικὴν συναυλίαν ἀκολουθεῖ ἀπότομος σιγή. Καὶ τὴν χαρὰν ἀκολουθεῖ ὁ τρόμος.

✗ Μετ' ὀλίγον ἡ ἐπικίνδυνος στιγμὴ περνᾷ. Τὸ ὄρνεον ἔξαφανίζεται. Ἀμέσως πάλιν οἱ μικροί, ἀλλὰ ὥραιοι κάτοικοι τοῦ δάσους φανερώνουν τὴν χαρὰν καὶ ζωηρότητά των. ✓

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ (Διασκευὴ)

Θ. Μακροπούλου

90. Η ΠΡΩΤΑ

‘Ο ήλιος τὰ βουνά χρυσώνει,
ήμέρα λάμπει εὐειδής,
ύμνει τὰ κάλη της τ’ ἀηδόνι.
Σήκω, παιδί μου, νὰ ιδῃς.

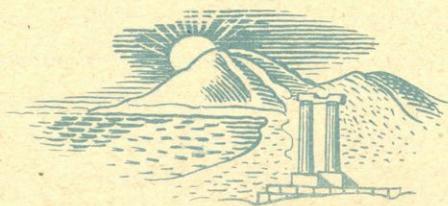
Μὲ στόμα ἄπειρον ἡ φύσις
τὸν Πλάστην της δοξολογεῖ.
‘Ω! σήκω νὰ εὔχαριστήσῃς
Ἐκεῖνον, ποὺ μᾶς εὐλογεῖ.

Σήκω ν’ ἀκούσῃς μελωδίας,
σήκω τὴν φύσιν νὰ χαρῆς,
σήκω νὰ πνεύσῃς εύωδίας,
σήκω, παιδί μου, ἐνωρίς.

‘Η ὥρα εἰν’ εὐλογημένη·
δστις σηκώνεται πρωΐ,
ἐκεῖνον ἡ ζωὴ εὐφραίνει,
ἐκεῖνος κόσμον ἔννοεῖ.

«Παρνασσός»

‘Ηλίας Τανταλίδης

91. ΔΡΟΣΙΕΣ

Δροσιές καὶ μύρα
φέρνει τ' ἀγέρι,
δροσοσταλίδες
κυλοῦν στὴ φτέρι.

Κρούσταλλα γῦρο
νερά, ποὺ τρέχουν,
κορνίζα πράσινη
τὴν χλόην ἔχουν.

Δροσιές καὶ μύρα
φέρνει τ' ἀγέρι·
σὰν τί νὰ λέγῃ,
τάχα ποιός ξέρει;

Κάτι ἀκούω
στὴν ἐξοχή
νὰ ψιθυρίζῃ
μιὰ προσευχή.

Ἄ, τί γλυκύτατα
χαρᾶς τραγούδια
μὲ χίλια στόματα
λὲν τὰ λουλούδια!

Ἡ φύσι στέλνει
δοξολογία
σ' Αὔτόν, ποὺ δίνει
κάθε εὐλογία.

« Τὸ τραγούδι τοῦ παιδιοῦ » Α'

Συλβία Ρόδη

92. ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς χιονιᾶς ἤκουσα ἔνα μικρὸν θόρυβον, σὰν νὰ ἔρριπταν λιθάρια εἰς τὸ τζάμι τοῦ παραθύρου. Στρέφομαι καὶ βλέπω ἔνα σπουργίτην καθισμένον εἰς τὸ πλαίσιον κάτω τοῦ παραθύρου.†

Ἐγνώριζα ἀπὸ ἀναγνώσεις, ὅτι τὰ πτηνὰ κάμνουν τοι-
αύτας ἐπισκέψεις ἐν καιρῷ χιονιᾶς, ἀλλὰ τὰς ἔθεωρουν ἀδυ-
νάτους εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι τὰ πτηνὰ γνωρίζουν τὰ ἥθη
καὶ τὸν χαρακτῆρά μας. Καὶ ἀντὶ ἀγάπης καὶ οἴκτου, πρέ-
πει νὰ περιμένουν, ἀμα πλησιάσουν ἄνθρωπον, ἐπίθεσιν μὲ
ξύλον, μὲ δόπλον, μὲ πέτραν ἢ μὲ λάστιχον. Ἀλλ' ἀληθῶς
αὐτὸς μοῦ ἐκτύπησε μὲ τὸ ράμφος του τὸ τζάμι;‡

Τὴν ἀμφιβολίαν μου διέλυσε νέον ράμφισμα, τὸ ὅποι-
ον εἶδα. Καὶ τὸ πρᾶγμα μὲ συνεκίνησε, μάλιστα, ἀν θέλετε,
μὲ ἐκολάκευσεν. Ὁ καημένος δ σπουργίτης μοῦ ἔκανε μίαν
τιμητικὴν διάκρισιν νὰ μὲ θεωρῇ ὡς ἀνίκανον γὰ τοῦ κά-
μω κακὸν καὶ ἵκανὸν νὰ τὸν λυπηθῶ.

†Ἐπλησίασα σιγὰ - σιγὰ εἰς τὸ παράθυρον. Ὁ σπουργί-
της, ἀφοῦ ἐτίναξε τὰ πτερά του, ἔκαμε μικρὸν κίνημα ὅπι-
σθιδρομήσεως. "Ἐπειτα ἐστάθη καὶ μὲ ἡτένισε μὲ τὴν ἔντο-
νον περιέργειαν, τὴν ὅποιαν ἔχει κάποτε τὸ βλέμμα τῶν πτη-
νῶν. Ἀπεῖχα ἀπὸ τὸ παράθυρον δύο βήματα. Ὁ σπουργίτης
ἐξηκολούθει νὰ μὲ παρατηρῇ. "Ἐπειτα ἔκαμε κίνημα τῆς κεφα-
λῆς ὡσὰν ὑπόκλισιν. Ἀλλ' ὅταν ἔφθασα εἰς τὸ παράθυρον
καὶ ἐξέτεινα τὸ χέρι πρὸς τὸν σύρτην, δ σπουργίτης ἐπέτα-
ξεν. Ἀδύνατον νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ἄνθρωπίνην ἀγαθότητα.†

Ἐρριψα ψίχουλα εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ παραθύρου, τὸ
ὅποιον εἶχεν ἥδη καθαρισθῆ ἀπὸ τὸ χιόνι, καὶ ἔκλεισα τὸ

τζάμι καὶ τὸ παραπέτασμα. Μετ' ὀλίγον εἶδα τὸν σπουργίτην νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ παράθυρον¹ καὶ νὰ ἀρχίσῃ νὰ τρώγῃ λαιμάργως τὰ ψιχία. Ἐφοῦ δὲ ἐτελείωσεν, ἔκαμε νέαν ὑπόκλισιν, ἔπειτα ἐρράμφισε τὸ τζάμι καὶ ἐκίνει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν κεφαλήν, ὡσὰν νὰ προσεπάθει νὰ διακρίνῃ διὰ μέσου τοῦ τζαμιοῦ καὶ τοῦ παραπετάσματος. Ἀλλ' ὅταν ἐπλησίασα νὰ ἀνοίξω, ἐπέταξε πάλιν φοβισμένος.⁺

"Ἐρριψα νέα ψιχία εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ παραθύρου. "Ἐρριψα καὶ ἄλλα εἰς τὸ πάτωμα ὑπὸ τὸ παράθυρον καὶ ἐκάθισα εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, ἀφήσας ἀνοικτὸν τὸ παράθυρον.[†]

*Δὲν ἐπέρασαν πολλὰ λεπτὰ καὶ ὁ σπουργίτης ἐπανῆλθε. Μετὰ διαφόρους δὲ δισταγμούς ἐπήδησε καὶ μέσα εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἐξηκολούθησε νὰ τρώγῃ τὰ σκορπισμένα εἰς τὸ δωμάτιον ψιχία[¶] ἀνήσυχος ὅμως πάντοτε καὶ ἔτοιμος νὰ πετάξῃ. Ἐπειτα μὲ ἔνα πτερύγισμα ἀνέβη εἰς τὸ γραφεῖόν μου καὶ ἐκεῖθεν ἐστράφη καὶ μέ παρετήρει. Μὲ παρετήρει σχεδὸν πέντε λεπτά. Καὶ μοῦ ἐφάνη, ὅτι εἰς τὰ μάτια μου ὑπῆρχε μία λάμψις μειδιάματος. Ἀλλὰ μόλις ἐκινήθην, ἐπέταξε καὶ δὲν ἐπανῆλθε πλέον. Οὔτε καὶ ἐγὼ ἡδυνάμην νὰ ἔχω τὸ παράθυρον περισσότερον ἀνοικτόν.

*Ἐπερίμενα τὴν ἐπιοῦσαν, ἐπερίμενα καὶ τὴν μεθεπομένην νὰ ἀκούσω τὸ ράμφισμά του εἰς τὸ τζάμι. Ἐπεθύμουν νὰ συνεχίσωμεν τὰς σχέσεις μας, νὰ γίνωμεν φίλοι. Τὰ στρουθία, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔχουν τὴν χάριν ὅλων τῶν μικρῶν πτηνῶν, ἐνθυμίζουν τὴν πραότητα καὶ ἀγαθότητα Ἐκείνου, ὁ ὁποῖος συχνὰ τὰ ἀνέφερεν εἰς τὰς παραβολάς του.

*Αλλὰ δὲν ἥλθεν.

*Ἐφημερίς «Ἀκρόπολις»

*Ιωάννης Κονδυλάκης

93. ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΑ ΠΕΛΑΡΓΟΥ

Φιλοστοργία
Εἰς ἐν χωρίον τῆς Θεσσαλίας, ἐπὶ τῆς στέγης παλαιᾶς
οἰκίας, ὑπῆρχε μεγάλη καὶ ἀτεχνος φωλεά, κατασκευασμέ-
νη ἐκ καλάμων καὶ ξηρῶν χόρτων.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀνοίξεως
ἔβλεπον οἱ χωρικοὶ ὑπόλευκον ζεῦγος πελαργῶν νὰ ἔρχεται
καὶ νὰ ἐγκαθίσταται εἰς τὴν ἀγαπητήν του στέγην. Ἐστέ-
κοντο ἐκεῖ καὶ οἱ δύο ἐπὶ τοῦ ἐνδός ποδὸς καὶ ἐκροτάλιζον
μὲ τὸ ράμφος, ὡσάν νὰ ἔχαιρετιζον τὴν ἀγαπητήν κατοικίαν,
ὅπου ἔως τότε εἶχον ἀναθρέψει τόσα τέκνα.

Μίαν πνιγηρὰν ἡμέραν τοῦ θέρους οἱ κάτοικοι τοῦ χω-
ρίου ἥσαν εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ ἐθέριζον. Αἴφνης δυναταὶ
κωδωνοκρουσίαι ἀναγγέλλουν κίνδυνον. Μετ' ὀλίγον μία φω-
νὴ ἀκούεται ἀπὸ παντοῦ:

— Πυρκαϊά! Πυρκαϊά!

Οἱ χωρικοὶ ἐντρομοὶ τρέχουν ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὸ χω-
ρίον, διὰ νὰ σώσουν τὰς οἰκίας των.^ν Άλλα δὲ ἥλθον εἰς
τὸν τόπον τῆς πυρκαϊᾶς, εἰδον, ὅτι μόνον ἡ οἰκία, ἐπὶ τῆς

όποιας οἱ πελαργοὶ εἰχον κτίσει τὴν φωλεάν των, εἶχε περικυκλωθῆ ὑπὸ τῶν φλογῶν. Τότε ὅλοι μὲ μεγίστην προθυμίαν προσεπάθουν νὰ σώσουν τὴν οἰκίαν ἐκείνην.

’Αλλὰ δὲν ἦτο εὔκολον πρᾶγμα. Τὸ πῦρ εἶχε διαδοθῆ. Αἱ φλόγες ἔξήρχοντο ἐκ τῶν παραθύρων καὶ ἡ στέγη ἥρχισε νὰ ἀναφλέγηται.

’Ἐνῷ ὅμως οἱ χωρικοὶ κατεγίνοντο νὰ σώσουν ὅ, τι ἦτο δυνατὸν ἐκ τῆς καιομένης οἰκίας, αἴφνης εἰς πελαργὸς πετᾶ ὄρμητικὸς πρὸς αὐτήν. Ἡτο ἡ μήτηρ τῶν μικρῶν πελαργῶν, οἱ ὄποιοι εὑρίσκοντο ἐντὸς τῆς φωλεᾶς, ἐπὶ τῆς στέγης, καὶ τοὺς ὄποιους αἱ φλόγες καὶ νέφος καπνοῦ εἶχον τώρα περικυκλώσει.

✗ ‘Η δυστυχὴς μήτηρ ἔντρομος πετᾶ πέριξ τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν φλογῶν. Τέλος ὄρμᾶ πρὸς τὴν στέγην διὰ μέσου τῶν φλογῶν. Μετ’ ὀλίγον ἔξέρχεται κρατοῦσα εἰς τὸ ράμφος τῆς μικρὸν πελαργόν, τὸν ὄποιον τοποθετεῖ εἰς τὴν ρίζαν ἐνὸς δένδρου. ✗

✗ Εὕθυς ὑψώνεται πάλιν καὶ ὄρμᾶ διὰ δευτέραν φορὰν ἐντὸς τῶν φλογῶν, αἱ ὄποιαι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον δυναμώσει. Καὶ μετ’ ὀλίγον ἔξέρχεται μὲ δεύτερον νεοσσόν. ✗ Τώρα αἱ πτέρυγές της ἐκάησαν ὀλίγον, ἀλλ’ ἡ φιλόστοργος μήτηρ δὲν ἀνησυχεῖ διὰ τὰς πτέρυγάς της. Ἀφήνει τὸ τέκνον τῆς πλησίον τοῦ πρώτου καὶ ὄρμᾶ ἀκράτητος διὰ τρίτην φορὰν διὰ μέσου τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν φλογῶν, διὰ νὰ σώσῃ καὶ τοὺς ἄλλους δύο νεοσσούς. ✗ ..

Οἱ χωρικοὶ ἀνέμενον μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν νὰ ἴδουν τὴν ἡρωϊκὴν μητέρα νὰ ἔξέρχεται. Ἀλλὰ δὲν ἔξῆλθε πλέον. Ἐσκέπασε μὲ τὰς πτέρυγάς της τοὺς δύο νεοσσούς της, οἱ ὄποιοι ἐκάιοντο, καὶ ἐκάη μὲ τὰ ἀγαπητά της τέκνα, ἀφοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὰ σώσῃ. ✗

‘Αριστοτέλης Κουρτίδης (Διασκευὴ)

94. Η ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ

‘Ο ‘Ελληνικὸς λαὸς εἰς τὰς ἀντιλήψεις του περὶ ζῷων εἶναι ποιητής. ’Αγαπᾶ ἔνα ζῶον, ἐὰν εἶναι εὔμορφον, ἐὰν λαλῇ, εὔμορφα, ἐὰν ζῆ εὔμορφα, ἔστω καὶ ἂν ζῆ εἰς βάρος του.

‘Η πέρδικα, παραδείγματος χάριν, εἶναι κάποτε συμφορὰ τῶν γεννημάτων καὶ τῶν σταφυλῶν, παρ’ ὅλην τὴν καταδίωξιν, τὴν ὁποίαν κάμνει εἰς τοὺς σπόρους τῶν βλαπτικῶν ἐντόμων. Μὲ δὲ ταῦτα, ὁ λαὸς τραγουδεῖ καὶ τὸ πῶς ἀκόμη καταστρέφει τὰ ἀμπέλια, μόνον καὶ μόνον διότι εἶναι ώραία:

- Ποῦ ἥσουν, πέρδικα γραμμένη,
κι ἥρθες τὸ πρωτὶ βρεγμένη;
- “Ημοννα πέρα στὰ πλάγια
κι ἔτρωγα τὸν Μάη τριφύλλι
καὶ τὸν Αὐγονστο σταφύλι.

‘Επειδὴ δύμως ἡ κουκουβάγια ζῆ εἰς τὰς σκιὰς καὶ τὰ σκότη καὶ ἔχει ἀσχῆμα μάτια, εἶναι τὸ «κατηραμένο πουλὶ» διὰ τὸν ‘Ελληνικὸν λαόν. ’Εν τούτοις ὁ Θεὸς δὲν ἔπλασε περισσότερον εὔεργετικὸν συνεργάτην τοῦ ἀγρότου.

“Αμα βραδιάσῃ καὶ ἀρχίσῃ νὰ ἀναβαίνῃ ὁ ὑπόγειος ἐκεῖνος κόσμος τῆς καταστροφῆς, ὁ ὄποιος λέγεται ποντικοί, σκαραβαῖοι κ.τ.λ., ἡ κουκουβάγια πιάνει ἔνα δένδρον καὶ παραμονεύει. Τὰ μάτια τῆς τρυποῦν τὸ πυκνότερον σκότος εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Μόλις λοιπὸν προβάλῃ ὁ ποντικὸς ἢ ὁ σκαραβαῖος, τοὺς πιρουνίζει, ώσταν νὰ τοὺς ἔχῃ ἐμπρὸς εἰς τὸ πιάτον της.

Τὰ γεύματα καθ’ ὅλον τὸ ἔτος μιᾶς κουκουβάγιας εἰς ποντικοὺς μόγον λογαριάζονται ἀπὸ δύο ἔως διόμισυ χιλιάδας κορμάτια. ’Ανάλογα εἶναι τὰ ἐκ σκαραβαίων ὀρεκτικά της.

Καὶ ὅμως, τὸν ἄμισθον αὐτὸν νυκτερινὸν ἀγροφύλακα, ὁ ὄποιος σώζει ἑκατομμύρια δλόκληρα ἀπὸ τὴν φυτικὴν ζωὴν, ἀκόμη κανεὶς δὲν ἐσκέφθη εἰς τὴν πατρίδα μας νὰ προστατεύσῃ.

Εἰς ἄλλους τόπους οἱ γεωργοὶ κατασκευάζουν ἐπίτηδες παραθυράκια εἰς τὰς στέγας τῶν ἀχυρώνων των, διὰ νὰ εἰσέρχεται ἡ κουκουβάγια.

Δυστυχῶς ἡ κουκουβάγια, λόγῳ τῶν θρήνων καὶ τῆς ἀσχημίας της, ἔχει φορτωθῆ τόσην λαϊκὴν ἀντιπάθειαν, ὥστε πρέπει νὰ γίνη συστηματικὴ διδασκαλία μὲ λαϊκὰς διαλέξεις, μὲ βιβλία, μὲ ὑποδείξεις, διὰ νὰ γίνη πάλιν ὁ εὐεργετικὸς αὐτὸς φίλος τοῦ γεωργοῦ «ἱερὸν πτηνόν», ὅπως ᾧτο ἄλλοτε.

«Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ημερα»

Στέφανος Γρανίτσας

95. ΟΙ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΙ

1. Εἰς ἔνα ἀγρόν, ἐσπαρμένον μὲ σῖτον, ἔκανε ἡ κορυδαλλινα τὴν φωλεάν της. Ἐκεῖ ἐγέννησε τὰ αὐγά της καὶ ἔπειτα ἀπὸ δλίγας ἡμέρας ἐβγῆκαν ἀπὸ τ' αὐγὰ τὰ μικρὰ κορυδαλλάκια, χαριτωμένα καὶ ζωηρά, μὲ τὴν σκουφίτσα εἰς τὸ κεφάλι.

Ἔτσαν πολὺ εύτυχισμένα τὰ κορυδαλλάκια ἀνάμεσα εἰς τοὺς ὑψηλοὺς καὶ δροσεροὺς στάχυς. Αὔτοὶ τὰ ἐπροφύλαττον ἀπὸ τὴν ζέστην καὶ τὰ ἔκρυπτον ἀπὸ τὰ κακὰ παιδιά, τὰ ὅποια περιεφέροντο εἰς τοὺς ἀγρούς, διὰ νὰ εὕρουν φωλεάς.

“Οταν δῶμας ἥρχισε νὰ μεστώνῃ δ σῖτος, ἡ μητέρα των ἥρχισε νὰ ἀνησυχῇ. Ἐφοβεῖτο τοὺς θεριστάς, οἱ δποῖοι θὰ ἥρχοντο μὲ τὰ δρέπανά των νὰ καταστρέψουν τὴν φωλεάν της καὶ νὰ τῆς σκοτώσουν ἵσως τὰ μικρά της.

Κάθε ἡμέραν λοιπόν, ὅταν ἀπεμακρύνετο διὰ τροφήν, ἀφηνεν εἰς τὰ κορυδαλλάκια της τὴν παραγγελίαν νὰ προσέχουν εἰς δ, τι ἀκούσουν καὶ εἰς δ, τι ἰδουν, διὰ νὰ τῆς τὸ εἴπουν.

2. Μίαν ἡμέραν, ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν φωλεάν της, ἡ κορυδαλλινα εῦρε τὰ παιδιά της τρομαγμένα.

— Μητέρα, ἀκουσε, μητέρα, τῆς εἶπαν. Πρέπει νὰ μᾶς πάρης τὸ βράδυ ἀπὸ ἐδῶ. Σήμερα ἡκούσαμεν τὸν μπάρμπα-Θόδωρον, τὸν ἴδιοκτήτην τοῦ χωραφιοῦ, νὰ λέγῃ: «Τὸ σιτάρι ἐμέστωσε. Αὔριον πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ τὸ θερίσωμεν». Καὶ ἔστειλε τὸν υἱόν του νὰ καλέσῃ τοὺς γείτονας, νὰ βοηθήσουν εἰς τὸ θέρισμα.

‘Η κορυδαλλινα ἐγέλασε καὶ εἶπε:

— Μὴ φοβήσθε, παιδιά μου. “Αν περιμένη δ μπάρμπα-Θόδωρος νὰ τοῦ κάμουν τὴν δουλειά του οἱ γείτονες, ἡμεῖς θὰ ἔχωμεν ὅλον τὸν καιρὸν νὰ φύγωμεν μὲ τὴν ἡσυχίαν μας.

3. Τὸ ἄλλο βράδυ τὰ κορυδαλλάκια ἔτρεμαν πάλιν ἀπὸ τὸν φόβον των καὶ ὅταν ἥλθεν ἡ μητέρα των, τῆς ἐφώναξαν ἀπὸ μακράν:

— Μητέρα, ἀμέσως πρέπει νὰ μᾶς πάρης ἀπὸ ἐδῶ. Ὁ μπάρμπα - Θόδωρος ἥλθε πάλιν σήμερα καὶ εἶπε: « Παράγινε τὸ σιτάρι! Δὲν ἡμποροῦμε πλέον νὰ περιμένωμεν τοὺς γείτονας. Πρέπει νὰ μηνύσωμεν εἰς τοὺς συγγενεῖς μας νὰ ἔλθουν ». • Καὶ ἐκάλεσε τὸν υἱόν του καὶ τὸν διέταξε νὰ ὑπάγῃ εἰς τοὺς θείους του καὶ εἰς τοὺς ἔξαδέλφους του, νὰ τοὺς καλέσῃ διὰ θερισμού. Νὰ μᾶς πάρης, μητέρα, νὰ μᾶς πάρης!

— "Εννοια σας καὶ μὴν ἀνήσυχητε, ἐπανέλαβεν ἡ κορυδαλλῖνα. Οἱ θεῖοι καὶ οἱ ἔξαδέλφοι ἔχουν καὶ αὐτοὶ νὰ θερίσουν τοὺς ἴδικούς των ἀγρούς. "Εχομεν καιρὸν ἀκόμη.

4. Τὴν τρίτην ἡμέραν, ὅταν ἐπέστρεψε πάλιν ἡ μητέρα των, τῆς εἶπον τὰ κορυδαλλάκια +

X Εεύρεις, μητέρα, ὅταν ἥλθε σήμερα ὁ μπάρμπα - Θόδωρος καὶ εἶδε τὸ σιτάρι παραμεστωμένο, ἐθύμωσε πολὺ καὶ ἐφώναξεν: « Αὔτὸ δὲν γίνεται· θὰ πάθωμεν μεγάλας ζημίας! Δὲν ἡμποροῦμε πλέον νὰ περιμένωμεν κανένα· πρέπει νὰ βαλθοῦμε μόνοι μας εἰς τὸ θέρισμα ». "Επειτα ἐκάλεσε τὸν υἱόν του καὶ τοῦ εἶπε: «"Ακουσε, Χρῖστο! Κάμε τί θὰ κάμης νὰ ἐτοιμάσῃς τὸ βράδυ τὰ δρέπανα. Αὔριον πρωτ - πρωτ πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι τὸ θέρισμα».

— Πᾶμε νὰ φύγωμε, γρήγορα! εἶπε τρομαγμένη ἡ κορυδαλλῖνα· διότι, ἀμα ἔνας ἀνθρωπὸς ἀποφασίσῃ νὰ κάμη μόνος του τὴ δουλειά του, χωρὶς νὰ περιμένῃ τοὺς ἄλλους, τότε ἡ δουλειά του γίνεται.

• Επῆρε λοιπὸν ἡ κορυδαλλῖνα τὰ μικρὰ κορυδαλλάκια τῆς καὶ ἔγινε ἄφαντη. *

Γ. Α. Μέγας

96. Ο ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ

Μὲ τὰ φτερά
τὰ σταχτερά,
μὲ τὸ μικρὸ διάδημα
πετάει στὸν αἰθέρα.
Μὲ λιγυρὸ
καὶ δροσερὸ
καὶ ζωηρὸ κελάδημα
μᾶς φέρνει τὴν ἡμέρα.

Βαθμό, βαθμὸ
μ' ἔνα ρυθμὸ
ἀνέβη καὶ δὲ φαίνεται
μὲ φῶς περιχυμένο.
Στὸν οὐρανὸ
τὸ γαλανὸ
ἀόρατα κυμαίνεται
τὸ τρισευτυχισμένο !

"Αλλὰ γιατί
τὰ παραιτεῖ
τὰ φωτερὰ οὐράνια
καὶ κάτω πάλι βλέπει;
"Εχει φωλιά
κι ἔχει πουλιά
δῶ κάτω στὰ πλατάνια
καὶ ταίρι, ποὺ τὰ σκέπει.

"Οσο καλά
ποῦναι ψηλά,
χάμω ἔχει τὰ παιδάκια του
πῶς νὰ τὰ λησμονήσῃ!
Μὲ συλλογὴ
καὶ μὲ στοργὴ
μαζεύει τὰ φτεράκια του
καὶ πᾶς νὰ τὰ φιλήσῃ.

Πῶς ἀγαπῶ
κάθε σκοπό,
ποὺ ψάλλεις μὲ κατάνυξι,
ξανθὸ κορυδαλλάκι!
Εὔλογητὸς
ἄς εἴν' Αὐτός,
ποὺ στόλισε τὴν ἄνοιξι
μὲ σὰν ἐσὲ ψαλτάκι!

Γεώργιος Βιζυηνός

97. Η ΑΛΩΠΗΣ

“Οταν περνᾷ ἡ ἀλώπηξ ὑποπτα μέρη, μαζεύει τὰ πόδια της καὶ τὰ κάμνει ἐν. Ὁ λόγος εἶναι ὁ ἔξης: “Αμα βαδίζῃ καὶ μὲ τὰ τέσσερα, εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τέσσαρας κινδύνους. Τὴν πονηρίαν ὅμως αὐτήν τὴν πληρώνει κάποτε πολὺ ἀκριβά. Πίπτει καὶ μὲ τὰ τέσσαρα εἰς τὴν παγίδα. Ἐντεῦθεν ἡ παροιμία: «Ἡ πονηρὴ ἀλεποῦ πιάνεται ἀπὸ τὰ τέσσαρα».

Οσφραίνεται τὴν παγίδα, δσο κανένα ἄλλο ἀπὸ τὰ ἀγρίμια. Χῶμα νεοσκαμμένον, πατημένον ἀπὸ ἄνθρωπον, σκεπασμένον μὲ κλάδους, εἶναι ὑποπτα σημεῖα. Οἱ χωρικοὶ γνωρίζουν τόσον καλὰ τὴν φιλυποφίαν της, ὥστε, ἔξαιρετικῶς δι’ αὐτήν, μεταχειρίζονται παγίδα πάντοτε παλαιάν. Διότι, ἂν εἶναι καινουργής, καὶ ἀπὸ τὴν μυρωδιὰν τοῦ σιδήρου ὑποπτεύεται.

Οἱ βοσκοὶ ἐκμεταλλεύονται τὴν μεγάλην πονηρίαν της μὲ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: Στήνουν ἐν τεμάχιον ὑφάσματος παραπλεύρως εἰς τὴν καλύβην τῶν ἀρνιῶν καὶ τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν νὰ τὴν κάμη νὰ ὑποπτεύθῃ, πώς κάτι τῆς μαγειρεύουν.

• Μὲ δμοιον τρόπον σχεδὸν οἱ γεωργοὶ φοβίζουν τὴν κίσσαν. Δένουν μίαν κλωστὴν γῦρο εἰς τὰ χωράφια. Τὸ παμπό-

νηρον πτηνὸν ὑποπτεύεται τὴν παγίδα καὶ δὲν πλησιάζει πλέον.

• "Οταν ἡ ἀλώπηξ θέλη νὰ κλέψῃ κανένα ἀρνάκι, παρακολουθεῖ τὸν ποιμένα, τὸν πηγαίνει ἔως τὴν στάνη καὶ τὸν παραμονεύει ἔως ὅτου κοιμηθῇ. •

"Αν συναντήσῃ κοπάδι ἀρνιῶν εἰς τὸν δρόμον τῆς, χωρίζει ἐν καὶ προσποιεῖται, ὅτι δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὸ συλλάβῃ. Τὸ κυνηγᾶ ἀπὸ ἔδω, τὸ κυνηγᾶ ἀπὸ ἐκεῖ, ἔως ὅτου νὰ τὸ διώξῃ πρὸς τὸ δάσος. 'Εκεῖ πλέον τὸ συγυρίζει μὲ τὴν ἡσυχίαν τῆς.

Ποτὲ δὲν κάμνει ἀδικαιολόγητον ζημίαν. Κάθε ὅρνιθα τὴν δόποίαν πνίγει, τὴν μεταφέρει εἰς τὴν φωλεάν τῆς καὶ ἔπειτα γυρίζει νὰ πνίξῃ ἄλλην. "Αμα τύχη καὶ τὴν ὑποπτευθοῦν, ἂν μὲν ἔχῃ καιρόν, φεύγει, εἰδεμὴ γυρίζει τὰ μάτια τῆς πρὸς τὸ βάθος τοῦ ὅρνιθῶνος, διότι γνωρίζει, ὅτι ἡ λάμψις τῶν θά τὴν προδώσῃ. •

• "Οταν καταδιώκηται ἀπὸ σκύλλον, ἔχει διπλωμένην τὴν οὐράν της. "Αν ὁ σκύλλος τὴν φθάσῃ, ρίπτει τὴν οὐράν της δεξιὰ καὶ ἀριστερά. 'Ο σκύλλος στρέφει, διότι νομίζει, ὅτι ἐπῆρε διεύθυνσιν πρὸς τὰ ἐκεῖ. 'Αλλ' ἡ ἀλώπηξ ἔχει κάμει ἥδη ἀντίθετον στροφήν. "Εώς ὅτου νὰ γυρίσῃ ὁ σκύλλος, αὐτὴ ἔχει κερδίσει δέκα - δεκαπέντε βήματα. Καὶ ἔχει ὁ Θεὸς δι' ἀργότερα.

Λέγουν, ὅτι δὲν κατασκευάζει τὴν φωλεάν της μόνη καὶ ὅτι, ἀμα ὁ ἀσβὸς σκάψη τὴν ἴδικήν του, τοῦ τὴν παίρνει μὲ τὸν ἔξῆς τρόπον:

'Επειδὴ γνωρίζει, ὅτι ἔκεινος εἶναι τὸ καθαρώτερον ἀγρίμι, πηγαίνει καὶ λερώνει τὴν φωλεάν του. 'Ο ἀσβὸς τὴν ἐγκαταλείπει καὶ ἐγκαθίσταται αὐτή, ἀφοῦ προηγουμένως τὴν τελειοποίησῃ, δηλαδὴ ἀφοῦ ἀνοίξῃ πολλὰς ὅπας, ὥστε νὰ μὴ κινδυνεύῃ νὰ ἀποκλεισθῇ. Κάθε ἔξοδος ἀπολήγει εἰς τουφωτὰ μέρη, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται. •

+ Κανεὶς δὲν τῆς ἡρνήθη ἐπιμέλειαν καὶ σοφίαν εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδιῶν της. Πηγαίνει εἰς τὴν φωλεάν της ποντικούς ζωντανούς, ὄρνιθας, λαγούς, ἀκρίδας.**+** Καὶ ἔξασκεῖ τὰ παιδιά της ἐπὶ μῆνας πῶς νὰ παραμονεύουν τὸ θήραμα, πῶς νὰ τὸ σκοτώνουν, πῶς νὰ τὸ μεταφέρουν. "Οταν τελεί-ώσῃ ἡ κατ' οἶκον διδασκαλία, ἀρχίζουν αἱ ἐκδρομαὶ εἰς τοὺς ὄρνιθῶνας, εἰς τὰ μανδριά, εἰς τὰ περιβόλια. Υέκει δεικνύει εἰς τὰ ἀλεπόπουλα πῶς νὰ περνοῦν τὰ μονοπάτια, πῶς νὰ ἀποφεύγουν τὰ ὅποπτα μέρη, πῶς νὰ πιάνουν τοὺς λαγούς, πῶς νὰ παραμονεύουν τοὺς ἀμπελουργούς, πῶς νὰ γελοῦν τοὺς βοσκούς. **~**

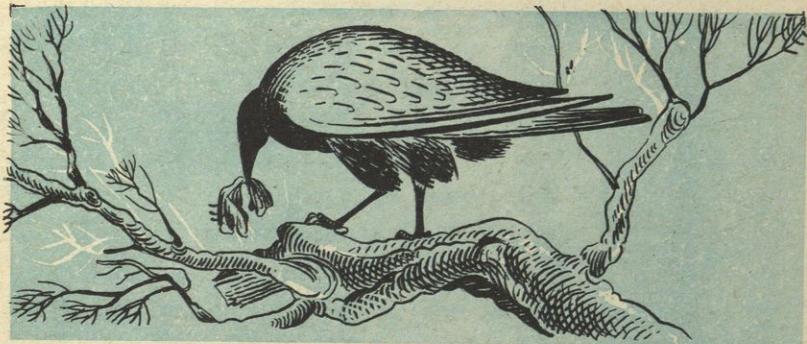
Πῶς γίνονται αἱ ἔξετάσεις καὶ πῶς δίδεται τὸ ἀπολυτήριον, μᾶς τὸ λέγει ἔνας μῆθος:

Μία ἀλώπηξ ἐκάθητο μίαν φορὰν καὶ ἀνεπαύετο εἰς ἐν βουνόν.

- Τί κάνομε ἐδῶ μάννα; τὴν ἡρώτησαν τὰ παιδιά της.
- Ζεσταίνόμεθα, παιδιά μου, τοὺς εἴπε.
- Μὰ ποῦ είναι ἡ φωτιά;
- Εἰς τὸ ἀντικρινὸν βουνόν. Δὲν τὴν βλέπετε;
- Τότε ἐν ἀπὸ τὰ παιδιά τῆς ἐπήδησε, καὶ ἐφώναξε:
- Νερό, μάννα, νερό, νερό μ' ἔκαψε μιὰ σπίθα ἀπὸ τὴν φωτιά!!
- Α, εῦγε, παιδί μου, ἐσύ ἔξεσκόλισες. Πήγαινε τώρα στὴ δουλειά σου.

«Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἡμερα»

Στέφανος Γρανίτσας

X

98. ΚΟΡΑΞ ΚΑΙ ΑΛΩΠΗ

Κόραξ εἰς ἄκραν ὑψηλὴν
κλάδου ἐκάθιτο ἐλαίας,
μέλαιναν εἶχε τὴν στολὴν
καὶ εἰς τὸ ράμφος εἶχε κρέας.

Εἰς τὰ χαμόκλαδα κοντὰ
ἀλώπηξ ἵσταται δολία,
τοὺς ρώθωνας αὐτῆς κεντᾶ
τοῦ κρέατος ἡ εύωδία.

Τρέχει, προφθάνει... Περιττὸς
ὅ κόπος, μάτην ἡ σπουδή της!
Τί ὕψος! Κι εἶναι πτερωτὸς
ὅ εύτυχὴς ἰδιοκτήτης.

Κατ' ἄλλον τρόπον μελετᾷ
εἰς τὰ νερά της νὰ τὸν φέρῃ
βλέπει ἐπάνω, χαιρετᾷ
καὶ ταῦτα εὔγενῶς προφέρει:

— Καλῶς μᾶς ὥρισες ἐδῶ,
ἀέρα, φίλτατε, νὰ πάρης·
τρελλαίνομαι, δταν σὲ ἵδω.
Πόση κομψότης, πόση χάρις! †

Τίς ἔχει τόσην καλλονήν,
τίς πτέρυγας ποικιλωτέρας!
Τί κρῦμα! "Αν εἶχες καὶ φωνὴ,
θὰ ἤσσο τῶν πτηνῶν τὸ τέρας!"

— Φωνὴν δὲν ἔχω; νὰ χαθῆσι;
(ἐντός του εἴπε). Θὰ σὲ δείξω·
περίμενε, νὰ τρελλαθῆσι,
μόλις τὸ στόμα μου ἀνοίξω.

† Καὶ πλατύς φάρυγξ ἀνοιγεῖς
δὺ δ τραχέα «κρᾶ!» ἐβγάζει
καὶ πάφ! τὸ κρέας κατὰ γῆς,
καὶ χάπ! ἡ πονηρὰ τ' ἀρπάζει.

'Ακόμη τρέχ' εἰς τὸ βουνόν,
καὶ ἀφοῦ ἔχαψε τὸ κρέας,
γελῶσα λέγ' εἰς τὸ πτηνὸν
τὰς λέξεις ταύτας τελευταίας †

— Μάθε, ὃ φίλτατον πουλί,
μάθε, ὃ ἀνθος τῶν κοράκων,
πὼς τῶν εὐπίστων ἡ φυλὴ
τρέφει τὸ γένος τῶν κολάκων.

«Τὰ παιδικὰ»

⁷ Αλέξανδρος Ραγκαβῆς

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

99. ΖΩΗΣ ΚΑΠΛΑΝΗΣ

X

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ

‘Από μικρός ὁ Ζώης Καπλάνης ὑπῆρξεν ἥρως τῆς ζωῆς.
Θὰ ᾔτο τεσσάρων ἔτῶν—ἐκεῖ πέραν εἰς τὸ χωρίον τῆς
’Ηπείρου Γραμμένον—ὅταν ἀπέθανεν ἡ καλή του μήτηρ. Τὸ
θέαμα τῆς ἐξηπλωμένης ἀψύχου γυναικὸς ὁ Ζώης δὲν τὸ
ἔλησμόνησε ποτέ.

‘Ολίγα ἔτη βραδύτερον ὁ πατήρ του ἐνυμφεύθη καὶ πάλιν. Δυστυχῶς ἡ μητριὰ δὲν συνεπάθησε καθόλου τὸ ξένον παιδί.

Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ νέα συμφορὰ ἐκτύπησε τὸν μικρὸν Ζώην: ‘Απέθανε καὶ ὁ πατήρ του! Συνῆλθεν ὅμως ταχέως καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐργασθῇ, διὰ νὰ συντηρήσῃ τὸν ἑαυτόν του καὶ τὴν μητριαίαν, τὴν ὁποίαν δὲν ἦθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ.

— Εἶσαι ἀξιέπαινος, μικρέ μου Ζώη, τοῦ εἶπε μίαν ἡμέραν ὁ ἵερεύς, ποὺ βοηθεῖς τὴν μητριαίαν σου, καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὲ ἀνταμείψῃ. ✗

✗ Ο Ζώης μὲ ἔνα τεμάχιον ξηροῦ ἄρτου ἔτρεχεν εἰς κάθε ἐργασίαν. Τέλος ἔγινεν καὶ ξυλοκόπος. Τὰ ξύλα, ὅσα ἔκοπτε, τὰ μετέφερεν ὁ ἄδιος εἰς τὰ Ιωάννινα, ὅπου τὰ ἐπώλει. ✗ Καὶ μὲ τὰ χρήματα ἥγόραζε τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὸ χωρίον. Εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν ὅμως τὸν ἀνέμενον, ἀντὶ εὐχαριστιῶν, αἱ ὕβρεις καὶ κάποτε καὶ τὸ ξύλον τῆς σκληρᾶς μητριαῖς.

“Ω! Ὡτο πολὺ δυστυχῆς οὐζωὴ τοῦ μικροῦ Ζώη. Καὶ δι’ αὐτὸ εἰς ὅλην τὴν περιοχὴν τὸν ὀνόμαζόν «Πικροζώην».

‘Επτὰ ὀλόκληρα ἔτη ὑπέμεινεν ὁ Ζώης τὴν σκληρὰν ἐργασίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀδικον κακομεταχείρισιν τῆς μητριαῖς του. ‘Η ψυχή του εἶχεν ἐκχειλίσει ἀπὸ πικρίαν.

✗ “Ἐνα ἀπόγευμα ἐπέστρεψε κατάκοπος εἰς τὴν οἰκίαν καὶ, ἀντὶ νὰ εὕρῃ ὀλίγην τραφὴν καὶ ἔνα, ἔστω, γλυκὺν λόγον, ἥκουσε πάλιν ὕβρεις καὶ ἐδέχθη ἴσχυρὸν ράπισμα. ✗ Η ἀδικία τὸν ἔπνιξεν, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. ‘Εστράφη, ἥνοιξε τὴν θύραν καὶ ἐξῆλθεν. ‘Ἐπειτα ἥκολούθησεν ἀποφασιστικῶς τὸν κάτω δρόμον τοῦ χωρίου—ξυπόλητος καὶ κακοενδεδυμένος—χωρὶς νὰ σκέπτεται τίποτε, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ παύσῃ τὰ δάκρυα. ✗

✚ Αἰφνης εἰς τὸ βάθος κάτω τῆς πεδιάδος διακρίνει τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων μᾶλλον σκοτεινήν. Πέραν αὐτῆς, εἰς τὴν πόλιν φαίνονται τὰ πρῶτα φῶτα.

— Θὰ πάω στὰ Γιάννενα, ψιθυρίζει

Καὶ σφογγίζει διὰ τῆς χειρός του τὰ δάκρυα. Καὶ ἀμέσως ἀκολούθει τὸ κατωφερὲς μονοπάτι.

Μίαν ὥραν βραδύτερον περιπλανᾶται εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ἡπειρωτικῆς πρωτευούσης.

‘Η νῦξ ἐπροχώρησεν. ’Ἐπρεπε νὰ εὔρῃ ἔνα κατάλυμα. Τὰ δλίγα χρήματά του ὅμως τὰ εἶχε δώσει εἰς τὴν μητριάν. Παρεκάλεσεν εἰς ἔνα πανδοχεῖον νὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ κοιμηθῇ κάπου, ἀλλὰ τὸν ἐκδιώκουν. Ποῦ νὰ σταθῇ, κατάκοπος, ὅπως ἦτο; ‘Η πόλις ἔχει ἡσυχάσει. Περιφέρεται ὀλίγον ἀκόμη ὡς σκιὰ καὶ τέλος ἔξαπλώνεται εἰς τὸ πλατύ βάθρον τῆς εἰσόδου μιᾶς ἀρχοντικῆς οἰκίας. ✗

✚ Καὶ μήπως ἡμπορεῖ νὰ κοιμηθῇ; Τὸν βασανίζουν τὸ νυκτερινὸν ψῦχος, ἡ μοναξιά, αἱ σκέψεις, αἱ ἀναμνήσεις. Τὰ δάκρυα πλημμυρίζουν πάλιν τοὺς ὄφθαλμούς του. Ἀνασηκώνεται τότε καὶ ἀρχίζει μίαν θερμὴν προσευχὴν πρὸς τὸ Θεόν. Τὰ χείλη σαλεύουν: +

— Καὶ Σύ, Χριστέ μου, ὅταν ἥσουν μικρὸ παιδάκι, ἐγνώρισες κατατρεγμούς. ‘Η καλή Σου Μητέρα μὲ τὸν Ἰωσήφ, διὰ νὰ Σὲ σώσουν, Σὲ ἐπῆγαν πολὺ μακριά, ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν Αἴγυπτον. Γι’ αὐτό, Ἰησοῦ, ἀγαπᾶς ἴδιαιτέρως τὰ ὄρφανὰ καὶ ἔρημα παιδιά. Προστάτευσέ με λοιπὸν καὶ μέ-Δός μου θάρρος καὶ ἐλπίδα.

‘Η προσευχὴ αὐτὴ δίδει δύναμιν εἰς τὸ ὄρφανόν. Τέλος ὁ ὕπνος τοῦ σφραγίζει τοὺς ὄφθαλμούς +

ΘΕΟΣΤΑΛΤΟΣ ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ

✚ ‘Ανέτειλε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Εἶναι Κυριακή, Κυρια-

κὴ τῆς Ὀρθοδοξίας. Οἱ κώδωνες τῶν ναῶν ἀντηχοῦν εἰς
ὅλην τὴν πόλιν. Ἡ μία θύρα μετὰ τὴν ἄλλην ἀνοίγονται καὶ
μικροί, μεγάλοι, πλούσιοι ἢ πτωχοὶ πηγαίνουν εἰς τὸν οἴ-
κον τοῦ Θεοῦ.

Μόνον ὁ μικρὸς Ζώης κοιμᾶται ἀκόμη

Αἴφνης ἢ μεγάλη θύρα τοῦ ἀρχοντικοῦ ἀνοίγεται καὶ
αὐτὴ καὶ ὁ οἰκοδεσπότης — ὁ κύριος Χατζηνίκου — στέκεται
ἐκπληκτός. Τὸ θέαμα τοῦ κοιμωμένου παιδιοῦ τὸν συγκινεῖ.

— Τὸ δυστυχισμένον! ϕιθυρίζει. Ποιὸς ξέρει τὴν συμφο-
ράν του καὶ τὸν πόνον του!

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔξυπνῷ ὁ Ζώης ἀποτόμως. Σηκώ-
νεται. Τρίβει τοὺς ὄφθαλμούς του. Ταχτοποιεῖ ὀλίγον τὰ
μαλλιά του. Καὶ παρατηρεῖ, ἐκπληκτός καὶ αὐτός, τὸν οἰκο-
δεσπότην.

— Πῶς εὐρέθης ἐδῶ, παιδί μου; τὸν ἥρωτησε τότε ὁ πο-
νετικὸς Ἡπειρώτης.

Καὶ χωρὶς νὰ περιμείνῃ ἀπάντησιν, φωνάζει τοὺς ὑπη-
ρέτας του καὶ τοὺς συνιστᾶ νὰ περιποιηθοῦν τὸ ξένον παιδί.
Καὶ ἀμέσως αὐτὸς φεύγει διὰ τὴν ἐκκλησίαν. Ἐκεῖ προσεύ-
χεται καὶ διὰ τοὺς ιδικούς του καὶ διὰ τὸ ἄγνωστον παιδί,
τὸ ὅποιον ἀποφασίζει νὰ προστατεύσῃ.

Οἱ ὑπηρέται εἰσάγουν τὸν Ζώην εἰς τὸ ἀρχοντικόν. Τὸ
παιδί μένει κατάπληκτον ἀπὸ ὅσα βλέπει. Πόσος πλοῦ-
τος! Ἄλλα καὶ πόσον καλοὶ ἀνθρωποι! "Ολοι γελαστοί. Καὶ
τοῦ ὀμιλοῦν μὲ ἀγάπην, σὰν νὰ γνωρίζωνται ἀπὸ πολλὰ
ἔτη. Τοῦ δίδουν ἀμέσως καινούργη ἐνδύματα. Τοῦ προσφέ-
ρουν θερμὸν ποτὸν καὶ ἀφθονον ϕωμί. Ὁ Ζώης πρώτην φο-
ράν ἀντικρύζει τόσην καλωσύνην.

Ἐκεῖνος ὁ μάγειρος, τί χρυσὸς ἀνθρωπος! Τὸν περι-
ποιεῖται σὰν νὰ εἶναι υἱός του.

— Φάγε, Ζώη, τοῦ λέγει, γιατὶ ἔχεις ἀδυνατίσει πολύ.

‘Ο Ζώης ἐνθυμεῖται πῶς διῆλθε τὴν νύκτα. Κατόπιν τοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ προσευχὴ καὶ λέγει μέσα του μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν:

— Θεέ μου, Σὲ εὐχαριστῶ! Σὲ εὐχαριστῶ!

‘Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κύριος Χατζηνίκου ἐπιστρέφει ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Κάποιος τότε φωνάζει:

— Ζώη, ἔλα ἐδῶ, σὲ θέλει τὸ ἀφεντικό.

‘Ο Ζώης εἶναι ταραχγμένος, σχεδὸν τρέμει. Παρουσιάζεται εἰς τὸν καλὸν οἰκοδεσπότην, ἀλλὰ εὐρίσκει ἀρκετὸν θάρρος καὶ ἀπαντᾷ εἰς ὅσα ἐκεῖνος τὸν ἔρωτᾶ.

‘Ο κύριος Χατζηνίκου ἀκούει μὲ προσοχὴν τὴν ἴστορίαν τοῦ μικροῦ βιοπαλαιστοῦ, ἐννοεῖ τὴν εἰλικρίνειαν καὶ ἀγνότητα τοῦ παιδιοῦ. Συγκινεῖται καὶ τοῦ λέγει:

— Ἀφοῦ ὁ Θεὸς σὲ ἔστειλε στὸ σπίτι μου, θὰ μείνῃς ἐδῶ, παιδί μου. Θὰ βοηθήσεις τὸν μάγειρο. Θὰ ἔρχεσαι κάποτε εἰς τὸ κατάστημά μου γιὰ κανένα θέλημα. Δέχεσαι; +

‘Ο Ζώης δὲν δύναται νὰ ὅμιλήσῃ. Κύπτει μόνον καὶ ἀσπάζεται μὲ δάκρυα τὴν χεῖρα τοῦ εὐεργέτου του.

‘Ο προστάτης τοῦ Ζώη διετήρει τότε εἰς Ἰωάννινα κεντρικὸν κατάστημα γουναρικῶν. Εἶχε καὶ ὑποκατάστημα εἰς τὸ Βουκουρέστιον.

ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΖΩΗΣ

‘Ο μικρὸς Ἡπειρώτης, ἀφοῦ ἔξησφάλισε τὴν στοργικὴν προστασίαν τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου, ἀρχίζει μίαν νέαν περίοδον τῆς ζωῆς του.

Βοηθεῖ τὸν μάγειρον, ψωνίζει εἰς τὴν ἀγοράν, ἔκτελεῖ προθύμως διάφορα θελήματα, ἀκόμη καὶ τῶν μεγαλυτέρων του ὑπηρετῶν. Σέβεται ὄλους τοὺς μεγαλυτέρους, ἃς εἶναι ὑπηρέται. Καὶ φέρεται μὲ διαχριτικότητα, διὰ νὰ μὴ θίξῃ κανένα. Ἔνώπιον τῶν ἄλλων δὲν ὅμιλει.

— Λέγε καὶ σὺ τίποτε, τὸν ἐνθαρρύνει ὁ μάγειρος.

‘Ο Ζώης δμως μειδιᾶ.

— Λέγε μας, εἴπε μίαν ἡμέραν εἰς ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ κυρίου Χατζηνίκου, τὰ ἔμαθες ὅλα τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου;

— Τὰ ἔμαθεν, ἀπήντησεν ὁ μάγειρος. Καὶ μάλιστα διαβάζει ἀρκετὰ καλά.

‘Ο μικρός, ὅταν τοῦ ἔμενε καιρός, ἔμελέτα.

Ἐποχὴ σκληρᾶς δουλείας τότε. Ἐλλὰς ὡς κράτος δὲν ὑπῆρχεν.

‘Ο Ζώης οἰκονόμησεν ἐν βιβλίον, τὸ δόποιον εἶχε τὰς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου εἰς τὸ ἔξωφυλλον καὶ τὰς λέξεις: «Σταυρέ, βούθει!».

Πόσην χαρὰν ἦσθάνθη τὸ παιδί, ὅταν διὰ πρώτην φορὰν κατώρθωσε καὶ ἔγραψε τὰς δύο ἑκείνας λέξεις!

Μίαν νύκτα ὁ οἰκοδεσπότης ἥγερθη τυχαίως καὶ ἔξηλθε τοῦ δωματίου του. Τότε διέκρινεν, ὅτι εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ μικροῦ ὑπῆρχεν ἀκόμη φῶς. ‘Ο Ζώης ἔμελέτα καὶ ἔγραψεν. Ἀντελήφθη δέ, ὅτι κάποιος εἶχε πλησιάσει τὴν θύραν τοῦ δωματίου, καὶ δι’ αὐτὸν ἔσβησε τὸν λύχνον καὶ ἔχώθη εἰς τὰ σκεπάσματά του.

— Μήπως μὲ παρεφύλαξαν; ἐσκέφθη. Καὶ ἀν ἦτο τὸ ἀφεντικὸ καὶ μ’ ἐκατάλαβε, ἀσφαλῶς θὰ μοῦ ἀπαγορεύσῃ τὴν μελέτην.

Τὴν ἐπομένην ὁ οἰκοδεσπότης ἐκάλεσεν εἰς τὸ γραφεῖον του τὸν Ζώην.

— Παιδί μου, τοῦ λέγει, εἴμαι πολὺ εὔχαριστημένος ἀπὸ σέ. ‘Εχω πληροφορηθῆ τὰς προόδους σου καὶ εἰς τὰ γράμματα καὶ σὲ συγχαίρω. Νομίζω λοιπόν, ὅτι πρέπει τώρα νὰ φύγης ἀπὸ τὸ μαγειρεῖον καὶ ἀπὸ τὰς ἔργασίας τοῦ σπιτιοῦ καὶ νὰ ἔλθης νὰ ἐργάζησαι εἰς τὸ κατάστημα. Ἐκεῖ θὰ σου μένη καιρὸς καὶ διὰ μελέτην.

Διὰ δευτέραν φορὰν ὁ Ζώης ἀσπάζεται τὴν χεῖρα τοῦ εὐεργέτου του καὶ τὴν βρέχει μὲ τὰ δάκρυά του, χωρὶς νὰ δύναται νὰ εἰπῃ λέξιν.

Εἰς τὴν νέαν του ἐργασίαν ὁ Ζώης ἐπιδεικνύει ἔξαιρετικὴν προσοχήν, προθυμίαν καὶ ἐπιμέλειαν. Ἐντὸς ὀλίγου μακράνει τὸν μηχανισμὸν τῆς ἐργασίας καὶ βλέπει ἐπίσης πῶς πλύνουν τὰ γουναρικά, πῶς τὰ ράπτουν καὶ πῶς τὰ συσκευάζουν εἰς δέματα.

Ο κύριος Χατζηνίκου χαίρει διὰ τὰς προόδους τοῦ προστατευομένου του καὶ θεωρεῖ καύχημά του νὰ ἔχῃ εἰς τὸ κατάστημά του παρόμοιον ὑπάλληλον.

Βραδύτερον αὐξάνει τὸν μισθὸν τοῦ Ζώη καὶ καθιστᾷ τοῦτον σπουδαῖον παράγοντα εἰς τὴν ἐπιχείρησίν του.

Ο νέος δὲν ὑπερηφανεύεται καθόλου. Συμπεριφέρεται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ προστάτου του ὅπως καὶ πρίν. Ἐξ ἄλλου συνεχίζει τὴν μελέτην. Καὶ δὲν λησμονεῖ νὰ εὐχαριστῇ τὸν Θεὸν εἰς τὰς προσευχάς του διὰ τὴν τόσην προστασίαν.

ΔΕΝ ΛΗΣΜΟΝΕΙ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΤΟΥ

Ολίγα ἔτη κατόπιν ὁ κύριος Χατζηνίκου ἀναχωρεῖ ἔξι Ιωαννίνων καὶ ἔγκαθίσταται εἰς τὸ Βουκουρέστιον. Τὸν συντροφεύει καὶ ὁ Ζώης Καπλάνης, ἔμπειρος πλέον εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν γουναρικῶν. Καὶ οἱ δύο ἀναπτύσσουν τὰς ἐργασίας. Ο πρῶτος διευθύνει τὸ κατάστημα καὶ ὁ Ζώης ταξιδεύει διὰ γουναρικά εἰς ἀρκετὰς χώρας τῆς Εὐρώπης. Πόσην χαρὰν αἰσθάνεται, ὅταν ἐπιστρέφῃ πλησίον τοῦ κυρίου Χατζηνίκου! Καὶ πάντοτε τοῦ ὑπενθυμίζει:

— Ελησμόνησες, κύριε, τὸν δύστυχον Ζώην, τὸν ὅποιον ἀντίκρυσες μὲ πόνον μίαν Κυριακὴν ἔμπρὸς εἰς τὴν θύρα τοῦ σπιτιοῦ σου! Θυμᾶσαι, ὅτι ἔτρεμεν ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ τὸ κρύον! Ήτο πεντάρφανος καὶ παντέρημος εἰς τὸν κόσμον.

Τὸ σπίτι σου ἔγινε πατρικόν μου. Καὶ εύρηκα δὲ τι μοῦ ἔλειπε· περιποίησιν καὶ πρὸ παντὸς ἀγάπην. Ἐστάθης δὲ ἐμὲ προστάτης καὶ διδάσκαλος. "Ο, τι εἶμαι τώρα καὶ δέ τι ἔχω τὸ χρεωστῶ εἰς σέ.

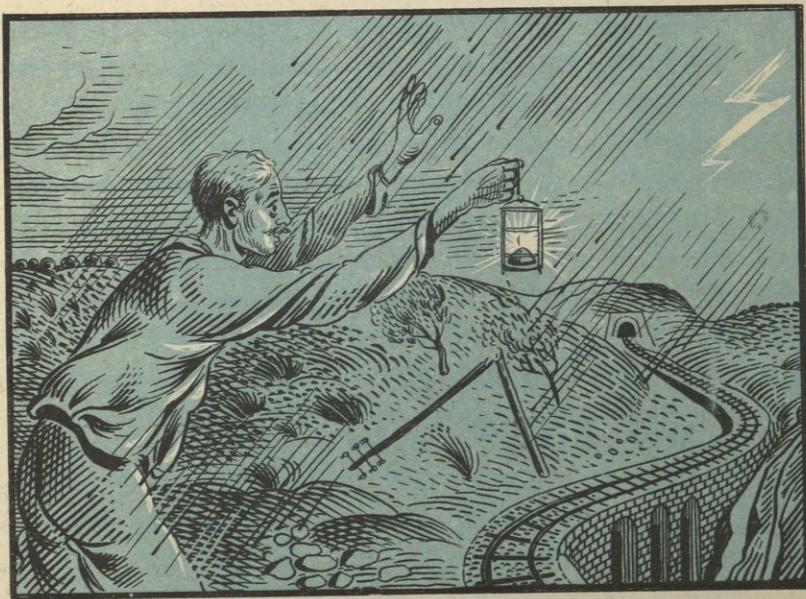
• Μετ' ὀλίγα ἔτη ὁ κύριος Χατζηνίκου ἀπέθανε καὶ ὁλόκληρος ἡ ἐπιχείρησις ἔμεινεν εἰς χεῖρας τοῦ Καπλάνη. Πλοῦτος πολύς, ὁ δόποιος συνεχῶς ηὔξανε. Ὁ Ζώης δὲν λησμονεῖ τὸν τόπον του καὶ τοὺς δυστυχεῖς.

— Θὰ δώσω χρήματα εἰς τὰ ὄρφανὰ καὶ εἰς τοὺς πεινασμένους, λέγει μόνος του. Θὰ κτίσω σχολεῖα εἰς τὸν τόπον μου, διὰ νὰ μάθουν γράμματα ὅσα παιδιὰ θέλουν νὰ σπουδάσουν. Τὰ χρήματα δὲν εἶναι ίδικά μου. Μοῦ τὰ ἔδωσεν ὁ Θεός. Καὶ δὲν ἔχω δικαίωμα νὰ τὰ διαθέσω δι' ἄλλους σκοπούς. •

• Αρχίζει λοιπὸν τὰς δωρεάς. Στέλλει πολλὰς χιλιάδας χρυσῶν ρουβλίων καὶ κτίζει ἔνα μεγάλον πρότυπον σχολεῖον εἰς Ἰωάννινα. Συντηρεῖ μὲ ίδικά του χρήματα τὰς περιφήμους τότε σχολάς, τὴν Ἀθωνιάδα τοῦ Ἀγίου Ὁρούς καὶ τὴν Πατμιάδα τῆς Πάτμου. Στέλλει πολλὰ χρήματα εἰς τὸ νοσοκομεῖον, διὰ νὰ νοσηλεύωνται οἱ ἄποροι. Στέλλει ἐπίσης χρήματα, διὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν συμπατριῶται του ἀπὸ τὰς τουρκικὰς φυλακάς. Ἀγαπᾷ ίδιαιτέρως τὰ ὄρφανὰ καὶ στέλλει δι' αὐτὰ δέκα χιλιάδας ρουβλίων εἰς Ἰωάννινα καὶ δέκα χιλιάδας διὰ τὰ ὄρφανὰ τοῦ Γραμμένου.

• Ἐν ὅσῳ ἔζη ὁ Ζώης Καπλάνης δὲν ἔπαισε νὰ εὐεργετῇ τὸν τόπον του. Καὶ ὅταν ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον, ἀφῆκεν ὅλην του τὴν περιουσίαν — ἐκατὸν ὅγδοοίκοντα τρεῖς χιλιάδας ρουβλίων — εἰς φιλανθρωπικὰ ίδρυματα. •

• Έκ τοῦ περιοδικοῦ «Ζωὴ τοῦ Παΐδιοῦ» (Διασκευή) Θ. Μακροπούλου

100. Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΦΑΝΟΣ

✓ 1. "Οσοι έταξίδευσαν μὲ τὸν σιδηρόδρομον θὰ παρετή-
ρησαν ίσως, ὅτι καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τῶν γραμμῶν εἶναι
κτισμένα κατὰ διαστήματα μικρὰ παραπήγματα. Τὰ παρα-
πήγματα αὐτὰ λέγονται φυλάκια.

Οἱ φύλακες, οἱ ὁποῖοι ζοῦν μέσα εἰς τὰ φυλάκια, ἔχουν
ώς μόνην των ἐργασίαν νὰ προσέχουν, ἀν εἶναι ἐν τάξει αἱ
γραμμαί. "Ετσι κάθε ημέραν ὁ φύλαξ ἔξετάζει τὸ τμῆμα
τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται ἀνάμεσα
εἰς τὸ ἴδικόν του παράπηγμα καὶ εἰς τὸ παράπηγμα τοῦ ἄλ-
λου φύλακος, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν
ἀπὸ τὸ ἴδικόν του.

"Αν εῦρῃ τὴν γραμμὴν ἐν τάξει, τότε τὴν ὥραν, που πρό-
κειται νὰ περάσῃ τὸ τραίνο, στέκει ἐμπρὸς εἰς τὸ παράπη-
γμά του, κρατῶν εἰς τὴν χειρά του μίαν πρασίνην σημαί-

αν, ἀν εἰναι ἡμέρα, η ἔνα πράσινον φαναράκι, ἀν εἰναι νύκτα.

"Αν δμως εῦρη, ὅτι κάπου ἡ γραμμὴ ἔχει κάποιαν βλάβην, ἀν ἔξαφνα ἔχη σαπίσει καμμία δοκὸς η ἀν ἡ βροχὴ ἔφερε καμμίαν ζημίαν εἰς τὴν γραμμήν, τότε σταματᾷ εἰς τὸ σημεῖον, ὅπου εἰναι ἡ βλάβη, τὴν μὲν ἡμέραν μὲ κοκκίνην σημαίαν, τὴν δὲ νύκτα μὲ κόκκινον φανὸν εἰς τὴν χεῖρα.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ ὀδηγὸς τῆς ἀμαξοστοιχίας ἐνοεῖ, ὅτι ἡ γραμμὴ ἔχει βλάβην. Τὰ κόκκινα σημεῖα τοῦ φανερώνουν, ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος καὶ ἔτσι σταματᾷ τὸ τραῖνον ἐγκαίρως, διὰ νὰ μὴ γίνη καταστροφὴ καὶ χαθῇ τόσος κόσμος.

2. Μέσα εἰς ἐν τοιοῦτον παράπηγμα ἔζη κάποτε εἰς φύλαξ, ὁ ὄποιος ὠνομάζετο Καβούρης. Χρόνια τώρα ζῇ ὁ καλὸς φύλαξ εἰς τὴν ίδιαν αὐτὴν θέσιν καὶ ἔκτελεῖ τὴν δύσκολον ὑπηρεσίαν του μὲ μεγάλην προσοχὴν καὶ εὔσυνειδησίαν.

'Εκεῖνο τὸ ἀπόγευμα ὁ οὐρανὸς ητο σκεπασμένος μὲ μαῦρα σύννεφα καὶ ὅλα τὰ σημεῖα ἐπρομήνυον καταιγίδα.

Μόλις ἥρχισε νὰ νυκτώνῃ, ἐσηκώθη ἄνεμος τρομερὸς καὶ ἔξεσπασε φοβερὰ θύελλα. Ἐντὸς ὀλίγου τὸ σκότος ἔγινεν ἀδιαπέραστον καὶ ὁ ἄγριος ἄνεμος, ὁ ὄποιος εἰς τὸ πέρασμά του ἔξερριζωνε δένδρα, ἔρριψε τοὺς τηλεγραφικοὺς στύλους καὶ ἐκομμάτιασε τὸ σύρμα.

'Εκείνην τὴν στιγμὴν ὁ Καβούρης εἶχε τελειώσει τὴν ἔξέτασιν τῆς γραμμῆς καὶ ἐπέστρεψε μὲ τὸν φανὸν εἰς τὴν χεῖρα. Δὲν ἀπεῖχε πολὺ ἀπὸ τὸ παράπηγμά του, ὅταν μία φοβερὰ ἀστραπὴ τὸν ἐτύφλωσε. Τὴν ίδιαν στιγμὴν ἦσθάνθη τοιοῦτον κλονισμόν, ὥστε ἔπεσε κατὰ γῆς

3. 'Ο κεραυνὸς εἶχε πέσει ἐπάνω εἰς τὰς γραμμὰς καὶ τὰς διεσκόρπισε γῦρο. Τὸ παράπηγμα τοῦ Καβούρη ἐπῆρε καὶ αὐτὸν φωτιὰ καὶ ἐκαίετο ὡς μία λαμπτάς.

— Θεέ μου, Θεέ μου! Τί θὰ γίνη τὸ τραῖνον! Θὰ χαθῇ

τόσος κόσμος! εἶπεν ὁ καλὸς φύλαξ, μόλις συνῆλθε καὶ ἔρριψεν ἐν βλέμμα γῦρό του.

✓ Κατέβαλε τὰς τελευταίας του δυνάμεις καὶ ἐσηκώθη ὅρθιος. Ἐπὸ μακρὰν ἡκούσθη τὸ σφύριγμα τοῦ τραίνου. Ὁ Καβούρης δὲν ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρά του τὸν κόκκινον φανόν. ✓ Επιστρέφων ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν τῆς γραμμῆς ἐκράτει τὸν ἀπλοῦν φανόν, ὁ ὅποιος εἶχεν ἥδη σβήσει ἀπὸ τὸν ἀέρα.

Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν, ἀνάβει τὸν φανόν, σχίζει ἐν τεμάχιον ἀπὸ τὸ κόκκινον ὑποκάμισόν του, τυλίσσει μὲ αὐτὸ τὸν φανὸν καὶ ὅρθιος ἐπάνω εἰς τὴν κατεστραμμένην γραμμὴν σηκώνει τὸν φανὸν ὃσον ἥμπορεῖ ὑψηλότερα.

● 4. Δεξιά του καίεται τὸ παράπηγμά του καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸ ὅλη του ἡ περιουσία. Αἱ φλόγες ἐξέρχονται ὡς γλῶσσαι ἀπὸ τὴν στέγην καὶ οἱ σπινθῆρες διασκορπίζονται εἰς τὸν ἀέρα. Ὁ Καβούρης ὅμως ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν καταστροφήν.

‘Απὸ πολὺ μακρὰν ἐφάνησαν δύο μικρὰ φῶτα. Εἶναι οἱ φανοὶ τῆς μηχανῆς, ἡ ὅποια σύρει τὴν ἀμαξοστοιχίαν καὶ ἔρχεται δλοταχῶς.

— Νά! τώρα, ὅπου καὶ ἀν εἶναι, θὰ ἐκτροχιασθῇ, θὰ γίνη κομμάτια, θὰ σκοτωθῇ τόσος κόσμος!, σκέπτεται μὲ τρόμον ὁ Καβούρης.

Καὶ ὅμως δὲν ἔγινεν αὐτό, τὸ ὅποιον ἐφοβεῖτο ὁ καλὸς φύλαξ. Ὁ ὁδηγὸς διέκρινε τὸν κόκκινον φανὸν καὶ ἤλαττωσε τὴν ταχύτητα. Ἡ ἀμαξοστοιχία ἐσταμάτησεν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν γενναῖον φύλακα. Ἐκεῖνος ὅμως, ἐξηγτλημένος ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν, ἔπεσε κάτω λιπόθυμος. ●

Μὲ κόπους πολλοὺς ὁ ἰατρός, ὁ ὅποιος συνώδευε τὴν ἀμαξοστοιχίαν, κατώρθωσε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν καλὸν φύλακα εἰς τὰς αἰσθήσεις του.

Διασκευὴ ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

Γ. Α. Μέγας

"Ενας ἔμπορος εἶχε δημοσιεύσει εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὅτι
ζητεῖ οὐπάλληλον. Παρουσιάσθησαν πέντε νέοι. Τοὺς ἐδέχθη
τὸν ἕνα μετά τὸν ἄλλον. Καὶ πολὺ γρήγορα ἐδιάλεξεν ἀπὸ
αὐτοὺς τὸν ἕνα. *

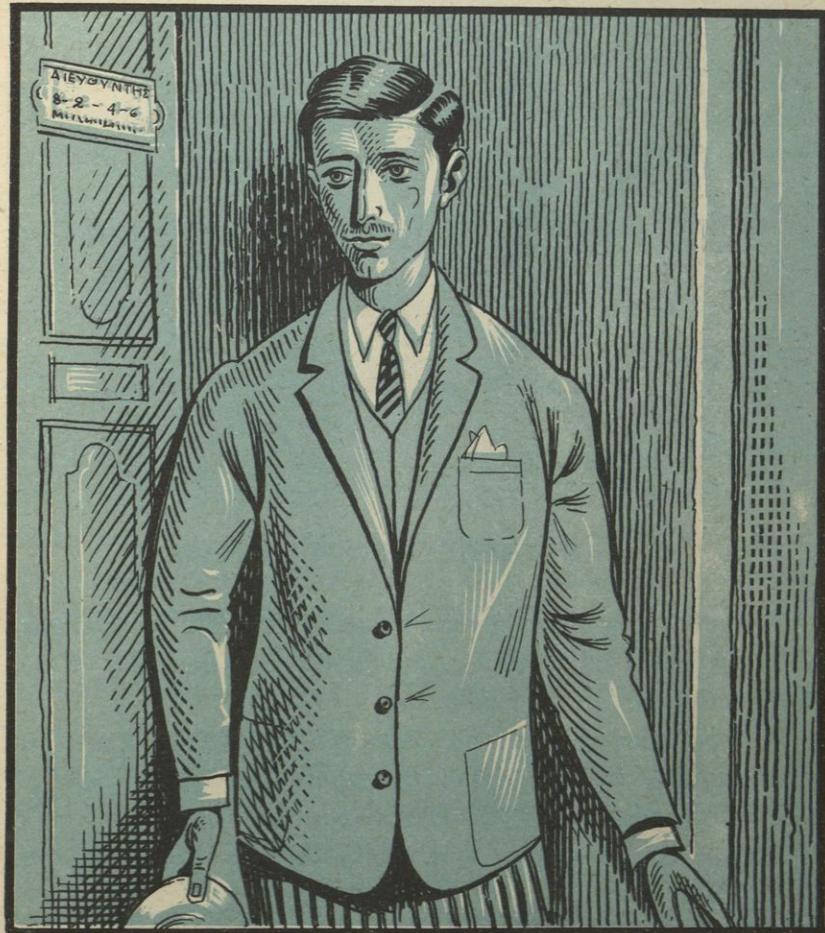
"Ενας φίλος τοῦ ἔμπόρου, ποὺ τὸν εἶδε νὰ μὴ δυσκο-
λευθῇ διόλου εἰς τὴν ἐκλογήν, τὸν ἡρώτησε:

— Γιατί ἐδιάλεξες αὐτὸν, ποὺ δὲν εἶχε κανένα συστατικὸν
γράμμα, ἐνῷ δύο ἄλλοι εἶχαν;

— Κάνεις λάθος, ἀπήγνητησεν ὁ ἔμπορος. Αὐτὸς ὁ νέος εἶχε
τὸ καλύτερον συστατικόν. Μάλιστα ὅχι ἕνα. Πρῶτον ἐκαθά-
ρισε τὰ παπούτσια του προτοῦ νὰ μπῆ εἰς τὸ γραφεῖον καὶ
ἔκλεισε τὴν πόρταν. Εἶναι ἄρα προσεκτικός. "Ἐπειτα ἔδωσε
τὸ κάθισμά του εἰς τὸν γέροντα, ποὺ ἐμπῆκε κατόπιν, πρᾶ-
γμα, ποὺ φανερώνει, ὅτι εἶναι καὶ πονετικός." Επίσης ἔβγαλε
τὸ καπέλλον του πρὸν νὰ μπῆ μέσα, ἀπόδειξις ὅτι ἔχει σε-
βασμόν. "Οταν τὸν ἐρωτοῦσα, εἰς τὰ ἐρωτήματά του ἀπαν-
τοῦσε γρήγορα καὶ καθαρά. Τέλος ἔσκυψε καὶ ἐσήκωσε τὸ
βιβλίον, ποὺ ἔγω ἐπίτηδες τὸ ἀφησα νὰ πέσῃ, ἐνῷ οἱ ἄλλοι, εἰς
τοὺς ὅποιους ἔκαμα τὸ ἰδιον, οὔτε κἀντα ἔκινήθησαν.

— Αλήθεια! Δὲν τὰ εἶχα προσέξει ὅλα αὐτά! εἴπεν ὁ
φίλος τοῦ ἔμπόρου.

* Δὲν εἶναι μόνον αὐτά. Ιδού καὶ μερικὰ ἀκόμη. Αὐτὸς
ἐπερίμενε τὴν σειράν του καὶ δὲν παρεμέρισε κανέναν ἄλλον
διὰ νὰ μπῆ πρῶτος. Κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα παρετήρησα, ὅτι τὰ
φορέματά του ἦταν βουρτσισμένα καὶ εἶχε χέρια καὶ πρόσω-
πον καθαρά. * Όλα αὐτὰ δὲν εἶναι ἀριστα συστατικά; Συνη-
θίζω νὰ πιστεύω περισσότερον εἰς τὰ μάτια μου παρὰ εἰς
ὅσα κολακευτικὰ γράφουν οἱ ἄλλοι εἰς τὰ συστατικά των
γράμματα. Συμφωνεῖς, ἀγαπητέ μου φίλε;

—”Οχι μόνον συμφωνῶ, ἀπήντησεν ὁ φίλος τοῦ ἐμπόρου,
ἀλλὰ καὶ σοῦ χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην διὰ τὸ ὡφέλιμον μά-
θημά, ποὺ ἐδίδαξες καὶ εἰς ἐμέ!

K. Ρωμαῖος

102. Η ΚΑΛΩΣΥΝΗ ΤΟΥ ΣΠΥΡΟΥ

1. Μίαν ήμέραν δύο παιδιά ἐπήγαιναν εἰς τὸ σχολεῖον.
Ἐμπρὸς ἀπὸ αὐτὰ ἐπεριπάτει στηριζόμενος εἰς τὸ ραβδί του γέρων ἀσπρομάλλης.

Τὴν στιγμήν, ποὺ τὰ δύο παιδιὰ ἔφθασαν κοντὰ εἰς τὸν γέροντα, ἀνεμος δυνατὸς ἥρπασε τὸν πῖλόν του καὶ τὸν ἐκύλισε μακράν. Ὁ γέρων ἐλυπεῖτο πολύ, διότι δὲν ἡδύνατο νὰ τρέξῃ, νὰ προφθάσῃ τὸν πῖλόν του καί, μόλις εἶδε τὰ δύο παιδιά, εἶπε:

— Τρέξτε, σᾶς παρακαλῶ, παιδιά μου, πιάσετε τὸ καπέλλο μου, διότι δὲν ἡμπορῶ νὰ τρέξω καὶ φοβοῦμαι μὴ τὸ χάσω...

Τὰ δύο παιδιὰ ὅμως ἔκαμαν, δτι δὲν ἤκουσαν. Ἐστάθησαν ἐκεῖ καὶ ἐγέλων μὲ τὸν πῖλον, ποὺ ὁ ἀνεμος τὸν ἔφερεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην διήρχετο ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Σπύρος. οινε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ σχολεῖον. Ὁ Σπύρος ἐνόησεν

ἀμέσως τί συνέβαινε. Καὶ χωρὶς νὰ περιμένη νὰ τῷ εἴπῃ τίποτε δὲ γέρων, ἔτρεξεν, ἐπρόφθασε τὸν πῦλον, τὸν ἐκαθάρισεν, ἐκαλημέρισε τὸν γέροντα καὶ τοῦ ἔδωκε τὸν πῦλόν του.

‘Ο γέρων συνεκινήθη ἀπὸ τὴν καλωσύνην καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ Σπύρου καὶ μόλις ἡδυνήθη νὰ τοῦ εἴπῃ: «Εὔχαριστῶ, μικρούλη μου».

2. Μετ’ ὀλίγον τὰ δύο παιδία καὶ δὲ Σπύρος ἐφθασαν εἰς τὸ σχολεῖον. ‘Ἐνόμισαν, δτὶ κανεὶς δὲν εἶδε τί εἶχε συμβῆσεὶς τὸν δρόμον. ‘Ο διδάσκαλος ὅμως, δὲ οποῖος εἶχε τὸ σπίτι του εἰς τὸν δρόμον ἔκεινον, τὰ εἶδεν ὅλα ἀπὸ τὸ παράθυρόν του καί, ὅταν ἐτελείωσε τὸ μάθημα, εἶπε: ✕

— Παιδιά μου, σήμερον τὸ πρωτεῖνον εἶδα ἀπὸ τὸ παράθυρόν μου κάτι καὶ πρέπει νὰ σᾶς τὸ εἴπω. Εἰς τὸν δρόμον τρία παιδιά ἀπὸ τὴν τάξιν μας ἤρχοντο εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἔνας γέρων ἐπήγαινε εἰς τὴν ἑργασίαν του. ‘Ο ἀνεμος, ποὺ ἔπνεε τὴν ὄραν ἔκεινην, ἐπέταξε τὸν πῦλον τοῦ γέροντος μακράν. ‘Ο γέρων δὲν ἤμποροῦσε νὰ τρέξῃ, νὰ τὸν φθάσῃ. Δύο ἀπὸ τὰ παιδιά ἐστέκοντο καὶ διεσκέδαζον μὲ τὸ κατρακύλισμα τοῦ πύλου. Τὸ τρίτον ὅμως ἔτρεξε, τὸν ἐπιτασε, τὸν ἐκαθάρισε καὶ τὸν ἔδωκεν εἰς τὸν γέροντα. Τὸ τρίτον αὐτὸ παιδί εἶναι δὲ Σπύρος. Εὗγέ του! Εἶναι εὐγενικόν, ὑποχρεωτικὸν καὶ καλόγνωμον παιδί. •

“Ολα τὰ παιδιά ἐγύρισαν καὶ ἐκοίταξαν τὸν Σπύρον μὲ εὐχαρίστησιν. ‘Ο Σπύρος, ὅμως δὲν ὑπερηφανεύθη. Διότι ἀπλῶς εἶχε κάμει τὸ χρέος του.

+ Τὰ δύο ἄλλα παιδιά ὅμως ἐκοκκίνησαν ἀπὸ ἐντροπήν· δὲν ἐτόλμων νὰ σηκώσουν τὸ βλέμμα των. Θὰ ἐπροτίμων νὰ ἀνοίξῃ ἡ γῆ τὴν στιγμὴν ἔκεινην καὶ νὰ τὰ καταπίγῃ. +

Κατὰ I. Σαραντίδην

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

103. ΤΟ ΕΙΚΟΝΙΣΜΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

X Τὸ 1821 ἡ Κρήτη εἶχεν ἐπαναστατήσει ἐναγτίον τῶν Τούρκων, καθὼς καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς.

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν αὐτὴν ἐν μικρὸν χωρίον τῆς Κρήτης ἐκινδύνευεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ πέσῃ εἰς χεῖρας τῶν ἔχθρῶν. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἤσαν δλίγοι, ἐνῷ οἱ Τούρκοι, οἱ δποῖοι ἐπήρχοντο, ἤσαν πολλοί. Διὰ

τοῦτο ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς οἰκίας των καὶ νὰ ζητήσουν σωτηρίαν διὰ τῆς φυγῆς.

Πλησίον τοῦ χωρίου ὑπῆρχεν ἐν μέγα σπήλαιον. Ἡ εἰσοδός του ἦτο κρυμμένη μέσα εἰς βάτους καὶ ἦτο ἀδύνατον εἰς τὸν ἔχθρὸν νὰ τὴν ἀνακαλύψῃ. Ἐκεῖ ἐσκέφθησαν νὰ καταφύγουν, διὰ νὰ κρυφθοῦν.

Ἐπῆραν τὰ πράγματά των καὶ ἐξεκίνησαν. Ἡσαν περίου τριακόσιοι ἀνθρώποι. Ἐμπρὸς ἐβάδιζον οἱ μητέρες μὲ τὰ τέκνα των εἰς τὰς ἀγκάλας, αἱ γραῖαι καὶ οἱ γέροντες· ὅλοι ἐκράτουν μικρὰ δέματα μὲ ἐνδύματα καὶ ἄλλα πράγματα τῆς πρώτης ἀνάγκης. Ἔπειτα ἡκολούθουν οἱ ἄνδρες καὶ οἱ νέοι, φορτωμένοι μὲ ἐφαπλώματα, στρώματα, τροφὰς καὶ ὅ,τι πολύτιμον εἶχον. +

Ἐπροχώρουν σιωπηλοί, χωρὶς νὰ ἀνταλλάσσουν λέξιν. Ἐφοβοῦντο μήπως τοὺς ἐννοήσουν οἱ Τοῦρκοι. Μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐστρεφον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ δόπισω, διὰ νὰ χαιρετήσουν τὰς προσφιλεῖς κατοικίας των, τὰς δόπιας ἵσως δὲν θὰ ἐπανέβλεπον. ♦

Τὸ σπήλαιον ἀπεῖχεν ἀπὸ τὸ χωρίον ἡμίσειαν ὥραν, τόσον ἀπεῖχον καὶ οἱ ἔχθροι ἀπὸ τὸ χωρίον.

Ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὸ σπήλαιον, ὅτε αἴφνης ἀκούεται μία φωνή:

— "Αχ! τί ἔπαθα!

"Ολοι ἐστράφησαν διὰ νὰ ἴδουν τί συμβαίνει. Ἐφοβήθησαν μήπως ἐφάνησαν οἱ ἔχθροι. Ἡ φωνὴ ἦτο τοῦ Μανώλη, ἐνὸς νέου μὲ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ μὲ γενναίαν καρδίαν.

Ἡ μητέρα του, ἡ ὁποία ἐπροχώρει ἐμπρός, μόλις ἤκουε τὴν φωνὴν του, ἐτρεξε πλησίον του τρομαγμένη καὶ τὸν ἡρώτησεν:

— Τί ἔπαθες παιδί μου; ♦

¶ Μάννα, ἀπεκρίθη μὲ φωνήν, ποὺ ἔτρεμεν, ἐλησμόνησα τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας!

‘Η μητέρα του ἐταράχθη καὶ ὡχρίασε. Τὰ γόνατά της ἐλύθησαν καὶ μόλις ἀκουομένη τὸν ἔρωτᾶ:

— Καὶ τώρα, Μανώλη;

— Τώρα... ἀπεκρίθη ὁ Μανώλης καὶ συγχρόνως ἐκοίταζε τὴν μητέρα του εἰς τοὺς ὄφθαλμους, διὰ νὰ ἴδῃ ποίαν ἐντύπωσιν θὰ τῆς προξενήσῃ ἢ ἀπόφασίς του... τώρα θὰ γυρίσω στὸ σπίτι νὰ τὸ πάρω!

† ‘Ως ἤκουσε τοὺς λόγους αὐτοὺς ἢ δυστυχισμένη μητέρα, ἔγινεν ὡχροτέρα, οἱ πόδες της ἔτρεμον περισσότερον καὶ ἡ καρδία της ἐκτύπα δυνατά. ‘Ο κίνδυνος τώρα ἦτο μεγαλύτερος. ‘Εως ὅτου φθάσῃ εἰς τὸ χωρίον ὁ Μανώλης, οἱ Τούρκοι θὰ ἥσαν πολὺ πλησίον καὶ θὰ τὸν ἔβλεπον.

— Παιδί μου, μή! ἐπανέλαβεν ἢ ταλαιπωρος μητέρα, ἢ ὅποια μὲ τὴν φαντασίαν της ἐνόμιζεν, ὅτι βλέπει τὸ παιδί της νὰ πίπτῃ αἷμόφυρτον, νεκρὸν ἀπὸ τὰς σφαίρας τῶν ἔχθρῶν.

— Μανώλη, εἶπεν εἰς γέρων, λαμβάνων τὸν νέον ἀπὸ τὴν χεῖρα, ὅ,τι ἔγινεν ἔγινε. Θὰ χάσης τὴν μάννα σου, ἀν φύγης, θὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὸν φόβον της γιὰ σένα.

‘Ο Μανώλης ἐτράβηξεν ἡσύχως τὴν χεῖρά του ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ γέροντος καὶ μὲ φωνὴν συγκινητικὴν εἶπεν†

— ‘Ημπορῶ νὰ θυσιάσω τὴν ζωήν μου, ἀλλὰ δὲν ἀφήνω τὴν Παναγίαν μας στὰ χέρια τῶν Τούρκων. Παρασταθῆτε στὴ μάννα μου...

¶ Καὶ ὡς νὰ ἡλεκτρίσθη ἀπὸ τοὺς ἴδιους του λόγους, ὕρμησε τρέχων πρὸς τὸ χωρίον, χωρὶς οὔτε μίαν φορὰν νὰ στρέψῃ τὰ βλέμματά του πρὸς τὴν μητέρα. ‘Ἐφοβεῖτο μήπως ὅ,τι δὲν κατώρθωσαν οἱ λόγοι τοῦ γέροντος κατορθώσουν οἱ δακρυσμένοι ὄφθαλμοὶ τῆς μητέρας.

· Η δυστυχισμένη μητέρα ἀφωνος και ἀκίνητος παρηκόλουθει μὲ τὸ βλέμμα τῆς τὸν Μανώλην. Ἐστάθησαν και οἱ ἄλλοι χωρικοί, διὰ νὰ μὴ τὴν ἀφήσουν μόνην.

✓ Ταχὺς ως χειδῶν ὁ Μανώλης διεσκέλιζε φράκτας και βράχους, ἐπήδα λάκκους και χάνδακας, διὰ νὰ συντομεύσῃ τὴν ἀπόστασιν. Πλησιάζει νὰ φθάσῃ εἰς τὸ χωρίον. Ὁλίγον ἀκόμη και θὰ ἔκρυπτετο ὅπιστα ἀπὸ τοὺς πρώτους οἰκίσκους τοῦ χωρίου. +

· Η στιγμὴ αὐτὴ ἥτο φοβερὰ διὰ τὴν μητέρα. Εἴκοσι, δέκα, πέντε βήματα ἀκόμη και δὲν θὰ τὸν βλέπῃ πλέον, θὰ τὸν χάσῃ ἵσως διὰ παντός. "Εως τώρα ἔκρατει τὰ δάκρυά της· τώρα ὅμως, ὅτε πλέον δὲν τὸν ἔβλεπεν, οἱ ὀφθαλμοί της ἐγέμισαν δάκρυα και κλαίουσα ἐφώναζεν:

— Μανώλη μου! παιδί μου!

Οι ἔχθροί εἶχον εἰσέλθει ἥδη εἰς τὸ χωρίον και ἐξήταζον τὰς πρώτας οἰκίας του. "Ηλπιζον, ὅτι θὰ εύρισκον εἰς αὐτὸν πολλὰ λάφυρα, ἀλλὰ τώρα ἔβλεπον, ὅτι τίποτε δὲν εἶχον ἀφήσει οἱ Χριστιανοί και ἐξέσπων εἰς ὕβρεις και βλασφημίας. ●

· Ο Μανώλης δὲν ἔβλεπεν ἀκόμη τοὺς ἔχθρούς, ἤκουεν ὅμως τὰς φωνάς των. Ἐν τούτοις δὲν ἐδειλίασεν. Εἰσῆλθε γρήγορα εἰς τὴν πτωχικὴν οἰκίαν των, ἐπῆρεν ἀπὸ τὴν κάμαραν τοῦ καπνισμένου τοίχου τὸ εἰκόνισμα και τὸ ἡσπάσθη μὲ μεγάλην εὐλάβειαν. Και τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐνεθυμήθη τὰ λόγια τοῦ γέροντος: «Θὰ χάσῃς τὴν μάνγα σου...» Προσβλέπει τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας, τὴν παρακαλεῖ νὰ τὸν βοηθήσῃ και ἐξέρχεται ἀπὸ τὸν οἰκίσκον τρέχων μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν. +

+ Στιγμαὶ ἐπέρασαν, ἀφ' ὅτου ἡ μητέρα τοῦ Μανώλη ἥρχισε νὰ φωνάζῃ κλαίουσα. Στιγμαὶ ἥσαν, ἀλλ ἡ μητέρα του ἐνόμισεν, ὅτι χρόνια ὀλόκληρα ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν στι-

γημήν, κατά τὴν ὁποίαν ἔπαινε νὰ τὸν βλέπῃ. Μόνη αὐτὴ ἥκουε πυροβολισμούς, ἔβλεπε γιαταγάνια νὰ ἀστράπτουν, ἥκουε βογγητούς..., ἐνῷ οἱ ἄλλοι οὕτε ἥκουον οὕτε ἔβλεπον τίποτε...

Αἴφνης χαρμόσυνοι φωναὶ ἥκουοσθησαν παντοῦ. 'Ο Μανώλης ἔφανη ἀπὸ μακράν. 'Η μητέρα σπουγγίζει τοὺς ὀφθαλμούς τῆς διὰ νὰ βλέπῃ καλύτερα.

"Ἐνα «γειά σου, Μανώλη!» ἔξεφυγεν ἀπὸ ὅλα τὰ στόματα. «Ἡ Παναγία μαζί σου», ηὔχήθη ἡ μητέρα.

Καὶ ὁ Μανώλης ἔτρεχεν, ἥρχετο.

'Αλλ' ἵδου θέαμα φοβερόν, φρικτὸν δι' ὅλους, κεραυνὸς διὰ τὴν μητέρα. Οἱ Τοῦρκοι φθάνουν εἰς τὰς τελευταίας οἰκίας τοῦ χωρίου. Μετ' ὅλιγον θὰ ἔξέλθουν ἀπὸ τὸ χωρίον, θὰ ἵδουν τὸν Μανώλη, θὰ ἵδουν καὶ τοὺς ἄλλους χωρικούς. Καὶ τότε;

"Ολοι τρέμουν ἀπὸ τὸν φόβον, δὲν ἀναπνέουν πλέον καὶ ἡ μητέρα φαίνεται ως νεκρά. 'Αλλ' ὁ Μανώλης πετᾷ, δὲν πατεῖ πλέον εἰς τὴν γῆν—Νομίζεις, δτι ἡ θεία δύναμις τὸν ὥθει πρὸς τὰ ἐμπρός. 'Ο Μανώλης ἔρχεται, ὁ Μανώλης ἥλθεν.

Τρέχουν ὅλοι εἰς τὸ Σπήλαιον. 'Εκεῖ μέσα κρύπτονται καὶ δὲν διατρέχουν πλέον κανένα κίνδυνον.

«Οἱ Κρῆτες μου»

Ιωάννης Δαμβέργης

104. Ο ΚΑΛΟΣ ΘΕΟΣ

+ "Ολα τ' ἀνθη, ποὺ προβάλλουν,
ὅταν ὁ καιρός τοὺς φθάσῃ,
ὅλα τὰ πουλιά, ποὺ ψάλλουν
μέσ' στὰ φυλλωμένα δάση,
ὅλα ὁ καλὸς Θεός,
ὁ Θεὸς τὰ ἔχει πλάσει. +

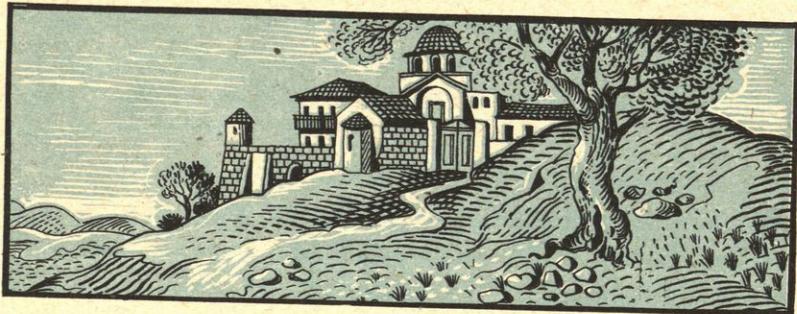
+ Τὰ ψηλὰ βουνά, ποὺ ζοῦνε
τ' ἄγρια θεριὰ κρυμμένα,
τὰ λιβάδια, ποὺ βοσκοῦνε
τόσ' ἀρνάκια χαϊδεμμένα,
ὅλα ὁ καλὸς Θεός,
ὁ Θεὸς τὰ ἔχει πλασμένα.

Καὶ τὸν ἥλιο, ὅπου χάρι
καὶ ζωὴ σκορπᾷ στὴν φύσι,
καὶ τῆς νύκτας τὸ φεγγάρι
καὶ τ' ἀστέρια μέσ' στὴν κτίσι
ὅλα ὁ καλὸς Θεός,
ὁ Θεὸς τὰ ἔχει κτίσει.

Γι' αὐτὸ πρέπει κάθε στόμα
νὰ τοῦ πέμπῃ εὔγνωμοσύνη,
ἐπειδὴ ψυχὴ καὶ σῶμα
κι ὀμορφιὰ καὶ γερωσύνη,
ὅλα ὁ καλὸς Θεός,
ὁ καλὸς Θεὸς τὰ δίνει. +

« Παιδικὰ τραγούδια »

Γεώργιος Βιζυηνός

105. ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

+ X

Οι μικροί πρόσκοποι ἔφθασαν πλησίον τοῦ παλαιοῦ δρεινοῦ Μοναστηρίου τὸ δειλινόν. Δέν εἰσῆλθον εἰς τὸν περίβολον τοῦ Ἱεροῦ ἴδρυματος, ἀλλὰ συνεκεντρώθησαν κάτω ἀπὸ τὸν πυκνὸν πλατανότοπον, ὅπου ὑπῆρχε πηγὴ μὲ κατάψυχρον ὕδωρ.

— Πρῶτα θὰ στήσωμεν τὸν καταυλισμόν μας, παιδιά, εἴπεν ὁ ἀρχηγός, καὶ ἐπειτα θὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸ Μοναστήρι. Τὴν γῦρο φύσιν θὰ τὴν θαυμάσητε καλὰ αὔριο.

"Οταν ἐτακτοποιήθη ὁ καταυλισμὸς καὶ ὡρίσθησαν καὶ σκοποί, ὁ ἥλιος ἔκλινε πίσω ἀπὸ τὸ ἀπέναντι ἐλατόφυτον βουνόν. Ζωηρὰ χρώματα ἔβαφον τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν δένδρων. Καὶ τὰ πτηνά, συγκεντρωμένα εἰς τοὺς κλώνους των, ἔψαλλον τὸν ἐσπερινόν των ὕμνον εἰς τὸν Δημιουργὸν τοῦ παντός. +

+ Τὰ παιδιὰ τῆς πόλεως πάρετήρουν ἔκπληκτα τὸ ὡραῖον τοπίον. Σκιαὶ ἐδῶ, φωτειναὶ ἀνταύγειαι εἰς τὴν πλαγιὰν ἐκεῖ. Καὶ ὀλίγον παρέκει τὸ Μοναστήρι, συγκρότημα ὀλόκληρον, ἐφαίνετο σὰν κάτι ἀφημένον ἐκεῖ ἀπὸ τὴν μακρινὴν βυζαντινὴν ἐποχήν. +

X Αἴφνης, εἰς τὸ ἥσυχον τοπίον ἐσκορπίσθη ἡ λαλιὰ τῆς

καμπάνας. "Ολων τὰ πρόσωπα ἔλαμψαν. Ὡτο μία νέα, μία πρωτοφανής ἐντύπωσις. Καὶ ὅλων τὰ χέρια ἔκαμπαν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

Πόσον σεβασμὸν ἦσθάνθησαν τώρα τὰ παιδιά, διακρίνοντα τὸν σταυρὸν ἐπάνω εἰς τὸν θαυμόν τροῦλον τῆς ἐκκλησίας!

— "Ἄς πηγαίνωμεν, εἶπεν ὁ ἀρχηγός. Θὰ ἥρχισεν ὁ ἑσπερινός. Ὁμεῖς θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν ναὸν καὶ μετὰ τὸν Ἑσπερινὸν θὰ χαιρετίσωμεν τοὺς πατέρας.

Εἰς καλόγηρος ἤνοιξε τὴν φρουριακὴν πύλην τοῦ περιβόλου.

— Εὔλογεῖτε, πάτερ! εἶπον ὅλοι.

— Καλῶς ἐφθάσατε, ἀπήντησεν ἐκεῖνος. 'Ο Κύριος μεθ' ὑμῶν. Προχωρεῖτε εἰς τὸν ναόν.

'Εκείνην τὴν στιγμήν, ἐνῷ αὐτὸς ἔκλειε πίσω ἀπὸ τοὺς ξένους τὴν πύλην, εἰς τὸν ναὸν μέσα ἤκουετο:

Εὐλόγει ή ψυχή μου τὸν Κύριον...

Κύριε, δὲ Θεός μου...

Εἰσῆλθον ἀθορύβως. 'Αμυδρὸν τὸ φῶς τῶν κανδηλιῶν. Μαυρισμέναι αἱ εἰκόνες, ἀλλὰ γεμᾶται ἀπὸ θείαν γαλήνην. 'Ησπάσθησαν τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκάθισαν εἰς τὰ τελευταῖα στασίδια. Εἰς τὰ ἄλλα στασίδια ἐκάθηντο σὰν σκιαὶ οἱ πατέρες.

'Ο ψαλμὸς ἐτελείωσεν. 'Ετελείωσε καὶ ἄλλος καὶ ἄλλος. 'Απὸ ἔξω μόλις ἐφθαναν τὰ κελαδήματα τῶν πτηνῶν.

Αἴφνης οἱ ψάλται ἥρχισαν ἄλλον ψαλμόν. 'Ιερὸν δέος ἐγέμισε τὰς παιδικὰς ψυχάς.

Κύριε, ἐκένραξα πρὸς Σέ, εἰσάκουσόν με.

*Πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου
ἐν τῷ κενραγέναι με...*

Πόσοι Χριστιανοί, οἱ δποῖοι παρακολουθοῦν τὰ δειλινὰ

Ε'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

107. Η ΓΗ Η ΕΛΛΗΝΙΣ

— Ξεύρεις τὴν χώραν, ποὺ ἀνθεῖ
φαιδρὰ πορτοκαλλέα,
ποὺ κοκκινίζει ἡ σταφυλὴ
καὶ θάλλει ἡ ἔλαία;

— "Ω! δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανείς·
εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς!

— Ξεύρεις τὴν γῆν, ἥτις παντοῦ
μὲ αἴματα ἐβάφη,
ὅπου κοιλάδες καὶ βουνά
εἶναι τυράννων τάφοι;

— "Ω! δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανείς·
εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς!

— Γῆ μήτηρ παλαιῶν θεῶν
καὶ νέων ἡμιθέων·
γῆ ἀναμνήσεων κλεινῶν
καὶ γῆ ἐλπίδων νέων.

— "Ω! δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανείς·
εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς!

"Αγγελος Βλάχος

108. ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΥΚΕΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ

+ "Ολες τὶς χῶρες, νὰ σᾶς πῶ,
ὅλες τὶς χῶρες ἀγαπῶ,
ποὺ ἀκουσα καὶ εἶδα.

'Αλλὰ καμμιὰ τόσο πολὺ^ν
σὰν τὴν Πατρίδα τὴν καλή,
σὰν τὴν γλυκειὰ Πατρίδα.

Τῆς Οἰκουμένης τὰ καλά,
ὅσο κι ἀν εἶναι αὐτὰ πολλά,
μ' ἔκεινη δὲν τ' ἀλλάζω.
Κι ἀν ἡ Πατρίδα τ' ἀπαιτῇ,
ἀπὸ καμμία δυνατή
θυσία δὲν τρομάζω.

'Αφήνω μάννα κι ἀδερφές
καὶ στῶν βουνῶν τὶς κορυφές
νύψωνω τὴν σημαία.
Καὶ μὲ τὸ βλέμμα χαρωπὸ
γιὰ τὴν Πατρίδα μου χτυπῶ
καὶ πολεμῶ γενναῖα. +

X 'Εδῶ εἴν' ἀνδρεῖα τὰ παιδιὰ
κι ἔχουνε σίδερο καρδιὰ
κι ἀκούραστη λεπίδα.
Καθένα στὴ γραμμὴ πετᾶ
κι ἔχθρούς θερίζει δυνατά,
γιὰ τὴ γλυκειὰ Πατρίδα! +

Γεώργιος Βιζηνηρός

109. Ο ΖΥΜΩΤΗΣ ΕΝΟΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΦΟΥΡΝΟΥ

1. Ἡ ιστορία, ποὺ θὰ σᾶς διηγηθῶ, εἶναι ἔνα πραγματικὸν ἐπεισόδιον, ποὺ ἔγινε τὸ 1817, τέσσαρα ἔτη πρὶν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν.

Ἐνας νέος Ἑλλην ἐταξίδευε τότε εἰς τὴν Μακεδονίαν, μαζὶ μὲ ἔνα καλόγηρον. Ἐφθασαν εἰς ἔνα χωρίον καὶ ἔμειναν εἰς τὸ ἐκεῖ ἀρτοποιεῖον, ποὺ ἔχρησίμευε καὶ ὡς πρόχειρον ξενοδοχεῖον.

Ίδιαιτέραν ἐντύπωσιν ἔκαμεν εἰς τοὺς δύο ταξιδιώτας ὁ ζυμωτής τοῦ φούρνου. Ἡτο ἔνας νέος ἀπὸ τὴν Ἡπειρον, μὲ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ ἀγαθὸν πρόσωπον. Τὰ χέρια του καὶ τὸ γυμνόν του στῆθος ἐφανέρωναν σῶμα ἀθλητικόν.

Εἰς μίαν κατάλληλον στιγμήν, ὁ ζυμωτής ἐπλησίασε τὸν νέον ὁδοιπόρον καὶ τὸν ἥρωτησε:

- Ξεύρεις νὰ διαβάζῃς;
- Ναί, ἀπεκρίθη ὁ ταξιδιώτης.
- Ἔρχεσαι μαζί μου νὰ σου εἰπῶ κάτι;
- Εύχαριστως, εἴπε μὲ περιέργειαν ὁ ταξιδιώτης.

2. Ὁ ζυμωτής τὸν ὠδήγησεν εἰς ἔνα ἀπόκεντρον μέρος τοῦ κήπου, ποὺ ἦτο πίσω ἀπὸ τὸν φοῦρνον. Ἐκεῖ ἐκάθησαν καὶ οἱ δύο ἐπάνω εἰς μίαν πέτραν, κάτω ἀπὸ ἔνα μεγάλον πυκνόφυλλον δένδρου.

Τότε ὁ ζυμωτής ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόλπον του ἔνα μικρὸν καὶ παμπάλαιον φυλλάδιον, ποὺ τὸ εἶχε κρεμασμένον ἀπὸ τὸν λαιμόν του μὲ λινὴν κλωστήν, ἀκριβῶς ὅπως ἄλλοι κρεμοῦν τὰ «φυλακτά».

Τὸ παμπάλαιον ἐκεῖνο φυλλάδιον ἦτο ὁ Θούριος τοῦ Ρήγα Φεραίου, δηλαδὴ ἵσαν τὰ πατριωτικὰ τραγούδια τοῦ ποιητοῦ. Ἔδωσεν εἰς τὸν ξένον τὸ φυλλάδιον καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ τὸ διαβάσῃ δυνατά. +

‘Ο νέος όδοιπόρος ήρχισε νὰ ἀπαγγέλλῃ μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν ἔκεῖνον, ποὺ τὰ πολεμικὰ τραγούδια τοῦ Ρήγα ἔφεραν τότε εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν. ’Τστερα ἀπὸ δὲ λίγον ἐγύρισε νὰ ἴδῃ τὸν ἀκροατήν του, ἀλλὰ ἔμεινεν ἔκπληκτος! Τι εἶχε συμβῆ;

3. ‘Ο νέος ἔκεῖνος ’Ηπειρώτης εἶχεν εἰς τὸ μεταξὺ σηκωθῆ καὶ ἐστέκετο ἐμπρός του σὰν κάποια ὄπτασία ὑπεράνθρωπος.

Δὲν ἦτο πλέον ὁ ἀπλοϊκὸς ὑπηρέτης τοῦ φούρνου, ἀλλὰ εἶχε μεταμορφωθῆ εἰς ήρωα. Τὸ πρόσωπόν του ἔλαμπε, τὰ μάτια του ἔβγαζαν σπίθες, τὰ χείλη του ἔτρεμαν, ἐνῷ δάκρυα ἀφθονα καὶ θερμὰ ἔβρεχαν τὰ μάγουλά του.

— Πρώτην φορὰν ἀκούεις τὸ τραγούδι τοῦ Ρήγα; ήρώτησε τὸν ζυμωτὴν ὁ ταξιδιώτης, γεμάτος ἔκπληξιν.

— ’Οχι, ἀπεκρίθη ἔκεῖνος. Κάθε φοράν, ὅταν περνοῦν ἀπὸ ἐδῶ ἀνθρώποι, ποὺ γνωρίζουν γράμματα, τοὺς παρακαλῶ καὶ μοῦ τὸ διαβάζουν. Τὸ ἔχω ἀκούσει πάρα πολλὲς φορές.

— Καὶ πάντοτε μὲ τὴν συγκίνησιν αὐτήν;

— Ναί, πάντοτε! ἀπεκρίθη ὁ ’Ηπειρώτης ζυμωτής.

’Τστερα ἀπὸ τέσσαρα χρόνια, τὸ 1821, ὅταν ἡ ’Ελλὰς ἐζητοῦσε τὴν ἐλευθερίαν τῆς καὶ ὑπερήφανον ἔβρόντησε τὸ κλέφτικον καριοφίλι, ὁ ζυμωτής τοῦ φούρναρη τῆς Μακεδονίας, αὐτὸς μὲ τὰ δυνατά του χέρια, δὲν ἐζύμωνε πλέον ψωμί. Τότε εἶχεν ἀλλην ἐργασίαν, πολὺ σπουδαιοτέραν. ’Επολέμει διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ήρωϊκῆς του πατρίδος!

K. Ρωμαῖος (*Διασκευὴ*)

110. ΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟ - ΚΩΝΣΤΑΝΤΗ

X Εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ χωρίου, πλησίον παλαιᾶς συκῆς, εύρισκεται χαμηλὸς καὶ στενόχωρος οἰκίσκος, δὲ ὅποῖς χρησιμεύει ὡς κατοικία ἐνδὸς γέροντος. Ὁ γέρων αὐτὸς εἶναι πολὺ ἀδύνατος καὶ στερεῖται ὀλοκλήρου τῆς δεξιᾶς του χειρός. Καὶ διέρχεται τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας καθήμενος εἰς τὴν θύραν τῆς κατοικίας του. Ἐκεῖ διὰ μακρᾶς ράβδου ἐμποδίζει τὰς ὅρνιθας νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὸν μικρὸν κῆπόν του. "Ἄλλοτε πάλιν μεταφέρει διὰ τῆς μόνης χειρός του ὄλιγα καυσόξυλα ἀπὸ τὸ γειτονικὸν δάσος.

'Ο γέρων οὗτος, γνωστὸς εἰς τὸ χωρίον μὲ τὸ ὄνομα γερο - Κωνσταντῆς, εἶναι ἀγωνιστὴς τοῦ 21. Ἐπολέμησεν ὑπὸ τὸν Ὀδυσσέα Ἀνδροῦτσον, κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως. Καὶ ἐνθυμεῖται ὅλας τὰς λεπτομερείας τοῦ ἀγῶνος ἔκείνου.

— Μίαν ἡμέραν, λέγει, κατὰ τὴν χαραυγὴν, τὰ παλληκάρια τοῦ Ὀδυσσέως εἶδον τοὺς Τούρκους, ἀνεβασμένους εἰς τὸν Παρθενῶνα, νὰ προσπαθοῦν, μὲ βίαν μεγάλην, νὰ ξεκολλήσουν τὰ μάρμαρα τὸ ἔνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. **O**ι "Ἐλληνες δὲν ἦδύναντο νὰ ἐννοήσουν τὸν σκοπόν, διὰ τὸν ὅποιον κατέστρεφον ἔκεινο τὸ ὡραῖον μνημεῖον. Ἡ βαρβαρότης αὐτὴ τοὺς ἐφαίνετο ἐντελῶς ἀνεξήγητος. Διὰ τοῦτο ἔτρεξαν καὶ ἔκαμαν γνωστὸν τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν Ὀδυσσέα.

‘Ο στρατηγός, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη μὲ τὰ ἔδια του τὰ μάτια, ἔστειλεν ἀμέσως τρία - τέσσαρα ἀπὸ τὰ παλληκάρια του νὰ ἐρωτήσουν τοὺς Τούρκους τί κακὸν τοὺς ἔκαμαν τὰ μάρμαρα καὶ τὰ κατέστρεφον.

Χ' Η πολιορκία τῆς Ἀκροπόλεως ἐγίνετο ὅπως καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ‘Ομήρου! Οἱ ἀντίπαλοι πολλὰς φοράς ἐξήρχοντο ἀπὸ τὰ προχώματά των καὶ συνωμίλουν περὶ διαφόρων πραγμάτων, χωρὶς νὰ πυροβολοῦνται. “Οταν ἐτελείων τὴν ὁμιλίαν των, ἐκρύπτοντο πάλιν ὅπιστα ἀπὸ τὰ ὄχυρώματα καὶ διὰ τῶν ἀγώνων ἐπανήρχιζε σκληρός.

Λοιπὸν καὶ τότε δὲν ἐδύσκολεύθησαν οἱ “Ελληνες νὰ πλησιάσουν τοὺς Τούρκους καὶ νὰ λάβουν τὴν πληροφορίαν, τὴν ὅποιαν ἐζήτουν. Μετ’ ὀλίγον ἔφεραν τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὸν στρατηγόν: Οἱ Τούρκοι, ἐπειδὴ δὲν εἶχον σφαίρας διὰ τὰ ὅπλα των, ἐξῆγον τὸν μόλυβδον, διὰ τὸν οὐρανόν τοὺς μάρμαρα μεταξύ των.

‘Η ἀπάντησις αὐτὴ ἔφερε τοὺς “Ελληνας εἰς μεγάλην ἀπορίαν, τί νὰ πράξουν, διὰ νὰ σώσουν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τὸ μνημεῖον τῆς Ἑλληνικῆς δόξης. ”Εμειναν ὅλοι σύμφωνοι νὰ παραγγείλουν εἰς τοὺς πολιορκουμένους νὰ παύσουν τὴν καταστροφὴν καὶ ὅτι ἡσαν ἔτοιμοι νὰ τοὺς δώσουν αὐτοὶ δσον μόλυβδον ἐχρειάζοντο.

¶ Οἱ Τούρκοι τὸ ἐδέχθησαν. Καὶ οἱ “Ελληνες ἐξηγόρασσαν τὸ πολύτιμον ἐκεῖνο μνημεῖον μὲ τὸ αἷμά των, μὲ τὸ νὰ δίδουν εἰς τοὺς ἐχθροὺς βόλια, διὰ νὰ τοὺς φονεύσουν. ♦

‘Ο γέρο - Κωνσταντῆς παρευρέθη καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν. Κατόπιν ἐπολέμησεν ὑπὸ τὸν Καραϊσκάκην εἰς τὴν Ἀράχωβαν καὶ εἰς τὸ Φάληρον.

«Αγροτικαὶ ἐπιστολαὶ »

Γεώργιος Δροσίνης (Διασκευὴ Θ. Μ.)

111. Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ

“**Ητο Σεπτέμβριος καὶ τὰ μαθήματα εἶχον ἀρχίσει.**

Μίαν ἡμέραν, εἰς ἐν σχολεῖον τῆς Θεσσαλονίκης, δὲ διεύθυντὴς ἐμβῆκεν εἰς τὴν Δ' τάξιν μὲν ἔνα νέόν μαθητήν. “**Ητο παιδίον πολὺ μελαχροινόν, μὲ μάτια μεγάλα καὶ μαῦρα καὶ μὲ ἐνδυμασίαν πλατεῖαν, δόποίνα φοροῦν οἱ νησιῶται.**

‘**Ο διευθυντής, ἀφοῦ εἶπεν ὅλιγας λέξεις ἴδιαιτέρως εἰς τὸν διδάσκαλον, ἐφυγε, τὸ δὲ παιδίον ἔμεινε ἔκει καὶ μὲ τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια του ἐκοίταζεν ὡς τρομαγμένον.**

Τότε ὁ διδάσκαλος τὸ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ εἶπεν εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς τάξεως:

—**Πρέπει νὰ χαρῆτε. Σήμερον εἰσέρχεται εἰς τὸ σχολεῖόν μας ἔνας μικρὸς “Ελλην, δὲ ὅποῖος ἐγεννήθη εἰς τὰ Σφακιὰ τῆς Κρήτης, πεντακόσια μίλια μακρὰν ἀπὸ ἑδῶ. Ἐγεννήθη εἰς μίαν νῆσον ἔνδοξον, ἡ δόποια ἐπὶ μακρὸν ἡγωνίσθη διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν ‘Ελλάδα μεγάλους ἄνδρας. “Ερχεται ἀπὸ τὴν μεγαλυτέραν νῆσον τῆς πατρίδος μας, ὅπου ὑπάρχουν ὑψηλὰ βουνὰ καὶ σκιερὰ, δάσοι, οἱ δὲ κηποὶ εὐωδιάζουν ἀπὸ τὰ ἄνθη τῆς λεμονέας καὶ τῆς πορτοκαλλέας. ‘Αγαπᾶτέ τον, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ αἰσθάνεται, ὅτι εἶναι ἑδῶ ξένος. Δείξατε εἰς αὐτόν, ὅτι ἔνα ‘Ελληνόπουλον, εἰς ὅποιονδήποτε σχολεῖον τῆς ‘Ελλάδος καὶ ἀν εἰσέλθη, θὰ εὔρῃ παντοῦ ἀδελφούς.**

—**Αφοῦ εἶπεν αὐτὰ ὁ διδάσκαλος, ἐσηκώθη καὶ ἔδειξεν εἰς τὸν μεγάλον χάρτην τῆς ‘Ελλάδος ποῦ εὑρίσκονται τὰ Σφακιὰ τῆς Κρήτης. “Επειτα ἐφώναξε τὸν Φιλώταν Ξάνθον, αὐτόν, δὲ ὅποῖος ἔπαιρνε πάντοτε τὸ πρῶτον βραβεῖον.**

‘**Ο Ξάνθος ἐσηκώθη.**

—**Ἐλα ἑδῶ, εἶπεν ὁ διδάσκαλος.**

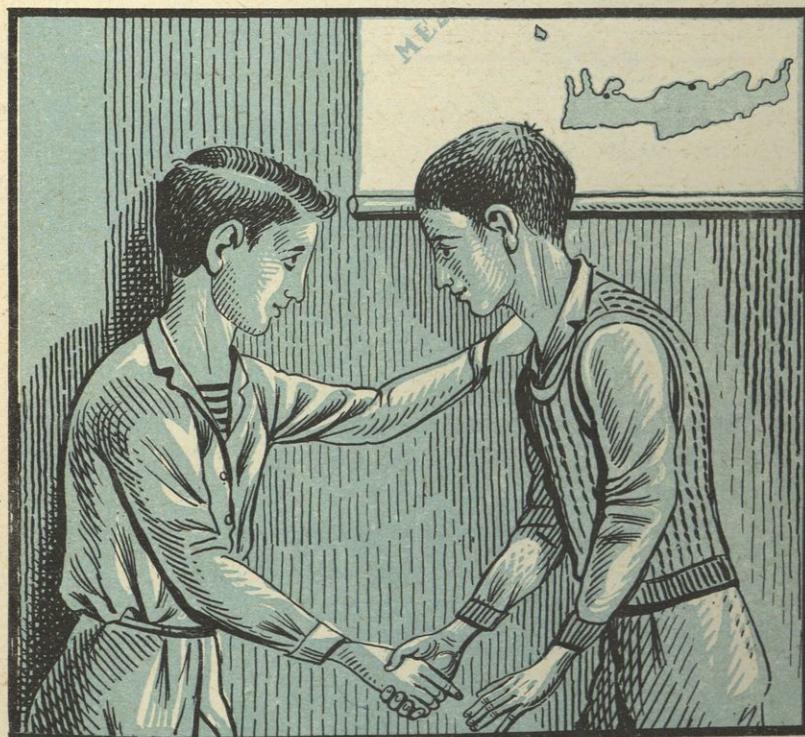
‘Ο Ξάνθος ἔξηλθεν ἀπὸ τὸ θρανίον καὶ ἐστάθη πλησίον τῆς ἔδρας καὶ ἀπέναντι τοῦ Κρητικοῦ.

—Ως πρῶτος τῆς τάξεως, τοῦ εἶπεν ὁ διδάσκαλος, χαιρέτισε ἐξ ὀνόματος ὅλων τὸν νέον συμμαθήτην μας. Δῶσέ του τὸν χαιρετισμὸν τῶν παιδιῶν τῆς Μακεδονίας πρὸς τὸ παιδὶ τῆς Κρήτης.

‘Ο Ξάνθος ἔδωκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν Κρητικὸν καὶ μὲ φωνὴν καθαρὰν τοῦ εἶπε:

—Καλῶς ἥλθες!

‘Ο μικρὸς Κρητικὸς ἔσφιξε δυνατὰ τὴν χεῖρα, τὴν ὄποιαν τοῦ ἐπρότεινεν ὁ Ξάνθος. “Ολοι ἔχειροκρότησαν.

— Ἡσυχία! ἐφώναξεν ὁ διδάσκαλος. Εἰς τὸ σχολεῖον δὲν χειροκροτοῦν.

Ἐφαίνετο, δμως καθαρά, ὅτι ᾧτο εὐχαριστημένος.

Ο διδάσκαλος ὥρισεν εἰς τὸν νέον μαθητὴν μίαν θέσιν καὶ τὸν ὡδήγησε νὰ καθίσῃ. Ἔπειτα προσέθεσε:

— Προσέξατε εἰς ὅ, τι θὰ σᾶς εἴπω. Διὰ νὰ συμβῇ αὐτὸ τὸ γεγονός, δηλαδὴ ἔνα παιδί τῆς Κρήτης νὰ εύρισκεται εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ώς εἰς τὴν πατρίδα του, ἡ Ἑλλὰς ἐπολέμησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ τὸ αἷμα χιλιάδων Ἑλλήνων ἐπότισεν αὐτήν. “Οτε ἡ Μακεδονία μας ἐκινδύνευεν ἀπὸ τοὺς ἔχθρούς μας, Κρῆτες καὶ ἄλλοι Ἑλληνες πολεμισταὶ ἔσπευσαν καὶ ὑπερήσπισαν γενναίως τὰ ἔθνικὰ δίκαια τῆς Μακεδονίας. Πρέπει λοιπὸν νὰ σέβεσθε καὶ νὰ ἀγαπᾶτε ὁ εἰς τὸν ἄλλον καὶ ὅποιος ἀπὸ σᾶς προσβάλῃ ὁ πωσδήποτε τὸν νέον συμμαθητὴν, διότι δὲν ἐγεννήθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας, δὲν θὰ εἶναι ἄξιος πλέον νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια, ὅταν θὰ περνᾷ ἡ γαλανόλευκος σημαία.

“Οταν ὁ μικρὸς Κρητικὸς ἐκάθισεν εἰς τὴν θέσιν του, ὅλοι οἱ συμμαθηταὶ του τὸν ἔβλεπον μὲ ἀγάπην.

G. A. Μέγας

112. ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Δὲν παιζουμε παιγνίδια πλιὸ καὶ στὰ βιβλία, στὸ σχολειὸ ὁ νοῦς μας δὲν προσέχει· ἄλλοι πετῷ καὶ τρέχει.

Τρέχει σ' ἐσᾶς, σ' ἐσᾶς πετῷ καὶ θαμπωμένος σᾶς κοιτᾷ, καλότυχοι, ἀπὸ τότε, ποὺ εἴσαστε στρατιῶται.

Τί νὰ σᾶς ποῦμε! Δὲν μπορεῖ
ν' ἀλλάξουν ξάφνου οἱ καιροί,
νὰ γίνουμε μεγάλοι,
ὅπως ἐσεῖς οἱ ἄλλοι;

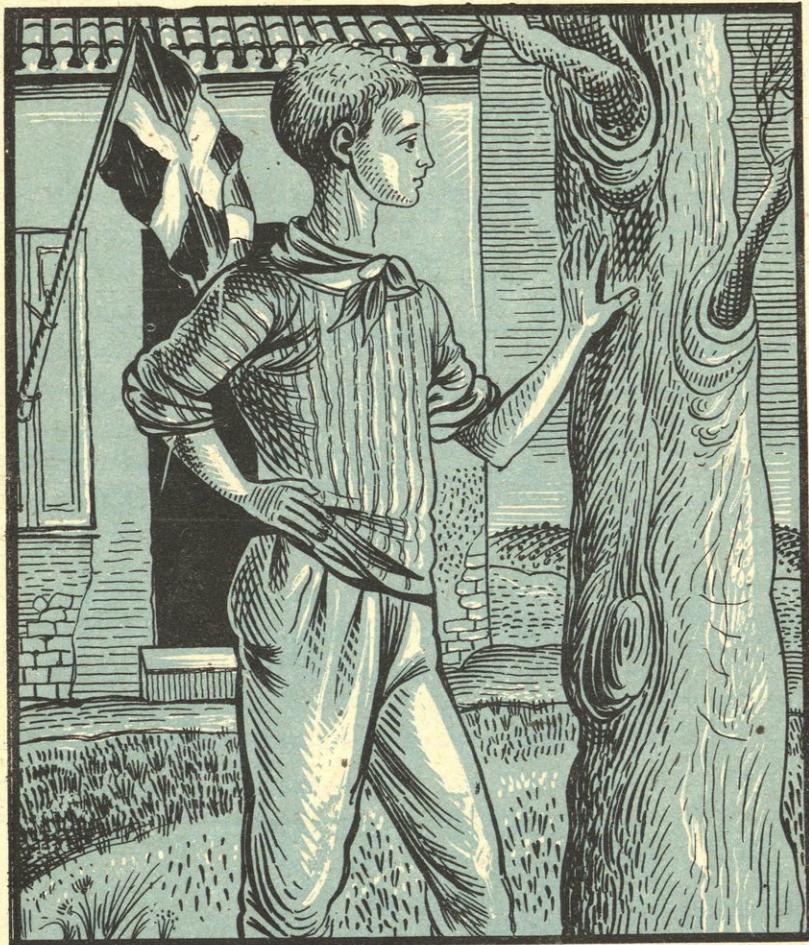
Καὶ νὰ μᾶς πάρουν στὸ στρατὸ
μὲ τὸ μουστάκι μας στριψτὸ
καὶ νὰ μᾶς ποῦν: «Ἐλᾶτε!
Νά, ὅπλα καὶ τραβᾶτε!».

"Αχ! τώρα εἴμαστε παιδιά,
μὲ μιὰν ἑλπίδα στὴν καρδιά,
πὼς γρήγορα, σὰν ἄλλοι,
θὰ γίνουμε μεγάλοι.

Σὰν ἦταν οἱ παλιοὶ καιροί,
οἱ Σπαρτιᾶτες οἱ μικροί
μέσ' σὲ χορὸ πιασμένοι
ἔψελναν θαρρεμένοι.

Κι' ἔμεῖς σᾶς λέμε θαρρετοὶ
δ, τι τραγούδαγαν κι αὐτοί:
«Θὰ γίνουν τὰ παιδιά σας
πολὺ καλύτερά σας!».

Κωστῆς Παλαμᾶς

113. Ο ΜΙΚΡΟΣ ΜΑΚΕΔΩΝ

Εύρισκόμεθα εἰς τὸ ἔτος 1913.

‘Ο ἑλληνικὸς στρατὸς εἰς τὴν Μάκεδονίαν ἤγωνίζετο νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς Βουλγάρους, οἱ δόποιοι εἶχον εἰσβάλει εἰς αὐτήν.

‘Ολίγας ἡμέρας μετὰ τὴν νίκην τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλκίς, μικρὸν ἀπόσπασμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἴππικου ἐβάδιζε μὲ

βῆμα ἀργὸν εἰς ἔνα μοναχικὸν δρομίσκον πρὸς τὸν ἔχθρον καὶ κατώπτευε προσεκτικὰ τὰ περίχωρα.

“*Τότε οὐδείς πάλιν τοῦ Ιουνίου.*” Επὶ κεφαλῆς τοῦ ἀποσπάσματος ἦσαν εἰς ἀξιωματικὸς καὶ εἰς λοχίας, ὅλοι δὲ παρετήρουν μακρὰν ἐμπρὸς σιωπηλοί, ἔτοιμοι ν' ἀντικρύσουν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὰς ἔχθρικὰς προφυλακάς.

Οὕτως ἔφθασαν εἰς ἔνα ἀγροτικὸν οἰκίσκον, ὃ δοποῖς περιεστοιχίζετο ἀπὸ ὑψηλὰς λεύκας. “Εμπροσθεν τῆς θύρας ἐκάθητο παιδίον, δώδεκα περίπου ἑτῶν, τὸ δόποιον μὲ μαχαίριον ἐκαθάριζεν ἔνα κλάδον, διὰ νὰ κάμη μὲ αὐτὸν ράβδον. Η μικρὰ οἰκία ἦτο ἔρημος καὶ ἀπὸ ἐν παράθυρόν της ἐκυμάτιζε μεγάλη κυανόλευκος. Οἱ χωρικοί, ἀφοῦ ὑψώσαν τὴν σημαίαν, εἶχον φύγει, διὰ τὸν φόβον τῶν Βουλγάρων.”

• Τὸ παιδίον, μόλις εἶδε τοὺς ἵππεῖς, ἐπέταξε τὴν ράβδον καὶ ἔβγαλε τὸν σκοῦφον του. “*Τότε εὔμορφον παιδίον, μὲ τολμηρὰν ἔκφρασιν εἰς τὸ πρόσωπον, μὲ μεγάλα γαλανὰ μάτια καὶ μαλλιὰ ξανθά.*” Ητο μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ εἰς τὸν λαιμὸν ἔφερε μανδήλιον.

— Τί κάνεις ἐσύ ἐδῶ; τὸ ἡρώτησεν ὁ ἀξιωματικός, ἀφοῦ ἐσταμάτησε τὸν ἵππον του. Διατί δὲν ἔφυγες μαζὶ μὲ τὴν οἰκογένειάν σου;

— Δέν ἔχω οἰκογένειαν, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον. Κάνω θελήματα καὶ βγάζω τὸ ψωμί μου. “Εμεινα ἐδῶ νὰ ἴδω τὸν πόλεμον.

— Εἶδες τοὺς Βουλγάρους νὰ περάσουν; ἡρώτησεν ὁ ἀξιωματικός.

— “Οχι, ἔχουν τρεῖς ἡμέρες νὰ φανοῦν.

“Ο ἀξιωματικὸς ἐσκέφθη ὀλίγον, ἐπειτα ἐπήδησε κάτω ἀπὸ τὸν ἵππον καὶ, ἀφοῦ ἄφησε τοὺς στρατιώτας του νὰ προσέχουν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἔχθροῦ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἰκίσκον καὶ ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν στέγην. ‘Αλλ’ ἡ στέγη ἦτο

χαμηλή και τὸ βλέμμα δὲν ἔφθανεν ἀπὸ ἐκεῖ πολὺ μακράν.
— Πρέπει ν' ἀναβῆ κανεὶς εἰς ὑψηλὸν δένδρον, εἴπεν ὁ
ἀξιωματικός. Καὶ κατέβη.

+ 'Ακριβῶς ἔμπροσθεν τῆς εἰσόδου ὑψώνετο μία λεύκη,
τῆς ὅποιας ἡ κορυφὴ ἐσείετο ὑπὸ τὸν γαλανὸν οὐρανόν. 'Ο
ἀξιωματικὸς ἐστάθη ὀλίγον σκεπτικός, παρατηρῶν πότε τὸ
δένδρον καὶ πότε τοὺς στρατιώτας. Αἱφνιδίως ἥρωτησε τὸ
παιδίον:

- "Εχεις καλὰ μάτια, μικρέ;
- "Εγώ; ἀπήντησεν ὁ μικρός. 'Εγὼ βλέπω σ' ἕνα μίλι
μακριά!
- "Ημπορεῖς νὰ ἀναβῆς εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ τοῦ δέν-
δρου;
- "Στὴν κορυφὴ τοῦ δένδρου, ἔγώ; Σὲ μισὸ λεπτὸ εἶμαι
ἐπάνω.
- "Καὶ θὰ μπορέσῃς νὰ μοῦ εἰπῆς τί θὰ ἴδῃς ἀπ' ἐκεῖ ἐπά-
νω; "Αν φαίνωνται πρὸς τὸ μέρος αὐτὸ Βουλγαροί στρατιῶ-
ται, σύννεφα σκόνης, ἀλογα ἢ ὅπλα νὰ λαμποκοποῦν στὸν ἥλιο.
- "Βέβαια μπορῶ!
- "Τί ζητᾶς γι' αὐτὴ τὴ δουλειά;
- "Τί ζητῶ; ἀπήντησε μὲ γέλια τὸ παιδί. Τίποτε! Αὐτὸ
δὰ ἔλειπε!

"Ἐπειτα προσέθεσεν:

"Αν ἥταν γιὰ τοὺς Βουλγάρους, ποτέ! 'Αλλὰ γιὰ τοὺς
δικούς μας!... Εἶμαι "Ελληνας.

— "Καλά! 'Ανέβα λοιπόν.

— "Μιὰ στιγμὴ νὰ βγάλω τὰ παπούτσια μου.

+ "Ἐβγαλε τὰ παπούτσια του, ἔσφιξε τὴν ζώνην του, ἐπέ-
ταξεν εἰς τὰ χόρτα τὸν σκοῦφόν του καὶ ἀγκάλιασε τὸν κορ-
μὸν τοῦ δένδρου.

— Πρόσεχε δύμως!... έφώναξεν ὁ ἀξιωματικός, ώς νὰ τὸν κατέλαβεν αἰφνίδιος τρόμος.

‘Ο μικρὸς ἔστρεψε καὶ τὸν ἐκοίταξε μὲ τὰ γαλανά του μάτια, μὲ ἔκφρασιν ἀπορίας.

— Τίποτε, εἶπεν ὁ ἀξιωματικός, ἀνέβα.

Τὸ παιδίον ἀνέβη ώς γάτος ἐπὶ τοῦ δένδρου.

— Προσοχὴ πρὸς τὰ ἐμπρός! έφώναξεν ὁ ἀξιωματικὸς πρὸς τοὺς στρατιώτας.

Εἰς δλίγας στιγμὰς ὁ μικρὸς εὐρίσκετο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου καὶ μὲ τὰ σκέλη ἔστηριχθεὶς χονδρὸν κλάδον. Ἀλλὰ τὸ σῶμά του ἥτο ἀκάλυπτον καὶ αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες ἔπιπτον εἰς τὴν ξανθήν κεφαλήν του, ἡ δποία ἐφαίνετο ώς χρυσῆ. Ὁ ἀξιωματικὸς μόλις τὸν ἔβλεπε· τόσον ἥτο μικρὸς ἔκει ἐπάνω.

— Κοίτα μπροστά σου μακριά, έφώναξεν ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί, διὰ νὰ ίδῃ καλύτερα, ἀφῆκε τὸν κλάδον, τὸν δποῖον ἔκρατει, καὶ ἔφερε τὴν δεξιὰν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον.

— Τί βλέπεις; ἡρώτησεν ὁ ἀξιωματικός.

‘Ο μικρὸς ἔσκυψε τὴν κεφαλήν, ἔθεσε τὴν χεῖρα ώστὰν χωνίον εἰς τὸ στόμα καὶ ἔφώναξε:

— Δυὸς καβαλλαραίους στὸ δρόμο, ποὺ ἀσπρίζει.

— Πόσον μακριὰ ἀπ’ ἐδῶ;

— Ἀρκετά, ώς χίλια βήματα.

— Προχωροῦν;

— “Οχι, ἔσταμάτησαν.

— Τί ἄλλο βλέπεις; ἡρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς μετὰ μικρὰν σιωπήν. Κοίταξε δεξιά!

Τὸ παιδί ἐκοίταξε δεξιά. Ἐπειτα εἶπε:

— Πλησίον εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ἀνάμεσα, εἰς τὰ δένδρα, κάτι λαμποκοπᾶ σὰν νὰ εἴναι λόγχες.

+ 'Ανθρώπους βλέπεις;

— Οχι. Θά είναι κρυμμένοι εἰς τὰ στάχυα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁξὺ σφύριγμα διέσχισεν ὑψηλὰ τὸν ἀέρα καὶ ἔσβησε μακριά, ὅπιστα ἀπὸ τὸ σπίτι.

— Κατέβα μικρέ, ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικός. Σὲ εἶδαν. Δὲν μοῦ χρειάζεται ἄλλο τίποτε. Κατέβα.

— Δὲν φοβοῦμαι, ἀπήντησε τὸ παιδίον.

— Κατέβα... σοῦ λέγω.

— Μιὰ στιγμή... Ἐκεῖ κάτω δεξιά, βλέπω...

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἄλλο σφύριγμα δυνατώτερον καὶ χαμηλότερα ἀπὸ τὸ πρῶτον διέσχισε τὸν ἀέρα. Τὸ παιδί ἐτρόμαξε.

— Θεέ μου! εἶπε. Τὰ ἔχουν βάλει μαζί μου στ' ἀλήθεια.

‘Η σφαῖρα εἶχε περάσει πολὺ πλησίον του.

— Κατέβα ἀμέσως! ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικὸς δυνατὰ καὶ θυμωμένος. +

— Κατεβαίνω, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἀλλὰ τὸ δένδρο μὲν κρύβει, μὴ φοβᾶστε! Θέλετε νὰ σᾶς εἰπῶ τι είναι ἀριστερά;

— Αριστερά, ναί· ἀλλὰ κατέβα.

— Αριστερά, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἐνῷ ἔσκυψε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, θαρρῶ πώς διακρίνω κοντὰ στὴν ἐκκλησία...

Τρίτος σφυρισμὸς ἡκούσθη ὑψηλὰ καὶ τὴν ἴδιαν στιγμὴν τὸ παιδί ἐκυλίσθη ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου ἀνάμεσα εἰς τὰ κλωνάρια καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς.

— Κρῦμα! ἐκραύγασε προστρέχων ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί εἶχε πέσει ἀνάσκελα καὶ ἀπὸ τὸ στῆθός του ἀριστερὰ ἔτρεχεν αἷμα.

~~Ο~~ ‘Ο λοχίας καὶ οἱ δύο στρατιῶται ἐπήδησαν κάτω ἀπὸ τὰ ἄλογα, ἐνῷ ὁ ἀξιωματικὸς ἔκυψε καὶ ἤνοιξε τὸ ὑποκάμισον τοῦ παιδίου. ‘Η σφαῖρα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν ἀριστερὸν πνεύμονα.

X — 'Απέθανεν! εἶπεν ὁ ἀξιωματικός.

— "Οχι! ζῇ, ἀπήντησεν ὁ λοχίας.

— "Α, τὸ καημένο τὸ παιδί, τὸ γενναῖο παιδί! εἶπεν ὁ ἀξιωματικός. Θάρρος μικρέ μου!

'Αλλ' ἐνῷ ἔλεγε «θάρρος» καὶ ἔσφιγγε τὸ μανδήλιόν του ἐπάνω εἰς τὴν πληγήν, τὸ παιδί ἔστρεψε τοὺς ὄφθαλμους καὶ ἀφησε τὴν κεφαλὴν νὰ γύρῃ ἐμπρός. Εἶχεν ἀποθάνει.

'Ο ἀξιωματικὸς χλωμὸς τὸ ἔκοιταζεν· ἔπειτα τοῦ ἀκούμβησε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ χόρτα καὶ ἔσηκώθη πάλιν νὰ τὸ κοιτάξῃ· καὶ ὁ λοχίας μὲ τοὺς δύο στρατιώτας τὸ ἔκοιταζαν ἀκίνητοι. Οἱ ἄλλοι εἶχον στρέψει πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἔχθροῦ.

— Κακόμοιρο παιδί! ἐπανέλαβε θλιβερὰ ὁ ἀξιωματικός. Κακόμοιρο καὶ γενναῖο παιδί! X

"Ἐπειτα ἐπῆγεν εἰς τὸν οἰκίσκον, ἔξεκρέμασεν ἀπὸ τὸ παράθυρον τὴν κυανόλευκον σημαίαν καὶ τὴν ἥπλωσεν ὡς σάβανον ἐπάνω εἰς τὸν μικρὸν νεκρόν. Τὸ κεφάλι τὸ ἀφῆκεν ἀσκέπταστον.

'Ο λοχίας ἐμάζευσε τὰ ὑποδήματα, τὸν σκοῦφον, τὸ ραβδί, τὸ δόποιον ἔμεινεν ἐτελείωτον, τὸ μαχαίρι, καὶ τὰ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ νεκροῦ.

"Ἐμειναν ὀλίγας στιγμὰς ἀκόμη σιωπηλοί· ἔπειτα ὁ ἀξιωματικὸς ἐστράφη πρὸς τὸν λοχίαν καὶ τοῦ εἶπε:

— Νὰ στείλωμεν τοὺς νοσοκόμους νὰ τὸν πάρουν· ἀπέθανεν ὡς στρατιώτης· πρέπει νὰ τὸν θάψουν οἱ στρατιώται.

'Αφοῦ εἶπεν αὐτά, ἔστειλε μὲ τὸ χέρι ἀσπασμὸν πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ διέταξε:

— 'Επὶ τῶν ἵππων!

"Ιππευσαν, καὶ τὸ τμῆμα ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

Μετ' ὀλίγας ὥρας ὁ μικρὸς νεκρὸς ἐλάμβανε τὰς ἐν πολέμῳ στρατιωτικὰς τιμάς...

Πρὶν δύση ὁ ἥλιος, ὀλόκληρος. ἡ γραμμὴ τῶν ἑλληνικῶν προφυλακῶν ἐπροχώρει ἐναντίον τοῦ ἔχθροῦ. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὅποιαν εἶχε διατρέξει τὸ πρῶτον τὸ ἀπόσπασμα ἔκεινο τοῦ ἵππικου, ἐβάδιζε τώρα εἰς δύο στήλας τάγμα εὐζώνων, τὸ ὅποιον ὀλίγας ἡμέρας πρότερον εἶχε βάψει· μὲ τὸ αἷμά του τὰ ὑψώματα τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλκίς.

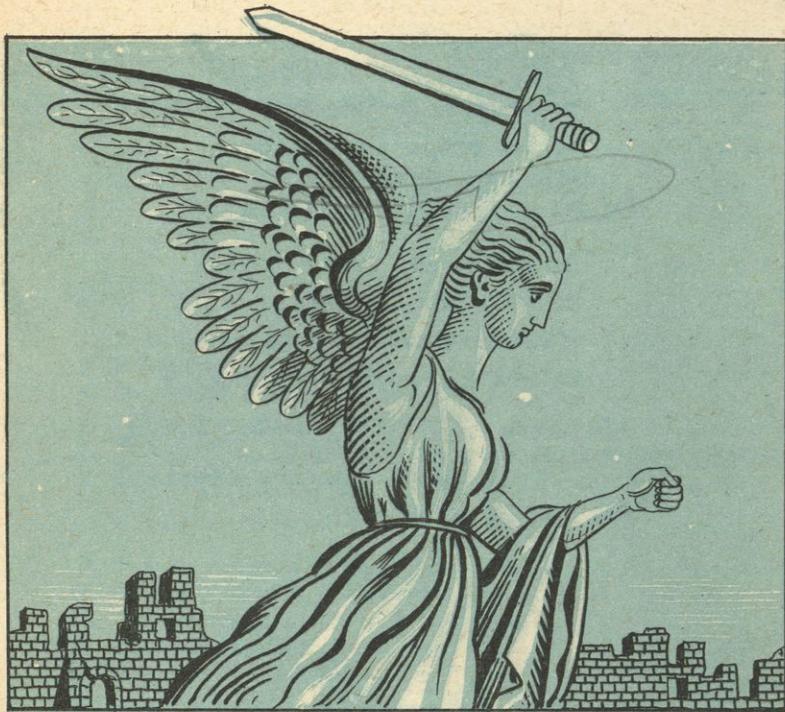
‘Η εἰδησις τοῦ θανάτου τοῦ παιδίου εἶχε διαδοθῆ καθ’ ὅλην τὴν γραμμήν. “Οταν οἱ πρῶτοι ἀξιωματικοὶ τοῦ τάγματος εἴδον τὸ μικρὸν πτῶμα ἐξηπλωμένον κάτω ἀπὸ τὸ δένδρον καὶ σκεπασμένον μὲ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, ἐχαμήλωσαν τὰ γυμνὰ ξίφη των πρὸς χαιρετισμὸν καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν ἔκυψεν εἰς τὴν ὀλανθισμένην ὅχθην τοῦ ρυακίου, ἔκοψεν ὀλίγα ἄνθη καὶ τὰ ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Ἐπίσης καὶ ὅλοι οἱ εὐζώνοι, οἱ ὅποιοι διήρχοντο ἀπ’ ἐκεῖ, ἔκοπτον ἄνθη καὶ τὰ ἔρριπτον ἐπ’ αὐτοῦ.

Εἰς ὀλίγας στιγμὰς ὁ μικρὸς νεκρὸς εἶχε σκεπασθῆ ἀπὸ ἄνθη καὶ ὅλοι τὸν ἔχαιρετιζον:

— Μπράβο, μικρὲ Μακεδόνα! Μπράβο, ξανθὸ παλληκάρι!

* “Ἐνας ἀξιωματικὸς ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸ στῆθός του *τὸ παράσημον τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας καὶ τὸ ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ παιδίου, ἄλλος ἐφίλησε τὸ ψυχρὸν μέτωπόν του. Καὶ τὰ ἄνθη ἐξηκολούθουν νὰ πίπτουν εἰς τὰ γυμνὰ πόδια, λείς τὸ αἵματωμένον στῆθος, εἰς τὴν ξανθήν του κεφαλήν. Καὶ αὐτὸ ἔκοιματο ἐξηπλωμένον ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα, τυλιγμένον μὲ τὴν σημαίαν καὶ μὲ τὸ πρόσωπον χλωμὸν καὶ σχεδὸν γελαστόν, ὡς νὰ ἡσθάνετο τὸ πτωχὸν παιδίον τοὺς χαιρετισμούς καὶ ἔχαιρε, διότι ἔδωκε τὴν ζωήν του διὰ τὴν ἀγαπητήν του Μακεδονίαν. *

G. A. Μέγας (Διασκευή)

114. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψι
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψι,
ποὺ μὲ βίᾳ μετράει τῇ γῆ.

’Απ’ τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν ‘Ελλήνων τὰ ιερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὡ χαῖρε, ’Ελευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλή,
κι ἔνα στόμα ἐκαρτεροῦσες,
ἔλα πάλι νὰ σοῦ πῆ.

"Αργειε νά λθη ἐκείνη ἡ μέρα
κι ἥταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τά σκιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

« "Α π αντ α »

Διονύσιος Σολωμός

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΙΣ ΑΝ. ΑΛΕΒΙΖΟΥ

Ἐπιμελητὴς ἐκδόσεως Ε. ΚΑΛΛΟΥ - ΤΣΙΩΡΟΥ (ἀπ. Δ. Σ. ΟΕΣΒ 788/3.3.61)

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

1ΟΣ ΚΥΚΛΟΣ - ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΝ

A'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

	Σελίς
1. Τὸ δργωμα, κατὰ Σπ. Μελᾶν	9
2. Τὸ ἀμπέλι (ποίημα δημοτικὸν)	12
3. Στοὺς ἐλαιῶνας καὶ στὰ νυκτέρια τοῦ χωριοῦ	13
4. Ἡ ἐλιά (ποίημα) Κ. Παλαμᾶ	17
5. Πρωτοβρόχι (ποίημα) Γ. Δροσίνη	19
6. Προσπάθησε πάλι, Γ. Μέγα	21
7. Τὸ γενναῖο ναυτόπουλο, Γ. Μέγα	24
8. Ὁ νέος ναύτης (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ	27

B'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

9. Ἡ Σημαία (ποίημα) Ι. Πολέμη	29
10. Τί θὰ εἰπῇ σκλαβιά, Π. Νιρβάνα	31
11. Τὸ παράπονο τοῦ εὐζώνου, Χ. Κολιάτσου	33
12. Ἐνας γέρος, ἔνα σύμβολο, Κ. Ρωμαίου	36
13. Δύο γράμματα, Συλβίου	39
14. Ἡ Νίκη (ποίημα) Κ. Παλαμᾶ	42
15. Ὁ ἡρωΪκὸς ἡμιονηγός, Χ. Κολιάτσου	43
16. Τῆς δάφνης τὰ κλωνάρια (ποίημα) Σ. Παναγιωτοπούλου	45
17. Ἐνα ἐλληνόπουλο, Τέλλου Ἀγρα	46
18. Φῶς ἡλίου, φῶς κυρίου (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ	49

Γ'. ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΔΕΝΔΡΑ

19. Λελέκι καὶ σκουλήκι, κατὰ Ἐβαλντ	50
20. Ἐνα εὐεργετικὸ ζῷο, Θ. Μακροπούλου	54
21. Τὸ μύδι καὶ δ ποντικός, Θ. Ποταμιάνου	58
22. Τὸ πυροφάνι (ποίημα) Γ. Δροσίνη	61
23. Ἡ βελανιδιά διηγεῖται τὴν ιστορίαν της, Α. Κουρτίδη	62
24. Ὁ πεύκος (ποίημα) Ζ. Παπαντωνίου	66

2ΟΣ ΚΥΚΛΟΣ - ΧΕΙΜΩΝ

A'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

25. Χειμῶνας (ποίημα) Α. Φωτιάδη	69
26. Τὸ χιόνι	70

Σελις

27. Στά κρύα καὶ στὰ χιόνια, Γ. Α. Μέγα	72
28. Χειμωνιά (ποίημα) Μ. Στασινοπούλου	75

B'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

29. « ...Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη... », Π. Παπαχριστοδούλου	76
30. 'Η γέννηση τοῦ Χριστοῦ (ποίημα) Κ. Παλαμᾶ	79
31. Παραδόσεις σχετικές μὲ τὴ θρησκευτικὴ ζωὴ (ἐκλογὴ) Κ. Ρωμαίου	80
32. 'Άγιος Βασίλης (ποίημα) Σ. Σπεράντσα	82

C'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΙΝΗΝ ΖΩΗΝ

33. Φουρτουνιασμένη θάλασσα, Γ. 'Αννινου	83
34. Τὸ ρίξιμο τοῦ καραβιοῦ, Α. Καρκαβίτσα	86
35. Τὸ εὐλογημένο καράβι (ποίημα) Ζ. Παπαντωνίου	89
36. 'Η δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, Α. Καρκαβίτσα	90

D'. ΑΠΟ ΤΗΝ KOINΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

37. "Ενας μικρὸς βιοπαλαιστής, κατὰ τὸ Γαλλικὸν	95
38. 'Ελεμησύνη (ποίημα) Α. Παράσχου	100
39. 'Εργασία (ποίημα) Γ. Μαρκορᾶ	101

E'. ΑΠΟ ΤΗΝ APXAIAN EΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

40. Οἱ Σπαρτιάτισσες στὴν ὁρα τοῦ κινδύνου, κατὰ Χ. Παπαμᾶρκον	102
41. Γοργόνα, Σ. Μυριβήλη	105
42. 'Η προγονικὴ ἐπιγραφή, Θ. Μακροπούλου	109
43. Στὴ θάλασσα τῆς Σαλαμίνας (ποίημα) Α. Παράσχου	113

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ**ΖΩΣ ΚΥΚΛΟΣ - ΑΝΟΙΞΙΣ**

44. 'Ηλθε πάλιν ἄνοιξις (ποίημα) Α. Βλάχου	119
--	-----

A'. ΜΥΘΟΙ

45. 'Αετός, κορώνη καὶ βοσκός, κατὰ τὸν Αἴσωπον	120
46. 'Ο λύχνος, κατὰ τὸν Αἴσωπον	121
47. 'Ο φαντασμένος καπνὸς (ποίημα) Ι. Πολέμη	122
48. 'Αετός καὶ ἀλώπηξ, κατὰ τὸν Αἴσωπον	123
49. Δύο ἔχθροι, κατὰ τὸν Αἴσωπον	125
50. "Ελαφός καὶ ἄμπελος	125
51. Δειλὸς κυνηγὸς καὶ ξυλοκόπος	126
52. 'Η ἀπερισκεψία καὶ ἡ λατιμαργία τιμωροῦνται	126
53. 'Ιστορία καὶ κατορθώματα διαφόρων ὅνων	127

B'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

	Σελις
54. Παιδική Πασχαλιά, Α. Παπαδιαμάντη	129
55. Πάσχα στὸ χωρὶς (ποίημα) Ν. Χατζηδάκη	133
56. Μέσα εἰς τὰς φλόγας, Κ. Ρωμαίου	134
57. Γενναῖο παλληκάρι (ποίημα) Τέλλου "Αγρα	137

G'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΖΩΗΝ

58. Τὸ ναυτόπουλον, Α. Κουρτίδη	138
59. Τὸ μόνο «καλῶς ὥρισες» (ποίημα) Ι. Πολέμη	142

*Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΝ, ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ*

60. Πῶς ἔλαβον τὸ δόνομά των αἱ Ἀθῆναι, κατὰ Α. Κουρτίδην	143
61. Ἡ Ἀθηνᾶ στὴν Ἀθῆνα (ποίημα) Κ. Παλαμᾶ	146
62. Ὁλα διὰ τὴν Πατρίδα, Κ. Ρωμαίου	147
63. Ποτρίδα καὶ Θρησκεία (ποίημα) Σ. Ματσούκα	151
64. Ὁ Μίνως καὶ ὁ Δαίδαλος, Σ. Δουφεξῆ	152
65. Ἡ τιμωρία τοῦ Μίδα, κατὰ Ι. Σαραντίδην	155
66. Δάμων καὶ Φιντίας, κατὰ Ι. Σαραντίδην	158
67. Ἡ θυσία τῆς Ἀγραύλου, κατὰ Λ. Μελᾶν	161
68. Ὁ θάνατος τοῦ Κόδρου, κατὰ Λ. Μελᾶν	163
69. Δόξα (ποίημα) Α. Προβελεγγίου	164
70. Ὁ Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων, κατὰ Λ. Μελᾶν	165
71. Φιλοξενία τοῦ Μιλτιάδου Σ. Σπεράντσα	168
72. Ὁ Ἀριστείδης ἔξοριζεται, κατὰ Ι. Σαραντίδην	169
73. Ὁ Κλεάνθης, κατὰ Χ. Παπαμάρκον	171
74. Ἡ τιμωρία τοῦ Παυσανίου, κατὰ Ι. Σαραντίδην	173
75. Διογένης καὶ Ἀλέξανδρος, κατὰ Λ. Μελᾶν	175
76. Ἡ ἐγκράτεια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, κατὰ Λ. Μελᾶν	177
77. Εὔγνωμοσύνη λέοντος, κατὰ Χ. Παπαμάρκον	179
78. Ἡ Κρατησίκλεια, Σ. Σπεράντσα	182
79. "Υμνος τῶν Προγόνων (ποίημα) Γ. Δροσίνη	183

E'. ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

80. Τὸ μελίσσι, κατὰ Α. Κουρτίδην	184
81. Τὸ τραγούδι τοῦ ἥλιου (ποίημα) Ζ. Παπαντωνίου	186
82. Πῶς γίνεται ἡ μέταξα, Α. Κάρκαβίτσα	187
83. Τὸ χωρὶς (ποίημα) Ι. Πολέμη	191

4ΟΣ ΚΥΚΛΟΣ - ΘΕΡΩΣ

A'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΙΓΡΟΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

	Σελίς
84. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα) Κ. Παλαμᾶ	195
85. Ὁ θερισμός, Α. Μωραϊτίδη	196
86. Στ' ἀλώνια (ποίημα) Γ. Δροσίνη	198
87. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ	199
88. Ἡ κοιλάς τῶν Τεμπῶν, κατὰ Ι. Σαραντίδην	200
89. Τὸ δάσος ἔχυτνῷ, Θ. Μακροπούλου	202
90. Ἡ πρωία (ποίημα) Η. Τανταλίδη	204
91. Δροσίες (ποίημα) Συλβίας Ρόδη	205

B'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΠΙΤΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

92. Μία ἐπίσκεψις, Ι. Κονδυλάκη	206
93. Φιλοστοργίας πελαργοῦ, Α. Κουρτίδη	208
94. Ἡ κουκουβάγια, Σ. Γρανίτσα	210
95. Οἱ κορυδαλλοὶ	212
96. Ὁ κορυδαλλὸς (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ	214
97. Ἡ ἀλώπηξ, Σ. Γρανίτσα	216
98. Κόραξ καὶ ἀλώπηξ (ποίημα) Α. Ραγκαβῆ	219

C'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

99. Ζώνης Καπτλάνης, Θ. Μακροπούλου	221
100. Ὁ κόκκινος φανός, Γ. Α. Μέγα	229
101. Τὸ καλύτερον συστατικόν, Κ. Ρωμαίου	232
102. Ἡ καλωσύνη τοῦ Σπύρου, κατὰ Ι. Σαραντίδην	234

D'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

103. Τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας, Ι. Δαμβέργη	236
104. Ὁ καλὸς Θεός (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ	241
105. Ἐσπερινός, Θ. Μακροπούλου	242
106. Αἶνος (ποίημα) Α. Βλάχου	245

E'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

107. Ἡ γῆ ἢ Ἐλληνὶς (ποίημα) Α. Βλάχου	246
108. Γιὰ τὴ γλυκειὰ πατρίδα (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ	247
109. Ὁ ζυμωτῆς ἐνὸς ἐπαρχιακοῦ φούρνου, Κ. Ρωμαίου	248
110. Αἱ διηγήσεις τοῦ γέρο-Κωνσταντῆ, Γ. Δροσίνη	250
111. Ὁ μικρὸς Κρητικός, Γ. Α. Μέγα	252
112. Πόλεμικὸ τραγούδι (ποίημα) Κ. Παλαμᾶ	254
113. Ὁ μικρὸς Μακεδών, Γ. Α. Μέγα	256
114. Ὅμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα) Δ. Σολωμοῦ	263

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΑΣ

1. ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Γ. Α. ΜΕΓΑ

	Σελίς
1. Στούς ἔλαιῶνες καὶ στὰ νυκτέρια τοῦ χωριοῦ	13
2. Ἡ ἔλιξ (ποίημα) Κ. Παλαμᾶ	17
3. Προσπάθησε πάλι, Γ. Α. Μέγα	21
4. Τὸ γενναῖο ναυτόπουλο, Γ. Α. Μέγα	24
5. Ὁ νέος ναύτης (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ	27
6. Ἡ Σημαία (ποίημα) Ι. Πολέμη	29
7. Τὸ παράπονο τοῦ εὐζώνου, Χ. Κολιάτσου	33
8. Ὁ ἡρῷικὸς ἡμιοντηγός, Χ. Κολιάτσου	43
9. Τῆς δάφνης τὰ κλωνάρια (ποίημα) Σ. Παναγιωτοπούλου	45
10. Λελέκι καὶ σκουλήκι, κατὰ Ἐβαλντ	50
11. Ἡ βελανιδιὰ διηγεῖται τὴν ἱστορία της, Α. Κουρτίδη	62
12. Ὁ πεύκος (ποίημα) Ζ. Παπαντωνίου	66
13. Χειμῶνας (ποίημα) Α. Φωτιάδη	69
14. Τὸ χιόνι	70
15. Στὰ κρύα καὶ στὰ χιόνια, Γ. Α. Μέγα	72
16. Χειμωνὶα (ποίημα) Μ. Στασινοπούλου	75
17. Τὸ εὐλογημένο καράβι (ποίημα) Ζ. Παπαντωνίου	89
18. Ἡ δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, Α. Καρκαβίτσα	90
19. Ἔνας μικρὸς βιοπαλαιστής, κατὰ τὸ Γαλλικὸν	95
20. Ἐλεπιμοσύνη (ποίημα) Α. Παράσχου	100
21. Ἐργασία (ποίημα) Γ. Μαρκορᾶ	101
22. Οἱ Σπαρτιάτισσες τὴν ὥρα τοῦ κινδύνου κατὰ Χ. Παπαμάρκον	102
23. Γοργόνα, Σ. Μυριβήλη	105
24. Στὴ θάλασσα τῆς Σαλαμίνας (ποίημα) Α. Παράσχου	113
25. Ἀετός, κορώνη καὶ βοσκός, κατὰ τὸν Αἴσωπον	120
26. Ὁ λύχνος, κατὰ τὸν Αἴσωπον	121
27. Ὁ φαντασμένος καπνὸς (ποίημα) Ι. Πολέμη	122
28. Ἀετός καὶ ἀλώπηξ, κατὰ τὸν Αἴσωπον	123
29. Δύο ἔχθροί, κατὰ τὸν Αἴσωπον	125
30. Παιδικὴ Πασχαλιά, Α. Παπαδιαμάντη	129
31. Πάσχα στὸ χωριό (ποίημα) Ν. Χατζηδάκη	133
32. Τὸ ναυτόλουλον, Α. Κουρτίδη	138
33. Τὸ μόνο «καλῶς ὡρισε» (ποίημα) Ι. Πολέμη	142
34. Πῶς ἔλαβον τὸ δνομά των αἱ Ἀθῆναι, κατὰ Α. Κουρτίδην	143
35. Ἡ Ἀθηνᾶ στὴν Ἀθήνα (ποίημα) Κ. Παλαμᾶ	146
36. Τὸ μελίσσι, κατὰ Α. Κουρτίδην	184
37. Τὸ τραγούδι τοῦ ἥλιου (ποίημα) Ζ. Παπαντωνίου	186
38. Πῶς γίνεται ἡ μέταξι, Α. Καρκαβίτσα	187

	Σελίς
39. Τὸ χωρίδ (ποίημα) I. Πολέμη	191
40. Τὸ καλοκαΐρι (ποίημα) K. Παλαμᾶ	195
41. Ὁ θερισμός, A. Μωραϊτίδη	196
42. Στ' ἀλώνια (ποίημα) Γ. Δροσίνη	198
43. Οἱ κορυδαλλοὶ	212
44. Ὁ κορυδαλλος (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ	214
45. Ὁ κόκκινος φανός, Γ. A. Μέγα	229
46. Τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας, I. Δαμβέργη	236
47. Ἡ γῆ ἡ Ἐλληνὶς (ποίημα) A. Βλάχου	246
48. Ὁ μικρὸς Κρητικός, Γ. A. Μέγα	252
49. Ὁ μικρὸς Μακεδών, Γ. A. Μέγα	256
50. Ὅμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα) Δ. Σολωμοῦ	263

2. ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ

1. Ἔνας γέρος, ἔνα σύμβολο, K. Ρωμαίου	36
2. Ἡ Νίκη (ποίημα) K. Παλαμᾶ	42
3. « ...Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη... », P. Παπαχριστοδούλου	76
4. Ἡ γέννησι τοῦ Χριστοῦ (ποίημα) K. Παλαμᾶ	79
5. Παραδόσεις σχετικὲς μὲ τῇ θρησκευτικῇ ζωῇ (ἑκλογὴ) K. Ρωμαίου	80
6. Ἀγιος Βασίλης (ποίημα) S. Σπεράντσα	82
7. Ἐλαφός καὶ ἄμπελος	125
8. Δειλὸς κυνηγὸς καὶ ξυλοκόπος	126
9. Ἡ ἀπερισκεψία καὶ ἡ λαιμαργία τιμωροῦνται	126
10. Ἰστορία καὶ κατορθώματα διαφόρων ὅνων	127
11. Μέσα εἰς τὰς φλόγας, K. Ρωμαίου	134
12. Γενναῖο παλληκάρι (ποίημα) Τέλλου "Ἄγρα	187
13. "Ολα διὰ τὴν Πατρίδα, K. Ρωμαίου	147
14. Πατρίδα καὶ Θρησκεία (ποίημα) S. Ματσούκα	151
15. Τὸ καλύτερον συστατικόν, K. Ρωμαίου	232
16. Γιὰ τὴν γλυκειὰ Πατρίδα (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ	247
17. Ὁ ζυμωτής ἐνδὸς ἐπαρχιακοῦ φούρνου	248
18. Πολεμικὸ τραγούδι (ποίημα) K. Παλαμᾶ	254

3. ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Σ. ΔΟΥΦΕΕΗ

1. Τὸ ὅργωμα, κατὰ Σπ. Μελᾶν	9
2. Τὸ ἄμπελι (ποίημα δημοτικὸν)	12
3. Τί θὰ εἰπῆ σκλαβιά, P. Νιρβάνα	31
4. Δύο γράμματα, Συλβίου	39
5. Τὸ ρίξιμο τοῦ καραβιοῦ, A. Καρκαβίτσα	86
6. Ἡλθε πάλιν ἀνοιξις (ποίημα) A. Βλάχου	119
7. Ὁ Μίνως καὶ ὁ Δαίδαλος, S. Δουφεεῆ	152

	Σελίς
8. Ἡ τιμωρία τοῦ Μίδα, κατά I. Σαραντίδην	155
9. Δάμων καὶ Φιντίας, κατά I. Σαραντίδην	158
10. Ἡ θυσία τῆς Ἀγραύλου, κατά Λ. Μελᾶν	161
11. Ὁ θάνατος τοῦ Κόδρου, κατά Λ. Μελᾶν	163
12. Δόξα (ποίημα) A. Προβελεγγίου	164
13. Ὁ Κροίσος καὶ ὁ Σόλων, κατά Λ. Μελᾶν	165
14. Φίλοξενία τοῦ Μιλτιάδου, Σ. Σπεράντσα	168
15. Ὁ Ἀριστείδης ἔξφρίζεται, κατά I. Σαραντίδην	169
16. Ὁ Κλεάνθης, κατά X. Παπαμᾶρκον	171
17. Ἡ τιμωρία τοῦ Παυσανίου, κατά I. Σαραντίδην	173
18. Διογένης καὶ Ἀλέξανδρος, κατά Λ. Μελᾶν	175
19. Ἡ ἐγκράτεια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρού, κατά Λ. Μελᾶν	177
20. Εὐγνωμοσύνη λέοντος, κατά X. Παπαμᾶρκον	179
21. Ἡ Κρατησίκλεια, Σ. Σπεράντσα	182
22. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ	199
23. Ἡ κοιλάς τῶν Τεμπῶν, κατά I. Σαραντίδην	200
24. Ἡ καλωσύνη τοῦ Σπύρου, κατά I. Σαραντίδην	234

4. ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Θ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ

1. Πρωτοβρόχι (ποίημα) Γ. Δροσίνη	19
2. Ἔνα Ἑλληνόπουλο, Τέλλου Ἀγρα	46
3. Φῶς ἡλίου, φῶς κυρίου (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ	49
4. Ἔνα εὐεργετικό ζῆρο, Θ. Μακροπούλου	54
5. Τὸ μύδι καὶ ὁ ποντικός, Θ. Ποταμιάνου	58
6. Τὸ πυροφάνι (ποίημα) Γ. Δροσίνη	61
7. Φουρτουνιασμένη θάλασσα, Γ. Ἀννινοῦ	83
8. Ἡ προγονική ἐπιγραφή, Θ. Μακροπούλου	109
9.- Τὸ δάσος ἔξυπνη, Θ. Μακροπούλου	202
10. Ἡ πρωΐα (ποίημα) H. Τανταλίδη	204
11. Δροσίες (ποίημα) Συλβίας Ρόδη	205
12. Μία ἐπίσκεψις, I. Κονδυλάκη	206
13. Φιλοστοργία Πελαργοῦ, A. Κουρτίδη	208
14. Ἡ κουκουβάγια, Σ. Γρανίτσα	210
15. Ἡ ἀλώπηξ, Σ. Γρανίτσα	216
16. Κόραξ καὶ ἀλώπηξ (ποίημα) A. Ραγκαβῆ	219
17. Ζώης Καπλάνης, Θ. Μακροπούλου	221
18. Ὁ καλός Θεός (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ	241
19. Ἐσπερινός, Θ. Μακροπούλου	242
20. Αἴνος (ποίημα) A. Βλάχου	245
21. Άι διηγήσεις τοῦ γερο-Κωνσταντῆ, Γ. Δροσίνη	250

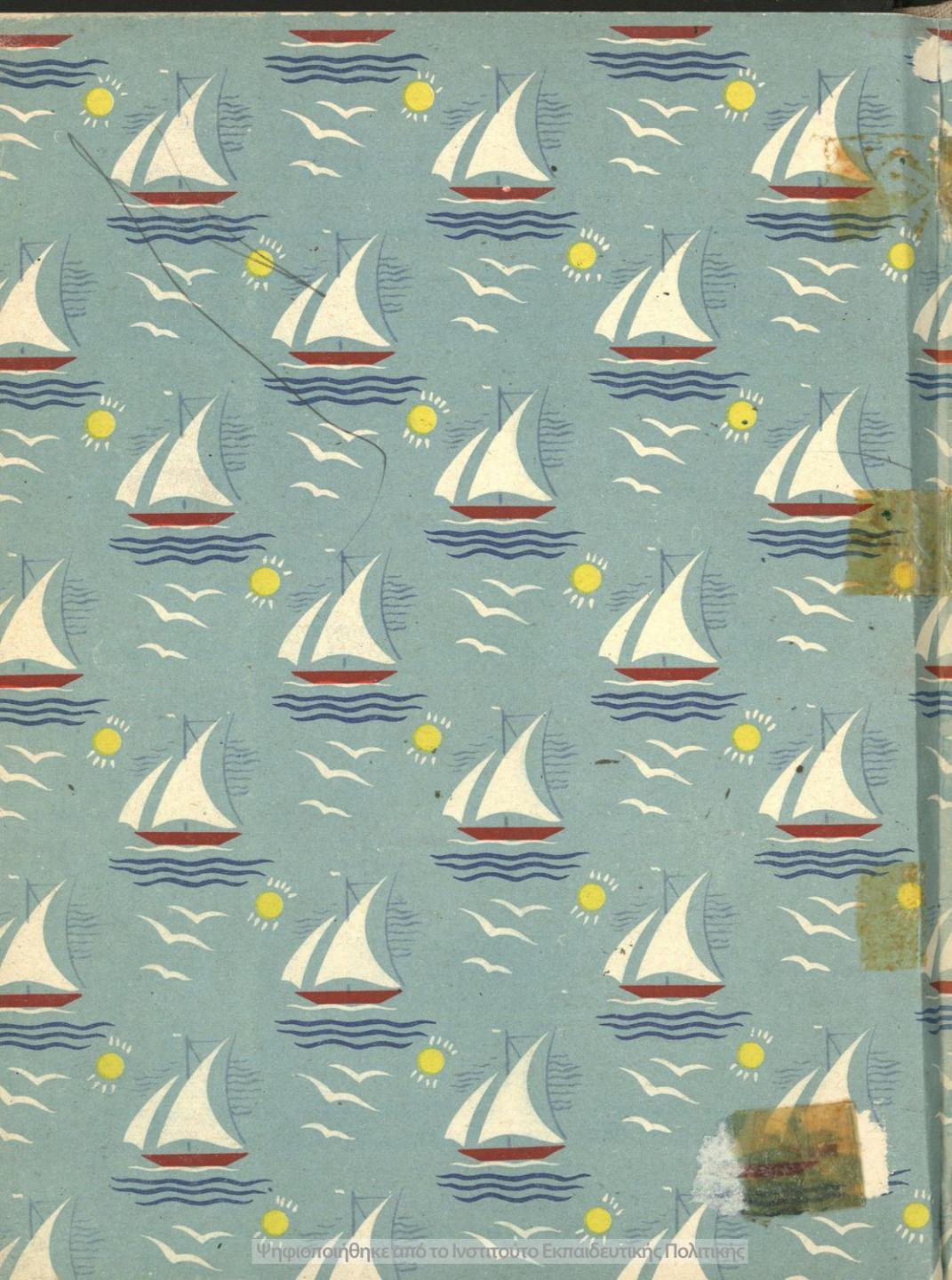
Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὔτῶν.

Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον.
Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ
ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 καὶ 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφημ. Κυβ. 1946, Α 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Γ', 1961 (IV) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 165.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1027/7.3.61
Ἐκτύπωσις - βιβλιοδεσμία «Γραφικά Τέχναι» Μ. ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.

Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

